

حقوق تجارت

د سوداگری، حقوق

تهیه و ترتیب: داکتر نجیب الله جانباز

استاد کورس استاژ قضاء

ترتیب کوونکي: داکتر نجیب الله جانباز

د قضا د ستاژ د کورس استاد

د پام وړ:

د شرکتونو او حکمیت اړوند موضوعات د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې په بنسټ ترتیب شوی دی، مګر د یادولو وړ ده چې د سوداګرۍ وزارت پدې وروستیو کې د شرکتونو، حکمیت او مینځګړیتوب په هکله نوي قوانین ترتیب کړي او نوموړي قوانین د لندن په کنفرانس کې د افغانستان د ژمنو په وړاندې اوس مهال د ولسمشر د تقنیني فرمانونو پر بنسټ نافذ شوي دي، مګر د افغانستان د اساسي قانون د حکم له کبله د پارلمان تر خپرې لاندې دي. لدې کبله د یادو شویو قوانینو په اړه پدې لیکنه کې څه ندي ویل شوي.

قابل توجه:

موضوعات مربوط به شرکتها و حکمیت به اساس اصولنامه تجارت افغانستان تهیه و ترتیب گردیده، اما قابل یاد آوری است که وزارت تجارت در این اواخر قوانین جدیدی را در مورد شرکتها، حکمیت و میانجیگری ترتیب نموده و قوانین مذکور نسبت به تعهدات افغانستان در کنفرانس لندن، فعلاً بر مبنای فرامین تقنینی رئیس جمهور جمهوریت اسلامی افغانستان نافذ گردیده، اما نسبت به حکم قانون اساسی افغانستان، مورد بررسی پارلمان قرار دارد. بناءً در مورد قوانین مذکور در این نگارش صحبت بعمل نیامده است.

بسمه تعالی
فهرست موضوعات

شماره	موضوع	صفحه
۱	قسمت اول: مدخل به قانون تجارت:	۱
۲	فصل اول: تجارت	۱
۳	آزادی تجارت	۳
۴	فصل دوم: حقوق تجارت:	۴
۵	مقدمه: تقسیمات قانون	۴
۶	مطلب اول: ظهور حقوق تجارت و انکشاف آن	۵
۷	قانون تجارت و شریعت اسلامی	۷
۸	مطلب دوم: استقلالیت قانون مدنی و قانون تجارتی	۸
۹	مطلب سوم: تعریف قانون تجارت	۱۱
۱۰	مطلب چهارم: مصادر قانون تجارت	۱۲
۱۱	مطلب پنجم: ساحه تطبیق قانون تجارت	۱۵
۱۲	خصوصیات قانون تجارت	۱۷
۱۳	فصل سوم: تاجر، تعهدات، و معاملات تجارتی وی	۱۹
۱۴	مبحث اول: تاجر:	۱۹
۱۹	تعریف تاجر در قانون افغانستان، شروط اکتساب صفت تاجر در قانون افغانستان	۱۹
۲۰	تاجر کوچک، و امتیازات آنها	۲۰
۱۵	مبحث دوم: تعهدات تاجر:	۲۰
۲۲	نظام قانونی دفاتر در قانون افغانستان	۲۲
۲۵	امتناع از رقابت غیر قانونی	۲۵
۱۶	مبحث سوم: معاملات تجارتی: تقسیمات اعمال تجارتی معاملات تجارتی در اصولنامه تجارت افغانستان مشق و تمرین	۱۶
۱۷	قسمت دوم: شرکتهای	۳۲
۱۸	تعریف عقد شراکت	۳۵
۱۹	خصوصیات عقد شراکت	۳۵
۲۰	دسته بندی شرکتهای:	۳۸
۲۱	تعریف شرکتهای مدنی:	۳۸
۲۲	تعریف شرکتهای تجارتی:	۳۹
۲۳	فصل اول: ارکان شرکت:	۴۰
۲۴	ارکان اصلی:	۴۰
۴۰	رضایت	۴۰
۴۱	موضوع	۴۱
۴۱	سبب	۴۱
۲۵	ارکان مربوط به شرکاء	۴۲
۴۵	ارکان شکلی شرکت: نوشتن، ثبت و نشر قانونی	۴۵

۴۸ ایجاد شرکت	۲۶
۵۰ نوعیت تجارتی شرکت:	۲۷
	تأثیرات نوعیت شرکت	
	دارایی شرکت نمایندگی از شرکت	
	حفاظت اشخاص ثالث	
۵۷ مسولیت شرکت	
۵۷ اقسام شرکت های تجارتی در قانون افغانستان:	۲۸
۶۲ فصل دوم: اداره شرکت:	۲۹
	قانون مدنی افغانستان	
	کیفیت تعیین مدیر شرکت	
	صلاحیت های مدیر شرکت	
۶۵ فصل سوم: انحلال شرکت:	۳۰
	انحلال به دلایل حقوقی	
	بدست آوردن دلایل شرکت	
	تادیه قروض شرکت	
	فروش دارایی شرکت در حد لازم با تصفیه	
	نظارت بر اجراء تصفیه کننده گان	
	حق الزحمه تصفیه کننده	
	توزیع دارائی شرکت	
	تعریف تصفیه	
	بقای شخصیت حکمی	
	تعیین مسولین تصفیه	
	عزل تصفیه کننده	
	صلاحیت مدیران شرکت قبل از تعیین تصفیه کننده	
	اقدامات لازم و وظایف محوله برای تصفیه شرکت و تصفیه کننده گان	
۶۹ فصل چهارم: تصفیه و تقسیم شرکت	۳۱
	مبحث اول: تعیین نمودن تصفیه کننده	
	مبحث دوم: کارهای تصفیه شرکت	
۷۹ قسمت سوم: شرکتهای تجارتی در اصولنامه تجارت افغانستان	۳۲
۸۰ فصل اول: شرکتهای تضامنی:	۳۳
	تعریف شرکتهای تضامنی، مناسبت شرکاء باهم دیگر، مناسبات شرکاء با اشخاص ثالث	
	انحلال شرکت تضامنی، اخراج شرکاء والتحاق به شرکت دیگر:	
	اسباب انحلال	
	ثبت انحلال شرکت	
	آثار انحلال شرکت	
	مردن شریک ویا حجر ویا افلاس	
	اخراج شریک	
	حقوق شریک اخراج شده	
	التحاق شرکت با شرکت ویا شرکتهای دیگر	

	تصفیه شرکتهای تضامنی	
	مزد تصفیه کننده	
	مکان نگهداری اوراق و سجلات تصفیه	
۹۰	فصل دوم: شرکتهای تضامنی مختلط:	۳۴
	تعریف و طرز تشکیل	
	احکام عمومی شرکت تضامنی مختلط	
	مناسبات شرکاء باهم دیگر	
	مناسبات شرکاء با اشخاص ثالث	
	دائنین شرکت و دائنین شرکاء	
۹۴	فصل سوم: شرکتهای سهامی:	۳۵
	اول: ماهیت و صورت تشکیل شرکتهای سهامی:	۳۶
۹۸	دوم: هیأت مدیره: طرز تشکیل، صلاحیتها، تعهدات و مسئولیتهای هیأت مدیره، دفاتریکه باید	
	توسط هیأت مدیره ترتیب یابد، کسیکه حق اقامه دعوی را دارد	
	سوم: هیأت نظار: انتخاب و تشکیل، وظائف و عزل هیأت نظار	
	چهارم: مجمع عمومی: جلسات مجمع عمومی، موقعیت جلسات مجمع عمومی، رأی دهی،	
۱۰۶	نصاب	
	تشکیل مجامع عمومی، تصویب بیلائس، اعتراض در محکمه علیه تصاویب مجمع عمومی،	
	تعدیل اساسنامه شرکت	
۱۰۹	پنجم: اسناد سهم: تعریف سهم، ملکیت سهام و تداول آن	
۱۱۱	ششم: اسناد قرض:	
	هفتم: ضیاع اسناد سهم و اسناد قرض: تقسیم سرمایه بعد از تصفیه دیون، وجایب و مسئولیتهای	
۱۱۲	تصفیه کنندگان، احکام مخصوص به انحلال شرکت سهامی بسبب اتحاد با شرکت دیگر	
۱۱۵	هشتم: انحلال و تصفیه شرکتهای سهامی:	
۱۱۷	نهم: حساب نفع و ضرر:	
	فصل چهارم: شرکتهای محدود المسئولیت: تعریف، ماهیت فعالیتها، طرز تشکیل، سرمایه،	۳۷
	اجراآت تشکیل، اداره، رأی دهی در تصاویب، وفات و یا افلاس شریک، اجراآت نظارت،	
۱۱۹	تصمیم گیری	
۱۲۳	قسمت چهارم: اسناد تجارتي	۳۸
	تمهید: تعریف سند، سابقه مختصر تاریخی، سند در حقوق خصوصی، تقسیم اسناد، اعتبار	۳۹
	اسناد، اسناد تجارت	
	فصل اول: برات: تاریخچه برات، تحریر و شکل برات، ظهر نویسی، قبولی، تسلیمی برات،	۴۰
۱۲۸	ضمانت، تأدیه برات، تأدیه قبل از موعد، حق رجوع در حال عدم قبول و عدم تأدیه، مرور زمان،	
	فصل دوم: چك: تاریخ چك، مندرجات چك، شرایط و سبب صدور چك، ارائه و تأدیه چك،	۴۱
	مواعد مطالبه و مدت اعتبار چك، علل عدم پرداخت چك، مواردی که صادر کننده چك	
	می تواند دستور عدم پرداخت چك را بدهد، مراجعه بنا بر عدم تأدیه چك، انتقال چك،	
	انواع چك، نتایج صدور چك بدون سرمایه، مرور زمان	
	حجت: تعریف حجت، مندرجات حجت	
۱۳۷	مزایای اسناد تجارتي	
۱۴۸	تبصره	

۱۵۰	قسمت پنجم: تعهدات تجارتي	۴۲
	تعريف، وانواع تعهدات تجارتي	۴۳
۱۵۱	فصل اول: احكام عمومي تعهدات تجارتي	۴۴
	مسئوليت طرفين معاهده/ شروط و شكل عقود تجارتي	
	شرائط و اشكال ايجاب	
	تفسير عقود تجارتي	
	وسائل ثبوت عقود تجارتي	
۱۵۵	فصل دوم: بيع تجارتي	۴۵
	تعريف بيع تجارتي	
	عناصر متشكل بيع تجارتي	
	قراردادهای داخلی: محتوا یا مندرجات قراردادهای داخلی، مشخصات طرفین قرارداد، موضوع قرارداد، اقامتگاه طرفین، تعهدات طرفین، امضای طرفین قرارداد	
۱۶۳	فصل سوم: بعضی از انواع خصوصی بيع تجارتي بين المللي	۴۶
	تعريف بيع تجارتي بين المللي	
	فروش سيف (CIF(Cost and Insurance and Freight)۵۴: شرايط فروش سيف، اثرات عدم مراعات تعهدات فروشنده، مکلفيتهای فروشنده، اثبات نقل اموال، مکلفيت بیمه اموال، ظهرونيسی اکسانمیت، پرداخت قیمت اموال فروش شده، نمونه های دیگر فروش تجارتي بين المللي:	
	فروش فوب (Free On Board)	
	فروش سی. اف. ار. (Cost and Freight)	
	فروش اکس دبلیو (XW)	
	راه های حل منازعات تجارتي:	
	راه های قضائي	
	حل منازعات ذريعه انتخاب حکم	
۱۷۰	قسمت ششم: راه های حل منازعات تجارتي	۴۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قسمت اول
مدخل به قانون تجارت

فصل اول
تجارت

در قوانین تجارت کدام تعریف معین برای تجارت ذکر نشده است. ولی یک سلسله کارها، بنام کارهای تجارتي شناخته شده، طوریکه اگر فردی از افراد آنرا بشکل حرفوی انجام داده و آنرا پیشه خود انتخاب نماید، تاجر محسوب می گردد. بناءً میتوان از لابلای اقسام و انواع این فعالیت ها، یک معنی و مفهوم جامعی را که قاسم مشترك آنها می باشد، بدست آورده، در تعریف تجارت از آن استفاده نماییم.

اما نخست لازم میبینم که معاملات تجارتي را بشکل مفصل تر و در پرتو قانون مورد بررسی و مطالعه قرار دهیم.

قوانین تجارت فعالیت های تجارتي را به چند دسته تقسیم نموده است:

فعالیت های که شامل مساعی انسان ها در تبدیل مواد اولیه به مصنوعات جهت رفع ضروریات و مشکلات مصرف کنندگان می باشد. میتوان در این راستا از مساعی کارخانه ها، لابراتوارها، و ورکشاپها یادآور شد.

فعالیت های تجارتي که عبارت از مساعی دلان می باشد و آنها با وساطت خویش در نزدیک ساختن تولید کنندگان با مصرف کنندگان، انجام میدهند.

تولید کنندگان در اینجا میتوانند کسانی باشند که مواد خام را استخراج میکنند، یا صنعتکاران،

لمری برخه
د سوداگری، د قانون سریزه

لمری فصل
سوداگری

د سوداگری، لپاره د سوداگری، په قوانینو کې کوم ځانګړی تعریف ندي راغلي. مګر یو لړ کارونه د سوداګریزو کارونو په نامه پېژندل شوي دي، داسې چې که یو څوک هغه په مسلکي شکل تر سره کوي او هغه خپله دنده وټاکي، سوداګر ګڼل کېږي. لمدې کبله کولای شو د دغه ډول فعالیتونو له منځه یوه ټولیزه مانا چې د هغوي ګډ قاسم دی، تر لاسه کړو او د سوداګری په تعریف کې ترې ګټه واخلو.

مګر لمړی لازمه ګڼم چې سوداګریزې معاملې په مفصله او د قانون په رڼا کې تر څېړنې لاندې ونیسیم.

د سوداګری، قوانین سوداګریز فعالیتونه په څو ډلو ویشي:

هغه فعالیتونه چې پکې د مصرف کوونکو د اړتیاوو او ستونزو د لېږې کولو په موخه پر مصنوعاتو د لمړنیو توکو د بدلولو لپاره د انسانانو هڅې راځي. کولای شو پدې اړه د کارخانو، لابراتوارونو او ورکشاپونو له هڅو څخه یادونه وکړو.

سوداګریز فعالیتونه چې د دلالتو له هڅو څخه عبارت دي او هغوي په خپل منځګړیتوب سره مصرف کوونکي او تولید کوونکي نږدې کوي.

تولید کوونکي هغه کسان دي چې خام توکي راباسي، یا صنعت کاران او یا هم د

علاوه بر فعالیت های مافوق قوانین تجارت یکنوع فعالیت های دیگر تجارتي را اضافه کرده است، که از ساحه و خاصیت تجارت خارج نبوده، بلکه مکمل و متمم تجارت و فعالیت های تجارتي محسوب می گردد. مانند عقد بین تاجرها، خرید و فروش مهمات، ادویه، ذخائر کشتیها، به اجاره دادن آنها، ویا به اجاره گرفتن آنها، تضمینات بحری بخاطر جلو گیری از خطر، وقرضهای بحری و عقد استخدام کشتی ران ها و دیگر اعمال تجارتي.

کوششهای وسیط در اینجا چند گونه می باشد: یا اینکه جنس را مستقیماً تحت تصرف کننده قرار میدهد، ویا ابتدا آنرا به کارخانه برده، بعد از تغییراتی که در آن ایجاد میشود و بشکل مصنوع در می آورد، آنرا بدسترس مصرف کنندگان قرار میدهد.

در این شکی نیست که فعالیت های اقتصادی و مادی انسان منحصر به آنچه که شرح شد نمی باشد. بلکه دارای انواع و اقسام دیگر نیز است. بطور مثال استفاده از موارد طبیعی چون زراعت، و انواع مختلف شکار در خشکه در بحر و در هوا، و استخراج معادن و سنگهای قیمتی از بطن زمین و غیره.

ولی قانون، کار تولید کننده اول و تهیه کننده مواد خام کارخانه ها ویا کارهای وسیط را، کار تجارتي نمیخواند، همچنان میتوانیم کار مصرف کننده را نیز از دائره فعالیت های تجارتي بیرون قرار دهیم.

بناء گفته میتوانیم: چون قانون مساعی تولید کننده اول و مصرف کننده را از چوکات فعالیت های تجارتي خارج نموده است، این امر دلیل شده میتواند که تجارت از دیدگاه قانون، تمام فعالیت های اقتصادی انسان را در بر نمیگیرد، بلکه

پر پورتنیو فعالیتونو برسبره د سوداگری قوانینو یو دول بل سوداگریز فعالیت هم زیات کپی دی، چي د سوداگری د ساحي او خاصیت خخه بهر ندي، بلکه د سوداگری او سوداگریزو چارو متمم او بشپړ کوونکي گنل کېږي. لکه د سوداگریو ترمنځ تړون، د مهماتو پېر او پلور، درمل، د بېړیو زیرمې، د دوي په اجاره ورکول، یا د دوي په اجاره اخیستل، د گواښ د مخنیوي په موخه سمندري تضمینات، سمندري پورونه او د بېړیو چلونکو گمارل او نور سوداگریز فعالیتونه.

وسیطې هڅې شو ډولونه لري: یا دا چې جنس مستقیماً د مصرف کوونکي په واک کې ورکوي، یا لمړی هغه فابریکې ته وړي او د هغه بدلونونو خخه وروسته چې په هغه کې راوړي او هغه په مصنوعي بڼه جوړوي، هغه د مصرف کوونکي په واک کې ورکوي.

پدې کې شک نشته چې د انسان اقتصادي او مادي فعالیتونو منحصر پر هغه شیانو نه دي چې شرح شول. بلکه نور ډولونه هم لري. د بېلگې په توگه د طبیعي مواردو اخیستنه لکه کره، په وچه یا سمندر یا هم په هوا کې د بنکار مختلف ډولونه، او د ځمکې خخه د کانونسو او قیمتي ډبرو راییستل او نور.

مگر قانون، د لمړي تولیدوونکي او د فابریکو د خامو توکو د چمتو کوونکي کار یا هم وسیط کارونه سوداگریز فعالیتونه نه گنې، همدارنگه کولای شو د مصرف کوونکي کار هم د سوداگریزو فعالیتونو له کپی خخه بهر وگڼو.

لدې کبله ویلاي شو: لکه څرنگه چې قانون د لمړي تولید کوونکي او مصرف کوونکي هڅې د سوداگریزو فعالیتونو له چوکات خخه بهر گنې، دا چاره دلیل کېدای شي چې د قانون له لیدلوري سوداگری د انسان ټولې اقتصادي چارې په بر کې نه نیسي، بلکه

سوداگری د انسان هغه هڅې دي چې د جنس په اړه د هغه د تولید د وخته د هغه د مصرف او استهلاك تر وخته تر سره کېږي.

د سوداگری خپلواکي:

هرڅوک د سوداگری حق لري. دغه حق د قانون لخوا ورکړ شوی دی یا په صریح شکل لکه څرنګه چې د افغانستان په قانون کې یادونه شوېده یا هم په ضمني شکل لکه څرنګه چې په نورو قوانینو کې اظهار شوېده. مګر د یادونې وړ ده چې دغه حق یو مطلق حق ندي، بلکه مقید پر ځینو قیدونو دی او د ځینو شرطونو لرونکي دی.

دغه قیدونه په مختلفو ډولونو ووېشو: ځینې له اصل امتعه یا اموال التجاره سره اړه لري لکه د مخدره توکو او د مریانو سوداګری او نور. او ځینې نور د دولت د امنیت له کبله وضع شوی دی، لکه د حکومتی اجازه لیک څخه پرته د سلاح او پوځي مهماتو سوداګری، او ځینې شرطونه په سوداګر پورې اړه لري لکه د درملو د سوداګری لپاره د ډاکټری یا فارمیستۍ د شهادتنامې درلودل، یا د هغه چا لپاره چې غواړي سوداګری پېل کړي د قانوني سن درلودل (د سوداګری د اصولنامې څلورمه مادې، د افغانستان مدني قانون ۲۷۷ مادې، په افغانستان کې د سوداګر قانوني سن ۱۸ ټاکلي دي.

د سوداګری اداري نظم:

دولتونه دهغه باور پر بنسټ چې د سوداګری په ارزښت لري او د هغه اغېزې په بنسټ چې سوداګري یې د دولتونو په اقتصادي چارو کې لري، پریکړه وکړه چې ځینې ادارې د د سوداګری د ملي او نړیوالو اصولو د تنظیم په موخه لکه وزارتونه، جمعیتونه، موسسات او د سوداګری خونې جوړې کړي، ترڅو چې دغه ملي او نړیوال سوداګریز فعالیتونه په سمه بڼه

تجارت شامل آن کوششهای انسان میباشد، که در را بطه به جنس، از زمان تولید تا وقت مصرف و استهلاك آن، بخرچ می رسد.

آزادی تجارت:

هر شخص حق تجارت را دارد. این حق را قانون برایش اعطا نموده یا به شکل صریح قسمیکه در قانون افغانستان تذکر گردیده و یا هم بشکل ضمني قسمیکه در بعضی قوانین دیگر اظهار گردیده است. ولی قابل یادآوریست که این حق، یک حق مطلق نمی باشد، بلکه مقید به بعضی قیود بوده و دارای بعضی شروط است.

این قیود را می توان به انواع مختلف تقسیم بندی نمود: بعضی آنها با اصل امتعه و یا اموال التجاره تعلق دارد مانند قید ممنوعیت تجارت مواد مخدر، و تجارت برده ها وغیره. و بعضی دیگر بخاطر امنیت دولت وضع شده، مانند قید ممنوعیت تجارت اسلحه و مهمات نظامی بدون داشتن اجازه نامه حکومتی، و بعضی شروط آنها، مربوط به شخص تاجر می باشد مانند داشتن شهادتنامه ډاکتر یا فارمیست برای کسیکه تجارت ادویه را پیش می برد، و یا داشتن سن قانونی برای شخصیکه می خواهد به کارهای تجارتي دست بزند (اصولنامه تجارت ماده ۴، قانون مدنی افغانستان ماده ۲۷۷، سن قانونی تاجر را در قانون افغانستان ۱۸ تعیین نموده است.

نظم اداری تجارت:

دولت ها بنا به باوریکه به اهمیت تجارت دارند و بنا به تأثیریکه تجارت در امور اقتصادی دولتها دارد، تصمیم گرفتند تا بعضی اداراتی را بخاطر تنظیم اصول ملی و بین المللی تجارت مانند وزارتخانه ها، جمعیت ها، مؤسسات و اتاق های تجارت ایجاد نمایند، تا اینکه فعالیت های تجارتي ملی و بین المللی بشکل درست تنظیم یابد.

بطور مثال وزارت اقتصاد، وزارت تجارت خارجی، جمعیت های سرمایه گذاری، جمعیت بازار پول، واتاق های تجارت وغیره تشکیلاتیکه، هر دولت طبق ایجابات ونظم اداری خاصی که دارد، بوجود می آورد.

فصل دوم حقوق تجارت

در این فصل موضوعات ذیل مورد بحث قرار خواهد گرفت:

مقدمه: تقسیمات حقوق.

مطلب اول: ظهور حقوق تجارت و انکشاف آن.

مطلب دوم: حقوق تجارت و حقوق مدنی.

مطلب سوم: تعریف حقوق تجارت.

مطلب چهارم: منابع احکام حقوق تجارت.

مطلب پنجم: دائره تطبیق حقوق تجارت.

مطلب ششم: خصوصیات و ویژگی های حقوق تجارت.

مقدمه: تقسیمات قانون:

قانون را میتوان بشکل عام قرار ذیل تعریف نمود که عبارت از مجموعه قواعدیست که روابط اشخاص را در جامعه تنظیم می نماید، و به نقض کنندگان آن از سوی مقامات عامه، مجازات مرتب می گردد.

اکثر قانون گذاران قانون را بدو بخش تقسیم می کنند: قانون عام وقانون خاص.

تنظیم کړي. د بېلګې په توګه د اقتصاد وزارت، د بهرنۍ سوداګرۍ وزارت، د پانګې اچونې ټولنې، د پیسو د بازار ټولنه، او د سوداګرۍ خونې او نور هغه تشکیلات چې هر دولت یې د خپلو شته ځانګړو ایجاباتو او اداري نظم سره سم رامنځ ته کوي.

دوهم فصل د سوداګرۍ حقوق

پدې فصل کې لاندې موضوعات تر څېړنې لاندې نیول کېږي:

سریزه: د حقوقو وېش

لمړی مطلب: د سوداګرۍ د حقوقو ظهور او د هغه پراختیا د سوداګرۍ قانون او اسلامي شریعت.

دوهم مطلب: د مدني قانون او د سوداګرۍ د قانون خپلواکي.

درېیم مطلب: د سوداګرۍ د قانون تعریف.

څلورم مطلب: د سوداګرۍ د قانون مصادر.

پنځم مطلب: د سوداګرۍ د قانون د پلي کېدو ساحه.

شپږم مطلب: د سوداګرۍ د قانون ځانګړتیاوې.

سریزه: د قانون تقسیمات:

کولای شو قانون په عام شکل په لاندې ډول تعریف کړو چې د هغه قواعدو ټولګه ده چې په ټولنه کې د اشخاصو اړیکې تنظیموي، او د هغه نقض کوونکو ته د عامه مقاماتو له لوري مجازات مرتب کېږي.

زیاتره قانون جوړوونکي قانون په دوه برخو ویشي: عام قانون او خاص قانون.

قانون عام آن روابطی را تنظیم می نماید که دولت در آن بعنوان صاحب سلطه و سیادت، طرف واقع شود، مانند اینکه شخصی را دولت در يك وظیفه معین توظیف نماید و یا ملکیت زمین شخصی را به هدف منفعت عامه استملاک کند.

اما قانون خاص روابطی را تنظیم می نماید، که به مقامات عامه و سیادت و سلطه دولت ربطی نداشته باشد. اینگونه روابط را میتوان در چند نکته خلاصه کرد: اول: روابط دولت من حیث يك شخص حکمی با مردم. دوم: روابط اشخاص با همدیگر چه اشخاص طبیعی باشند و یا حکمی.

بنابراین گفته میتوانیم: نکته ای که قانون عام و خاص را از هم تفکیک می دهد، مسئله سلطه (sovereignty) دولت می باشد. آنعده قوانینی که با سلطه دولت ربط دارد، قوانین عام، و آنعده که ربط ندارد، قوانین خاص شمرده می شود.

قانون خاص بنوبه خود به اقسام و انواع گوناگون تقسیم می شود. مثلاً قانون مدنی، قانون تجارت، قانون کار، قانون بین المللی خصوصی قانون اصول محاکمات مدنی و تجارتي، قانون بحری و يك تعداد قوانین دیگر.

مطلب اول: ظهور حقوق تجارت و انکشاف آن:

انسانها از زمانه های بسیار پیشین نظر به نیازیکه داشتند، به تجارت متوسل شدند، و بمرور زمان یکنوع عرف و عادات خاصی میان آنها بوجود آمد، که در تشکیل و تنظیم معاملات تجارتي آنزمان رول عمده را دارا بود.

باگذشت زمان عرف و عادات تجارتي عامتر گردید، تا اینکه بالاخره توانست از محدوده های

عام قانون هغه اریکی تنظیم کوي چې دولت په هغه کې د سلطې یا سیادت د خاوند په توگه واقع وي، لکه داسې چې یو شخص د دولت لخوا په یوه معینه دنده وگماري یا د یو چا د حکمې ملکیت د عامه گټو په موخه استملاک کړي.

مگر خاص قانون هغه اریکی تنظیموي چې د عامه مقاماتو او د دولت د سیادت او سلطې سره اریکه نلري. دغه ډول اریکی کولاي شو په خو ټکو کې رالنډې کړو: لمړی: د خلکو سره د یوه حکمي شخص په توگه د دولت اریکې. دوهم: له یو بل سره د اشخاصو اریکې که طبیعی اشخاص وي او که حکمي.

لدې کبله ویلای شو: هغه ټکي چې عام او خاص قانون له یو بل سره توپیر کوي، د دولت د سلطې (sovereignty) مسئله ده. هغه ډله قوانین چې د دولت د سلطې سره اریکه لري، عام قوانین او هغه ډله چې اریکه نلري خاص قوانین گڼل کېږي.

خاص قانون په خپل وار په مختلفو ډولونو وېشل کېږي. د بېلگې په توگه مدني قانون، د سوداگري قانون، د کار قانون، خصوصي نړيوال قانون، د مدني او سوداگريزو محاکماتو اصول، سمندري قانون او یو شمېر نور قوانین.

لمړی مطلب: د سوداگري د حقوقو ظهور او د هغه پراختیا

انسانان له ډېر پخوا څخه د هغه اړتیا له کبله چې درلوده یې پر سوداگري لاس پورې کړي دي، او د وخت په تېرېدو یو ډول ځانگړي عرف او عادات د دوي په منځ کې رامنځ ته شو، چې د هغه وخت د سوداگريزو معاملاتو د تشکیل او تنظیم په برخه کې رغنده ونډه درلوده.

د وخت په تېرېدو سره سوداگريز عرف او عادات عام شول، تر دې چې بالاخره وکولای شول چې د هېوادونو

له محدودې څخه ځان خلاص کړي د نړيوال کېدو په لوري گام پورته کړي.

کشورها خودرا رها ساخته، بصوب بين المللی شدن گام بردارد.

د حقوقو مورخين پدې اتفاق لري چې سوداگري د لمړي ځل لپاره د مديترانې د بحيرې په سواحلو کې د پخوانيو مصريانو لخوا او د بابل او يونان په هېوادونو کې رابنکاره شو. ځکه د يادو شويو هېوادونو تر منځ لوي سوداگريز مصالح موجود وو.

مؤرخين حقوق اتفاق دارند که تجارت اولين بار در سواحل بحيره مديترانه توسط مصری های قدیم، ودر کشورهای بابل ويونان ظهور نمود. زیرا بين کشورهای متذکره، مصالح تجارتي بزرگی وجود داشت.

د اسلام څخه مخکې زمان کې، اعرابو هم پر سوداگري متکي وو. د هغوي ژمني او د اوړي سفرونه چې د يمن او شام هېوادونو ته يې ترسره کول، د ځانگړي شهرت څخه برخمن وو. تر دې چې په قرآن کریم کې د هغه څخه د "رحلة الشتاء والصيف" په نامه ياد شوي دي. همدارنگه د دوی تر منځ د مضاربت عقد رواج درلود.

درعصر قبل از اسلام، اعراب نیز متکی بر تجارت بودند. سفرهای تجارتي زمستانی و تابستانی آنها که به کشورهای يمن و شام انجام می یافت از شهرت خاصی برخوردار است. تا جائیکه در قرآن کریم نیز از آن بنام "رحلة الشتاء والصيف" يادی صورت گرفته است. همچنان عقد مضاربت در بين آنها رواج داشت.

د اسلام په راتگ او د قرآن کریم په نزول د مسلمانانو تر منځ ځانگړي اقتصادي نظام چې د اخلاقي پایو پر بنسټ ولاړ و، رامنځ ته شو.

با آمدن اسلام و نزول قرآن کریم، نظام اقتصادی خاصی بين مسلمانان که مبنی بر پایه های اخلاقی استوار بود، پدید شد.

وروسته په منځنيو پېړيو کې په اروپا کې د سوداگريزو معاملاتو د حجم د زیاتوالي له کبله سوداگري ورو ورو د پراختيا په لور گام پورته کړ. مهم سوداگريز مرکزونه د «بندقيه» او «جينیوا» په ښارونو کې تاسيس شول، او ځينې ځانگړي ډلې چې د سوداگري له ليدلوري د زيات ارزښت درلودونکي وي، رامنځته شوې، لکه د بزگرانو ډله، د سوداگرانو ډله.

بعداً در اروپا در قرون وسطی نظر به ازدیاد حجم معاملات تجارتي، تجارت آهسته آهسته به سوی انکشاف گام برداشت. مراکز مهم تجارتي در شهر "بندقيه" و "جينیوا" تاسيس شد، و بعضی گروه های خاصی که از دیدگاه تجارت از اهمیت بسزایی برخوردار است، عرض اندام نمود، مانند گروه دهاقين (کشاورزان)، گروه تاجران.

د سوداگرانو ډلې سرپرستي د «قنصل» په نامه د يو شخص لخوا کېده. چا چې د سوداگريزو شخړو په حل کې رغنده ونډه درلوده.

گروه تاجران را رئيسی بنام "قنصل" سرپرستی می نمود. کسیکه در حل و فصل منازعات تجارتي رول عمده را ایفا می نمود.

وروسته لدې چې د لويو اروپايي هېوادونو تر منځ د سوداگري په برخه کې سيالي خپل تر ټولو لوړې کچې ته ورسېده، او په عين وخت کې د اروپايانو تر منځ د بهرنيو قوانينو څخه د خپلواکۍ احساس رابنکاره شو، په داسې يوه فضا کې د سوداگريزو عاداتو او

بعد از اینکه رقابت بين کشورهای بزرگ اروپائی در بخش تجارت به اوج خود رسید، و همزمان احساس استقلال از قوانين خارجی در بين اروپائیان ظهور نمود، در همچو يك فضا ضرورت به تقنين (به قانون گذاری) عادات و عرف

عرفونو تقنین ته اړتیا احساس شوه.

تجارتی احساس شد.

د همدغه علت له کبله د فرانسې هېواد د اتلسمې زېږدیزې پېړۍ په منځنیو کې پدې اړه متمرکامونه پورته شول، تردې چې په ۱۶۷۳ کال کې د وچې د سوداګرۍ ځانګړی قانون صادر شو، چې په هغه کې د سوداګریزو پایو، شرکتونو، د افلاس قضایاوو او ځانګړو سوداګریزو محاکمو اړوند احکام راغلي وو. د ناپلیون د حاکمیت په مهال د قوانینو یوه بله ټولګه د سوداګریزې جرېدې په نامه په ۱۸۰۷ کال کې رامنځ ته شو چې د ځینو هېوادونو پر قوانینو لویه اغېزه وکړه. د بېلګې په توګه عثماني خلافت په ۱۸۵۰ کال کې د فرانسې د قانون ځینې مادې اقتباس کړې.

بنا به همین ضرورت کشور فرانسه در نصف دوم قرن هژدهم میلادی در این راستا گامهای مثمري برداشت، تا اینکه در سال ۱۶۷۳، قانون خاص تجارت خشکه را صادر نمود، که شامل احکام مربوط به اوراق تجارتي، شرکتها، قضایای افلاس، ومحاكم خاص تجارتي، بود. در عصر حکمرانی ناپلیون مجموعه یی دیگری قوانین، بنام جریده تجارتي در سال ۱۸۰۷ بوجود آمد که تأثیر بزرگی در قوانین بعضی کشورها بوجود آورد. بطور مثال خلافت عثمانی در سال ۱۸۵۰، بعضی ماده های قانون فرانسه را اقتباس نمود.

د سوداګرۍ قانون او اسلامي شریعت

قانون تجارت و شریعت اسلامي:

سوداګرۍ په اسلام کې د زیات ارزښت لرونکی دی. حضرت پیغمبر (صلي الله عليه وسلم) خپله کله چې د خدیجه (رضي الله عنه) په مال سوداګرۍ کوله سوداګریز تړونونه یې کول او خپل اصحاب یې هغه ته هڅول او ویل یې: امانتکار او رښتینی سوداګر د قیامت په ورځ د پیغمبرانو او صدیقانو سره یو ځای وي.

تجارت در اسلام از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. حضرت پیغمبر (صلي الله عليه وسلم) خودش هنگامیکه بامال خدیجه رضي الله عنها تجارت مینمود عقد ها وقراردادهای تجارتي را می بست، وصحابه اش را به آن تشویق میکرد ومیگفت: تاجر امانتکار وراستگو در روز قیامت با پیامبران وصدیقان همراه می باشد.

له بله لوري قرآن کریم هم د سوداګرۍ په اړه ټینګار کړی، الله سبحانه وتعالی فرمایي: "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ" د آیت مفهوم: ای هغه کسانو چې ایمان مو راوړی! د غلط او باطلو لارو څخه په ګټې اخیستنې د یو بل مالونه مه خوری (مه حاصلوی)، د سوداګرۍ له لارې چې د دواړو لورو د رضایت او موافقې وړ وي، کولای شی چې د یو بل ملکیتونه ترلاسه کړی.

از طرف دیگر قرآنکریم نیز در باره تجارت تاکید ورزیده، الله سبحانه وتعالی میفرماید: "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ" مفهوم آیت: ای کسانیکه ایمان آورده اید! با استفاده از راه های غلط وباطل مالهای یکدیگر را مخورید (حاصل نمایید)، از طریق تجارتيکه مورد رضایت وموافقه هردوطرف است، میتوانید ملکیتهای یکدیگر را بدست بیاورید.

پدې آیت کې وینو چې د رضایت عنصر یواځې د سوداګریزې معاملې د جواز والي د یوې مهمې برخې په توګه مطرح شوي، او سوداګریز تړونونه د شکلي شرایطو څخه چې زیاتره وخت د بازار ګړندیټوب یا د سوداګرۍ نور ایجابات د هغه لپاره کافي وخت نلري،

در این آیت ملاحظه میکنیم که عنصر رضایت تنها بحیث جزء مهم جواز بودن معامله تجارتي مطرح گردیده، و عقود تجارتي را از شرائط شکلی که اکثراً سرعت بازار وديگر مقتضیات وایجابات تجارت، وقت کافی برایش ندارد،

آزاد کړي دي.

آزاد می سازد.

از جمله مبادی که شریعت اسلامی در بخش تجارت به ارمغان آورده، یکی هم مبدأ سهولت اثبات در مسائل تجاری است. الله (جل جلاله) می فرماید: "یا ایها الذین آمنوا إذا تداینتم بدین الی أجل مسمى فاکتبه... إلا أن تكون تجارة حاضرة تديرونها بینکم فلیس علیکم جناح ألا تکتوبها". در این آیت الله (جل جلاله)، به نوشتن قرض اشاره می کند، از مسلمانان می خواهد، که قرضهای شانرا بنویسند. ولی اگر کسی بنا بضرورتی چون ضروریات بازار وعدم وجود فرصت، این امر را بجا آورده نمی تواند، ملزم بآن نیست.

از این آیت کریمه چنین استنباط می نمایم، که راه اثبات دین تنها نوشتن نیست. زیرا احياناً تاجر قرض را بدون اینکه نوشته باشد، میدهد و قابل یاد آوریست که اکثر قوانین جهان در رابطه به اثبات قرض های تجاری بهمین منوال تعامل مینمایند. زیرا معاملات تجاری اکثراً وقت اجراء تعقیدی و شکلی را نداشته، ضرورت به سرعت و چابکی دارد.

با وجود اینکه همه قواعد و مقررات قانون تجارت معاصر برشته تحریر در آمده، و هر دولت در این راستا قانون خاصی را بتصویب رسانیده، ولی با وجود این هم عرف تجاری و عادات تجاری، هنوز هم جایگاهش را در معاملات تجاری حفظ نموده، دارای اهمیت می باشد. لهذا در بسا جاها، قانون حل مسئله را بعرف مردم محول می نماید.

مطلب دوم: استقلالیت حقوق مدنی و حقوق تجارت:

حقوق مدنی عبارت از مجموعه قواعدیست که به استثناء آن مسائلیکه قوانین خاص دیگری آنرا مورد بررسی قرار داده باشد، روابط افراد را در ساحات مختلف تنظیم و ترتیب میدهد.

دهغه بنسټونو له ډلې چې اسلامي شریعت د سوداگری په برخه کې راوړي دي، یوه هم په سوداگریزو مسائلو کې د اثبات د سهولت مبداء ده. الله (جل جلاله) فرمایي: "یا ایها الذین آمنوا إذا تداینتم بدین الی أجل مسمى فاکتبه... إلا أن تكون تجارة حاضرة تديرونها بینکم فلیس علیکم جناح ألا تکتوبها". پدې آیت کې الله (جل جلاله) د پور لیکلو ته اشاره کوي، له مسلمانانو غواړي چې خپل پورونه ولیکي. مگر که څوک د کومې اړتیا له کبله لکه د بازار اړتیاوې یا د فرصت نه موندلو له کبله دغه امر ترسره نه کړي، پر هغه ملزم ندي.

لدې آیت څخه داسې څرگندېږي چې د پور د اثبات لاره یواځې لیکل ندي. ځکه سوداگر پور پرته لدې چې لیکلي یې وي، ادا کوي. د یادولو وړ ده چې د سوداگریزو پورونو د اثبات په اړه زیاتره نړیوال قوانین په همدې ډول عمل کوي. ځکه چې سوداگریز معاملات زیاتره د تعقیدی او شکلي اجراءتو وخت نلري، او گړندیتوب او چابکی ته اړتیا لري.

سره لدې چې د سوداگری د قانون ټول قواعد او مقررات لیکل شوي دي، او هر دولت پدې برخه کې ځانگړی قانون تصویب کړی، مگر سره لدې هم سوداگریز عرف او عادات اوس هم په سوداگریزو معاملو کې خپل ځای ساتلي، او د ارزښت وړ دي. لدې کبله په ځینو ځایونو کې قانون د مسئلې حل د خلکو عرف ته محول کوي.

دوهم مطلب: د مدني حقوقو او د سوداگری د حقوقو خپلواکي:

مدني حقوق دهغه قواعدو ټولگه ده چې په استثنا د هغومسایلو چې نور ځانگړې قوانین یې تر څېړنې لاندې نیسي، د افرادو اړیکې په مختلفو ساحاتو کې ترتیب او تنظیموي.

مدني حقوق د يوه ټوليز قانون په توگه د ټولو افرادو لپاره وضع كېږي.

حقوق مدني منحيت يك دستور عام برای همه افراد وضع می گردد.

لدې كبله ويلاى شو چې هره هغه مسله چې د هغه د تنظيم په اړه د حقوقو نوري ځانگړې ځانگړې بحث نكوي، هغه د مدني حقوقو په وسيله څېړل كېږي. مدني حقوق دوه ډوله قانوني اړيكي تنظيموي: لمړي له كورني سره د شخص اړيکه چې د (شخصيه احوالحوال) په نوم يادېږي يعنې د انسان په شخص پورې اړوند حالات لکه: اهليت، واده، طلاق، ميراث، وصيت، او دوهم مالي اړيكي يا معاملات).

بناءً گفته ميتوانيم هر آن مساله ايکه در رابطه به تنظيم آن شاخه های ديگر حقوق خاص بحث نمی نمايد، آنرا حقوق مدني مورد بررسی قرار ميدهد. حقوق مدني دونوع ارتباطات قانونی را تنظيم ميکند: اول ارتباط فرد با فاميلش که بنام "احوال شخصيه" ياد ميشود يعنی "حالات مربوط به شخص انسان مانند: اهليت، ازدواج (عروسی)، طلاق، ميراث، وصيت، و دوم ارتباطات مالی يا معاملات).

د تجارت حقوق چې د منځنيو پېږيو د سوداگرانو د دود او رواج په رڼا کې پرې عمل کېده، د مدني حقوقو سره يو ځای منځ ته راغلل. وروسته لدې چې دغه دودونو او عرف استقرار وموند، د دليلونو او قانوني توکيو په شکل ځای پرځای اود تجارت د قانون په نوم وپېژندل شو. مخکې له هغو د تجارانو معاملې، لکه دنورو د معاملو په څېر، د مدني قانون په وسيله تنظيم کېدې.

حقوق تجارت در روشنايي عرف و رسوی که تاجران در قرون وسطی به آن عمل ميکردند، همزمان با حقوق مدني ظهور نمود. بعد از آنکه اين رسوم و عرف تجار استقرار پيدا نمود، به شکل نصوص و مواد قانونی گنجانیده شده و بنام قانون تجارت شناخته شد. قبل از آن معاملات تاجران، مانند معاملات ديگران، توسط احکام قانون مدني تنظيم می گردد.

نو ځکه ويلاى شو چې د تجارت قانون د مدني قانون له ځانگو څخه يودې، پدې معنی چې مدني حقوق عمومي حقوق دي، حکمونه او بندونه يې په ټولو افرادو هغه که تاجر وي او که نه وي په ټولو معاملو کې تجارتي وي او که نه وي، عملي كېږي، يا دا چې د تجارت په قانون او يا د تجارتي رواج له مخې كوم ځانگړي حکم موجود وي، چې پدې صورت کې د تجارت د حقوقو حکم له مدني حقوقو لور بلل كېږي. د تجارت په حقوقو کې د تجويز او د ټاکلي رواج چې هغه ته مراجعه وشي، د نشتوالي په صورت کې، مدني حقوقو ته مراجعه كېږي، ځکه چې مدني حقوق هغه عام مدني حقونه دي چې د ټولو افرادو اړوند ټول حقوق څېږي.

بناءً گفته ميتوانيم که حقوق تجارت شاخه از شاخه های قانون مدني شمرده ميشود، به اين معنی که حقوق مدني حقوق عمومی بوده، احکام و بندهای آن بالای همه افراد چه تاجر باشند و يانه و نيز بالای تمامی معاملات چه تجارتي باشد يا خير، تطبيق ميشود، مگر اينکه در قانون تجارت و با عرف تجارتي حکم خاصی وجود داشته باشد، که درين صورت حکم حقوق تجارت مقدم بر حقوق مدني شمرده ميشود. در صورت عدم تجويز در احکام حقوق تجارت و عدم موجوديت عرف معینی که بدان مراجعه صورت گيرد، به احکام حقوق مدني مراجعه ميگردد، زیرا حقوق مدني حقوق عام بوده، احکام تمام معاملات مربوط به همه افراد را، توضیح ميدهد.

که چېرې په مدني حقوقو کې هم پدې اړوندڅه نه و ذکر شوي، پدې صورت کې به قاضي دانصاف،

اگر در حقوق مدني نیز حکمی در مورد ذکر نشده بود، در اين صورت قاضي با در نظر داشت

عدالت و انصاف و قانون طبیعی فیصله مینماید. همچنان در حقوق مدنی میبینیم که اکثراً هنگامیکه ماده ای ذکر میشود، مسائل تجاری از آن مستثنی میگردد. به طور مثال در موضوع اثبات دیون در قانون میخوانیم، که حکم آن بر اثبات دیون تجاری تطبیق نمیشود. همچنان بسیار مسائل تجاری که قانون تجارت آنرا بررسی ننموده، توسط قانون مدنی تنظیم گردیده است، مانند احکام دیون (قرض) و احکام فایده و امانت، و احکام شیوه های اثبات عقود (قراردادها) تجاری. از جانب دیگر در بعضی تشریحات تجاری، در مورد مسائل تجاری که احکام آن در قانون تجارت ذکر نیست اشاره بدان گردیده تا به احکام قانون مدنی مراجعه گردد. مثلاً بعضی احکام مربوط به شرکتها، رهن، و کاریگران به قانون مدنی محول گردیده است. استقلال حقوق تجارت نسبت به حقوق مدنی بدین معنی نیست، که هرگونه رابطه میان آنها از هم گسسته است. حقوق تجارت نسبت حقوق مدنی مستقل است، زیرا بعضی احکام آن مخصوص خودش بوده و در حقوق مدنی وجود ندارد. مانند احکام مربوط به عقود تجاری، اوراق تجاری، اوراق مالی، و افلاس. این احکام خاص از اولویت برخوردار اند و از نظر تطبیق، بنا بقاعده تقدم خاص بر عام، مقدم شمرده میشوند.

در واقع تقنین احکام قانون تجارت بناء تغییرات تند اقتصادی ای که در دنیا صورت میگیرد، اهمیت بسزا دارد.

تقنین احکام مدنی بطی بوده و در آن باید از احتیاط و عدم عجله کار گرفته شود، درحالیکه معاملات تجاری چنین نبوده و سرعت و سادگی اجراءات را، ایجاب می نماید. زیرا تأخیر و کندگی تردد باعث خساره تاجر میشود.

از جمله مهمترین قواعدیکه سرعت در قانون تجارت را تأمین میکند، قواعد مربوط به شیوه

عدالت و طبیعی قانون په نظر کي نیولو سره فیصله وکړي. همدا رنگه په مدني حقوقو کي وینو چي ډیر وخت کومه ماده ذکر کیږي، تجارتي مسئلي ترې مستثنی کیږي. د بېلگې په توگه د پورونو د اثبات په مسئله کي لولو چي، حکم يي د سوداگريزو پورونو په اثبات نه پلي کیږي. همدارنگه ډېرې زياتې نورې سوداگريزې مسئلې چې د سوداگري قانون هغوي تر څېړنې لاندې ندې نیولې، د مدني قانون لخوا تنظيم شوېدی، لکه د پورونو احکام او د گټې او امانت احکام او د سوداگريزو تړونونو د اثبات د لارو چارو احکام. له بل لوري په ځينو سوداگريزو تشریحاتو کې د هغه سوداگريزو مسئلو په اړه چې احکام يې د سوداگري په قانون کې ندي راغلي او اشاره دې ته شوې چې د مدني قانون احکامو ته مراجعه وشي. د بېلگې په توگه د شرکتونو، رهن او کاریگرانو اړوند ځينې احکام مدني قانون ته محول شوي دي. د مدني حقوقو په نسبت د سوداگري د حقوقو خپلواکي پدې مانا نده چې د دوي تر منځ هر ډول اړیکه شلېدلې ده. د سوداگري، حقوق د مدني حقوقو په پرتله خپلواک دي، ځکه د هغه ځينې احکام په هغه پورې ځانگړي دي او په مدني حقوقو کې وجود نلري. لکه د سوداگريزو تړونونو، سوداگريزو پاڼو، مالي پاڼو او افلاس اړوند احکام. دغه ځانگړي احکام د لمړيتوب څخه برخمن دي او د پلي کېدو له نظره پر عامو د خاصو د لومړيتوب له کبله مقدم گڼل کېږي.

په حقیقت کې د سوداگري د قانون د احکامو تقنین په نړۍ کې د تند اقتصادي بدلونونو له کبله ډېر زیات ارزښت لري.

د مدني احکامو تقنین پخ دي او په هغه کې باید د احتیاط څخه کار واخیستل شي، پداسې حال کې چې سوداگريز معاملات دا ډول ندي او سرعت او د اجراءاتو سادگي ایجابوي. ځکه چې ځنډ، پخوالي او تردد د سوداگر د زیان لامل گرځي.

د هغه ارزښتناکو قواعدو له ډلې چې د سوداگري په قانون کې سرعت تامینوي، د سوداگريزو معاملاتو د

اثبات د لارو چارو اړوند قواعد دي. د سوداگریزو معاملاتو په اړه کولای شو د اثبات د ټولو لارو چارو څخه گټه واخلو، دا په داسې حال کې چې د مدني معاملاتو اثبات په هغه صورت کې چې د هغه بیه د ټاکل شوي مبلغ څخه واورې، باید د لیکنې له لارې ترسره شي.

په سوداگریزو معاملاتو کې د کړندیتوب او سرعت د مهمو مظاهرو له ډلې د سوداگریزو پاڼو (برات، چک) تداول او د هغه ثابت حقوق لکه تصدیق کول او تسلیم کول دي.

دریم مطلب: د سوداگری د قانون تعریف:

د هغه شیانو په رڼا کې چې مخکې بیان شول، کولای شو د سوداگری قانون داسې تعریف کړو: د سوداگری قانون د ځانگړي قانون د بناخونو څخه دي، په هغه کې هغه احکام راځي چې ټول سوداگران او سوداگریزې معاملې د هغه تابع دي.

لدې کبله ویلای شو: د سوداگری قانون دهغه توکو او احکامو ټولگه ده چې سوداگریزې معاملې تنظیم او د اعمالو په یوه ځانگړې ټولگه چې سوداگری ده او د اشخاصو په یوه ټاکلې ډله چې سوداگران دي، پلي کېږي. یاد شوي قانون د سوداگر تعریف او په سوداگریزو معاملو کې د نوموړي ژمنې تشخیصوي او همدارنگه سوداگریز تړونونه، په سوداگری کې د تعامل ادوات، افلاس او پر هغه مرتب آثار تنظیموي.

د سوداگری قانون په دوه برخو وېشل شوي: لمړی بري قانون (د وچې اړوند) او دوهم سمندري قانون (د سمندر اړوند). د لمړي ډول احکام په بري سوداگری او د دوهم ډول احکام پر بحري سوداگری پلي کېږي. مگر عادت دادی چې کله چې د سوداگری کلمه یادېږي د هغه څخه موخه بري سوداگری ده نه بحری.

د یادولو وړ ده چې د سوداگری قانون د ټولو سوداگریزو مسائلو ځواب ویونکی ندی، بلکه

اثبات معاملات تجارتي میباشند. در مورد معاملات تجارتي میتوان از کافه شیوه های اثبات استفاده به عمل آورد، این در حالیست که اثبات معاملات مدنی، در صورتی که قیمت آن از مبلغ معینی تجاوز نماید، باید از طریق کتابت صورت گیرد.

یکی دیگر از مهمترین مظاهر تیزی و سرعت در معاملات تجارتي، تداول اوراق تجارتي (برات، چک) و حقوق ثابت آن چون ظهر نویسی و تسلیم دهی میباشد.

مطلب سوم: تعریف قانون تجارت:

در روشنائی آنچه قبلاً بیان گردید، میتوان قانون تجارت را چنین تعریف نمود: قانون تجارت شاخه از شاخه های قانون خاص بوده، شامل احکامی می باشد که تمام تاجران و معاملات تجارتي تابع آن میباشد.

بناءً میتوان گفت: قانون تجارت عبارت از مجموعه مواد و احکامیست که معاملات تجارتي را تنظیم، و بر مجموعه خاصی از اعمال که عبارت از معاملات تجارتي میباشد و بر گروه معینی از اشخاص که عبارت از تاجرانند، تطبیق می گردد. قانون مذکور تعریف تاجر و تعهدات وی را تعیین و معاملات تجارتي را تشخیص می نماید، و همچنان عقود تجارتي، ادوات تعامل در تجارت، افلاس و آثار مرتب بر آن را، تنظیم می نماید.

قانون تجارت به دو دسته تقسیم شده: اول قانون بری مربوط به خشکه و دوم قانون بحری مربوط به بحر. احکام نوع اول بر تجارت بری و احکام نوع دوم بر تجارت بحری تطبیق می گردد. ولی عادت بر آن رفته است که هنگامیکه لفظ قانون تجارت اطلاق شود، مراد قانون تجارت بری میباشد نه بحری.

قابل تذکر است که قانون تجارت، جمله مسائل معاملات تجارتي را پاسخگو نیست، بلکه این

قانون را بعضی قوانین دیگر که در پاسخ به ضرورت های متجدد تجارت صادر میشود، تکمیل می نماید.

مطلب چهارم: مصادر حقوق تجارت:

مراد از مصادر در اینجا آن مصادر است که در منازعات تجارتي قضات مجبورند به آن مراجعه نمایند، و این مصادر دو نوع میباشد: ملی و بین المللی:

الف: مصادر ملی:

قانون:

مانند قانون مدنی، قانون تجارت، قوانین تجارتي مكملة، قوانین بانکی، و قانون شرکتهای و سرمایه گذاری قانون مربوط به حل منازعات تجارتي و غیره.

عرف و عادات تجارت:

مراد از عرف آنچه می باشد که مردم به آن بطور عادت معامله مینمایند، و از قدیم زمان- بنا به عادات و وضعیت تعامل، اجتماع از آن متابعت می نماید. بناءً برای اینکه يك عادت کسب وصف عرف تجارتي را نماید، این کافیسست که صفت ثبوت مداومت و استقرار را داشته باشد.

عادات تجارت از موضوعات روز شمرده میشود، و قاضی موضوع، بطور مستقلانه کار تثبیت و تفسیر آنرا می نماید، مگر اینکه قاضی از تطبیق عرف و عاداتیکه نزدش ثابت گردیده، امتناع ورزد.

عرف و عادات مربوط به تجارت، اثر بزرگ در ایجاد و تشکیل احکام معاملات تجارتي را دارا می باشند، زیرا قانون تجارت طوریکه بدان اشاره شد، چیزی بیش از مجموعه خاص عادات

دغه قانون د ځینو نورو قوانینو لخوا چې د سوداګرۍ د نویو اړتیا په ځواب کې صادرېږي، بشپړېږي.

څلورم مطلب: د سوداګرۍ د حقوقو مصادر

دلته د مصادر و څخه مراد هغه شخړې دي چې په سوداګریزو شخړو کې قضات اړ دي چې هغه ته مراجعه وکړي، او دغه مصادر په دوه ډوله دي: ملي او نړیوال:

الف: ملي مصادر:

قانون:

لکه مدني قانون، د سوداګرۍ قانون، مكملة سوداګریز قوانین، بانکي قوانین، او د سوداګریزو شخړو د حل اړوند د شرکتونو او پانګې اچولو قانون او نور.

د سوداګرۍ عرف او عادات:

د عرف څخه مراد هغه څه دي چې خلك د هغه سره د عادت په توګه معامله كوي، او د پخوا څخه د عاداتو او د تعامل د وضعیت له کبله ټولنه د هغه متابعت كوي، لدې کبله ددې لپاره چې یو عادت د سوداګریز عرف وصف تر لاسه کړي، کافي ده چې د مداومت او استقرار د ثبوت صفت ولري.

د سوداګرۍ عادات د ورځې له موضوعاتو څخه ګڼل کېږي، او د موضوع قاضي په خپلواکه توګه د هغه د تثبیت او تفسیر کار كوي، مګر دا چې قاضي د هغه عرف او عادت د پلي کولو څخه د هغه په وړاندې ثابت شوي دي، ډډه وکړي.

د سوداګرۍ اړوند عرف او عادات د تجارتي معاملاتو د احکامو په جوړښت کې لویه اغېزه لري، ځکه د سوداګرۍ قانون لکه څرنګه چې هغه ته اشاره وشوه، د تدوین شوو ځانګړو عاداتو د ټولګې څخه

زیات څه نه دي.

تدوین یافته نیست.

سوداگریز عادات پر هغه څه پورې محدود ندي چې د سوداگری د قوانینو په بڼه تدوین شوي دي. ځکه سوداگری ورځ په ورځ پراختیا مومي او د سوداگریزو معاملاتو د مقتضیاتو سره یو ځای د سوداگری د قوانینو تر څنګ نوي عادات رابنکاره او پراختیا مومي، تر دې چې د هغه تشې ډکې کړې او یا هم د هغه احکام په یوه ډول بشپړ یا تعدیل کړي چې د سوداگری د برخې د نویو حالاتو او ورځ په ورځ زیاتېدونکو اړتیاوو ځواب ورکونکي وي.

عادات تجارتي محدود به آنچه به شکل قوانین تجارت جمع و تدوین یافته، نیست. زیرا تجارت روز به روز در پیشرفت و انکشاف بوده، و همزمان با مقتضیات معاملات تجارتي، عادات جدید در پهلوی قوانین تجارتي آشکار و انکشاف مینماید، تا اینکه خالیگاه های آنرا جبران، و یا احکام آنرا بقسمی تکمیل و یا تعدیل نماید، که پاسخگوی حالات جدید و ضروریات روز افزون ساحه تجارت باشد.

نړیوال مصادر:

مصادر بین المللی:

نړیوال مصادر کولای شو په نړیوالو معاهداتو کې چې د نړیوالو جمعیتونو لکه ((د سوداگری نړیوال سازمان)) او ((نړیوال وجهي صندوق)) له لوري تر سره کېږي، ترلاسه کړو.

مصادر بین المللی را میتوان در معاهدات بین المللی که از طرف جمعیت های بین المللی مانند "سازمان تجارت بین المللی" و "صندوق و جهی بین المللی" عقد میشود، دریافت نمود.

برسېره پر دې کولای شو دریم مصدر هم یاد کړو، چې د طبیعي قانون او عدالت او انصاف څخه عبارت دي. لیکن دغه مصدر په حقیقت کې د سوداگریزو معاملاتو په احکامو پورې تړلي ندي، بلکه د ټولو قانوني احکامو لپاره مصدر او عمومي سرچینه ده، البته دا په هغه صورت کې چې قانون جوړوونکي دهغه په اړه سکوت کړی وي او نور مصادر موجود نه وي.

علاوه بر این میتوان مصدر سومی را نیز یاد آور گردید، که عبارت از قانون طبیعی و عدالت و انصاف میباشد. لیکن این مصدر در واقع مخصوص به احکام معاملات تجارتي نیست، بلکه مصدر و منبع عمومی برای تمام احکام قانونی شمرده میشود، البته این در صورتی که قانونگذار در باره سکوت نموده باشد و مصادر دیگر وجود نداشته باشد.

نو ویلای شو چې قاضي په لمړې درجه کې د سوداگری د قانون احکام پلي کوي، که د موضوع په هکله نص موجود نه وي د مدني قانون موادو او وروسته د عدالت پر بنسټ اجتهاد ته مخه وشي.

پس گفته میتوانیم که قاضي در درجه اول احکام قانون تجارت را تطبیق میکند، اگر در موضوع نص وجود نداشت به مواد قانون مدنی، بعداً به اجتهاد مبنی بر عدالت مراجعه میکند.

لیکن کله کله قاضي پاملرنه کوي چې د قضیې اطراف په ښکاره یا ضمنی توګه د هغه عادتونو په پیاوړتیا چې هغوي عادت کړی، اتفاق لري. په هغه وخت کې چې دغه عادات د سوداگری د قانون د نصوصو سره په مغایرت کې وي، پدې حال کې د موضوع قاضي باید د هغه قانوني نص په امله چې

لیکن گاهگاه قاضي توجه می نماید که اطراف قضیه صراحتاً یا ضمناً به تحکیم عادات معینه ای که به آن عادت نموده اند، اتفاق دارند. در صورتی که این عادات با نصوص قانون تجارت در مغایرت باشند، در این حالت قاضي موضوع، باید درباره نص قانونی ای که خلاف آن تفاهم به عمل

آمده، بحث وجستجو کند که آیا آن حکم اختیاری میباشد و یا الزامی، در صورتیکه اختیاری باشد، برای اطراف قضیه مجاز است خلاف آن اتفاق نمایند، و در این صورت قاضی باید اتفاق آنها را مشروع محسوب نموده به معرض اجرا قرار دهد، بشرطیکه عادات متفق علیه، خلاف نظم عامه نباشد.

اما اگر حکم قانون تجارت حکم الزامی باشد، در این صورت قاضی باید حکم قانون را اولویت بخشد.

مصادر حقوق تجارت افغانستان:

حقوق تجارت افغانستان مصادر فوق را بشکل الزامی در ماده های دوم، سوم، و چهارم حقوق تجارت بیان نموده است، عقد تجارتي را در حل منازعات تجارتي اولويت ميدهد بشرطیکه مخالف با احکام قانون نباشد، در مرتبه دوم احکام قانون تجارت، در مرتبه سوم عرف و عادات خاص، در مرتبه چهارم عرف و عادات عام و اخیراً احکام قوانین دیگر را، قابل تطبیق می پندارد.

مراد از عرف عام آن عاداتیست که مردم در اکثر مناطق به آن رجوع نموده اند. مراد از عرف و یا عادت خاص و محلی آن عاداتی میباشد، که به آن مردم منطقه ای که در آن معامله تجارتي صورت گرفته، مراجعه نموده اند. اگر عادات محلی در حل منازعات تجارتي مؤثر نباشد، در این صورت مجاز است عرف و عادات نزدیکترین منطقه تعامل را تطبیق نماییم.

به اساس سلسله مراتب فوق الذکر در مورد مصادر قانون تجارت، میتوان گفت که قانون گذار افغانستان، اهمیت بسزائی برای اراده طرفین قائل گردیده است.

قانون گذار افغانستان به اراده اطراف عقد، احترام

دهغه خلاف عمل باندي تفاهم شوي، بحث او څېړنه وکړي چې آیا هغه حکم اختیاری دي که الزامی، په هغه حال کې چې اختیاری وي، در قضیه دواړه لوري کولای شي د هغه پر خلاف اتفاق وکړي، او پدې صورت کې قاضی باید د هغوي اتفاق مشروع وگڼي او پلي يې کړي، پدې شرط چې متفق علیه عادات د عامه نظم خلاف نه وي.

مگر که د سوداگری د قانون حکم الزامی وي، پدې صورت کې قاضی باید د قانون حکم ته لومړیتوب ورکړي.

د افغانستان د سوداگری د حقوقو مصادر:

د افغانستان د سوداگری حقوقو دغه پورته مصادر په الزامی بڼه د سوداگری د حقوقو په دوهمه، دریمه او څلورمه ماده کې بیان کړي دي، سوداگریز تړون ته د سوداگریزو شخړو په حل کې لومړیتوب ورکوي، پدې شرط چې د قانون د احکامو مخالف نه وي، په دوهمه مرتبه کې د سوداگری د قانون احکام، په دریمه مرتبه کې ځانگړي عرف او عادات، په څلورمه مرتبه کې عرف او عادات او په پای کې د نورو قوانینو احکام د پلي کېدو وړ گڼي.

د عام عرف څخه مراد هغه عادتونه دي چې خلک په زیاتره سیمو کې هغه ته رجوع کوي. د ځانگړي او سیمه ایز عرف او عادتونو څخه مراد هغه عادتونه دي چې هغه د هغه سیمې خلکو مراجعه کوي چې په هغه کې سوداگریزه معامله شوې وي. که سیمه ایز عادتونه د سوداگریزو شخړو په حل کې اغېزمن نه وي، پدې صورت کې مجاز دي چې د تر ټولو نږدې سیمې عرف او عادات پلي شي.

د سوداگری د قانون په اړه د پورته یادې شوې لړۍ په بنسټ، ویلاي شو چې د افغانستان قانون جوړوونکي د طرفینو ارادې ته زیات ارزښت ورکړي دي.

د افغانستان قانون جوړوونکي د تړون د اطرافو ارادې

ته ځانگړې درناوي کړي، لکه څرنګه چې د نږدې سیمې د ځانگړو عرف او عاداتو تعامل یې مجاز ګڼلې، البته په هغه صورت کې چې د سیمې د عرف تعامل د شخړې په حل کې اغېزمن وي. د یادولو وړ ده چې دغه کوم الزامي امر ندي، د قضیې اطراف کولاي شي مستقیماً عام عرف ته مراجعه وکړي، ځکه د نږدې سیمې ځانگړو عرف او عاداتو ته رجوع اختیاري ده.

تمرین:

د الف په سیمه کې دوه سوداګرو سوداګریز تړون وکړ، د تړون د پلي کولو د پیل څخه وروسته د یو بل سره د یوې معینې مسئلې په اړه اختلاف رامنځ ته شو چې د هغه په اړه په تړون کې هم څه ندي ویل شوي او د سوداګرۍ په قانون کې هم، او نه هم د الف د سیمې په عرف کې داسې مسائل شته، لمړی طرف د الف د سیمې د ګاونډۍ سیمې د ځانگړي عرف د پلي کېدو غوښتونکي دي او دهم طرف د عام عرف د پلي کېدو غوښتونکي دي. پدې شخړه کې واجب التطبيق عرف کوم یو دي؟

پنځم مطلب: د سوداګرۍ د قانون د پلي کېدو ساحه:

د سوداګرۍ د قانون د احکامو د ساحې تحدید په زیات شمېر چارو کې زیات ارزښت لري: زه د محاکمو د تحدید جمله د دعووو د پلټې او د خصوم د اعلان د څرنګوالي او د افلاس د احکامو د اعمال لپاره ځانگړي کوم.

حقوق پوهان د سوداګرۍ د قانون د پلي کولو د چوکاټ په تحدید کې یعنی د پلي کولو حالات او شرطونو په اړه اختلاف لري: آیا هغه یواځې په سوداګرانو د پلي کولو وړ دي او دا د دوي د کار د طبیعت په پام کې نه نیولو سره چې آیا سوداګریز دي که نه. او یا دا چې یواځې په سوداګریز کار پلي کېږي، د متعاملینو د صفت په پام کې نه نیولو سره چې آیا

خاصی داشته، چنانچه عرف و عادات خاص مناطق مجاور منطقه تعامل را، نیز مجاز دانسته، البته در صورتیکه عرف منطقه تعامل، در حل نزاع کافی ومؤثر نباشد. قابل یاد آوریست که این يك امر الزامی نیست، اطراف قضیه میتوانند، مستقیماً به عرف عام مراجعه نمایند، زیرا رجوع به عرف خاص مناطق همجوار اختیاری می باشد.

تمرین:

در منطقه الف دو تاجر قرارداد تجارتي یی نمودند، بعد از شروع اجرای قرارداد درمسئله معینی بین هم اختلاف نمودند که در باره آن نه در قرارداد چیزی گفته شده و نه در قانون تجارت، و نه در عرف منطقه الف همچو مسائل وجود داشته، طرف اول طالب تطبيق و اجرای عرف خاص منطقه مجاور منطقه الف میباشد که عبارت از منطقه باء است و طرف دوم طالب اعمال عرف عام. عرف واجب التطبيق درین منازعه کدام است؟

مطلب پنجم: ساحه تطبيق قانون تجارت:

تحدید ساحه احکام قانون تجارت، اهمیت بزرگ در امور متعدد دارد: من جمله تحدید محاکم اختصاصی جهت بررسی دعاوی، و چگونگی اعلان خصوم و اعمال احکام افلاس.

حقوق دانان در تحدید چهارچوب تطبيق قانون تجارت، یعنی حالات و شروط تطبيق، بین هم اختلاف نموده اند: آیا تطبيق آن صرف بالای تاجران صورت می گیرد و این بدون در نظر داشت طبیعت کار آنها که تجارتي است یا خیر. و یا اینکه تنها بر کار تجارتي تطبيق میشود، بدون در نظر داشت صفت متعاملین

سوداگر دي که نه.

که تجار اند يا خير.

د دغه اختلاف نظر په پايله کې دوه نظريې رامنځ ته شوې: اول د معيار په توگه د عامل منل، دوهم د معيار په توگه د عمل يا موضوع منل.

در نتیجه این اختلاف نظر، دو نظریه پدید شد: اول نظریه معیار قرار دادن عامل، دوم نظریه معیار قرار دادن عمل و یا موضوع.

د معيار په توگه د عامل د منلو نظريه:

نظریه معيار قرار دادن عامل:

دغه نظريه هغه شخص چې عمل ترسره کوي د معيار په توگه پېژني نه خپله عمل او د هغه د څرنگوالي طبيعت. د دغه نظريې د خاوندانو دليل دا دي چې د سوداگرۍ قانون د سوداگرانو قانون دي او د هغه کسانو کار تنظيم کوي چې سوداگري کوي او په نورو يعني غير سوداگران د پلي کولو وړ نه دي. لدې کبله دغه قانون حرفوي او مسلکي قانون دي. غير سوداگران د دغه قانون تابع نه گڼل کېږي، بلکه د مدني قانون تابع دي. د سوداگريزو معاملاتو د دغه نظريې وفق د هغه معاملاتو پر بنسټ دي چې سوداگر يې د خپلې سواگرۍ په ساحه کې ترسره کوي.

این نظریه، شخصي را که عمل را انجام میدهد، معيار قرار میدهد نه خود عمل وطبیعت وچگونگی آن را. دليل صاحبان این نظریه این است، که قانون تجارت، قانون تجار بوده، و کارهای کسانی که تجارت را پیشه اختیار نموده اند، تنظیم میکند وبالاتی دیگران یعنی غیر تجار تطبیق نمیشود. بناءً این قانون، قانون حرفوی وپیشه ای است. غیر تاجران تابع این قانون شمرده نمیشوند، بلکه تابع قانون مدنی میباشند. وفق این نظریه معاملات تجارتي مبنی بر معاملاتى می باشد که تاجر در چوکات وساحه تجارتش انجام میدهد.

مگر د نظر خاوندانو پدې اړه لاندې نيوکې وړاندې کړي دي:

ليکن صاحبانظران در مورد، تنقييدات ذيل را ارائه می نمايند:

د دغه نظريې په منلو سره سوداگريزې معاملې محدودې او محصورې گڼل کېږي، هرڅوک چې هغه تر سره کوي سوداگر شمېرل کېږي. او قانون جوړوونکي د ټولو هغه سوداگريزو معاملاتو ټاکلو ته اړ باسي چې په راتلونکي کې پېښېدای شي.

با پذیرش این نظریه معاملات تجارتي محدود و محصور پنداشته شده، هرکه آنرا انجام بدهد تاجر شمرده میشود. و قانون گذار را وادار به تعیین تمام معاملات تجارتي ای که در آینده پدید خواهد آمد، می یابد.

دغه نظريه د سوداگر ټول اعمال د سوداگرۍ د قانون تابع گرځوي، پداسې حال کې چې سوداگرۍ د نور اشخاصو په شان مدني اعمال چې د مدني قانون تابع دي تر سره کوي.

این نظریه تمامی اعمال تاجر را تابع قانون تجارت میسازد، درحالی که تاجر مانند دیگر اشخاص، اعمال مدنی را که تابع قانون مدنی میشود، نیز انجام میدهد.

ځينې اعمال شکلاً سوداگريز گڼل کېږي، او دهغه د عامل په پام کې نه نيولو سره د سوداگرۍ د قانون تابع گڼل کېږي.

بعضی اعمال شکلاً تجارتي شمرده میشود، و بخاطر همین صفت بدون در نظر داشت وصف عامل آن، تابع قانون تجارت می گردد.

د هغه ترټولو څرگنده بېلگه برات دي، برات د تل

بارزترین نمونه های آن برات است، برات همیشه يك

ورقه تجارتي بوده و بدون در نظر داشت خصوصيت اشخاصي که در آن ذيدخل هستند، تابع قانون تجارت مي باشد.

نظريه معيار قراردادان عمل ويا موضوع:

اين نظريه به چگونگي عمل اعتنا کرده و آن را معيار، در تعيين ساحه و چهارچوب تطبيق قانون تجارت ميشمارد، بدون اينکه به وصف تاجر يا به اصل حرفه نظر کند.

پس هرگاه فعاليت ويا عمل داراي ماهيت تجارتي باشد، تابع احکام قانون تجارت ميشد، بدون در نظر داشت وصف انجام دهنده کار، که تاجر باشد يانه. روي همين سبب صاحبان اين نظريه، قانون تجارت را قانون معاملات تجارتي مينامند.

اگر به واقعيت بنگريم اين نظريه مانند نظريه پيشين خالي از انتقاد نيست، زيرا در اين صورت نيز لازم ميگردد تا معاملات تجارتي را از معاملات مدني مجزا نمود.

از آنچه که شرح شد واضح ميگردد که هر دو نظريه بشکل جداگانه و تنها قابليت تعيين ساحه و چوکات تطبيق قانون تجارت را ندارند. روي همين سبب اکثر کشورها به هر دو نظريه متوسل شده اند. چنانچه در اصولنامه تجارت افغانستان ماده هاي (۱۴-۲۰)، تعريف تاجر را ذکر و در عين حال معاملات تجارتي را تذکر داده و تعريف مي دارد.

خصوصيات قانون تجارت:

بين المللي بودن قانون تجارت:

قانون تجارت نظر بقانون مدني بيشتتر قابليت عبور نمودن از مرزهاي کشورها را داشته و از وضعيت جهان وقانون بين المللي، تاثير پذير ميشد و قابليت بين المللي شدن را دارد. بهترين مثال اين

لپاره يوه سوداگريزه پايه ده او په هغه کې د ذيدخل اشخاصو د ځانگړتياوو په پام کې نه نيولو سره د سوداگري د قانون تابع دي.

د معيار په توگه د عمل يا موضوع د منلو نظريه:

دغه نظريه د عمل په څرنگوالي ولاړه ده او هغه د سوداگري د قانون د پلي کولو د چوکاټ په ټاکلو کې معيار گڼي، پرته لدې چې د سوداگر وصف يا د مسلك اصل ته پام وکړي.

نو هرکله چې عمل يا فعاليت د سوداگريز ماهيت لرونکي وي، د سوداگري د قانون د احکامو تابع دي، د کار د تر سره کوونکي د صفت په نظر کې نه نيولو سره، چې سوداگر دي که نه. له همدې کبله د دغه نظريې خاوندان د سوداگري قانون د سوداگريزو معاملاتو قانون گڼي.

که واقعيت ته پام وکړو دغه نظريه هم د مخکيني نظريې په څېر د نيوکې څخه خالي نده، ځکه پدې صورت کې هم لزمه ده چې سوداگريزې معاملې له مدني معاملو څخه توپير کړل شي.

له هغه څه چې شرح شول څرگندېږي چې دواړې نظريې په جلا توگه د سوداگري د قانون د پلي کېدو د چوکاټ د ساحې د ټاکلو وړتيا نلري. له همدې کبله زياتره هېوادونه دواړو نظريو ته متوسل شويدي. لکه څرنگه چې د افغانستان د سوداگري د اصولنامې په (۱۴-۲۰) مادو کې د سوداگر تعريف او د سوداگريزو معاملاتو حال ذکر شوي او تعريفوي يې.

د سوداگري د قانون ځانگړتياوي:

د سوداگري د قانون نړيوالتوب:

د سوداگري قانون د مدني قانون په پرتله د هېوادونو له سرحدونو څخه د اوښتو زياته وړتيا لري او د نړۍ او نړيوال قانون له وضعيت څخه اغېزمن کېږي او د نړيوال کېدو وړتيا لري. د دغه پديدې تر ټولو ښې

پدیده اتفاقیه های ذیل میباشد: معاهده ویانا ۱۹۸۰ در رابطه با فروش بین المللی امتعه (اموال تجارة)، معاهده ژنیوا (۱۹۸۳) در رابطه به ذکر نمونه ها در عنصر فروش بین المللی امتعه، معاهده ژنیوا (۱۹۳۰) در رابطه به برات، و حجت، و معاهده ژنیوا (۱۹۳۱) در رابطه به چک.

سرعت:

زندگی مدنی خصوصیت ثبات و استقرار را دارد. بناءً هدف قانون حافظ آن، که قانون مدنی میباشد، نیز تحقق ثبات و استقرار است.

اما زندگی تجارتي چنین نمیشود. ملحوظات دیگری بر آن حکم فرماست، که با زندگی مدنی فرق دارد، و این بخاطریکه هدف تجارت کسب مفاد میباشد، و وسیله حصول مفاد، از طریق تداول ثروت ها، و حصول پی در پی و مکرر معاملات تجارتي تأمین می گردد.

بناءً سرعت و چابکی مهمترین رکن تجارت شمرده میشود، زیرا معقول نیست تاجر را وادار به نوشتن هرکار تجارتیش سازیم، زیرا این کار وقت زیاد را گرفته باعث کندی میشود.

روی همین اساس، قواعد و مقررات متعددی در قانون تجارت ایجاد شد، تا عنصر سرعت را در آن مهیا سازد. مانند اصل آزادی اثبات تداول و اوراق تجارتي بمجرد ظهر نویسی آن، بدون انجام دیگر اجراءات حواله که در قانون مدنی ذکر گردیده، اعتراف به اینکه دفاتر تجارتي برای صاحبان آن حجت (دلیل) میباشد.

اعتبار و اعتماد:

این موضوع بخاطر آن ضرور پنداشته میشود، که عنصر سرعت به تنهایی نمیتواند فرصت انجام دادن بسیاری از معاملات تجارتي را مهیا سازد، زیرا احتمال نیازمندی به اموال نقد وجود دارد

بیلگی لندی اتفاقیه دي: د اموال التجاره د نړيوال پلور لپاره په ۱۹۸۰ کال کې د ویانا تړون ليک، د اموال التجاره د نړيوال پلورلو په برخه کې د بيلگو د ذکر کولو په اړه د ژنیوا تړون (۱۹۸۳)، د برات او حجت په اړه د ژنیوا تړون (۱۹۳۰)، او د چک په اړه د ژنیوا تړون (۱۹۳۱).

سرعت (چټکوالی):

مدني ژوند د ثبات او استقرار ځانگړتيا لري. لدې کبله د هغه د ساتونکي قانون موخه چې مدني قانون دي، هم د ثبات او استقرار ساتل دي.

مگر سوداگريز ژوند داسې ندي. نور کتنې پر هغه حاکمې دي، چې د مدني ژوند سره توپير لري، او دا لدې کبله چې د سوداگري موخه د گټې ترلاسه کول دي، او د گټې د لاسته راوړلو وسیله د شتمنيو د تداول او د سوداگريزو معاملاتو د پرله پسې او مکررو لاسته راوړلو له لارې تأمین کېږي.

لدې کبله سرعت او چټکوالی د سوداگري تر ټولو مهم رکن گڼل کېږي، ځکه معقوله نده چې سوداگر د هر کار لیکلو ته اړ کېږي، ځکه دغه کار زیات وخت نیسي او د سوکه توب لامل گرځي.

له همدې کبله د سوداگري په قانون کې زیات شمېر قواعد او مقررات شته چې د سرعت عنصر په هغه کې مهیا کړي. لکه د تصدیق کولو څخه وروسته د سوداگريزو پاڼو د تداول د اثبات د خپلواکۍ اصل، د حوالې د نورو اجراءاتو څخه پرته چې په مدني قانون کې ذکر شوي دي، ځکه چې سوداگريز دفترونه د هغوي د خاوندانو لپاره حجت دي.

اعتبار او اعتماد:

دا موضوع لدې کبله ارزښتناکه گڼل کېږي چې د چټکوالی عنصر په یواځیتوب سره نشي کولای د زیاتره سوداگريزو معاملو د ترسره کولو فرصت مهیا کړي، ځکه نغدو اموالو ته اړتیا شته او د هغه څخه

پرته سوداگریزې معاملې ترسره کېدای نشي. لدې کبله اعتبار دوهم عنصر او د چټکوالي بشپړ کوونکي دي.

وېدون آن معاملات تجارتي صورت گرفته نمی تواند. لهذا اعتبار، عنصر دوم ومکمل کننده عنصر سرعت می باشد.

دریم فصل سوداگر، تعهدات، او د هغه سوداگریزې معاملې

لمړې مبحث:- سوداگر:

د سوداگر او نورو ترمنځ د توپیر ارزښت:

د افلاس، د سوداگر د ژمنو، د سوداگری د اهلیت او په سوداگری کې د اثبات قواعد ځانگړي قواعد دی.

د سوداگری اهلیت (د افغانستان د سوداگری په اصولنامه کې د سوداگری لپاره د اشخاصو قانوني سن ۱۸ کاله دي). د مستقیمې سوداگری څخه منع شوي اشخاص عبارت دي له دولتي مامورینو څخه. (د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۷ ماده)

د افغانستان په قانون کې د سوداگر تعریف (۸ ماده)

د تعریف عناصر:

۱- هر شخص او شرکت چې د سوداگری د اهلیت لرونکي وي، او په خپله نامه په یوه یا څو سوداگریزو معاملو بوخت وي، او دغه کسب د خپل مسلک په توگه وکاروي، سوداگر شمېرل کېږي.

۲- هغه شخص چې په سوداگریزو معاملو د بوختیا لپاره یو ځای ټاکلي وي، او د متحد المال یا جرائد یا دهغه په شان نورو په وسیله دهغه سیمې خلکو ته اعلان وکړي، که سوداگری خپل مسلک هم ونه گرځوي، سوداگر گڼل کېږي. (هغه شخص چې د تصادف له مخې سوداگریزه معامله کوي، د سوداگر د صفت خاوند کېدای نشي، لیکن هغه معامله چې تر سره کړې یې ده د سوداگری د قانون د احکامو تابع ده. (د افغانستان د سوداگری د اصولنامې لسمه ماده).

فصل سوم تاجر، تعهدات، و معاملات تجارتی وی

مبحث اول:- تاجر:

اهمیت تمیز بین تاجر و دیگران:

قواعد افلاس- تعهدات تاجر- اهلیت تجارت- اثبات در تجارت، قواعد خاص میباشد.

اهلیت تجارت (سن قانونی اشخاص برای تجارت، در اصولنامه تجارت افغانستان ۱۸ سال می باشد. اشخاص ممنوع از تجارت مستقیم به اساس قانون عبارت اند از مامورین دولتی. (ماده ۷ اصولنامه) تجارت افغانستان.

تعریف تاجر در قانون افغانستان (ماده ۸)

عناصر تعریف:

۱- هر شخص اعم از افراد و شرکت ها که خایز اهلیت تجارتي باشد، و بنام خود بیک ویا چند معامله تجارتي اشتغال ورزد، واین شغل را پیشه معتاد قرار بدهد، تاجر محسوب می گردد.

۲- شخصیکه برای اشتغال به معاملات تجارتي محلی را انتخاب نموده، و ذریعه متحد المال و جرائد و امثال آن به اهالی اعلان نموده، ولو که تجارت را برای خود پیشه معتاد هم اتخاذ نکند، تاجر شمرده میشود. (شخصیکه تصادفاً يك معامله تجارتي را اجرا نماید، دارای صفت تاجر شده نمیتواند، لیکن معامله را که اجرا نموده، تابع احکام قانون تجارت می گردد. ماده ۷ دهم اصولنامه تجارت افغانستان).

<p>دولت و بلديه ها ميتوانند تجارت نمايند ، ليكن داراى صفت تاجر شده نميتوانند ، مگر معاملات تجارتي ايشان تابع احكام اصولنامه تجارت مى باشد . (ماده ۱۱ اصولنامه تجارت)</p>	<p>دولت او بناى والى كولاى شي سوداگرى و كپري ، ليكن د سوداگر د صفت خاوند نشي كېداى ، مگر د دوي سوداگريزې معاملې د سوداگرى د اصولنامې د احكامو تابع دي . (د سوداگرى د اصولنامې ۱۱ ماده)</p>
<p>تاجر كوچك: ماده ۱۲ اصولنامه تجارت افغانستان:</p>	<p>كوچنى سوداگر: د افغانستان د سوداگرى د اصولنامې ۱۲ ماده:</p>
<p>تجار كوچك كسانى اند كه داراى دو خصوصيت مى باشند:</p>	<p>كوچنى سوداگر هغه كسان دي چې د دوه ځانگړتياوو لرونكي وي:</p>
<p>۱- در تكوين(ساختن) سرمايه اعتماد بر سعى و كوشش بدنى مينمايند .</p>	<p>۱- د شتمنى په تكوين كې پر بدنې سعي او هڅې باور ولري .</p>
<p>۲- يا ثمره كارشان آنقدر اندك ميباشد كه تنها مكفى معيشت ميگردد - چه سيار باشد يا در يك محل ثابت .</p>	<p>۲- د كار ثمره يې دومره كمه وي چې يواځې د معيشت مكفى وي - كه گرځنده وي او يا هم په ثابت ځاى كې .</p>
<p>امتيازات تاجران كوچك: ماده ۱۳ اصولنامه تجارت افغانستان:</p>	<p>د كوچنيو سوداگرو امتيازات: د افغانستان د سوداگرى د اصولنامې ۱۳ ماده:</p>
<p>تاجران كوچك از امتيازات خاصى برخوردار ميباشند:</p>	<p>كوچني سوداگر د ځانگړو امتيازاتو څخه برخمن دي:</p>
<p>- عدم التزام بداشتن آدرس تجارتي ، وداشتن دفاتر تجارتي ، وثبت موضوعاتي كه نظر بقانون تجارت ثبت آن لازم شمرده ميشود .</p>	<p>- د سوداگرى د پتې ، د سوداگرى د دفترونو د درلودلو او د هغه موضوعاتو د ثبت چې د سوداگرى د قانون له مخې د هغه ثبت لازم دي ، د الزام نشتوالي .</p>
<p>- عدم قرار گرفتن تحت قواعد قانون افلاس .</p>	<p>- د افلاس د قانون تر قواعدو لاندې نه راتگ</p>
<p>مبحث دوم: مكلفيت هاى تاجر:</p>	<p>دوهم مبحث: د سوداگر ژمنې:</p>
<p>۱- ثبت در دفتر تجارتي چه در مورد اشخاص باشند ويا شركت ها (در اصولنامه تجارت افغانستان توسط ماده هاى ۲۴-۳۹) تنظيم شده است .</p>	<p>۱- په سوداگريز دفتر كې ثبت كه د اشخاصو په اړه وي او كه د شركتونو (د افغانستان د سوداگرى په اصولنامه كې د ۲۴-۳۹ مادو پوسيله تنظيم شوي دي) .</p>
<p>محل: اجراءات ثبت ، در دائره ثبت تجارت در محاكم مكلف به منازعات تجارتي ، صورت مى گيرد . در حال تعدد محاكم در يك منطقه ، اداره سجل (دائره</p>	<p>محل: د ثبت اجراءات د سوداگريزو شخړو د مكلفو محكمو د سوداگرى د ثبت په اداره كې تر سره كېږي . په يوه سيمه كې د محاكمو د تعدد پر مهال د سجل</p>

سجل، در یکی از این محاکم میباید. معلوماتیکه ارائه آن ضروری شمرده میشود، در ماده ۲۸ اصولنامه تجارت افغانستان ذکر گردیده است. اگر خواهش ثبت به چند شخص ارتباط داشت، وتسجيل بنا بخواهش یکی آنها صورت گرفت، تسجيل بخواهش همه حساب میشود.

معیاد: خواهش تسجيل طبق معیادی که از سوی قانون تعیین است، صورت میگیرد، و اگر در قانون يك مدت برای آن تصریح نشده باشد، مدت آن یکماه، از تاریخ تکمیل وثائق میباید.

نشر ثبت: در مورد نشر ثبت، ماده ۳۲ اصولنامه تجارت افغانستان، بحث نموده است، که به اساس آن ثبتی که قابل اعلان می باشد، در جراید رسمی یا خصوصی محل ثبت، نشر میگردد. اما امروز اعلانات مربوط، به ایجاد شرکت های تجاری، در يك جریده رسمی که از طرف وزارت عدلیه رهبری می گردد، به نشر سپرده میشود.

۲- داشتن دفاتر تجاری: اصولنامه تجارت افغانستان ماده های (۶۵-۸۴):

تعریف دفاتر تجاری: دفاتر تجاری عبارت از اوراق مرقمیسست که تاجر آنرا جهت توضیح دارائی مالی خود طبق حکم قانون حفظ میکند).

اهمیت دفاتر تجاری:

دفاتر تجاری از يك طرف برای تاجر سهولت را در مورد آگاهی دقیق از دارائی مالی وی میسر می سازد، واز جانب دیگر در نزد قانون يك وسیله اثبات بوده، لهذا کسب آگاهی از دفاتر مذکور ورائه آن در صورت لزوم جائز است.

از همین جاست که اهمیت آن برای تاجر مهم

اداره په یوه محکمه کې وي. هغه معلومات چې وړاندې کول یې اړین دي، د افغانستان د سوداگری د اصولنامه په ۲۸ ماده کې ذکر شوي دي. که د ثبت غوښتنه پر څو اشخاصو پورې اړه درلوده، او تسجيل د یوه شخص لخوا تر سره شوي، تسجيل د ټولو په غوښتنه شمېرل کېږي.

معیاد: د تسجيل غوښتنه د هغه معیاد سره سمه کېږي چې د قانون لخوا ټاکل شوي دي، او که په قانون کې د هغه لپاره کومه موده نه وي ټاکل شوې، د هغه موده د وثیقه د بشپړېدو د نېټې څخه یوه میاشت وروسته ده.

د ثبت خپراوي: د ثبت د خپراوي په اړه د افغانستان د سوداگری د اصولنامه ۳۲ مادې بحث کړي، چې د هغه پر بنسټ هغه ثبت چې د خپرولو وړ وي د ثبت د ځای په رسمي یا خصوصی جرایدو کې خپرېږي. مگر نن ورځ د سوداگریزو شرکتونو د جوړېدو اړوند اعلانونه په یوه رسمي جریده کې چې د عدلیې د وزارت لخوا مخته بېول کېږي، خپرېږي.

۲- د سوداگریزو دفترونو درلودل: د افغانستان د سوداگری اصولنامه (۵۶-۸۴) مادې:

د سوداگریزو دفترونو تعریف: سوداگریز دفترونه د غه مرقمو پاڼو څخه عبارت دي چې سوداگری د خپلې مالي شتمنی د توضیح په موخه د قانون سره سمې ساتي).

د سوداگریزو دفترونو ارزښت:

سوداگریز دفترونو له یوه اړخه خپله د سوداگری لپاره د هغه د مالي شتمنی د دقیقې خبرتیا په برخه کې آسانتیا رامنځ ته کوي او له بل لوري د قانون پر وړاندې د اثبات یوه وسیله ده، لدې کبله د نوموړو دفترونو څخه د خبرتیا ترلاسه کول او د اړتیا پر مهال د هغه وړاندې کول جائز دي.

له همدې کبله دي چې هغه د سوداگری لپاره ارزښتناک

بوده، زیرا او میتواند دفاترش را منحيث دليل اثبات عليه ديگر تاجران ويا غير تاجران ارائه نمايد. هنگام معرض شدن به افلاس، تاجر ميتواند دفاترش را بيانگر حسن نيت وعدم چل و فريب در نپرداختن ديون، منحيث مدرک استفاده نمايد.

برای غير تاجر: دفاتر تجارتي قرينه و دليل جدیت تاجر بوده، ديگران را تشويق به معامله باوی کرده شك و تردید را از اذهان آنها دور مي سازد. ديگران ميتوانند دفاتر تجارتي را منحيث دليل وسند عليه تاجر استعمال کنند، زیرا معلومات مذکور در آن، اقرار تاجر به وقوع اين معاملات محسوب ميگردد.

نظام قانونی دفاتر در قانون افغانستان:

انواع دفاتر در قانون افغانستان:
(ماده ۶۵)

دفتر دارایی، دفتر يومييه، دفتر کل، حفظ آنها لزمی میباشد.

به اساس ماده ۶۶ اصولنامه تجارت تاجر می تواند حسب لزوم دید و احتیاج دارای دفاتر ديگر نیز باشد، اما اين گونه دفاتر تابع شروط دفاتر تجارتي نمي باشد.

اثبات در دفاتر و توثيق آن:

تاجر مکلفيت دارد تا مينوت تمام مکاتيب و تلگرامات صادره واصل تمام تلگرامات و مکاتيب وارده را با اوراق تاديات بصورت منظم حفظ نمايد.

تاجر ملزم نیست خودش در دفاتر ثبت نمايد، ميتواند ديگران را برای اين کار استخدام نمايد، ولی شخصاً مسوول مطالب و قيدهای ثبت شده در دفتر میباشد.

دي، حکه هغه کولای شی خپل دفترونه د نورو سوداگرو يا غير سوداگرو پروړاندې د اثبات د دليل په توگه وکاروي. د افلاس سره د مخ کېدو پر مهال تاجر کولای شی خپل دفاتر د پورونو په ورکړه کې د حسن نيت او د چل او فريب د نه کولو د څرگندوي په توگه وکاروي.

د غير سوداگر لپاره: سوداگريز دفترونه د سوداگر د جدیت قرينه او دليل دي، نور له ده سره معاملې ته هڅوي او د دوي له اذهانو څخه شك او تردید لېرې کوي. نور کسان کولای شی سوداگريز دفاتر د سوداگر په وړاندې د سند په توگه وکاروي، حکه په هغه کې ياد شوي معلومات د دغه معاملاتو په تر سره کولو د سوداگر اقرار گڼل کېږي.

د افغانستان په قانون کې د دفترونو قانوني نظام:

د افغانستان په قانون کې د دفترونو ډولونه:
(ماده ۶۵)

د شتمنی دفتر، يومييه دفتر، کل دفتر، د دوي ساتنه اړينه ده.

د سوداگري د اصولنامې د ۶۶ مادې پر بنسټ سوداگر کولای شی د اړتيا سره سم د نورو دفترونو لرونکي وي، مگر دغه ډول دفترونه د سوداگريزو دفترونو د شرطونو تابع ندي.

په دفترونو کې اثبات او د هغوي توثيق:

سوداگر مکلف دي چې د ټولو صادره مکاتبو او تلگرامونو مينوت او د ټولو واردو مکاتبو او تلگرامونو اصل د تادياتو له پايو سره په منظمه توگه وساتي.

سوداگر مکلف ندي چې خپله په دفترونو کې ثبت کړي، کولای شي نور کسان د دغه کار لپاره وگماري، مگر شخصاً په دفتر کې د ثبت شويو مطالبو مسوول دی.

لازم است هر سه دفتر قبل از اینکه توسط مالک و یا دیگران مورد استفاده قرار گیرد به دفتر دائره ثبت که در منطقه محل تجارتي موقعيت دارد، جهت مهر نمودن و علامت گذاری ارسال شود. و دائره ثبت هر صفحه را يك شماره مسلسل زده با رنگ ثابت مهر مينمايد، و در اول و آخر دفتر تعداد اوراق را ذکر مينمايد، و بعد از نوشتن تاريخ در صفحه اول و آخر پهلوی مهر امضاء ميکند.

معلوماتيکه ثبت و قيد آن در دفتر دارايی لازم است. ماده شماره ۶۹ اصولنامه تجارت.

معلوماتيکه ثبت آن در دفتر يومييه لازم است. ماده شماره ۷۰ اصولنامه تجارت.

مدت حفظ دفاتر نزد تاجر و يا اخلاف وی ۱۵ سال بعد از آخرين ثبت در دفتر، و يا از تاريخ مواصلت نمودن تلگرام و يا مکتوب شمرده ميشود.

مسئوليتی که از عدم داشتن دفاتر الزامی و يا عدم ترتيب قانونی آن توليد ميشود، رأساً بخود صاحب تجارت خانه عائد است، و تاجر نمیتواند اين مسوليت را بدوش ديگری محول نموده و خود را از مسوليت بری سازد.

در حالت ضايع شدن دفاتر الزامی در اثر واقعاتی مانند حريق و آفات ديگری در ظرف مدتيکه محافظت آن مجبوری است، تاجر و يا وکیل وی مکلف اند محکمه مربوطه را در ظرف يك ماه، در باره کیفیت ضيايع اطلاع دهند.

اگر محکمه در باره صحت ضيايع بعد از بحث و تحقيق قناعت حاصل کند، برای شخص درخواست کننده، تصديق لازم را اعطا خواهد نمود.

حجيت دفاتر در بخش اثبات: (ماده های: ۸۰-۸۴)

لازمه ده دری، واره دفترونه مخکي لدي چې د هغه د خبنتن يا نورو لخوا د گتې وړ وگرځي بايد د ثبت د ادارې دفتر ته چې په سوداگريزه سيمه کې دي، د مهر کولو او نښان کولو په موخه واستول شي. او د ثبت اداره هرې پانې ته يوه مسلسل شمېره ورکوي او په ثابت رنگ يې مهر کوي، او د دفتر په لومړي سر او پاي کې د پاڼو شمېر ذکر کوي او په لمړۍ او وروستۍ پاڼه کې د نېټې د ليکلو تر څنګ امضاء کوي.

هغه معلومات چې ثبت يې د شتمنۍ په دفتر کې لازم دي. د سوداگري د اصولنامې ۶۹ ماده.

هغه معلومات چې ثبت يې په يومييه دفتر کې لازم دي. د سوداگري د اصولنامې ۷۰ ماده

د سوداگر يا د هغه د اخلافو سره د دفترونو د ساتلو موده په دفتر کې د وروستي ثبت يا د تلگرام يا مکتوب د رسېدو له نېټې ۱۵ کاله وروسته شمېرل کېږي.

هغه مسوليت چې د الزامي دفترونو د نه درلودلو يا دهغه د قانوني نه ترتيب کولو له امله رامنځ ته کېږي، په نېغه د سوداگري خاوند ته متوجه دي، او سوداگر نشي کولای هغه د بل په غاړه واچوي او ځان له مسوليته خلاص کړي.

د اور او نور آفتونوله امله د الزامي دفترونو د ضايع کېدو په صورت کې په هغه موده کې د هغه ساتل جبري دي، سوداگر يا دهغه وکیل مکلف دي چې اړونده محکمه د يوې مياشتې په موده کې د ضيايع د کیفیت څخه خبره کړي.

که محکمه د ضيايع د سموالي په اړه د بحث او څېړنې وروسته قناعت وکړي، د غوښتونکي شخص لپاره لازم تصديق ورکوي.

د اثبات په برخه کې د دفترونو حجيت: (۸۰-۸۴ مادې)

محکمه در جریان بررسی دعاوی در موارد متنازع فیها، میتواند بر حسب تشخیص خود یا بر حسب درخواست یکی از طرفین، به اساس استناد به دفاتر و اوراق تجارتي امر بدهد، (ماده شماره ۷۵). در صورت مشکلات بخاطر وجود اوراق مذکور در حوزه قضائی محکمه دیگر، محکمه اولی می تواند رسماً کاپی معلومات مطلوبه را از محکمه دیگر خواستار گردد.

در حالت وقوع اختلاف بین تاجران در معاملات تجارتي، دفاتر تجارتي را میتوان بحیث وسائل اثبات قبول کرد.

مندرجات دفاتر چه مطابق قانون باشد و چه خلاف آن، ممکنست علیه تاجر و یا اخلاف، و اخلاف اخلاف وی دلیل شود. مندرجات دفتری که به مصلحت تاجر باشد، زمانی مورد استفاده می باشد که مطابق قانون تهیه شده باشد.

اگر دفتر تاجر مطابق قانون، ولی خلاف مندرجات دفتر و یا سند تاجر دیگری باشد، در این صورت هر آن دفتری که ذریعه وثائق و دلایل معتبر قانونی، در مغایرت با واقعیت ثابت گردد، قوه اثباتیه خود را از دست میدهد.

اگر دفتر یکی از طرفین مطابق قانون و دفتر طرف مقابل با اصول موافق نباشد، و یا اینکه هیچ طرف دفتر نداشته باشد، و یا نخواهد دفتر خود را ارائه کند، مندرجات دفتر تاجر اول الذکر علیه طرف مقابل دلیل شده میتواند. لیکن اگر طرف مقابل با وثایق معتبره اثبات نماید که مندرجات ارائه شده علیه وی، خلاف حقیقت می باشد با مندرجات مذکور قوه اثباتیه خود را از دست میدهد..

اگر یکی از طرفین، مندرجات دفاتر تجارتي طرف مقابل را در حضور محکمه قبول کند، اما طرف مقابل از ارائه دفاتر تجارتي خود امتناع ورزد، محکمه میتواند در حق

محکمه د متنازع فیها دعاگانو د خپرنې په وخت کې کولای شي د خپل تشخیص پر بنسټ یا د طرفینو څخه دیوه په غوښتنه د استناد پر بنسټ د سوداگریزو دفترونو او پانېو امر وکړي، (۷۵ ماده).. په بله محکمه کې د یادو شویو پانېو د پاتې کېدو د ستونزې پر مهال لمړنۍ محکمه کولای شي رسماً د غوښتل شوي معلوماتو کاپي د بلې محکمې څخه وغواړي.

په سوداگریزو معاملاتو کې د سوداگرو تر منځ د اختلاف د رامنځته کېدو په وخت کې سوداگریز دفترونه د اثبات د وسائلو په توگه کارول کېدای شي.

د دفترونو مندرجات که د قانون سره سم وي او که د هغه خلاف، بنایي د سوداگر یا اخلافو یا خلاف د اخلافو دلیل شي. د دفتر هغه مندرجات چې د سوداگر په سلا وي هغه وخت د گټې وړ دي چې د قانون سره سم چمتو شوي وي.

که د سوداگر دفتر د قانون سره سم مگر د دفتر د مندرجاتو یا د بل سوداگر د سند د مندرجاتو خلاف وي، پدې صورت کې هر هغه دفتر چې د وثایقو او معتبرو قانوني دلایلو له امله د واقعیت سره په مغایرت کې ثابت شي خپل اثباتیه ځواک له لاسه ورکوي.

که د طرفینو څخه د یوه دفتر د قانون سره سم او د بل اصولو سره موافق نه وي، یا داچې هېڅ دفتر ونلري یا ونه غواړي چې وړاندې یې کړي، د لومړي سوداگر دفتر د مقابل لوري په وړاندې دلیل کېدای شي. مگر که مقابل لوري د معتبرو وثایقو په وسیله ثبوت کړي چې د ده په مقابل وړاندې شوي مندرجات د حقیقت خلاف دي، یاد شوي مندرجات خپل اثباتیه ځواک له لاسه ورکوي.

که د طرفینو څخه یو د مقابل لوري د دفتر مندرجات د محکمې په حضور کې ومني، مگر مقابل لوري د خپل سوداگریز دفتر د وړاندې کولو څخه ډډه وړي، محکمه کولای شي د هغه لوري په اړه چې د وړاندې

کولو غوښتونکي دي په خپل قناعت سره پرېکړه وکړي.

طرفيکه طالب ارائه است بقناعت خود فيصله نمايد.

محکمه کولاي شي کله چې د سوداگريز دفتر مندرجات د اصولو سره موافق وگڼي او دهغه د خاوند په گټه دليل وي، بيا هم د يادو شويو مندرجاتو د صحت په اړه د خپل قناعت په موخه زياتې ضمني څېړنې وکړي، پدې شرط چې يادې شوي څېړنې تر ۱۵ ورځو زياتې اوږدې نشي.

محکمه ميتواند زمانیکه مندرجات دفتر تجارتي را موافق اصول ديده و به نفع صاحب آن دليل بگيرد، بازهم جهت اکمال قناعت خویش راجع بصحت مندرجات دفتر مذکور، تحقیقات ضمنی مزید را اجرا نماید، بشرطیکه تحقیقات مذکور بیش از ۱۵ روز طول نکشد.

۳- د غیر قانوني سيالی څخه ډډه ((د افغانستان قانون (۵۵-۶۴ مادي):

۳- امتناع از رقابت غیر قانونی (قانون افغانستان ماده های: ۵۵-۶۴):

غیر قانوني سيالی: غیر قانوني سيالی د هغه کار د ترسره کولو د حق څخه چې په سوداگريزه ساحه کې د سمو او معمولو کړنلارو څخه په گټې اخیستنې جائز وي، ناوړه گټه اخیستل دي، غیر قانوني سيالی پر هر ناسم عمل او میتود دلالت کوي چې د بل سوداگر د پېرودونکو د جذب لپاره کارول کېږي، لکه په تاوان خرڅول، د یوه سوداگر په اړه د ناسمو آوازو خپرول او داسې نور.

رقابت غیر قانونی: رقابت غیر قانونی عبارت است از سوء استفاده از حق مشروع در انجام کاریکه در صورت استفاده از اسالیب درست و معمول در ساحه تجارت، جائز شمرده میشود، رقابت غیر قانونی دلالت بر استفاده هر عمل واسلوب نادرستی را می نماید که برای جذب مشتریان تاجر دیگر بکار می رود، مانند فروش به تاوان پخش افواها نادرست در مورد يك تاجر و غیره.

ممنوعه سيالی ((د قانون د احکامو سره په مغایرت کې د یوه ټاکلي کار او بار ترسره کول دي، لکه د درملتون پرانیستل د فارمسی د لیسانس د لرلوڅخه پرته).

رقابت ممنوع (عبارت است انجام کاروبار معین در مغایرت با احکام قانون، مانند کشودن دواخانه بدون داشتن لیسانس فارمسی).

غیر قانوني کارونه:

کارهای غیر قانونی:

د غیر قانوني کارونو تعريف: (غیر قانوني کارونه هغه کارونه دي چې د ټولني د ثابت روښ له کبله غیر قانوني گڼل کېږي، چې عموماً د قوانینو او لایحو سره مخالف لري او یا د پاکۍ او شرافت چې د سوداگري دوه ارکان دي، ضد گڼل کېږي.

تعريف کارهای غیر قانونی: (کارهای غیر قانونی کارهایست که بموجب روش ثابت اجتماع غیر قانونی شمرده شده، که عموماً با قوانین ویا لوائح مخالفت دارد، ویا ضد پاکي و شرافت که دو رکن تجارت شمرده میشود میباشد).

د غیر قانوني کارونو ډولونه:

اقسام کارهای غیر قانونی:

هغه عملونه چې د محلاتو او د سوداگريزو منتجاتو ترمنځ د خلط لامل گرځي: ((د هغه سوداگريز نوم

عملکرد ها يکه باعث خلط بين محلات ویا منتجات تجارتي میشود: (استعمال نام تجارتي

ایکه قبلاً دیگران آنرا استعمال مینمایند تقلید از رقیب در دیکور و مظهر خارجی محله تجارتي).

عملکرد های که باعث کاستی اعتبار تاجر و ارزش امتعه آنها میشود:

(مانند عملکردی که تاجر، و یا شخصیتش را متضرر میسازد، و یا باعث پخش شایعه در باره عدم امانت داری وی میگردد، و یا امتعه وی را بی ارزش جلوه میدهد، مانند ادعا نمودن به اینکه امتعه وی مغشوش است و یا خالی از عناصر مطلوب میباشد، و یا اینکه قابل استفاده نیست و غیره اسالیبیکه مشتریان تاجر را از مراجعه به وی باز میدارد.

تخریب نظم داخلی شرکت تجارتي رقیب:

مساعی بخاطر درک شیوه رقابت، برانگیختن کارگران و یا مامورین رقیب به هدف ضرر رسانیدن، و یا وادار نمودن آنها به ترک کار جهت دگرگونی وضعیت کاری شرکت رقیب به هدف ناکام نمودن آن، سبب گردیدن برای خارج ساختن کاریگران مؤثر موسسه رقیب که در جذب مشتریان استعداد دارند و استخدام آنها به هدف ضربه زدن به رقیب، همه از رهگذر رقابت قانونی، از جمله اعمال ناجائز محسوب میگردد.

ایجاد اضطراب در بازار:

نشر و اعلان غلط در باره اوصاف و ممیزات امتعه رقیب، استعمال القاب و صفات دور از حقیقت جهت جذب نمودن مشتریان وی و نشر لست قیمت های دکان خویش با مقایسه با قیمت های معمول در بازار، از جمله اعمال ایجاد اضطراب در بازار محسوب می گردد.

اشکال رقابت غیر قانونی تاجران به اساس اصولنامه تجارت افغانستان:

کارول چې مخکې د نورو په وسیله کارو کېده د سوداگریزې سیمې په بهرني دیکور او مظهر کې د رقیب تقلید).

هغه عملونه چې د سوداگر د اعتبار د او د هغه د امتعی د ارزښت سبب کېږي:

(لکه هغه عمل چې سوداگر یا دهغه شخصیت ته ضرر رسوي، او یا د هغه د نه امانت داری په اړه د آوازي د خپرېدو لامل کېږي، یا د نوموړي امتعه بې ارزښته څرگندوي، لکه داسې ادعا کول چې د نوموړي امتعه مغشوش ده او یا هم د مطلوبو عناصر څخه خالي ده، او یا هم داچې د گټې اخیستنې وړ نده او داسې نور هغه میتودونه چې د سوداگر پیروونکي هغه ته د مراجعې څخه راگرځوي.

د رقیب سوداگریز شرکت د داخلی نظم تخریب:

د سیالی د روښ د درک په موخه هڅې، د رقیب د کارکوونکو یا مامورینو هڅول د ضرر رسولو په موخه، یا د رقیب شرکت د کاري وضعیت د بل ډول کولو او د ناکام کولو په موخه دوي د کار پرېښودو ته اړ ایستل، د رقیبې موسسې څخه د اغېزمنو کارکوونکو د ایستلو لامل کېدل چې د پیروونکو په جذب کې استعداد لري او د دوي گمارل رقیب ته د ضربې ورکولو په موخه، ټول د قانوني سیالی له لیدلوري څخه د ناجائزو اعمالو په ډله کې راځي.

په بازار کې د اضطراب رامنځ ته کول:

د رقیب د امتعی د اوصافو او ممیزاتو په اړه د غلط اعلان خپرول، د نوموړي د پیروونکي د جذب کولو په موخه د حقیقت څخه د لېرو القابو او صفاتو کارولو او د خپل دوکان د قیمتونو د لست خپراوي د بازار د معمولو بیو په پرتله، په بازار کې د اضطراب د رامنځ ته کولو د اعمالو له ډلې څخه دي.

د افغانستان د سوداگری د اصولنامې په بنسټ د سوداگرو د غیر قانوني سیالیو ډولونه:

- ۱- د نورو د سوداگریزو نښانانو تقلید (د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۵۵ ماده) هغه شخص چې د دغه حکم مخالف عمل وکړي که څه هم چې هېڅ ډول گناه ونلري، محکمه کولای شي د ذینفع شخص دغوښتنې سره سم د رفع امر صادر کړي.
- ۲- د هغه غیر حقیقي معلومات خپرول چې د نورو گټې یا سوداگری ته زیان ورسوي
- ۳- د امتعي د سرچینې یا اوصافو یا د خپلې سوداگری د ارزښت په اړه د حقیقت څخه لېرې آوازو خپرول د بل سوداگر د پیروونکو د جلب په موخه چې عین امتعه خرڅوي. یا د پورتنۍ موخې د ترلاسه کولو لپاره د حیلې او دسیسو استعمال، یا د هغه شهادتنامو د لرلو ادعا چې په حقیقت کې یې نلري.
- ۴- د بل سوداگر یا موسسې د مامورینو یا کارگرانو جذب، د هغه د پیروونکو په اړه د معلوماتو او د هغوي د جذب په موخه.
- ۵- هغه نالایق کارکوونکي ته د حسن خدمت د شهادتنامې ورکول چې ښایي په راتلونکي کې د بل سوداگر سره وگمارل شي. او دا نوموړي مذکور ته د ضرر رسولو په موخه.
- ۶- رأی دادن، ویا تصریح نمودن، ویا نشر معلومات غلط در مورد اخلاق ویا اقتدار مالی یک تاجر معین، توسط نماینده نشراتی تاجر.
- پورتنې حالات د غیر قانوني سیالۍ د ټولو شکلونو راغونډوونکي ندي (د افغانستان د قانون ۵۶ ماده)
- د غیر مشروع سیالۍ په وړاندې د دعوي قانوني بنسټ:
- د سوداگر خلاف:
- دعوې ذیل علیه تاجری که مسئول رقابت غیر مشروع باشد، امکان پذیر است:
- ۱- تقلید نمودن از علامات تجارتي دیگران. (ماده ۵۵ اصولنامه تجارت افغانستان) شخصیکه مخالف این حکم عمل میکند ولو هیچ گونه تقصیر هم نداشته باشد، محکمه میتواند بر حسب در خواست شخص ذینفع، امر رفع را صادر کند.
- ۲- نشر معلومات غیر حقیقی ایکه به منفعت ویا تجارت دیگران ضرر رساند.
- ۳- نشر شایعه های مغایر حقیقت راجع به منشأه ویا اوصاف امتعه ویا اهمیت تجارت خویش، بهدفع جلب مشتریان تاجر دیگری که عین امتعه را بفروش میرساند. ویا استعمال حيله ها و دسائس جهت بدست آوردن هدف فوق، ویا ادعای داشتن شهادتنامه های که در حقیقت آنها دارا نمی باشند.
- ۴- جذب مامورین ویا کارگران تاجر ویا موسسه دیگر، جهت آگاهی از مشتریان وی و جذب آنها.
- ۵- اعطاء شهادتنامه حسن خدمت به مؤظف نا قابل و تبدیکه در آینده نزد تاجر دیگری استخدام خواهد شد و این بهدفع ضرر رساندن به تاجر مذکو.
- ۶- رأی دادن، ویا تصریح نمودن، ویا نشر معلومات غلط در مورد اخلاق ویا اقتدار مالی یک تاجر معین، توسط نماینده نشراتی تاجر.
- حالات فوق دربرگیرنده تمامی اشکال رقابت غیر قانونی نمیباشد (ماده شماره ۵۶ قانون افغانستان)
- اساس قانونی دعوی علیه رقابت غیر مشروع:
- خلاف تاجر:
- دعوې ذیل علیه تاجری که مسئول رقابت غیر مشروع باشد، امکان پذیر است:

د ضرر د جبران دعوي (مالي تعويض)	د دعوی جبران ضرر (تعويض مادی)
جنایي دعوا د حبس او تاوان له جزاء سره	د دعوی جنائی با عقوبت حبس و تاوان.
هغه اشخاص چې د یوه سوداگر په وړاندې د غیر مشروع سیالی پر بنسټ دعوي کولای شي، عبارت دي له:	اشخاصی که بر مبنای رقابت غیر مشروع، علیه تاجر مسئول اقامه دعوی میتوانند، عبارت اند از:
د مصلحت خستن (ذیعلاقه شخص)	صاحب مصلحت (شخص ذیعلاقه).
د سوداگری خونه	اطاق تجارت.
د ضرر د جبران دعوي د لاندې موخو لپاره تر سره کېږي:	د دعوی جبران ضرر به مقاصد ذیل صورت می گیرد:
مادي او معنوي تعويض	تعويض مادی و معنوی.
د جانبي عواقبو جبران	جبران عواقب جانبی.
له بل اړخه د خلاف رفتاری موضوع د هغه د مسؤل په لگښت په یوه یا څو جریدو کې خپرېږي.	از جانب دیگر موضوع خلاف رفتاری به مصرف مسؤل آن در يك ویا چند جریده نشر می گردد.
د نمایندہ یا سوداگر د مخالفت تکرار:	تکرار مخالفت نمایندہ ویا تاجر:
که سوداگر یا دهغه نمایندہ داسې فعل چې د هغه له کبله پر جزا یا د خسارې پر جبران محکوم شوي، مکرراً سرته ورسوي، جزا یې دوه چنده کېدای شي.	اگر تاجر ویا نمایندہ او، فعلی را که موجب جزاء یا جبران خساره شده است، مکرراً مرتکب شود، جزای او دو چند شده میتواند.
د غیر قانوني سیالی په برخه کې د دعوگانو ډولونه:	انواع دعاوی در بخش رقابت غیر قانونی:
د رفع التباس دعوي: ۵۵ ماده	د دعوی رفع التباس: (اشتباه) ماده ۵۵
د تعويض دعوي: ۶۱-۶۲ مادي	د دعوی تعويض: ماده های ۶۱-۶۲
جنایي دعوي: ۶۳-۶۴ مادي	د دعوی جنایي: ماده های ۶۳-۶۴
دریم مبحث: سوداگریزي معاملي	مبحث سوم: معاملات تجارتي
د سوداگریزي معاملي د توپیر ارزښت:	اهمیت تمیز معامله تجارتي:
د سوداگریزو معاملاتو دعوا د سوداگریزو محاکمو د	- دعوی معاملات تجارتي از صلاحیت محاکم

تجارتی میباشد و این بدون در نظر داشت انجام دهنده آن که تاجر و یا غیر تاجر باشد.

- در اثبات معاملات تجارتی کتابت شرط نیست. تاجر دارای تعهدات والتزامات خاص می باشد.

- در تعهدات تجارتی در صورتیکه بگونه دیگری تفاهم به عمل نیامده باشد، تاجر ان بشکل متضامن مسئول اند، درحالیکه در تعهدات مدنی، تضمین بدون نص و یا اتفاق، امکان پذیر نیست.

- قواعد افلاس صرف بالای تاجر تطبیق میگردد.

تقسیمات معاملات تجارتی:

۱- معاملاتی که از نگاه ماهیت و حقیقت اعمال تجارتی شمرده می شود، اعمال تجارتی ای که حقیقت و ماهیت آن تجارتی است، هر شخصیکه بشکل پیشه آنها اجرا نماید، تاجر شمرده میشود.

۲- معاملاتی که در حقیقت مدنی میباشد ولی تاجر بخاطر بهبود تجارتش بدان متوسل میشود، اینگونه معاملات تجارتی محسوب می گردد، و در آن تحقق بدست آوردن مفاد شرط نیست. اینگونه اعمال بخاطری تجارتی محسوب می گردد که تاجر آنها را انجام میدهد ماده (۲۰) اصولنامه تجارت.

۳- معاملاتی که از نگاه شکل تجارتی شمرده می شود: معاملاتی که شکلاً تجارتی محسوب می گردد، عبارت از معاملاتیست که بموجب قانون، تجارتی محسوب گردیده و صفت انجام دهنده آن معیار نبوده، بلکه نوعیت آن تجارتی و یا غیر تجارتی بودن آنها تعیین می نماید. مثلاً بکار بردن چک.

۴- معاملات مختلط: معاملاتی که بین دو طرف

صلاحیت خخه دي او دا د هغه د ترسره کونکي په پام کې نه نیولو سره چې آیا سوداگر دي که نه.

- د سوداگریزو معاملاتو په اثبات کې کتابت شرط ندی. سوداگر د ځانگړو ژمنو او التزاماتو لرونکي وي.

- په سوداگریزو ژمنو کې په هغه صورت کې چې په بل ډول تفاهم نه وي شوي، سوداگران په متضامن ډول مسؤل دي، په داسې حال کې چې په مدني ژمنو کې تضمین د نص یا اتفاق په نشتوالي کې د امکان خخه لېږي دي.

- د افلاس قواعد یواځې پر سوداگر پلي کېږي.

د سوداگریزو معاملاتو وېش:

۱- هغه معاملات چې د ماهیت او حقیقت له نظره سوداگریز اعمال گڼل کېږي، هغه سوداگریز اعمال چې د هغوي حقیقت او ماهیت سوداگریز دي، هر هغه شخص چې هغه د مسلك په توگه سرته رسوي، سوداگر گڼل کېږي.

۲- هغه معاملات چې په حقیقت کې مدني دي مگر سوداگر د خپلې سوداگری د بڼه والي په موخه هغه تر سره کوي، دغه ډول معاملات سوداگریز شمېرل کېږي، او په هغه کې د گټې لاسته راوړلو تحقق شرط ندی. دغه ډول اعمال لدې کبله سوداگریز گڼل کېږي چې سوداگر هغوي تر سره کوي (د سوداگری د اصولنامې ۲۰ ماده)

۳- هغه معاملات چې د شکل له نظره سوداگریز گڼل کېږي: عبارت له هغه معاملو خخه دي چې د قانون له کبله سوداگریزې گڼل کېږي او د هغه د ترسره کونکي صفت معیار ندی بلکه د هغه نوعیت سوداگریز یا غیر سوداگریز والي یې تعیینوي. د بېلگې په توگه د چک استعمالول.

۴- مختلط معاملات: هغه معاملات چې د دواړو

صورت میگیرد که یکی آنها تاجر و دیگری تاجر نمی باشد، اینگونه معاملات نسبت به تاجر تجارتی شمرده شده و نسبت به غیر تاجر، تجارتی نمی باشد

مثال: فروش محصولات زراعتی به تاجر توسط دهقان.

تمرین ۱:

معاملات تجارتی را به اساس اصولنامه تجارت افغانستان بیان دارید، و اقسام معاملات تجارتی را با استثنائات آن طوریکه در اصولنامه تجارت افغانستان بیان گردیده توضیح بدهید.

معاملات تجارتی در اصولنامه تجارت افغانستان (ماده های ۱۴-۲۳ عنوان معاملات تجارتی را بیان میدارد.)

استثنائات: ماده شماره ۱۷:

اعمال ذیل تجارتی محسوب نگردیده و از جمله اعمال عادی به شمار میروند:

فروش محصولات زراعتی و یا محصولات حیوانی توسط دهقان و یا صاحب زمین، مگر اینکه محصولات بوسیله يك دستگاه دائمی که شکل مؤسسه صنعتی را بخود بگیرد، بدست آید.

بکاربرد (یا استعمال) آلات در کار زراعت توسط دهقان و یا دیگران.

نشر آثار تألیف شده توسط مؤلف و فروش آن.

عمل مختلط: ماده ۲۱ اصولنامه تجارت افغانستان: اگر عقده تنها برای یکی از طرفین تجارتی باشد و در قانون تجارت برخلاف آن صراحتی موجود نباشد، در باره تکالیفی که از

طرفونو ترمنع سرته رسېږي چې يو يې سوداگر او بل سوداگر نه وي، دا ډول معاملات د سوداگر په نسبت سوداگریزې ګڼل کېږي او د غیر سوداگر په نسبت سوداگریز نه ګڼل کېږي.

بېلګه: د بزګر لخوا پر سوداګر د کرهڼیزو محصولاتو پیرودل

لومړی تمرین:

د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې په بنسټ سوداګریزې معاملې بیان کړئ، او د سوداګریزو معاملاتو ډولونه د هغه د استثنائاتو سره لکه څرنګه چې د افغانستان د سوداګرۍ په اصولنامه کې بیان شوي توضیح کړئ.

د افغانستان د سوداګرۍ په اصولنامه کې سوداګریزې معاملې (۱۴-۲۳ مادې د سوداګریزو معاملاتو عنوان بیانوي.)

استثنائات: ۱۷ ماده:

لاښدي اعمال سوداګریز نه ګڼل کېږي او د عادي اعمالو څخه شمېرل کېږي:

د بزګر یا د ځمکې د خاوند لخوا د کرهڼیزو یا حیوانی محصولاتو خرڅول، مګر دا چې محصولات د یوې دایمې شبکې په وسیله چې د صنعتی موسسې بڼه غوره کوي، لاسته راشي.

په کره کې د کرهڼیزو اسبابو کارول د بزګر یا نورو لخوا

د مؤلف لخوا د هغه د تألیف شویو آثارو خپرول او خرڅول

مختلط عمل: د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۲۱ ماده: که یو تړون د سوداګرۍ د یوه لوري لپاره وي او د سوداګرۍ په قانون کې د هغه په خلاف صراحت موجود نه وي، د هغه تکلیفونو په اړه چې د

نوموړې عقد څخه د ټولو عاقدینو لپاره رامنځته شوي، د سوداګرۍ د قانون احکام پلي کېږي.

عقد مذکور برای تمام عاقدین ایجاد شده باشد، احکام قانون تجارت تطبیق می‌گردد.

د یادو شویو معاملاتو سره اړوندې معاملي د سوداګرۍ د اصولنامې د لمړي باب په دریم فصل کې، آثار سوداګریز معاملات ګڼل کېږي. د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۲۳ ماده

معاملات مرتبطه بمعاملات مذکور در فصل سوم باب اول اصولنامه تجارت، آثار معاملات تجارتي محسوب می‌گردد. ماده ۲۳ اصولنامه تجارت افغانستان.

۲ تمرین:

لاندې پوښتنو ته د هغه د اسبابو او د مستند علیها قانوني موادو د ذکر کولو سره ځواب ووايئ:

به پاسخ های ذیل جواب بدهید با ذکر اسباب و مواد قانونی مستند علیها:

یوه بزګر خپل کرهڼیز محصولات په مجموعي بیه ۱۰۰۰۰ افغانیو په یوه سوداګر د بیع د عقد له کبله خرڅ کړل، سوداګر محصولات له بزګر څخه واخیستل مګر د بیع ثمن (بیه) یې تسلیم نکره، په پایله کې بزګر په سوداګر دعوي وکړه او د بیع د ثمن یا د عقد د فسخي غوښته کوي:

یک دهقان محصولات زراعتیش را بقیمت اجمالی ۱۰۰۰۰ افغانی با لای یک تاجر بموجب عقد بیع بفروش رسانید، تاجر محصولات را از دهقان گرفت ولی ثمن بیع را (قیمت را) برایش تسلیم نکرد، در نتیجه دهقان علیه تاجر اقامه دعوی نموده طالب ثمن بیع و یا فسخ عقد می‌گردد:

۱- هغه ذیصلاح محکمه چې پدې اړه غور کوي کومه ده او واجب التطبيق قانون کوم دي؟

۱- محکمه ذیصلاحیکه در این دعوی غور نماید کدام بوده و قانون واجب التطبيق کدام میباشد؟

۲- آیا قضیه بدلون موندلای شي که برعکس بزګر پیسې ترلاسه کړي او محصولات سوداګر ته تسلیم کړي؟

۲- آیا قضیه تغیر خواهد یافت اگر بر عکس دهقان پول را تسلیم شود ولی محصولات را تسلیم تاجر ننماید؟

۳- تمرین:

لاندې پوښتنو ته د هغه د اسبابو او د مستند علیها قانوني موادو د ذکر کولو سره ځواب ووايئ:

به پاسخ های ذیل جواب بدهید با ذکر اسباب و مواد قانونی مستند علیها:

یوه افغان سوداګر چې د کابل په ښار کې د موټرو سوداګري کوي، دخپلو دوه زامنو لپاره چې له پوهنتون څخه فارغ شوي، دوه موټرونه د آریانا د موټرپلورنځۍ له شرکت څخه واخیستل، سوداګر نیمه بیه د موټرو د تسلیم کولو څخه مخکې ورکړې مګر د موټرونو د تسلیم کېدو وروسته پاتې بیه نه ورکوي، شرکت د سوداګر په وړاندې دعوي کوي، ترڅو پاتې بیه ترلاسه کړي:

یک تاجر افغانی که در شهر کابل تجارت موتر را انجام میداد، برای دو پسرش که از دانشگاه فارغ شده اند، دو موتر از شرکت موتر فروشی آریانا خرید می نماید تاجر نصف قیمت را قبل از تسلیم شدن موترها پرداخته ولی بعد از تسلیمی موترها، بقیه قیمت را نمی پردازد، شرکت علیه تاجر اقامه دعوی نموده، تا باقی قیمت را حاصل نماید:

۱- محکمه ذیصلاح محکمه چې پدې اړه غور کوي کومه کدام بوده وقانون واجب التطبيق کدام میباشد؟

۲- فرضیاتیکه وقوع آن محتمل است ذکر کنید؟ وکدام دفاعها تصور شده میتواند آنرا ذکر وکیفیت اثبات آنرا بیان دارید؟

۱- هغه ذیصلاح محکمه چې پدې اړه غور کوي کومه ده او واجب التطبيق قانون کوم دي؟

۲- هغه فرضیې چې د هغه پېښېدل امکان لري ذکر کړئ؟ او کومې دفاع گانې تصور کېدای شي هغه ذکر او د هغه د اثبات کیفیت بیان کړئ.

قسمت دوم

شرکت ها

مقدمه

شرکت ها بالعموم دارای شخصیت حکمی بوده و از ارکان مهم تجارت جهانی محسوب میگردند و در عصر حاضر يك وسیله مهم اشتراك اشخاص را در تجارت ملی و بین المللی تشکیل میدهند. همچنان شرکت ها، یکی از وسایل سهولت تجارت بوده، تداوم آن را مهیا نموده و باعث آن میگردد که اشخاص حقیقی (شرکاء شرکت) از يك سلسله خطرات و بالخصوص در مورد حفظ و در امان نگهداشت دارائی های شخصی خویش، از مسئولیت های لازم حقوقی مستفید گردند.

ایجاد شرکت ها از نظر امکانات تجمع اشخاص، تدارک سرمایه لازم، اداره و مستفید گردیدن از مزایای سیستم مالیات مربوط به شرکتهای، دارای مزایایی قابل ملاحظه میباشد.

تعریف عقد شرکت: عقد شرکت دارای تعاریف متعدد میباشد که قرار ذیل میتوان از آن متذکر شد:

عقد شراکت را میتوان منحیث عقدی تعریف نمود که به اساس آن دو یا زیاده اشخاص متعهد میشوند، که هر يك با تقدیم نمودن قسمت مال ویا سهم گیری شان در کار، پروژه مالی ویا قرار داد، با هم سهم گردند و هدف آن ها شراکت در مفاد و ضرر ویا استفاده از منافع اقتصادی پروژه باشد.

دوهمه برخه

شرکتونه

سریزه

شرکتونه بالعمومي د حکمي شخصیت لرونکي دي او د نړيوالې سوداگرۍ د مهمو ارکانو څخه گڼل کېږي او په اوسني عصر کې په ملي او نړيواله سوداگرۍ کې د اشخاصو د گډون يوه مهمه وسیله جوړوي. همدارنگه شرکتونه، د سوداگرۍ د سهولت د وسيلو څخه يوه ده، د هغه تداوم مهيا کوي او د دې لامل کېږي چې حقيقي اشخاص (د شرکت شريکان) د خپلو شخصي شتمنو د ساتلو په برخه کې د يو لړ خطرونو څخه دلازمو حقوقي مسؤوليتونو څخه برخمن شي.

د شرکتونو جوړول د اشخاصو د تجمع د امکاناتو، د لازمي شتمنی د برابرولو، اداره او د شرکتونو د مالیاتو د سیستم د گټور څخه د برخمن کېدو له نظره د پام وړ گټې لري.

د شرکت د عقد تعریف: د شرکت عقد د متعددو تعریفونو لرونکي دي چې په لاندې ډول کولای شو هغه ذکر کړو:

د شرکت عقد کېدای شي د داسې عقد په توگه تعریف کړو چې دهغه پر بنسټ دوه یا زیات اشخاص متعهد کېږي، چې هر یو د مال د یوې برخې په وړاندې کولو یا په کار، مالي پروژه یا تړون کې له یو بل سره برخه واخي او د هغوي موخه د پروژې د اقتصادي گټو څخه په استفادې په گټه او یا زیان کې شریکېدل دي.

- د افغانستان د مدني قانون د ۱۲۱۶ مادې په بنسټ شرکت داسې تعريف شوي دي: ((شرکت د هغه عقد څخه عبارت دي چې د هغه له کبله دوه يا زيات اشخاص تعهد کوي، ترڅو د يوه مالي فعاليت د ترسره کولو لپاره د مال د يوې برخې په ورکړې يا د کار په کړلو يا اعتبار سره داسې سهيم شي، چې گټه او تاوان د هغوي تر منځ د شوې موافقې په بنسټ توزيع شي.

- د افغانستان د سوداگري اصولنامې هم شرکتونه داسې تعريف کړي دي. د ۱۱۶ مادې پر بنسټ: ((سوداگريز شرکتونه د اشخاصو د هغه اشتراك څخه عبارت دي چې د تجاربه معاملاتو د اجرا په موخه په يوه واحده يا متعددو موضوعاتو کې رامنځ ته شي.))

د يو شرکت د جوړولو گټې

د شرکت د جوړولو پر بکړه کېدای شي د مختلفو دلايلو له کبله وشي. سره لدې چې ځينې وختونه د يوه شرکت جوړول د مالي اړتيا په دليل نه انکار کېدونکي دي. مگر ويلاي شو چې دغه مسئله د يوه کوچني شرکت په اړه د ارزښت وړ نده.

له بل لوري بنايي د شتمني په پيل کې يو کس د شرکت د جوړولو لپاره کافي وي، مگر د شرکت د فعاليتونو پراختيا ايجابوي چې زياته سرمايه ترلاسه شي او د زياتې سرمايې د ترلاسه کېدو يوه لاره بانکي پورونو ته مراجعه او يا د شريکانو د شمېر زياتوالي دي.

په عام ډول هغه اشخاص چې په اروپايي هېوادونو کې په لومړي قدم کې انفرادي سوداگري پيل کوي، وروسته د محاسب يا د معاملي د لوري بانک د مشورې په بنسټ، د شرکت د جوړولو اقدام کوي او هڅه کوي چې پدې لاره کې د کورنۍ غړي يا هغه دوستان چې پر هغوي پر شرکت او پر خپلو معاملاتو د حاکميت د ساتلو له نظره باور ولري، جذب کړي.

- به اساس ماده ۱۲۱۶ قانون مدني افغانستان، شرکت چنين تعريف شده است: « شرکت عبارت از عقديست که به موجب آن دويا زياده اشخاص تعهد مينمايند، تا در به کار انداختن يك فعاليت مالي به پرداخت مقدار مال يا انجام عمل يا اعتبار طوري سهيم شوند، که مفاد و خساره به اساس موافقه که بين آنها صورت گرفته، توزيع گردد.

- اصولنامه تجارت افغانستان نیز شرکتهاي تجارتي را تعريف نموده است. به اساس ماده ۱۱۶: « شرکت های تجارتي عبارت از اشتراك اشخاص است که به مقصد اجرای معاملات تجاربه در موضوع واحد يا متعدد به وجود آيد. »

مزایای مراجعه به ایجاد يك شرکت

تصميم ايجاد يك شرکت ميتواند به اساس دلايل مختلف صورت گيرد. بعضی اوقات مراجعه به شرکت نسبت به ضرورت مالي اجتناب ناپذير ميباشد.

از جانب ديگر امکان ميرود که در آغاز سرمايه يك شخص برای ايجاد يك شرکت کافي باشد، اما توسعه فعاليت های شرکت ايجاب آنرا مينمايد تا سرمايه بيشتري در دسترس قرار گيرد و یکی از امکانات تدارک سرمايه بيشتري، مراجعه به قرضه های بانکی و يا ازدياد تعداد شرکاء ميباشد.

به صورت عموم اشخاصی که در کشور های اروپايی در قدم اول به تجارت انفرادی اقدام مينمايند، بعداً به اساس مشوره محاسب و بانک طرف معامله خویش، به ايجاد شرکت اقدام نموده و کوشش مينمايد تا در اين راه اعضاي خانواده يا دوستانى را که بالاي آنها از نظر نگهداشت حاکميت بر شرکت و معاملات خویش اعتماد دارند، جذب نمايند.

د لویو سوداگریزو او صنعتي شرکتونو لپاره چې لویې پانګې اچونې ته اړتیا لري، سهامی شرکتونه پراخه او عامه پانګې اچونې ته د مراجعې د وسایلو څخه دي. د بېلګې په ډول یاد شوي شرکتونه کولای شي د خپلو شریکانو څخه غوښتنه وکړي چې د شرکت د شتمنې په لوړولو کې د نویو سهامو د پیروولو له لارې برخه واخلي.

برای شرکت های بزرگ تجارتي یا صنعتی که ضرورت به سرمایه های گزاف دارند، شرکت های سهامی یکی از وسایل مراجعه به سرمایه گذاری های وسیع و عامه میباشد به طور مثال شرکت های مذکور میتواند از شرکاء خویش تقاضا نمایند تا در بلند بردن سرمایه شرکت بوسیله خرید سهام جدید سهیم گردند.

د حقوقو له نظره

د داسې یوه شرکت جوړول چې د شریکانو څخه ګوښې شتمني لري زیاتې ګټې لري. په یوه انفرادي تجارتخانه کې د سوداګر ټوله شتمني د هغه د معاملاتو په تضمین کې ځي. هغه قانوني لاره چې کولای شي د سوداګر شتمني د پور اخیستونکو له لاسرسي څخه لېرې وساتي، د یوه شرکت جوړول دي ځکه پدې صورت کې د نوموړي مسؤلیت یواځې په هغه سهم او برخه پورې چې په شرکت کې یې لري، محدود کېږي.

از نظر حقوقی

ایجاد شرکت باعث فواید زیادی میباشد. در يك تجارتخانه انفرادی تمام دارائی تاجر در تضمین معاملاتش قرار میگيرد. طریقه قانونی یی که میتواند دارائی تاجر را از دسترسی داینین در مصئونیت قرار دهد، ایجاد يك شرکت میباشد زیرا در این صورت مسؤلیت وی صرف محدود به سهم و یا حصه ای میباشد که او در شرکت دارا است.

البته د یادولو وړ ده چې که د حقوقی نظره د شرکت او شریکانو د شتمنی د تفکیک امکان وي، له عملي نظره دغه مسئله همېشه صحت نلري، ځکه له یوه لوري بانګي پورونو ته د مراجعې په وخت کې د بانګ مسؤلین د شرکت د شتمنی په تضمین اکتفاء نه کوي او د شریکانو څخه غوښتنه کوي چې خپله شخصي شتمني بانګ ته د اخیستل شوي پور د اداء کولو په تضمین کې ورکړي.

البته قابل یاد آوریست که اگر از لحاظ حقوقی تفکیک دارائی شرکت و شرکاء امکان پذیر میباشد، از نظر عملی این مسئله همیشه صحت ندارد، زیرا از يك جانب در موقع مراجعه به قرضه های بانګي، مسؤلین بانګ به تضمین دارائی شرکت اکتفاء نه نموده و از شرکاء تقاضا به عمل میآورند تا دارائی شخصی خویش را در تضمین بانګ در مورد پرداخت قرضه حاصله قرار دهند.

همدارنگه له حقوقی نظره د افلاس سره د شرکت د مخامخ کېدو په مهال د شریکانو یا د رهبري د هیأت د مسؤلیت اثبات د هغه د ادارې په اړه ددې امکان رامنځ ته کوي چې نوموړي اشخاص د خپلې شخصي شتمنی له نظره تر پوښتنې لاندې ونیول شي او د پورونو ورکړې ته اړ ایستل شي.

همچنان از نظر حقوقی در صورت مواجه گردیدن شرکت به افلاس، اثبات مسؤلیت شرکاء و یا هیئت رهبری شرکت در مورد اداره آن، امکان آن میسر میگردد که اشخاص مذکور از لحاظ دارائی شخصی خویش نیز، مورد بازخواست قرار گرفته و مجبور به پرداخت قروض داینین گردند.

تداوم:

تداوم

د یوې انفرادي تجارتخاني د جوړولو په مهال د

در صورت ایجاد يك تجارتخانه انفرادی، وفات

تاجر در بسیاری حالات باعث از بین رفتن تجارتخانه میگردد. در حالیکه ایجاد يك شرکت اکثراً تداوم فعالیت تجارتي را میسر میسازد. و این امر بالخصوص در شرکت های سرمایه مانند شرکت سهامی قابل توجه میباشد.

البته در صورت موجودیت يك شرکت محدود المسئولیت، وارثین شريك متوفی میتوانند به شراکت خویش در شرکت ادامه دهند.

مزایای مالیاتی

از نظر پرداخت تکس و مالیه، شرکت ها به خاطر اهمیت نقش خویش در توسعه اقتصاد، از يك سلسله مزایا مستفید میشوند که البته این مزایا نظر به قوانین هر کشور تعیین میگردد.

یکی از اهداف مهم قانون گذار در این مورد، پشتیبانی از شرکت های نوایجاد میباشد، تا زمینه آن مساعد گردد که شرکت های مذکور، به پایاستاده و نقش خویش را در اقتصاد کشور مربوط خویش، به شکل بهتر به عمل آورند.

خصوصیات عقد شرکت :

عقد شرکت يك عقد شکلی میباشد بدین معنی که به صورت تحریری بوده و در غیرآن باطل شمرده میشود.

از جمله عقود ملزمه محسوب میگردد، بدین معنی که طرفین عقد را متعهد و ملزم میسازد.

معیاریکه عقد شراکت را از دیگر عقود متمایز مینماید، عنصر اشتراك در نفع و ضرر میباشد.

قابل یاد آوری است که به اساس تعریف عقد شراکت میتوان نقاط ذیل را مورد توجه قرار داد :

شرکت به اساس يك قرارداد که معمولاً اساسنامه شرکت را تشکیل میدهد، ایجاد میگردد.

سوداگر مرك په زیاتره وختونو کې د تجارتخانې د له منځه تللو لامل کېږي. په داسې حال کې چې د یوه شرکت جوړول زیاتره وخت سوداگریز فعالیت ته تداوم وربښي. او دا امر د شتمنی د شرکتونو لکه سهامی شرکت کې د پام وړ دي.

البه د یوه محدودالمسئولیت شرکت په شتون کې د متوفی شريك وارثین کولای شي په شرکت کې خپل شراکت ته ادامه ورکړي.

مالیاتی گټې

د تکس او مالیې د ورکړې له نظره شرکتونه د اقتصاد په پراختیا کې د دوي د ارزښتناکې ونډې له کبله له یو لړ گټو څخه برخمن کېږي چې البته دغه گټې د هر هېواد د قانون لخوا ټاکل کېږي.

پدې اړه د قانون جوړوونکي له مهو موخو څخه یوه د نویو جوړو شویو شرکتونو ملاتړ دي، ترڅو ددې زمینه مساعده شي چې نوموړي شرکتونه په خپلو پښو ودرېږي او د خپل اړونده هېواد د اقتصاد په پراختیا کې خپل رول په غوره بڼه ولوبوي.

د شرکت د عقد ځانگړتیاوې:

د شرکت عقد یو شکلي عقد دي پدې مانا چې په لیکلې بڼه دي او د هغه څخه پرته باطل شمېرل کېږي.

د ملزمه عقودو له ډلې څخه گڼل کېږي، پدې مانا چې د عقد طرفین متعهد او ملزم کوي.

هغه معیار چې د شراکت عقد د نورو عقودو څخه گوښی کوي، په گټه او توان کې د گډون عنصر دي.

د یادولو وړ ده چې د شراکت د عقد د تعریف په بنسټ لاندې ټکو ته پام وکړو:

شرکت د یوه تړون پر بنسټ چې معمولاً د شرکت اساسنامه جوړي، جوړېږي.

برای ایجاد شرکت تجمع حد اقل دو نفر ضروری میباشد.

شرکت میتواند توسط اشخاص حقیقی یا حکمی ایجاد گردد. هر شریک در دارائی شرکت با تقدیم یک دست آورد، اشتراک مینماید و دست آورد مذکور میتواند، اموال منقول یا غیر منقول ویا کار باشد.

دارائی شرکت از دارائی شرکاء مجزا میباشد.

شرکت دارای شخصیت حکمی میباشد.

نظر به اینکه شرکت یک شخصیت حکمی است، بنابراین دارای حد اکثر مشخصات یک شخصیت حقوقی طبیعی میباشد.

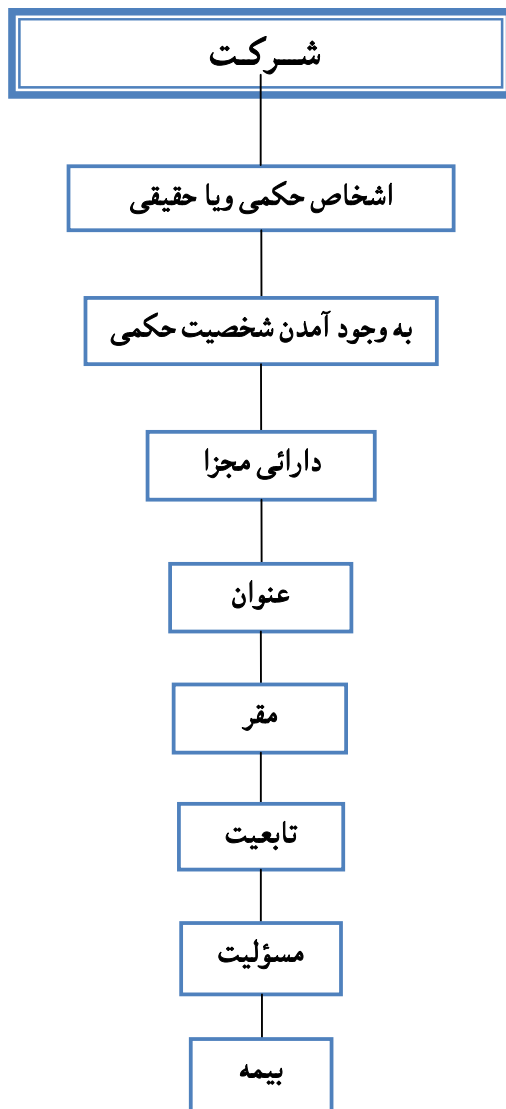
د شرکت د جوړولو لپاره کم تر کمه د دوه تنو یو ځای کېدل اړین دي.

هر شریک د شرکت په شتمنی کې د یوې لاسته راوړنې په وړاندې کولو سره گډون کوي او نوموړې لاسته راوړنه کېدای شي منقول یا غیر منقول شسیان یا هم کار وي.

د شرکت شتمني د شریکانو له شتمنی څخه گونبې وي.

شرکت د حکمی شخصیت لرونکي دي.

دې ته په پام چې شرکت یو حکمی شخصیت دي، لدې کبله د یوه طبیعی حقوقي شخصیت د ترټولو زیاتو ځانگړتیاوو لرونکي دي.

د شرکتونو دسته بندی:

دسته بندی شرکتها

د شرکت د حقوقي نوعیت ټاکل د هغه کسانو لپاره چې د هغه په جوړولو لاس پورې کوي، د زیاتو ارزښتناکو پوښتنو څخه ده، ځکه د دغه ټاکنې پر بنسټ د هر شرکت جوړول د خاصو شرایطو تابع دي او پر ادارې پورې اړوند احکامو له نظره د شریکانو اړیکې او د ثالثو اشخاصو سره اړیکې او د هغوي حقوقي پېښې له یو بل سره توپیر لري.

انتخاب نوعیت حقوقي شرکت برای کسانی که اقدام به ایجاد آن مینمایند، یکی از سوالات بسیار مهم میباشد، زیرا به اساس این انتخاب، ایجاد هر شرکت تابع شرایط خاصی بوده و از لحاظ احکام مربوط به اداره، روابط شرکاء و روابط با اشخاص ثالث، پیامد های حقوقی آن متفاوت میباشد.

شرکتونه د نوعیت له نظره په:

شرکتها را میتوان از نظر نوعیت به:

مدني شرکتونه

شرکت های مدنی

سوداگریز شرکتونه

شرکت های تجارتي

د اشخاصو شرکتونه

شرکتهای اشخاص

د پانگو شرکتونه

شرکتهای سرمایه

و وپشو، او په ضمن کې سوداگریز شرکتونه په سهامی شرکتونو، محدودالمسئولیت شرکتونو او تضامني شرکتونو وپشلاي شو. تضامني شرکتونه په څلورو ډلو وپشل کېږي (عام تضامني شرکت، ځانگړی تضامني شرکت، د کار تضامني شرکت او د اعتبار تضامني شرکت)

تقسیم نمود، و در ضمن، شرکتهای تجارتي را میتوان به شرکتهای سهامی، شرکتهای محدودالمسئولیت و شرکتهای تضامنی تقسیم نمود. شرکتهای تضامنی به چهار گروه دسته بندی گردیده اند (شرکت تضامنی عام، شرکت تضامنی خاص، شرکت تضامنی کار و شرکت تضامنی به اعتبار)

د افغانستان د مدني قانون ۱۲۱۷ او ۱۲۱۸ مادې د مفاوضه او عنان د شرکتونو په اړه خبره کېږده.

ماده ۱۲۱۷ او ۱۲۱۸ قانون مدنی افغانستان از شرکتهای مفاوضه و شرکتهای عنان صحبت به عمل می آورد.

دلته اړینه ده چې هر یو شرکت تعریف کړو:

در اینجا لازم به نظر میرسد که هر يك از شرکتها را تعریف نمائیم:

د مدني شرکتونو تعریف:

تعریف شرکتهای مدنی:

مدني شرکتونه هغه شرکتونه دي چې کولاي شي يواځې مدني معاملات تر سره کړي. له «آزاد شغل،

شرکتهای مدنی عبارت از شرکتهای اند که می توانند تنها معاملات مدنی را اجرا نمایند. مانند

زراعتي، ساختماني يا تدريسي)

(مشاغل آزاد، زراعتي، ساختماني و يا تدريسي)

او په نوموړو شرکتونو کې شریکان شخصاً او د محدودیت څخه پرته د شرکت په شتمني کې د خپلې حصې په اندازه د شرکت د پورونو مسئول دي.

وشرکاء در شرکت های مذکور شخصاً و بدون محدودیت، مسئول قروض شرکت به اندازه حصه خویش، در سرمایه شرکت میباشند.

د سوداگریزو شرکتونو تعریف

تعریف شرکتهای تجارتي

سوداگریز شرکتونه په دوه برخو چې د اشخاصو شرکتونه او د پانگو شرکتونه دي، وېشلای شو:

شرکتهای تجارتي را میتوان بدودسته که عبارت از شرکتهای اشخاص و شرکتهای سرمایه میباشند، تقسیم نمود:

د اشخاصو په شرکتونو کې عقد د شریکانو تر منځ د اعتماد او د مخکیني پېژندگلوۍ په بنسټ تر سره کېږي. او پدې ډول شرکتونو کې د یوه شریک داخلېدل یا د یوه شریک د سهم انتقال بل شخص ته، د شریکانو له موافقې سره ترلې دي. له بل اړخه د یوه شریک ناتواني یا مرگ کېدای شي د شرکت د پای ته رسېدو لامل وگرځي مگر دې چې د شراکت په عقد کې بل ډول تصریح شوي وي.

در شرکتهای اشخاص، عقد به اساس اعتماد میان شرکاء و شناخت قبلی که بین شان وجود دارد صورت میگیرد. و در این گونه شرکتهای داخل شدن یک شریک و انتقال سهم یک شریک به شخص دیگر، مشروط به موافقه شرکاء میباشند. از جانب دیگر عدم توانایی یک شریک و یا وفات او میتواند، موجب ختم شرکت گردد مگر اینکه در عقد شراکت طوری دیگری تصریح شده باشد.

د پانگو په شرکتونو کې د شرکت عقد تر ټولو لومړی د پانگې د ارزښت په بنسټ تر سره کېږي او د شریک شخص ارزښت د اشخاصو د شرکت سره ورته نه وي. لدې کبله د یوه نوي شریک ننوتل یا د یوه شخص د سهم انتقال بل شخص ته، د شریکانو په موافقه پورې ترلې ندي او همدارنگه د یوه شریک نه توانیې یا مرگ د شرکت د انحلال سبب نه کېږي. د پانگو د شرکتونو تر ټولو ښه بېلگه د سهامی شرکت دي.

در شرکتها های سرمایه عقد شرکت اولتر از همه به اساس اهمیت سرمایه صورت گرفته و اهمیت شخص شریک مشابه به شرکت اشخاص نمیباشد. بنابر آن داخل شدن یک شریک جدید و انتقال سهم از یک شخص به شخص دیگر، مقید به موافقه شرکاء نبوده و هم چنان عدم توانایی یک شریک و یا وفات او باعث انحلال شرکت نمیگردد. از بهترین مثال های شرکت سرمایه میتوان از شرکت سهامی یاد آور شد.

د افغانستان د سوداگری د اصولنامې او د شرکتونو د احکامو په بنسټ د سوداگریزو شرکتونو ډولونه په لاندې ډول دي:

نظر به اصولنامه تجارت افغانستان و احکام مربوطه به شرکت ها، اقسام شرکت های تجارتي قرار ذیل میباشند:

محدود المسئولیت شرکتونه

شرکت های محدود المسولیت

سهامي شرکتونه

شرکتهای سهامی

تضامني (عام او ځانگړي) شرکتونه

شرکت های تضامنی (عام و خاص)

شرکت های تعاونی	تعاونی شرکتونه
شرکت های مدنی که دارای شکل تجارتی اند	هغه مدنی شرکتونه چې د سوداگریز شرکتونو د بڼې لرونکي دي
ویا شرکتهای استفاده از معادن، حفر کانال ها و جویها	یا د کانونو د راییستلو، د کانالونو یا ویالو د کیندلو شرکتونه
ارکان شرکتهای	د شرکتونو ارکان
۱- ارکان اصلی	۱- اصلی ارکان
شرکت ها دارای ارکان دوگانه هستند	شرکتونه دوه گوني ارکان لري
ارکان اصلی شرکت: ارکان متعلق به شرکاء مانند تعداد شرکاء، اشتراك در سرمایه سهمیم بودن در نفع و ضرر و نیت اشتراك.	د شرکت اصلی ارکان: هغه ارکان چې په شریکانو پورې اړوند دي لکه د شریکانو شمېر، په پانگه کې گډون، په گټه او تاوان کې گډون او د گډون نیت.
ارکان شکلی که مربوط به شکلیات تشکیل شرکت میگردد.	شکلی ارکان چې د شرکت د تشکیل په اړه پر شکایتونو اړوند دي.
ارکان قرارداد شرکت	د شرکت د تړون ارکان
ارکان همان طوریکه قرارداد در مورد تمام قرارداد ها مورد تطبیق می باشد، قرارداد تشکیل شرکت نیز نمیتواند از این امر مستثنی باشد:	نوموړي ارکان د ټولو تړونونو په اړه د پلي کولو وړ دي او د شرکت د جوړښت تړون لډې امر څخه وتلي دي.
رضایت	رضایت
شراکت در شرکت بدون رضایت جانبین امکان پذیر نمیباشد. شراکت درمورد نوعیت شرکت و سهم هر شریک، طبق مقررات و قواعد عمومی عقود صورت میگیرد. داشتن اهلیت هر شریک شرطی از شروط عقد میباشد، و اهلیت شریک از نوع اهلیت التزام (تعهد) میباشد و تنها اهلیت اداره کافی نبوده، زیرا هر شریک به عقد شرکت و قروض شرکت تعهد و التزام میدارد. بنابراین کسانی که دارای اهلیت تصرف اند، اهلیت شریک شدن را دارند، در غیر آن ولی یا وصی می تواند، فعالیت تجارتی شان را به عهده بگیرد.	په شرکت کې شراکت د جانبینو د رضایت څخه پرته ناشوني دي. د شرکت د نوعیت او د هر شریک د سهم په اړه شراکت، د عقودو د عمومی قواعدو او مقرراتو سره سم ترسره کېږي. د هر شریک د اهلیت درلودل د عقد د شرایطو څخه دي، او د شریک د اهلیت د التزام د اهلیت له ډول څخه دي او یواځې د ادارې اهلیت کافي ندي، ځکه هر شریک د شرکت عقد او پورونو ته تعهد او التزام لري. لډې کبله هغه کسان چې د تصرف د اهلیت لرونکي دي، د شریک کېدو اهلیت لري، بغیر دهغه څخه ولي یا وصي کولای شي د هغه سوداگریز فعالیت په غاړه واخلي.

همدارنگه د شرکت عقد د وکالت پر بنسټ امکان لري، پدې شرط چې نوموړي وکالت په لیکلې او ځانگړې بڼه وي.

همچنان عقد شرکت به اساس وکالت امکان پذیر است، به شرط آنکه وکالت مذکور به صورت کتبی و خاص باشد.

د رضایت نیمگړتیاوې لکه سهوه، اکراه او ناوړه گټه اخیستنه د شراکت د عقد د باطلیدو لامل کېږي، مگر هغه ناراضی شوي، کولای شي د شراکت له عقد سره موافقه وکړي او د هغه د ابطال څخه مخنیوي وکړي.

عیوب رضایت مانند اشتباه، تدلیس، اکراه و سوء استفاده، موجب ابطال عقد شراکت شده، مگر شریکی که رضایتش خدشه دار شده، میتواند به عقد شراکت موافقت خویش را ابراز و از ابطال آن منصرف گردد.

د سوداگری په اړه تدلیس عبارت دي له دې چې شرکت ته د فریب له لارې شریکان را جذب کړي، داسې چې که له دغه وسایلو څخه گټه نه اخیستل کېدای، د پام وړ شریک په شرکت کې برخه اخیستنې ته غاړه نه اېښوده.

تدلیس در رابطه به تجارت عبارت است از جذب نمودن شرکاء به شرکت با استفاده از فریب کاری، طوری که اگر به این وسایل توصل صورت نمیگرفت، شریک مورد نظر، به سهم گیری در شرکت موافقت نمیکرد. مثلاً ارائه معلومات غلط در مورد شرکت، پنهان نگهداشتن قرضه های شرکت.

د شرکت موضوع

د شرکت موضوع باید معینه یا د تعیین وړ او مشروع وي. د موضوع د مشروع والي څخه موخه هماغه مشروع فعالیت دي چې شرکت د هغه لپاره جوړ شوي دي.

موضوع شرکت باید معین یا قابل تعیین و مشروع باشد. هدف از مشروع بودن موضوع همان فعالیت مشروع است که شرکت به هدف آن تشکیل می گردد.

د شرکت سبب

په شرکت کې سبب عبارت د هغه دلایلو څخه دی چې اشخاص گډون ته هڅوي ترڅو یو فعالیت په گډه سره مخ ته یوسي، که سبب غیر مشروع وي، د شرکت عقد باطلېږي. نو لږمه ده چې شرکت د مشروع سبب لرونکي وي. د بېلگې په توگه که د یوه شرکت ټول معاملات په یوه جنس پورې منحصر وي او موخه هم د هغه احتکار وي پدې صورت کې سبب غیر مشروع دي او د شرکت فعالیت متوقف کېږي.

سبب در شرکت، عبارت از دلایلی است که اشخاص را وادار به شراکت نموده تا فعالیتي را مشترکاً پیش ببرند، اگر سبب غیر مشروع باشد، عقد شرکت باطل میگردد. پس لازم است که شرکت دارای سبب مشروع باشد. به طور مثال اگر تمام معاملات يك شرکت منحصر به يك جنس بوده و هدف نیز احتکار آن باشد در این صورت سبب غیر مشروع بوده و فعالیت های شرکت متوقف میگردد.

د سبب یا موضوع د نشتوالي له امله د شرکت د بطلان آثار: پدې اړه باید دوه حالتونه له یو بل څخه تفکیک کړو:

آثار بطلان شرکت به نسبت عدم وجود سبب و یا موضوع: در این مورد باید دو حالت را از هم تفکیک نمود:

- شرکتی که هنوز معاملاتش را آغاز ننموده

در این حالت، هر شریک میتواند با استناد به بطلان شرکت، سهم پرداخته شده خویش را دوباره بدست آورد. موضوع اشخاص ثالث در این حالت بالعموم مطرح نمیشد.

- شرکتی که معاملاتش را آغاز نموده.

- در این صورت نیز امکان آن میسر است که سهم هر شریک دوباره حاصل گردد.

- در مورد نفع و ضرر نظریات متفاوت میباشد. اکثریت دانشمندان حقوق به این نظر هستند که نفع و ضرر میان شرکاء توزیع میگردد و همه در آن سهم هستند و قاضی نفع و ضرر را به اساس تأمین عدالت توزیع مینماید. یعنی در این حالت قاضی مکلف به رعایت توافق شرکاء که در اساسنامه مروج گردیده نبوده و به هر تناسبی که عدالت در آن بیشتر تأمین گردد، مکلف میباشد.

در مورد معامله با اشخاص ثالث

شرکتی که بطلان آن اعلام میگردد، اگر قراردادی را با اشخاص ثالث انجام داده باشد و در صورتیکه قرارداد یا قرارداد های مورد نظر مطابق احکام قانون باشند، همه شرکاء به آن متعهد میباشند و نمیتوانند در مقابل اشخاص ثالث، برای عدم اجرای تعهدات خویش دلیل قرار دهند.

ارکان مربوط به شرکاء

تعداد شرکاء

قوانین اکثر کشورها این موضوع را بررسی نموده و احکام مربوط را بیان میدارند. قانون مدنی افغانستان نیز در ماده ۱۲۱۶ این موضوع را بررسی نموده است.

- هغه شرکت چې لاتر اوسه خپلې معاملې نه وي پیل کړي

پدې حالت کې هر شریک کولای شي د شرکت د بطلان په بنسټ خپله ورکړل شوې برخه بېرته واخلي. د ثالث شخص موضوع پدې حالت کې په عمومي توګه مطرح نده.

- هغه شرکت چې خپلې معاملې یې پیل کړې دي.

- پدې صورت کې هم امکان شته چې د هر شریک برخه بېرته واخیستل شي.

- د ګټې او تاوان په اړه متفاوت نظرونه شته. د حقوقو زیاتره پوهان پدې اند دي چې ګټه او تاوان د شریکانو تر منځ توزیع کېږي او ټول په هغه کې سهم دي او قاضی ګټه او تاوان د عدالت د ټینګښت په بنسټ توزیع کوي. یعنی پدې حالت کې قاضی مکلف ندی چې د شریکانو توافق چې په اساسنامه کې مروج ده او په هر هغه تناسب چې عدالت پکې تأمین شي، مکلف دی.

د ثالثو اشخاصو سره د معاملې په اړه

هغه شرکت چې بطلان یې اعلان شي، هغه تړون چې له ثالثو اشخاصو سره یې کړي وي او په هغه صورت کې چې د نظر وړ تړون یا تړونونه د قانون د احکامو سره سم وي، ټول شریکان هغه ته ژمن دي او نشي کولای د شرکت بطلان د ثالثو اشخاصو په وړاندې د خپلو ژمنو د نه تر سره کولو وسیله وګڼي.

د شریکانو اړوند ارکان

د شریکانو شمېر:

د زیاتره هېوادونو قوانینو دغه موضوع تر څېړنې لاندې نیولې او مربوطه قوانین یې بیان کړي دي. د افغانستان مدني قانون هم په ۱۲۱۶ ماده کې دغه موضوع تر څېړنې لاندې نیولې ده.

در بعضی از کشورها مانند فرانسه، آلمان و تونس در قوانین مربوط به شرکت‌ها پیش‌بینی شده است که یک فرد به تنهایی خویش نیز میتواند شرکتی را ایجاد نماید. در حالیکه در اکثریت کشورها، برای ایجاد آن، یکجا شدن حداقل دو نفر حتمی می‌باشد. البته تعداد حداقل شرکاء در یک شرکت، باید در تمام مدت موجودیت شرکت ادامه یابد. در مورد حد اکثر تعداد شرکاء باید گفت، که در مورد شرکت‌های سهامی حد اکثر تعیین نگردیده، مگر در مورد شرکت‌های محدودالمسئولیت حد اکثر تعداد شرکاء تعیین گردیده است.

اشتراک در نفع ضرر

نظر به تعریفی که از شرکتها در قوانین کشور های مختلف جهان صورت گرفته و همچنان با اتکاء به قانون مدنی افغانستان در ماده ۱۲۱۶، یکی از اهداف اجتماع شرکاء در شرکت، تقسیم نفع و ضرری میباشد که از فعالیت های شرکت حاصل میشود. تقسیم نفع و ضرر یکی از مشخصات قرار داد شرکت میباشد و آن را از برخی اجتماعات مشابه مجزا میسازد.

به طور مثال در یک اتحادیه، اشتراک کنندگان، دانش خاص خود را به صورت متداوم مشترک نموده اما منظور ایشان تقسیم نفع و ضرر نمیشود. سوالیکه در این جا مطرح میشود، مبنی برآن است که ما چگونه میتوانیم نفع را تعریف نمائیم. نفع را میتوان منحیث یک دست آورد پولی ویا معادل آنکه به ثروت شرکاء افزود میگردد، تعریف نمود.

به عباره دیگر نفع پولی عبارت از همان مقدار پول است که بر ثروت یک شریک اضافه میگردد و به وسیله تقسیم مفاد سالانه شرکت که به اساس اسهام هر شریک توزیع میگردد، بدست میاید.

از جانب دیگر نفع میتواند از یک دست آور استثنایی مادی تشکیل شده باشد به طور مثال

په ځینو هېوادونو لکه فرانسه، آلمان او تونس کې د شرکتونو په اړوندو قوانینو کې وړاندوینه شوې چې یو فرد په یواځېتوب سره نشي کولای یو شرکت جوړ کړي. پداسې حال کې چې په زیاتره هېوادونو کې د هغه د جوړولو لپاره کم تر کمه د دوه تنو یوځای کېدل حتمي دي. البته په یوه شرکت کې د شریکانو ترتیولو کم شمېر باید د شرکت د موجودیت په ټوله موده کې ادامه ومومي. د شرکت د شریکانو د ترتیولو زیات شمېر په اړه باید ووايو چې، د سهامی شرکتونو په اړه اکثر حد ندي ټاکل شوي، مگر د محدودالمسئولیت شرکتونو د شریکانو شمېر ټاکل شوي دي.

په گټه او تاوان کې گډون

د هغه تعریف په پام کې نیولو سره چې د شرکتونو څخه د نړۍ د مختلفو هېوادونو په قوانینو کې شوي او همدارنگه د افغانستان د مدني قانون د ۱۲۱۶ مادې په بنسټ په شرکت کې د شریکانو د راټولېدو یوه موخه د گټې او تاوان وېش دي چې د شرکت د فعالیتونو په پایله کې تر لاسه کېږي. د گټې او تاوان وېش د شریک د تړون د ځانگړتیاوو څخه دي او هغه د ځینو ورته ټولنو څخه گونډي کوي.

د بېلگې په توگه په یوه اتحادیه کې گډون کوونکي، خپله ځانگړې پوهه په متداومه توگه شریکوي مگر د دوي موخه د گټې او تاوان وېش ندي. هغه پوښتنه چې دلته مطرح کېږي، پدې بنسټ ده چې څرنگه کولای شو گټه تعریف کړو، گټه د یوې پولې لاسته راوړنې یا دهغه معادل چې د شریکانو په شتمنی کې زیاتېږي، تعریف کولای شو.

یا په بله وینا پولې گټه عبارت د هغه مبلغ پیسو څخه ده چې د یوه شریک پر شتمنی زیاتېږي او د هر شریک د سهامو پر بنسټ د کلنۍ گټې د وېش له لارې لاسته راځي.

له بل لوري گټه کېدای شي د یوه استثنایي مادي لاسته راوړنې څخه تشکیل شوې وي د بېلگې په ډول

د شرکت د محصولاتو توزیع، د اسهامو توزیع یا د گډو مالونو څخه گټه اخیستنه.

توزیع محصولات شرکت، توزیع اسهام یا استفاده از اموال مشترک.

د قاعدې په بنسټ د گټې او زیان ټاکل د هر کال په پای کې لږم دي چې شریکان پدې اړه پرېکړه وکړي، نوموړې پرېکړه کېدای شي د شرکت د گټې د توزیع یا د هغه د ذخیرې کولو په اړه وي. لکه څرنګه چې د یوه شرکت د گټو د توزیع په اړه د برخمن کېدو حق لري، مکلف دي چې په هغه زیان کې چې شرکت ته اوبښتي، برخه واخلي.

نظر به قاعده تعیین نفع وضرر، لږم است در اخیر هر سال شرکاء در مورد تصمیم اتخاذ نماید، تصمیم مذکور میتواند مبنی بر توزیع منفعت شرکت ویا در ذخیره قرار دادن آن باشد. همان طوری که شرکاء در توزیع منافع یک شرکت، حق مستفید شدن را دارا هستند، مکلفیت دارند تا در ضرری که عاید حال شرکت گردد، نیز سهمی گردند.

په عامه توګه هر شریک د خپل سهم په تناسب د شرکت په گټه او زیان کې شریک دي مګر دا چې د شرکت په اساسنامه کې بل ډول تصریح راغلي وي. دغه موضوع د افغانستان د مدني قانون په ۱۲۳۱ او ۱۲۳۷ مادو کې صراحت لري.

به صورت عموم، هر شریک به تناسب سهم خود در شرکت در نفع و ضرر آن سهم میباشد مگر اینکه در اساسنامه شرکت طوری دیگری تصریح شده باشد. این موضوع در ماده های ۱۲۳۱، ۱۲۳۷ قانون مدنی افغانستان صراحت دارد.

د یادولو وړ ده چې په اساسنامه کې هېڅکله داسې قاعده نشو وضع کولای چې د هغه پر بنسټ ټوله گټه په یوه نفر پورې اړه پیدا کړي. داسې یوه قاعده باطله ده او پلي کېدای نشي.

قابل تذکر است که هیچگاه نمیتوان در اساسنامه قاعده ای را وضع نمود، که به اساس آن، همه مفاد شرکت متعلق به یک نفر شریک گردد. زیرا چنین قاعده باطل بوده و نمیتواند مورد تطبیق قرار گیرد.

همدارنگه هر ډول تفاهم چې په گټه او تاوان کې د یوه شریک د نه برخمن کېدو پر بنسټ وي او یا دا چې ټول زیان د یوه شخص په غاړه واچوي، باطل ګڼل کېږي. د شرکت په اساسنامه کې د دغه ډول احکامو موجودیت د یوه شرکت د بطلان لامل نه ګرځي، بلکه دغه ډول احکام کان لایکن (یعني هغه احکام چې وجود نلري) شمېرل کېږي.

همچنان هر نوع تفاهمی که مبنی بر عدم اشتراك يك شريك در نفع وضرر يك شرکت باشد و یا اینکه همه ضرر را به عهده يك شريك قرار دهد، باطل محسوب میگردد. موجودیت چنین احکام در اساسنامه يك شرکت، مورد بطلان يك شرکت نگرديده، بلکه احکام مذکور کم لایکن محسوب میگردد (یعنی احکامی که برشته تحریر در نیامده و موجودیت ندارد).

له بل لوري داسې تفاهم چې یوه شریک ته یوه ټاکلې گټه ورکړل شي او یاده شوې گټه د شرکت د زیان په وخت کې هم هغه ته توزیع کېږي، ممنوع دي ځکه د دغه ډول اصل موجودیت د شرکت د شتمنی بشپړتیا ته زیان رسوي.

از سوی دیگر موجودیت هر گونه تفاهم که مبنی بر توزیع يك مفاد معیین به يك شريك باشد و مفاد مذکور در صورت ضرر شرکت هم به او توزیع گردد، ممنوع میباشد، زیرا موجودیت چنین اصل باعث ضرر به تمامیت سرمایه شرکت میگردد.

د افغانستان د مدني قانون د ۱۲۳۶ مادې پر بنسټ

از نظر قانون مدنی افغانستان، بنا بر حکم ماده

۱۲۳۶، موافقه بر عدم سهم گیری شرکاء در مفاد یا خساره، موجب بطلان عقد شرکت میگردد

اما به اساس ماده ۱۲۳۴ با وجود مساوات در سرمایه، زیادت در توزیع مفاد مجاز است.

نیت اشتراك

در صورت عدم موجودیت نیت اشتراك، نمی توان از شراکت صحبت نمود.

نیت اشتراك عبارت از اراده شرکاء، در مورد همکاری مساویانه به خاطر موفقیت شرکت میباشد

موجودیت اراده اشتراك، نه تنها باید در زمان ایجاد شرکت موجود باشد، بلکه در جریان تمام موجودیت شرکت نیز باید ادامه یابد. البته از نظر عملی، اراده همکاری بیشتر در شرکت های کوچک به ملاحظه میرسد، زیرا در شرکت های بزرگ مانند شرکت های سهامی که دارای تعداد کثیر سهامداران هستند. بسیاری از سهم داران صرف در صدد کسب منفعت میباشد و از این لحاظ به خریداری سهام شرکت های مورد نظر خویش اقدام مینمایند در ساحه عملی هیچ گونه همکاری آن ها برای شرکت میسر نیست، تنها چیزی را که میتوان برای تأمین منافع شرکت از جانب اشخاص مذکور ملاحظه نمود، همانا توجه ایشان به خرید سهام شرکت میباشد تا در این راستا از توصیه و تشویق دیگران، در مورد شرکتهای مورد نظر استفاده به عمل آورند. در صورت ضرورت موجودیت نیت اشتراك را میتوان مورد بررسی قرار داد.

ارکان شکلی شرکت

قبل از آنکه شرکت به موجودیت حقوقی خویش به وسیله ثبت دسترسی یابد دارای شخصیت حکمی گردد، يك سلسله اقدامات دیگر ضروری میباشد.

په گتیه او زیان کې د شریکانو د برخې نه اخیستلو موافقه د شرکت د عقد د بطلان سبب گرځي.

مگر د ۱۲۳۴ مادې پر بنسټ د شتمنی د مساوات په مهال، د گتې په توزیع کې زیاتوالي مجاز دي.

د اشتراك نیت

د اشتراك د نیت د نشتوالي په صورت کې د شراکت څخه خبرې نه شو کولای.

د شریکانو نیت د شرکت د بریالیتوب په موخه د مساوي همکاری په اړه د شریکانو د ارادې څخه عبارت دي.

د گډون د ارادې موجودیت نه یواځې باید د شرکت د جوړولو په وخت کې موجوده وي بلکه د شرکت د موجودیت په ټول جریان کې هم باید ادامه ومومي. البته د عملی نظره، د زیاتې همکاری، اراده په کوچنیو شرکتونو کې تر سترگو کېږي، ځکه په لویو شرکتونو کې لکه سهامی شرکتونه چې د زیاتو سهاموالو لرونکي دي. زیاتره سهم وال د گتې د تر لاسه کولو په هڅه کې دي او لدې کبله د خپل پام وړ اسهامو په پېرودلو پیل کوي په عملی ساحه کې د شرکت لپاره د هغوي هېڅ ډول همکاری نشته، هغه شي چې یوازې کولای شو د نوموړو اشخاصو له لوري د شرکت د گټو د تامین لپاره کتلای شو، د شرکت د اسهامو پېرودلو ته د دوي پاملرنه ده تر څو پدې برخه کې د پام وړ شرکتونو په اړه د نورو د سپارښتنې او هڅونې څخه گټه واخلي. د اړتیا په مهال د گډون د نیت شتون ترڅېړنې لاندې نیولای شو.

د شرکت شکلي ارکان

مخکې لدې چې شرکت د ثبت په وسیله خپل حقوقی موجودیت ته لاسرسی پیدا کړي د حکمی شخصیت درلودونکي دي، یو لړ نور اقدامات لازم دي.

د شرکت د بنسټ اېښودونکو او د راتلونکو شریکانو لپاره حتمي چاره ده چې د خپلو حقوقو او وجایبو څخه اطلاع ترلاسه کړي. په همدې دلیل د شرکت اساسنامه باید په لېکلې بڼه وي.

له بل لوري ثالث اشخاص (لکه بانکونه، اخیستونکي او د شرکتونو د اړتیا وړ توکو چمتو کوونکي)، باید ددې امکان ترلاسه کړي چې د شرکت په اړه اطلاعات ترلاسه کړي، دغه اطلاعات د شرکت د رامنځ ته کېدو د اعلان په وسیله میسر کېدای شي.

پورتنی اصول د شراکت د عقد په اړه د افغانستان په مدني قانون او د شرکت د جوړولو په اړه د سوداګرۍ په اصولنامه کې صراحت لري. لکه څرنګه چې د مدني قانون په ۱۲۲۲ ماده کې داسې تذکر راغلي دي ((د شرکت عقد باید په لیکلې بڼه وي د هغه څخه پرته اعتبار نلري، همدارنګه په عقد کې راغلي تعديل تر هغه وخته چې د عقد شکل نه وي بشپړ شوي، باطل شمېرل کېږي)).

همدارنګه د یادولو وړ ده چې د شرکت د عقد د نه لیکلو له کبله د شرکت بطلان کېدای شي د ثالثو اشخاصو یا هم د شریکانو لخوا وغوښتل شي. مګر ثالث اشخاص کولای شي شرکت ومني او د هغه د باطلولو څخه صرف نظر وکړي.

د شرکت د بطلان د آثارو په اړه باید ووايو، هغه ژمني چې د شرکت د بطلان د غوښتنې څخه مخکې شوې، د اعتبار وړ دي او شرکاء پر هغه ملزم دي، او یواځې هغه ژمني چې د شرکت د بطلان د غوښتنې څخه وروسته کېږي، د اعتبار وړ ندي. د شرکت د ثبت، اعلان او جوړولو په اړه باید ووايو چې تر هغه وڅه چې شرکت نه وي ثبت شوي، د حکمي شخصیت لرونکي کېدای نشي. لهذا نشي کولای د نورو په وړاندې په خپل حکمي شخصیت استدلال وکړي.

د سوداګرۍ د اصولنامې ۲۴ ماده د سوداګرۍ د ثبت د ادارې او ۱۲۸ ماده د هغه موضوعاتو په اړه چې

برای بنیان گذاران شرکت و شرکاء آینده يك امر حتمي است، تا از حقوق و وجایب خویش اطلاع حاصل نمایند. به همین دلیل اساسنامه شرکت باید به شکل تحریری صورت گیرد.

از جانب دیگر اشخاص ثالث (مانند بانک ها، مشتریان و تهیه کنندگان مواد مورد ضرورت شرکت ها)، باید امکان آنرا بدست آورند تا درباره شرکت اطلاعات بدست آورند این اطلاعات توسط اعلان بوجود آمدن شرکت میسر میگردد.

اصول فوق در قانون مدنی افغانستان راجع به عقد شراکت و در اصولنامه تجارت راجع به اعلان ایجاد شرکت صراحت دارد. چنانچه در ماده ۱۲۲۲ قانون مدنی چنین تذکر به عمل آمده است «عقد شرکت باید تحریری باشد در غیر آن اعتبار ندارد، همچنان تعديل وارده در عقد تازمانیکه شکل عقد تکمیل نشده باشد، باطل محسوب میگردد»

همچنان قابل یاد آوری است که بطلان شرکت نسبت عدم نوشتن عقد شرکت، میتواند از طرف اشخاص ثالث و یا شرکاء تقاضاگردد. مګر اشخاص ثالث میتوانند شرکت را پذیرفته و از باطل قرار دادن آن صرف نظر نمایند.

در مورد آثار بطلان شرکت باید گفت، تعهداتی که قبل از در خواست بطلان شرکت صورت گرفته، قابل اعتبار بوده و شرکاء به آن ملزم میباشد، و صرف تعهداتی که بعد از در خواست بطلان شرکت صورت بگیرد، مدار اعتبار نمیباشد. در مورد ثبت، اعلان و ایجاد شرکت باید گفت، که تا زمانی که شرکت به ثبت نرسیده است، دارای شخصیت حکمی نمیگردد. لهذا نمیتواند در مقابل دیگران به شخصیت حکمی خود استدلال نماید.

ماده ۲۴ اصولنامه تجارت در مورد دایره ثبت تجارت و ماده ۱۲۸ درباره موضوعات که تجار و

شرکت های تجارتي به ثبت آن مکلفیت دارند،
صراحت دارد.

قابل تذکر است که به اساس قوانین جدید که در
مورد شرکت ها وضع گردیده، در نظر است تا يك
دایره ثبت مرکزی ایجاد گردد.

سوداگر او سوداگریز شرکتونه د هغه پر ثبت مکلف
دي، صراحت لري.

د یادولو وړ دی چې، د نوي قوانینو په اساس چه د
شرکتونو په برخه کې وضع شوي دي، په نظر کې دي
خو د مرکزي ثبت یوه دایره منح ته راشي.

د شرکت جوړول

د ثبت څخه مخکې شرکت

د جوړېدو په حال کې شرکت

کله چې د شرکت اساسنامه لاسلیک کېږي، شرکت جوړېږي او دا پداسې حال کې ده چې تر اوسه ثبت شوي او د حکمي شخصیت لرونکي ندي.

د شرکت د اساسنامې د لاسلیک کولو څخه د هغه تر ثبت پورې یوه موده تېرېږي. پدې موده کې د شریکانو تر منځ اړیکې د اساسنامې په بنسټ تر سره کېږي او د عقد د صحت د شرطونو ټول احکام پلي کېږي.

د ثالثو اشخاصو په اړه

یو لړ ژمنې لکه د شرکت لپاره د دفتر اجاره، د کارکوونکو ګمارل، د اړینو لوازمو اخیستل، د تیلیفون او انټرنیټ چمتو کول، د بانکي حساب پرانیستل او نور باید تر سره شي. مګر پدې حالت کې چې شرکت لاتراوسه د حقوقي شخصیت لرونکي ندي یاد شوي عقود د شرکت په نامه د لاسلیک کولو وړ ندي. د ثالثو اشخاصو د ساتنې په موخه پدې دلیل چې شرکت لاتراوسه ندي تشکیل شوي او له بل لوري شریکان ژمنې ته اړ ایستلای نشو، اصو دادي چې هغه کسان چې د تشکیل په حال کې د یوه شرکت په اړه اقدام وکړي، مخکې لدې چې شرکت د حکمي شخصیت لرونکي وي، جبراً او په غیر محدوده بڼه د ثالثو اشخاصو په وړاندې د ژمنو ځواب ورکوونکي وي. مګر دا چې شرکت یادې شوې ژمنې د ثبت څخه وروسته په خپله غاړه واخلي. پدې صورت کې یادې شوې ژمنې د هغه د پیل څخه د شرکت په نامه یادېږي. هغه ژمنې چې د شرکت د جوړېدو په مهال تر سره کېږي، کېدای شي شرکت ته ولېږدول شي.

ایجاد شرکت

شرکت قبل از ثبت آن

شرکت در حال تشکیل

به مجردی که اساسنامه شرکت به امضاء میرسد، شرکت تشکیل میگردد و این در حالی میباشد که هنوز ثبت آن صورت نگرفته است و دارای شخصیت حکمی نمیباشد.

از زمان امضاء اساسنامه الی ثبت شرکت، يك مدت سپری میگردد. در این مدت روابط میان شرکاء به اساس احکام اساسنامه صورت میپذیرد و تمام احکام شروط صحت عقد، تطبیق میگردد.

در رابطه با اشخاص ثالث

يك سلسله تعهدات مانند اجاره يك دفتر برای شرکت، استخدام کارمندان، خریداری لوازم ضروری، جابه جا نمودن تیلیفون و انترنت، باز نمودن حساب بانکی و غیره باید صورت پذیرد. اما در این حالت چون شرکت هنوز دارای شخصیت حقوقي نگردیده است، عقود مذکور بنام شرکت قابل امضاء نیست. به منظور محافظت حقوق اشخاص ثالث، نسبت به اینکه شرکت هنوز تشکیل نگردیده و از جانب دیگر شرکاء را نمیتوان مجبور به تعهد نمود، اصول این است که کسانی که در مورد يك شرکت در حال تشکیل اقدام مینمایند، قبل از آنکه شرکت دارای شخصیت حکمی گردد، به صورت غیر محدود، در مقابل اشخاص ثالث، جوابگوی تعهدات مذکور باشد. مګر اینکه شرکت، تعهدات مذکور رابعد از ثبت عهده دار گردد. در این صورت تعهدات مذکور از آغاز آن بنام شرکت محسوب میگردد. تعهداتی که در زمان تشکیل شرکت انجام میپذیرد، میتواند به شرکت انتقال نماید.

تشریح:

- د اساسنامې د لاسلیک څخه مخکې د هغه ټولو ژمنو فهرست چې د شرکت لپاره تر سره کېږي، د هر یوه د راتلونکو پېښو د بیان سره د شریکانو لپاره وړاندې کېږي او وروسته د اساسنامې سره ضمیمه کېږي او د اساسنامې لاسلیک کول ددې لامل کېږي چې نوموړې ژمنې د شرکت په نامه وگڼل شي.

- د هغه ژمنو په اړه چې د اساسنامې د لاسلیک او د شرکت د ثبت د موعده تر منځ سرته رسېږي، شریکان کولای شي په اساسنامه یا بل ګوښي سند کې یوه یا څو تنو ته وکالت ورکړي ترڅو د شرکت په نامه یا حساب ځینې ژمنې وکړي او دا پدې شرط چې یادې شوې ژمنې مشخصې وي او د هغوي نوعیت بیان شي. پدې صورت کې د شرکت ثبت د شرکت نامه ته د یادو شویو ژمنو د لېږد سبب ګرځي.

بل امکان دادي چې د شرکت د ثبت څخه وروسته شریکان د اړاو په اکثریت پرېکړه وکړي چې هغه ژمنې چې د شرکت په نامه ترسره شوي وي د شرکت په غاړه واچول شي.

د یادولو وړ ده چې د شرکت غاړې ته د یادو شویو ژمنو د لېږد په مهال شرکت د هغه د حقوقي پایلو ځواب ورکوونکي دي او هغه کسان چې هغه یې د شرکت په نامه ترسره کړي دي، د مسئولیت څخه خلاصېږي. مګر په هغه صورت کې چې شرکت ثبت نشي یا دا چې د ثبت په صورت کې یوه یا څو ژمنې د شرکت په نامه ونه منل شي، پدې حالت کې هغه کسان چې یادې شوې ژمنې یې کړي دي او یا هغه کسان چې د هغوي په اړه یې دوي ته وکالت ورکړي، د هغوي د حقوقي پایلو ځواب ورکوونکي دي او د دوي مسئولیت ګډ او غیر محدود دي. مګر په هغه صورت کې چې شرکت د هغه ژمنو څخه چې رد شوې دي ګټه واخلي، مکلف دي چې هغه لګښت چې پدې برخه کې ترسره شوي دي، خپله غوره کوونکي ته ورکړي او دا مکلفیت د ((بې له سببه شتمن کېدلو))

تشریح:

- قبل از امضاء اساسنامه فهرست تمام تعهداتی که باید برای شرکت صورت پذیرد، با بیان پیامد های هر يك آن، برای شرکاء ارائه میگردد و بعداً ضمیمه اساس نامه میگردد و امضاء اساسنامه باعث آن میگردد که تعهدات مذکور بنام شرکت محسوب گردد.

- در مورد تعهداتی که میان موعده امضاء اساسنامه و ثبت شرکت صورت می گیرد، شرکاء می توانند در اساسنامه و یا يك سند جداگانه به يك یا چند تن آن ها وکالت بدهند تا بنام و حساب شرکت تعهداتی را انجام نمایند و این به شرط آنکه که تعهدات مذکور، مشخص بوده و نوعیت آن ها بیان گردد. در این صورت ثبت شرکت موجب انتقال تعهدات مذکور بنام شرکت میگردد.

امکان دیگر مبنی بر آن است که بعد از ثبت شرکت، شرکاء به اکثریت آراء فیصله نمایند، تعهداتی که بنام شرکت صورت گرفته، به عهده شرکت انتقال نماید.

قابل تذکر است که در صورت انتقال تعهدات مذکور به دوش شرکت، شرکت جوابگوی پیامد های حقوقي آن گردیده و کسانی که آنرا بنام شرکت انجام داده اند، از مسولیت در مورد سبکدوش میگردند. اما در صورتیکه شرکت ثبت نگردد و یا اینکه در صورت ثبت يك یا چند تعهد مذکور بنام شرکت قبول نگردد، در این حالت، کسانی که تعهدات مذکور را انجام داده اند و یا کسانی که به آن ها در مورد وکالت داده اند، جوابگوی پیامد های حقوقي آن میباشند و مسولیت ایشان، مشترک و غیر محدود می باشد. اما در صورتی که شرکت از تعهدات که مسترد گردیده مستفید گردیده باشد، مکلف خواهد بود تا مصارفی را که در این راستا صورت گرفته به شخص بهتر کننده پرداخت نماید و این مکلفیت به نظریه « ثروت مند گردیدن بدون

په نظريه ولاړ دي.

موجب» استوار ميباشد.

د شرکت ژوند

زندگي شرکت

لکه څرنگه چې شرکت د ثبت په بنسټ د حکمي شخصیت لرونکي شي، ځانگړي عناصر حقوقي شخصیت تر لاسه کوي و شرکت د هر شخص په شان د شتمني خاوند گرځي. مگر شرکت مکلف دي چې د خپلو فعالیتونو لپاره حقيقي اشخاصو ته چې د هغه استازیتوب وکړي مراجعه وکړي.

از زمانی که شرکت به اساس ثبت، دارای شخصیت حکمی میگردد، عناصر مشخصه، شخصیت حقوقی را بدست می آورد و شرکت مانند هر شخص صاحب دارائی گردد. مگر شرکت مکلف به آن است، تا برای عملکردها خویش، به اشخاص حقیقی که از او نمایندگی به عمل آورند مراجعه نماید.

همدارنگه د خپلو فعالیتونو په بهیر کې بنایي د خپل مسئولیت له پوښتنې سره مخ شي

همچنان شرکت در جریان فعالیت های خویش، احتمالاً مواجع به سوال مسئولیت خویش می گردد.

د شرکت نومول

مسمی نمودن شرکت

هر شرکت باید د یوه عنوان و نوم لرونکي وي او د یاد شوي شرکت عنوان یا نوم باید د هغه په اساسنامه کې درج شي. شرکتونه حق لري یو عنوان چې د هغه د فعالیت د موضوع څخه متشکل وي او یا هم د یوه یا څو تنو شریکانو په نومونو پورې اړوند وي وټاکي. د سهامی شرکتونو په اړه په ځینو هېوادونو کې د شرکتونو قانون حکم کوي چې د داسې شرکتونو شتمني هم باید د هغه د عنوان او نوعیت څخه وروسته بیان شي. د افغانستان د سوداگری د اصولنامې د ۴۰ تر ۵۴ مادې د شرکت د عنوان اړونده احکام بیانوي او ددغه احکامو پر بنسټ هر سوداگر د یوه نوم په لرلو مکلف دي، چې د هغه سوداگریز عنوان جوړوي او تر هغه لاندې فعالیت کوي. همدارنگه د سوداگریزو شرکتونو د عنوان اړوند احکام د سوداگری په اصولنامه کې بیان شوي دي. په تضامني شرکتونو کې د شرکت نوم د شریک یا شریکانو د نومونو څخه د تضامني د کلمې په زیاتولو سره جوړ شوي وي. په سهامی شرکتونو کې د شرکت عنوان د شرکت له موضوع سره د سهامی کلمه ده او د شریکانو یا نورو کسانو نوم پکې راتلای شي.

هر شرکت باید دارای يك عنوان یا اسم باشد و عنوان یا اسم مذکور باید در اساسنامه درج گردد. شرکت ها حق دارند، يك عنوان که متشکل از موضوع فعالیت آن ها میباشد و یا مربوط به اسم يك و یا چند تن از شرکاء میباشد، انتخاب نمایند. در مورد شرکت های سهامی در بعضی کشورها مانند فرانسه، قانون شرکت ها حکم مینماید که سرمایه چنین شرکت ها نیز بعد از عنوان و نوعیت آن بیان گردد. از نظر اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۴۰ الی ۵۴ احکام مربوط را در مورد عنوان تجارتي و شرکت ها بیان میدارد و به اساس این احکام هر تاجر مکلف به داشتن يك اسمی می باشد، که عنوان تجارتي اش را تشکیل میدهد و در تحت آن فعالیت مینماید. همچنان در مورد عنوان شرکت های تجارتي احکام ذیربط بیان میدارند. در شرکت های تضامنی عنوان شرکت، متشکل از اسم يك یا چند تن از شرکاء با کلمه تضامنی میباشد. در شرکت های سهامی عنوان شرکت عبارت از موضوع شرکت به اضافه کلمه سهامی میباشد و اسم شرکاء و یا اشخاص دیگر نمیتواند، عنوان شرکت را تشکیل دهد.

د محدودالمسئولیت شرکتونو په اړه د سوداگری په

در مورد شرکت های محدودالمسئولیت، در

اصولنامه کې د شرکت د عنوان په اړه کوم څه نه شي موندل کېدای.

اصولنامه تجارت، نمیتوان حکمی را در مورد عنوان شرکت در یافت نمود.

د سوداګر لپاره د نوم او د سوداګریز شرکت لپاره د عنوان درلودل لدې کبله ارزښتناک دي چې خپلو پېرودونکو ته د خپل ټاکلي نوم او عنوان لاندې فعالیت وکړي او د اعتبار، د امتعې د نوعیت، مناسب کیفیت او احتمال د خرڅولو څخه وروسته خدماتو له لارې پېرودونکي جذب کړي.

داشتن اسم برای تاجر و عنوان برای شرکت های تجارتي از آن لحاظ مهم است تا به مشتریان خویش تحت اسم و عنوان منتخب خویش فعالیت نموده و به اساس اعتبار، نوعیت امتعه خویش، کیفیت مناسب و احتمالاً خدمات بعد از فروش، مشتریان را جذب نماید.

له بل لوري هېڅ سوداګر يا سوداګریز شرکت حق نلري چې په هېڅ ډول د نورو سوداګرو له اعتبار او شهرت څخه ناوړه ګټه واخلي او يا هغه شهرت ته زیان ورسوي او د نامشروع او غیر قانوني سیالی له لارې د هغه پېرودونکي جذب کړي.

از جانب دیگر هیچ تاجر و یا شرکت تجارتي حق ندارد به هیچ نوع از اعتبار تاجران دیگر و یا شهرت آنها سوء استفاده به عمل آورد و یا به شهرت آنها صدمه وارد نماید و به وسیله رقابت ناجایز و غیر قانونی مشتریان شانرا جذب نماید.

د شرکت مقر

هر شرکت باید یو مقر ولري او یاد شوي مقر د شرکت په اساسنامه کې درج شي، د مقر د ټاکلو موضوع د لاندې مسئلو له کبله د ارزښت وړ ده:

مقر شرکت

هر شرکت باید دارای يك مقر باشد و مقر مذکور در اساسنامه شرکت درج گردد موضوع تعیین مقر از لحاظ مسایل ذیل دارای اهمیت میباشد:

- مراجعین د شرکت سره د خپلو معاملاتو او تړونونو د کولو په مهال د شرکت مقر ته مراجعه کوي او له بل لوري مشتریان (پېرودونکي) کولای شي خپل شکایتونه یا اعتراضات د شرکت د مسئولینو غورځو ته ورسوي او همدارنګه مراسلات باید د شرکت مقر ته واستول شي.

- مراجعین در معاملات خویش با شرکت و انعقاد قرار دادها با شرکت، به مقر مراجعه نموده و از جانب دیگر مشتریان میتوانند شکایات و یا اعتراضات خویش را به سمع مسئولین شرکت برسانند و همچنان مراسلات باید به مقر شرکت ارسال گردد.

- د شرکت په وړاندې د دعوي په صورت کې د محکمې د صلاحیت له لحاظه باصلاحیته محکمه هماغه محکمه ده چې د شرکت مقر د هغه د صلاحیت په حوزه کې واقع وي. له بل لوري د شرکت مقر هماغه ځای دي چې د شرکت د ادارو مسئولین یا مشران په هغه کې استوګن وي.

- از لحاظ صلاحیت محکمه در صورت دعوی علیه شرکت، محکمه با صلاحیت همانا محکمه ای خواهد بود، که مقر شرکت در حوزه صلاحیت آن واقع میباشد. از سوی دیگر مقر شرکت همان محلی میباشد که رهبران و یا مسئولین ادارات شرکت، در آن مستقر میباشند.

د شرکت ملیت

د دولت او د یوه شرکت تر منځ د اړیکو د تعیین په

ملیت شرکت

به خاطر تعیین روابط میان يك شرکت و يك کشور،

سوال ملیت يك موضوع مهم میباشد. زیرا تعیین ملیت يك شرکت تعیین کننده قوانینی میباشد که در مورد شرکت تطبیق میگرد و بالاخره شرکت میتواند نظر به ملیت خویش، از حقوقی مستفید گردد که مربوط به اشخاص حکمی خصوصاً مربوط به شرکت های کشور مربوطه میباشد (کشوری که شرکت ملیت آنرا دارا است).

ملیت شرکت بالعموم به اساس یکی از معیار های ذیل قابل تعیین میباشد :

- مرکز فعالیت های شرکت

- مقر شرکت

- کنترل شرکت (به اساس ملیت کسانی که حد اکثر سرمایه شرکت دست آورد ایشان میباشد و شرکت را اداره می نمایند).

اصولاً ملیت شرکت مربوط به کشوری میگرد که شرکت به اساس قانون آن ایجاد و ثبت گردیده باشد.

در اصولنامه تجارت افغانستان در مورد ملیت شرکت نمیتوان ماده یی را دریافت نمود و در قانون مدنی هم حکمی در این مورد وجود ندارد.

شرکت های بین المللی و شرکت های وابسته به چندین ملیت :

شرکت های که به هیچ يك ملیت وابسته نمیباشد و توسط معاهدات بین المللی ایجاد میگردند، شرکت، بین المللی محسوب میگردد (مانند بانک بین المللی برای اعمار مجدد انکشاف (BIRD) یا اتحادیه ذغال سنگ سار لورن (SARRELOIRRAINE))

شرکت های وابسته به چندین ملیت متشکل از يك شرکت مادر بوده و دارای نمایندگی های مستقل در کشور های دیگر میباشد البته هر نمایندگی، يك

موخه د ملیت پوښتنه یوه ارزښتناکه موضوع ده. ځکه د یوه شرکت د ملیت ټاکل د هغه قوانینو تعیینونکي دي چې د شرکت په اړه پلي کېږي او بالاخره شرکت کولای شي د خپل ملیت له نظره له هغه حقوقو څخه برخمن شي چې د حکمي اشخاصو په اړه په ځانگړې توگه د اړونده هېواد د شرکتونو په اړه وي (هغه هېواد چې شرکت د هغه ملیت لري).

د شرکت ملیت بالعموم د لاندې معیارونو څخه دیو پر بنسټ د تعیین وړ دي:

- د شرکت د فعالیتونو مرکز

- د شرکت مقر

- د شرکت کنترول (د ملیت پر بنسټ هغه کسان چې د شرکت د شتمنی لویه برخه د هغوي لاسته راوړنه وي او شرکت اداره کوي).

اصولاً د شرکت ملیت په هغه هېواد پورې اړوند کېږي چې شرکت د هغه د قانون پر بنسټ جوړ او ثبت شوي وي.

د افغانستان د سوداگري په اصولنامه کې د شرکت د ملیت په اړه کومه ماده نشو موندلای او په مدني قانون کې هم پدې اړه حکم نشته.

نړیوال شرکتونه او په څو ملیتونو پورې تړلي شرکتونه:

هغه شرکتونه چې په هېڅ یوه ملیت پورې تړلي نه وي او د نړیوالو معاهداتو په بنسټ رامنځ ته شوي وي، نړیوال شرکت گڼل کېږي (لکه د بیارغونې او پراختیا نړیوال بانک (BIRD) یا د سارلورن د ډبرو د سکرو اتحادیه (SARRE LORRAINE))

په څو ملیتونو پورې تړلي شرکتونه دیوه اصلي شرت او په نورو هېوادونو کې د خپلواکو نمایندگیو څخه جوړ شوي دي، البته هره نمایندگی یو ځانگړی

شرکت دي او د اصل شرکت څخه د گونډي حکمي شخصیت لرونکي دي.

شرکت جداگانه بوده و دارای شخصیت حکمی مجزا، از شرکت مادر میباید.

د شرکت سوداگریز نوعیت

د شرکت د نوعیت د ټاکلو معیارونه:

د شرکت سوداگریز یا مدني نوعیت د شرکت د حقوقي شکل یا موضوع په وسیله د ټاکل کېدو وړ دي.

نوعیت تجارتي یا مدني شرکت توسط شکل حقوقي شرکت ویا موضوع شرکت تعیین پذیر میباید.

د حقوقي شکل په بنسټ تضامني شرکتونه، محدودالمسئولیت شرکتونه او سهامی شرکتونه سوداگریز شرکتونه گڼل کېږي.

به اساس شکل حقوقي، شرکت های تضامنی، شرکت های محدودالمسئولیت و شرکت های سهامی، شرکتهای تجارتي محسوب میگردند.

د بېلگې په توگه د محاسبې د متخصصینو یا د کنترول د کمپشنر یو سهامی شرکت یو سوداگریز شرکت بلل کېږي، سره لدې چې د هغه فعالیت یو مدني فعالیت دي.

به طور مثال يك شرکت سهامی متخصصین محاسبه ویا کمیشنر کنترول، يك شرکت تجارتي محسوب میگردد، با وجود آنکه فعالیت آن يك فعالیت مدني میباید.

هغه شرکتونه چې د پورتنیو شکلونو لرونکي وي، کولای شي د خپلې موضوع په بنسټ یو سوداگریز شرکت وگڼل شي (لکه هغه شرکتونه چې د هغوي موضوع پیر او پلور، د منقولو اموالو اجاره، ترانسپورت، د اسعارو تبادله، سمندري عملیات، بانکداري او نور)

شرکت های که دارای اشکال ما فوق نباشند، میتوانند به اساس موضوع خویش، يك شرکت تجارتي محسوب گردند (مانند شرکت های که موضوع آنها خرید برای فروش، اجاره اموال منقول، ترانسپورت، تبادل اسعار، عملیات های بحری، بانک داری وغيره باشد)

برعکس، هغه شرکتونه چې د کرهڼیز، تعلیمی او آزادو مشاغلو (لکه مدافع وکیل یا طبي کلینیک) د فعالیت لرونکي دي مدني شرکتونه گڼل کېږي.

برعکس، شرکت های که دارای فعالیت های زراعتی، تعلیمی، و مشاغل آزاد مانند وکیل مدافع ویا کلینیک طبي) هستند شرکت مدني محسوب میگردند.

د شرکت د نوعیت اغېزې زیاتي ارزښتناکې دي.

تأثيرات نوعیت شرکت بسا مهم میباید.

سوداگریز شرکتونه د سوداگریز مالکیت څخه برخمن دي او د محاسبې د دفتر پر لړلو مکلف دي او د هغوي د شخړو حل د سوداگریزو محاکمو صلاحیت دي.

شرکت های تجارتي، از مالکیت تجارتي مستفید بوده و مکلف به داشتن دفاتر محاسبه میباشند و حل منازعات آنها از صلاحیت ها محاکم تجارتي میباید.

له بل لوري د دوي ټولې معاملي سره لدې چې مدني

از جانب ديگر تمام معاملات آنها با وجود آنکه نوعیت

مدنی را دارا باشد، در صورتیکه به نفع شرکت انجام پذیرد، تجارتی محسوب می‌گردد.

دارائی شرکت:

هر شرکتیکه دارای شخصیت حکمی باشد، دارنده مجزا از دارائی شرکاء میباشد. دارائی شرکت متشکل از مجموع حقوق ووجایب شرکت بوده و همیشه به يك حال باقی نمی ماند.

دارائی شرکت را باید از سرمایه اشتراکی شرکت مجزا نمود. سرمایه مذکور عبارت از دست آوردی میباشد که شرکا به دسترس شرکت قرار میدهند.

سرمایه شرکت میتواند تزئید ویا تنقیص گردد. تزئید سرمایه شرکت به وسیله دست آورد جدید شرکاء ویا از دیاد پس انداز شرکت به سرمایه آن، امکان پذیر میباشد. سرمایه شرکت با مقایسه به دارای شرکت ثابت تر میباشد، دارائی شرکت ملکیت شرکت بوده و شرکاء معاونین مالک محسوب نمیگردند، بلکه صرف از يك سلسله حقوق در مورد مستفید میباشد. مانند حق مفاد، حق دسترسی به معلومات، اشتراك در مجالس سالانه شرکت. در صورتی که شرکت مواجه به افلاس گردد، اثرات آن صرف متوجه شرکت بوده و به شرکاء سرایت نمی نماید (به استثنای شرکت های تضامنی)

بنا به نظر داشت موضوعات فوق، شرکاء حق استفاده از دارائی شرکت را برای تأمین منافع شخص خویش دارا نبوده و در غیر آن به جرم سوء استفاده از اموال شرکت، مورد بازخواست قرار خواهند گرفت.

در مورد دائنین شرکت باید اظهار کرد، که آنها نسبت به دائنین شخص شرکاء، دارای حق تضمین انحصاری بالای دارائی شرکت میباشد.

نوعیت لری، که د شرکت په گټه تر سره شي، سوداگریز گنل کېږي.

د شرکت شتمني:

هر هغه شرکت چې د حکمي شخصیت لرونیک وي د شریکانو څخه د گونبې شتمنی لرونکي دي. د شرکت شتمني د شرکت د ټولو حقوقو او وجایبو څخه جوړه شوي او تل په یوه حال نه پاتې کېږي.

د شرکت شتمني باید د شرکت د اشتراکي شتمنی څخه گونبې کړو. یاده شوي شتمني د هغه لاسته راوړنې څخه عبارت ده چې شریکان یې د شرکت په واک کې ورکوي.

د شرکت سرمایه کېدای شي زیاته یا کمه شي. د شرکت د شتمنی زیاتوالی د شریکانو د نوي لاسته راوړنې یا د شرکت پانگې ته د سپما د زیاتوالي په وسیله ممکن دي. د شرکت پانگه د شرکت د شتمنی په پرتله ثابت وي، د شرکت شتمني د شرکت ملکیت دي او شریکان د خاوند مرستیالان نه گنل کېږي، بلکه یواځې پدې اړه د یو لړ حقوقو څخه برخمن کېدای شي. لکه د گټې حق، د معلوماتو د لاسته راوړلو حق، د شرکت په کلنیو غونډو کې د گډون حق. په هغه صورت کې چې شرکت د افلاس سره مخ شي، د هغه اغېزې یواځې شرکت ته متوجه دي او شریکانو ته سرایت نه کوي ((تضامني شرکتونو څخه پرته)

د پورتنیو موضوعاتو په پام کې نیولو سره، د شرکت د شتمنی څخه د گټې اخیستنې حق د خپلو شخصي گټو د تامین لپاره نلري او بغیر د هغه څخه د شرکت د اموالو څخه د ناوړه گټې اخیستنې په تور تر پوښتنې لاندې نیول کېږي.

د شرکت د پورویو په اړه باید وویل شي چې دوي د شریکانو د شخصي پورویو په پرتله د شرکت پر شتمنی د انحصاري تضمین د حق لرونکي دي.

د شرکت نه استازیتوب

د شرکت د استازیتوب لپاره لارمه او حتمي ده چې حقيقي اشخاصو ته مراجعه وشي.

هغه پوښتنه چې د حقوقي نظره مطرح کېږي داده چې آیا د یوه شرکت مسئولین کولای شي د شرکت یا شریکانو د وکیل په توګه عمل وکړي؟ د دغه پوښتنې ځواب منفي دی. د شرکت مسئولین د شرکت په نامه او حساب اقدام کوي.

د پورتنیو دلایلو پر بنسټ د شرکت مسئولین د قانون د احکامو سره سم د شرکت استازیتوب کوي.

د یادولو وړ ده چې د یوه شرکت په اړه د حقيقي اشخاصو متداومه مداخله د ثالثو اشخاصو لپاره د نامنی یوه خطیره سرچینه ده. ځکه ثالث اشخاص همپشه لدې وپره لري چې د شرکت استازي د خپل صلاحیت له حدودو څخه تجاوز وکړي یا داچې شرکت ته د متعدد والي په اړه لارمه صلاحیت ونلري.

د ثالثو اشخاصو ساتنه

د ثالثو اشخاصو په اړه د خطرونو د مخنیوي په موخه دوه ډوله امکانات شته:

د شرکت د مسئولینو د ټاکلو او د شرکت د مشرتابه په غاړه اخیستلو سره موضوع د اعلان په وسیله خپرېږي تر څو وروسته تر هغې ثالث اشخاص او شرکت ددې امکان تر لاسه کړي چې د شرکت د ټاکلو د غیر اصولي والي په دلیل د خپلو ژمنو په اړه ملزم نشي.

- هغه تغیرات چې د مسئولینو د ټاکلو یا د هغوي د کار د ختمولو له امله رامنځ ته کېږي، د شرکت د ژمنو د نه ترسره کولو او د نه ځواب کول تر هغه وخته چې یاد شوي موضوعات د قانوني وسایلو له لارې په عامه اطلاع رسېدلې نه وي، بهانه نشي کېدای.

نمایندګی از شرکت

برای نمایندګی از شرکت، ضرور و حتمي میباشد تا به اشخاص حقيقي مراجعه گردد.

سوالیکه از نظر حقوقي مطرح میگردد مبنی بر آن است که آیا مسئولین يك شرکت میتوانند به حیث وکیل شرکاء و یا شرکت قرار گیرند؟ جواب بدین سوال منفي میباشد. مسئولین شرکت بنام و حساب شرکت اقدام مینمایند.

بنابر دلایل فوق مسولین شرکت نمایندګی از شرکت را به اساس احکام قانون انجام میدهند.

قابل تذکر میباشد که مداخله متداوم اشخاص حقيقي، در مورد شرکت يك سرچشمه خطیر عدم امنیت، برای اشخاص ثالث میباشد. زیرا اشخاص ثالث همیشه هراس از آن دارند که نمایندګان شرکت، از حدود صلاحیت خویش تجاوز نمایند و یا اینکه صلاحیت لارمه را در مورد متعهد شدن شرکت دارا نباشند.

حفاظت اشخاص ثالث

به خاطر جلوگیری از خطرات درمورد اشخاص ثالث، دو گونه امکانات میسر میباشد:

به مجرد تعیین مسئولین شرکت و به دوش گرفتن رهبری شرکت، موضوع توسط اعلان به اطلاع رسانیده شده، تا بعد از آن اشخاص ثالث و شرکت امکان آنرا بدست نیاورند، که به دلیل غیر اصولی بودن تعیین مسئولین شرکت، درمورد تعهدات خویش ملزم قرار نگیرند.

- تغییر در تعیین مسئولین و یا ختم کار آنها، من حیث بهانه عدم اجرای تعهدات شرکت، و عدم جوابیکه تا زمانیکه موضوعات مذکور به اطلاع عامه توسط وسایل قانونی نرسیده باشد برای شرکت وسیله برابر در تعهداتش نمی باشد

- له بل لوري د شرکت د مسئولین د صلاحیت محدودیت د شرکت لخوا پر ثالث شخص د استفادې وړندي مگر دا چې نوموړي اشخاص مخکې له مخکې خبر وي.

البته هغه محدودیتونه چې د شرکت په اساسنامه کې درج شوي وي، د شرکت د شریکانو او مشرانو تر منځ د پلي کېدو وړ دي.

له بل لوري د یادولو وړ ده چې ثالث اشخاص ملزم ندي چې د تعهد په مهال د شرکت اساسنامه ته مراجعه وکړي او د شرکت د سوء صلاحیت له حدودو څخه معلومات تر لاسه کړي او دا اصل په سوداگریزو معاملاتو کې د گړندیتوب د تامین لامل او لوي مصئونیت دي.

همدا رنگه کېدای شي پدې برخه، د شرکت د مسوولینو د مشهور صلاحیت له اصل څخه خبره منځ ته راشي. د نوموړي اصل پر بنا شرکت د تعهدونو ځواب ورکونکي دي چې د هغه مسوولینو په واسطه صورت مومی، پدې شرط چې لارم دی خو معامله د شرکت په نوم صورت موندلي او د شرکت د معاملاتو موضوع له جملې وشمیرل شي.

- از جانب دیگر هرگونه محدودیت صلاحیت مسئولین شرکت، توسط شرکت، مورد استفاده علیه اشخاص ثالث نباشد مگر اینکه اشخاص مذکور از موضوع قبلاً آگاهی حاصل نموده باشند.

البته محدودیت های که در مورد در اساسنامه شرکت درج گردیده باشد، میان شرکاء و زعمای شرکت قابل تطبیق میباشد.

از جانب دیگر قابل تذکر است که اشخاص ثالث در موقع تعهد به شرکت نیستند. ملزم نبودن تا به اساسنامه شرکت مراجعه نموده و برای آگاهی از حدود صلاحیت سوء رئیس شرکت آگاهی حاصل و این اصل، به خاطر تأمین سرعت در معاملات تجارتي و داشتن يك مصئونیت بزرگ میباشد.

همچنان میتوان در مورد، از اصل صلاحیت مشهود مسئولین شرکت سخن به میان آورد. بنابر اصل مذکور شرکت جوابگوی تعهداتی می باشد که توسط مسئولین وی صورت می گیرد مشروط بر اینکه لارم است تا معامله بنام شرکت صورت گرفته و از جمله معاملات موضوع شرکت محسوب گردد.

د شرکت مسئولیت

مسئولیت شرکت

مدني مسئولیت:

مسئولیت مدنی

هر هغه کس چې د شرکت د فعالیتونو له کبله زیانمن شي، کولای شي د شرکت په وړاندې د مدني مسئولیت پر بنسټ دعوي وکړي او د زیان د جبران غوښتنه وکړي. د دغه مسئولیت بنسټ کېدای شي د شرکت سره عقد وي (که چېرې شرکت خپلې ژمنې تر سره نکړي یا په سمه بڼه یې تر سره نکړي)، او یا هم داچې د شرکت د سهوي یا خطا پر بنسټ وي. (د بېلگې په توګه د غیر قانوني سیالی تر سره کول) یا د شرکت د فعالیتونو له کبله خلکو ته د خطرونو د مخنیوي لپاره د لارمه اقداماتو نه کول.

هر شخصي که نسبت به اقدامات ویا فعالیت های شرکت متضرر گردد، میتواند علیه شرکت به اساس مسئولیت مدنی اقامه دعوی نموده و تقاضای جبران خساره نماید. اساس این مسئولیت میتواند بر مبنای عقد با شرکت باشد (در صورتی که شرکت تعهدات خویش را انجام ندهد یا به صورت نادرست انجام دهد) ویا اینکه بر مبنای سهو وخطای شرکت باشد. (مثلاً يك عمل رقابت غیر اصولی) غیر سالم ویا عدم اتخاذ تجویزات لازمه برای جلوگیری از خطرات برای مردم، نسبت به فعالیت های شرکت.

جزائي مسئولیت

مسئولیت جزائی

نن ورځ د نړۍ په زیاتو هېوادونو کې، شرکتونه کېدای شي د جزائي مسئولیت له کبله تر پوښتنې ګروپرنې لاندې ونيول شي. ځکه په زیاتو مواردو کې شرکتونه اشخاصو ته د روغتیا، د ژوند چاپیریال، اقتصاد او ټولنیز نظم ته د زیان رسولو مسئول دي.

امروز در بسیاری از کشور های جهان، شرکت ها را میتوان از رهگذر مسئولیت جزائی مورد باز خواست قرار داد. زیرا در بسیاری موارد شرکت، ها مسئول متضرر نمودن اشخاص از لحاظ صحتی، ضرر به محیط زیست، اقتصادی و نظم اجتماعی میباشد.

له بل لوري عدالت ایجابوي چې حقيقي اشخاص لکه د شرکت استازي، هم پدې اړه د شرکت د مسئولیت خواب وینوکی وي پدې شرط چې پدې اړه د شرکت مسئولیت د نه پاملرنې یا د لارمه اقداماتو د نه کولو له لارې پېښ شوي وي.

از جانب دیگر تأمین عدالت ایجاب مینماید که اشخاص حقیقی، مانند نمایندگان شرکت، نیز در مورد جوابگوی مسئولیت شرکت باشند مشروط براینکه مسولیت شرکت در اثر بی اعتنائی و یا عدم اتحاد تجویزات لازمه از طرف اشخاص مذکور، به وقوع پیوسته باشد.

د شرکتونو دسته بندی:

دسته بندی شرکتها:

مدني شرکتونه

شرکتهای مدنی

سوداګریز شرکتونه

شرکتهای تجارتي

هغه مدني شرکتونه چې سوداګریزه بڼه ولري

شرکتهای مدنی با داشتن شکل تجارتي

د افغانستان په مدني قانون کې د شرکتونو وېش

تقسیم شرکتها در قانون مدنی افغانستان

(مفاوضه شرکتونه او عنان شرکتونه د افغانستان مدني قانون ۱۲۱۷-۱۲۱۸ مادې).

(شرکتهای مفاوضه، شرکتهای عنان. قانون مدنی افغانستان ماده های: ۱۲۱۷-۱۲۱۸).

لمړی: مدني شرکتونه:

اول: شرکتهای مدني:

تعريف: مدني شرکت هغه شرکت دی چې د گټې د لاسته راوړلو په موخه د یوه گډ کار د تر سره کولو لپاره دوه یا څو کسو تر منځ د تړون له امله رامنځ ته شي.

تعريف: شرکت مدني، شرکت مدني، شرکتی است که به موجب قرار داد بين دو یا چند نفر برای کسب در آمد، از طریق فعالیت مشترک، ایجاد گردد.

مدني شرکت بنایي د کسب او کار یا د پیر او پلور یا د یوه مسلک او یا هم د یوه صنعت لپاره رامنځ ته شي.

شرکت مدني ممکن است برای کسب و کار یا خرید و فروش یا پیشه وری و انجام حرفه و یا صنعتی به وجود آید.

مدني شرکتونه په ټولو هېوادونو کې د مدني قانون د مقرراتو تابع دي.

شرکت های مدني در تمام کشور ها تابع مقررات قانون مدني می باشند.

مدني شرکتونه زیاتره د آزادو شغلونو د لرونکو کسانو لخواه د خدماتو د وړاندې کولو په موخه جوړېږي. ځکه د شرکت په جوړولو سره له یوه لوري شریکان د هغه له گټو برخمن کېږي او له بله اړخه د هڅو په شریک کولو سره د خپلو خدماتو د وړاندې کولو د پراختیا زمینه تر لاسه کوي او پدې ترتیب کولای شي د زیاتو پېرودونکو یا مراجعینو له درلودلو څخه برخمن شي.

شرکت های مدني اکثراً از طرف کسانی که دارای مشاغل آزاد می باشند، بخاطر ارائه خدمات، تشکیل میگردد. زیرا با ایجاد شرکت، از يك جانب شرکاء از مزایای آن مستفید گردیده و از جانب دیگر با تشریک مساعی، زمینه گسترش عرضه خدمات خویش را حاصل می نمایند و بدین ترتیب می توانند از داشتن مشتریان ویا مراجعین بیشتر مستفید گردند.

همدارنگه د یادولو وړ ده چې مدني شرکتونه د غیر منقولو اموالو (لکه کور او ځمکه) د خرڅولو د معاملاتو د تر سره کولو په موخه جوړېږي.

همچنان قابل تذکر می باشد که شرکت های مدني برای انجام معاملات فروش اموال غیر منقول، مانند خانه و زمین، تشکیل می گردند.

له سوداگریزو شرکتونو څخه د مدني شرکتونو د تفکیک ارزښت پدې کې دي چې:

اهمیت تفکیک شرکت های مدني از شرکت های تجارتي مبني بر آنست که:

مدني شرکتونه د مدني قانون د مقرراتو تابع دي.

شرکت های مدني تابع مقررات قانون مدني می باشد.

د مدني شرکتونو اړوند شخړې د مدني محاکمو مربوط دي. مگر دا چې شخړه په یوه سوداگریزه معامله پورې اړونده وي پدې صورت کې موضوع سوداگریزې محکمې ته راجع کېږي.

منازعات مربوط به شرکت های مدني مربوط به محاکم مدني می باشد. مگر اینکه منازعه در مورد يك معامله تجارتي باشد که در اینصورت موضوع به محکمه تجارتي راجع میگردد.

<p>از نظر وسایل اثباتیه، وسایل مذکور در معاملات مدنی، مشابه وسایل اثباتیه معاملات تجارته نمی باشد.</p>	<p>د اثباتیه وسایلو له نظره نوموړي وسایل په مدني معاملاتو کې د سوداگریزو معاملاتو د اثباتیه وسایلو سره ورته نه وي.</p>
<p>شرکت های مدنی مانند شرکت های تجارته، به داشتن دفاتر تجارته مکلف نمی باشند.</p>	<p>مدني شرکتونه لکه سوداگریز شرکتونه د سوداگری د دفترونو په لرلو مکلف ندي.</p>
<p>همچنان میعاد مرور زمان در مورد اسناد مدنی و اسناد تجارته متفاوت می باشد.</p>	<p>همدارنگه د مدني اسنادو او سوداگریزو اسناد د وخت د تېرېدو میعاد یو له بله توپیر لري.</p>
<p>شرکت های مدنی در همه کشور ها از داشتن شخصیت حکمی مستفید نمی باشند. بطور مثال در کشور ایران شرکت های مذکور شخصیت حکمی را دارا نمی باشند در حالیکه در کشور فرانسه از سال ۱۹۶۷ بدین طرف، شرکت های مدنی نیز حایز شخصیت حکمی می باشند.</p>	<p>مدني شرکتونه په ټولو هېوادونو کې د حکمي شخصیت له لرلو څخه برخمن ندي. د بېلګې په توګه د ایران په هېواد کې نوموړي شرکتونه حکمي شخصیت نلري دا پداسې حال کې ده چې د فرانسې په هېواد کې د ۱۹۶۷ کال راپدېخوا مدني شرکتونه د حکمي شخصیت لرونکي دي.</p>
<p>دوم: شرکتهای تجارته (شرکت های اشخاص و شرکتهای سرمایه)</p>	<p>دوهم: سوداگریز شرکتونه (د اشخاصو شرکتونه او د پانګو شرکتونه)</p>
<p>شرکتهای اشخاص: شرکت تضامنی</p>	<p>د اشخاصو شرکتونه: تضامني شرکتونه</p>
<p>شرکتهای سرمایه: شرکتهای سهامی، شرکتهای محدود المسئولیت.</p>	<p>د پانګو شرکتونه: سهامی شرکتونه، محدود المسئولیت شرکتونه</p>
<p>اقسام شرکتهای تجارته در قانون افغانستان: قانون تجارت ماده های ۱۱۶-۱۱۷:</p>	<p>د افغانستان په قانون کې د سوداگریزو شرکتونو ډولونه: د سوداگری قانون ۱۱۶-۱۱۷ مادې:</p>
<p>۱- تضامنی (کولیکتیف)</p>	<p>۱- تضامني (کولیکتیف)</p>
<p>۲- تضامنی مختلط</p>	<p>۲- مختلط تضامني</p>
<p>۳- محدود المسئولیت (لمتد)</p>	<p>۳- محدود المسئولیت (لمتد)</p>
<p>۴- تعاونی کوپراتیف- تقدیم نمودن خدمت برای شرکاء یکجا باکسب فائده.</p>	<p>۴- تعاوني کوپراتیف- د ګټې د لاسته راوړولو سره شریکانو ته د خدماتو وړاندې کول</p>
<p>- شرکت سهامی (انونیم)</p>	<p>- سهامی شرکتونه (انونیم)</p>
<p>سوم شرکتهای مدنی که دارای شکل تجارته اند:</p>	<p>هغه مدني شرکتونه چې سوداگریزه بڼه لري:</p>

این نوع شرکتها از نظر موضوع مدنی بوده اما از نظر شکل شرکت تجارتي می باشد (مانند شرکت فروش زمین و یا شرکت استفاده از معادن و یا شرکت حفر انهار وجویها).

قابل ملاحظه می باشد که این نوع شرکتها، شکل شرکتهای تجارتي، چون شرکت سهامی و یا شرکت محدود المسئولیت اتخاذ می نماید، تا اینکه بتوانند سرمایه لازم ای را که جوابگوی تأمین اهداف آن باشد، تدارک نماید. البته تدارک سرمایه بزرگ وقتی برایش امکان پذیر است که سرمایه اش را بشکل اسهام در آورده، تا همه مردم در آن حصه بگیرند. در این شرکت ها مسئولیت شرکاء محدود به اسهامیکه ملکیت آنها دارند بوده و در رابطه به دارایی های خصوصی شان مسئول شمرده نمیشوند.

سوالیکه در اینجا مطرح میگردد مبنی بر آنست: آیا این نوع شرکتها نظر به طبیعت کارهای شان، شرکتهای مدنی محسوب میگردند؟ و یا اینکه نظر به شکلیکه دارند بطور شرکتهای تجارتي شناخته میشوند؟

در فرانسه در مورد، اختلاف نظر وجود دارد، ولی تا جائیکه مربوط به اثبات میشود، قواعد اثبات مدنی تطبیق میشود. و در مصر اینگونه شرکتهای تابع مواد قانون تجارت وافلاس نمیشود، بلکه از قبیل شرکتهای مدنی محسوب میگرددند.

سازمان ها، مؤسسات، اتحادیه ها، سازمان های تعاونی:

سازمان: گروهیست دائمی، متشکل از چند فرد حقیقی و یا حکمی، که هدف آن کسب ربح وفائده نبوده، صرف غرض تحقق اهداف خیریه، و یا اهداف نفعیه ایکه، نفعش عائد به اعضای آن میشود، تاسیس شده است.

مؤسسه: دارای شخصیت حکمی بوده که دارائی ای را برای مدت نامعلوم غرض کارهای عام المنفعه در

دغه دول شرکتونه د موضوع له نظره مدني دي مگر د شکل له نظره سوداگریزه بڼه لري (لکه د ځمکې د خرڅولو شرکت یا د کانونو د رایستلو او د ویالو او کانونو د کیندلو شرکت).

د یادولو وړ ده چې دغه دول شرکتونه لکه د سهامی یا محدودالمسئولیت شرکتونو په شان سوداگریزه بڼه غوره کوي، ترڅو هغه لازمه پانگه چې د هغه د موخو تأمین ته ځواب ووايي، چمتو کړي. البته د پانگې برابرول هغه وخت شوني دي چې خپله شتمني د اسهامو په بڼه جوړه کړي، ترڅو ټول خلک په هغه کې برخه واخلي. پدې شرکتونه کې د شریکان د هغه اسهامو په وړاندې چې لري یې مسئول دي او د دوي د خصوصی شتمنیو په وړاندې مسئول نه گڼل کېږي.

کومه پوښتنه چې مطرح کېږي پدې بنسټ دي چې: آیا دغه دول شرکتونه د دوي د کار د طبیعت له نظره مدني شرکتونه گڼل کېږي؟ او یا دا چې د هغه شکل له امله چې لري یې د سوداگریزو شرکتونو په توگه پېژندل کېږي؟

په فرانسه کې پدې اړه د نظر اختلاف دي، مگر تر هغه ځایه چې په اثبات پورې اړه لري، د مدني اثبات قواعد پلي کېږي. او په مصر کې دغه دول شرکتونه د سوداگری او افلاس د قانون د موادو تابع ندي، بلکه د مدني شرکتونو له ډلې شمېرل کېږي.

سازمانونه، مؤسسات، اتحادیې، او تعاونی سازمانونه:

سازمان: هغه دایمي ډله ده چې له څو حقیقی یا حکمی افرادو څخه جوړه شوي وي او موخه یې د گټې لاسته راوړل ندي، یواځې د خیریه موخو، یا هغه نفعیه موخو چې گټه یې دهغه د غړو په گټه وي، د تر لاسه کولو لپاره جوړه شوي وي.

مؤسسه: د حکمی شخصیت لرونکي دي چې شتمني یې د یوې نامعلومې نېټې پورې د عام المنفعه

بخشهای خدمات بشری، دینی، علمی، سپورتی، هنری و غیره امور خیریه تخصیص میدهد.

فرق بین سازمان و مؤسسه این است که سازمان از طریق یکجاشدن گروهی از اشخاص تاسیس میشود، و مؤسسه از طریق تخصیص مبلغ معین مالی.

سازمان های تعاونی: مبنی بر اهداف نفعی می باشد که برای اعضایش فوائد مادی را نماید اشکال تعاون متعدد میباشد: تعاون در تولید و انتاج، تعاون در استهلاك، تعاون در بیمه، تعاون در اعتماد و اعتبار.

اتحادیه: گروهی متشکل از که افراد مربوط به يك كسب ویا يك وظیفه، بخاطر بهبودی وضعیت و دفاع حقوق شان. مانند اتحادیه کارگران، اتحادیه حارنوالان، اتحادیه ژورنالستان و غیره می باشد.

کارونو لپاره د بشری، دینی، علمی، سپورتی، هنری او نورو خیریو چارو لپاره تخصیص کړې وي.

د سازمان او موسسې تر منځ توپیر پدې کې دی چې سازمان د اشخاصو د یوې ډلې د یوځای کېدو له لارې مینځ ته راځي او موسسه د معین مالي مبلغ د تخصیص له لارې.

تعاوني سازمانونه: پر نفعي اهدافو ولاړ وي چې د هغه غړو ته مادي گټې چمتو کړي، تعاون متعددې بڼې لري: په تولید او انتاج کې تعاون، په استهلاك کې تعاون، په بیمه کې تعاون، په اعتماد او اعتبار کې تعاون.

اتحادیه: هغه ډله چې دیوه کسب یا دندې اړونده افرادو څخه د دوي د حقوقو څخه د دفاع د بڼه والي په موخه جوړه شوې وي. لکه د کارگرانو اتحادیه، د څارنوالانو اتحادیه، د ژورنالستانو اتحادیه او نور.

دوهم فصل د شرکت اداره

د افغانستان مدني قانون ۱۲۳۸-۱۲۴۴ مادي

د شرکت د مدير د ټاکلو کيفيت: د افغانستان مدني قانون ۱۲۳۹ او ۱۲۴۰ مادي

۱- تنصيص راغلي چې يو يا څو شريکان يا ثالث شخص چې په عقد کې شريک نه وي، کېدای شي د شرکت د ادارې لپاره وټاکل شي، د مدير عزل د قانوني موجب پرته لکه خيانت، عجز يا سوء اداره يا د شرکت د عقد د تعديل څخه پرته مجاز ندي. هغه شريک چې د مصلحت خاوند دی مکلف دی چې د عزل د دلايلو د بيانولو په موخه د دعوي اقامه وکړي.

۲- که مدير د شريکانو له منځه يا د هغوي څخه بهر د عقد (اساسنامه) له بشپړېدو وروسته وټاکل شي، د نوموړي عزل د دعوي اقامې ته اړتيا نلري بلکه هر وخت امکان لري.

پورتنې احکام د التزامي احکامو له ډلې څخه ندي، لهذا شريکان کولای شي د هغه پر خلاف اتفاق وکړي. د بېلگې په توگه کېدای شي د هغه شريک مدير پر عزل چې د عقد پر بنسټ ټاکل شوي، اتفاق وکړي او همدارنگه کولای شي تفاهم وکړي چې د هغه اجنبي مدير عزل چې د اساسنامه له تصويب وروسته ټاکل شوي، د قانوني موجب څخه پرته جواز نلري.

د مدير صلاحيتونه: د افغانستان مدني قانون ۱۲۴۱-۱۲۴۲ مادي:

۱- که مدير يو کس وي- که شريک وي او که ثالث شخص، په يواځيتوب د شرکت اداره پر مخ بېولای شي. که د هغه صلاحيتونه او حدود په عقد کې ټاکل شوي وي، پر هغه التزام لازم دي، د هغه څخه بغير د ادارې د کارونو ټول هغه صلاحيتونه چې د شرکت په گټه وي، لري.

فصل دوم اداره شرکت

قانون مدني افغانستان ماده های ۱۲۳۸-۱۲۴۴

کيفيت تعيين مدير شرکت- قانون مدني افغانستان ماده های ۱۲۳۹ و ۱۲۴۰:-

۱- تنصيص بعمل آمده که يک ويا چند شريک ويا شخص ثالثی که در عقد شريک نباشد، ميتوانند به اداره شرکت گماشته شوند، عزل مدير بدون موجب قانونی چون خيانت، عجز ويا سوء اداره ويا تعديل عقد شرکت مجاز نيست. شريکی که صاحب مصلحت ميباشد مکلف است جهت بيان نمودن دلايل عزل، اقامه دعوی نمايد.

۲- اگر مدير از بين شريکان ويا خارج از آن، بعد از اتمام عقد (اساسنامه) انتخاب گردد، عزل وی ضرورت به اقامه دعوی ندارد، بلکه همه وقت امکان پذير ميباشد.

احکام مذکور از جمله احکام التزامی نيست، لهذا شريکان ميتوانند خلاف آن اتفاق نمايند. مثلاً ميتوانند بر عزل مدير شريک که تعيين آن بموجب عقد صورت گرفته، اتفاق ورزند و هم چنان می توانند تفاهم نمايند که عزل مدير اجنبي ايکه بعد از تصويب اساسنامه انتخاب شده، بدون موجب قانونی جواز ندارد.

صلاحيتهای مدير:- قانون مدني افغانستان ماده های: ۱۲۴۱-۱۲۴۲:-

۱- اگر مدير يکنفر باشد -چه شريک باشد ويا يک شخص ثالث، به تنهایی اداره شرکت را پيش برده ميتواند. اگر صلاحيتها و حدود آن در عقد تعيين شده باشد، التزام بآن لازم است، در غير آن تمام صلاحيت های کار های اداره و تصرف را که به مفاد شرکت باشد، دارا می باشد.

۲- د مدیرانو شمېر:

۲- تعدد مدیران:

که مدیران له یوه تن څخه زیات وي (که شریک وي او که د شرکت څخه بهر)، او د دوي د کار حدود په عقد کې نه وي ټاکل شوي، پر هغه التزام لږم دي. د عمومي قواعدو سره سم د مقرر و حدودو څخه د مدیر تجاوز پر شرکت د پلي کېدو وړ ندي.

در صورتیکه مدیران بیش از یک نفر باشند (چه شریک باشند و یا خارج از شرکت)، و حدود صلاحیت های کاری شان در عقد تعیین شده باشد، التزام بآن لږم است. تجاوز مدیر از حدود مقرر طبق قواعد عمومی، بالای شرکت قابل اجرا نمیباشد.

که مدیران له یوه تن څخه زیات وي (که شریک وي او که د شرکت څخه بهر)، او د دوي کاري دایره په عقد کې نه وي ټاکل شوې، او نه هم یو د دوي د شرکت د چارو د مجري په توگه نه وي پېژندل شوي، پدې صورت کې هر یو په منفردانه توگه کولای شي د شرکت د ادارې اړوند کارونه یا تصرف تر سره کړي. نور هغه کسان چې د ادارې لپاره گمارل شوي دي، کولای شي د عمل د بشپړېدو څخه مخکې پر دوي اعتراض وکړي او په اکثریت سره هغه رد کړي. که مدیران په دوه مساوي ډلو وېشل شوي وي، پدې صورت کې د رد حق د شریکانو د عمومي اکثریت له صلاحیت څخه دي.

در صورتیکه مدیران بیش از یک نفر باشند (چه شریک باشند و یا خارج از شرکت)، و دائرة کاری شان در عقد تحدید نشده باشد، ونه یکی آنها بحیث مجری امور شرکت شناخته شده باشد، در اینصورت هر یک آنها بشکل منفردانه میتواند کارهای مربوط به اداره شرکت و یا تصرف را انجام دهند. اشخاص دیگریکه به اداره گماشته شده اند، میتوانند قبل از تمام شدن عمل بالای آن اعتراض کنند و با اکثریت آنرا رد نمایند. اگر مدیران بدو دسته متساوی تقسیم شوند، در اینصورت حق رد از صلاحیت اکثریت عمومی شریکان می باشد.

که د شرکت په کړنلاره کې ذکر شوي وي چې هره پرېکړه د اکثریت په موافقه تر سره کېږي، د هغه مراعات کول لږم دي. پدې صورت کې مدیر نشي کولای په انفرادي شکل د ادارې کارونه مخ ته بوزي، بلکه پر هغه لږم دي چې د اکثریت موافقه تر لاسه کړي. مگر په ځینو حالاتو کې استثنا وجود لري، د بېلگې په توگه داسې بېړنی کار چې دهغه تلف کېدل شرکت ته لوي زیان رسوي او جبران یې امکان ونلري.

اگر در دستور عمل شرکت ذکر شده باشد که هر تصمیم به موافقت اکثریت اتخاذ میگردد، مراعات نمودن آن لږم است. در اینصورت یک مدیر نمیتواند به شکل انفرادی کارهای اداره را پیش ببرد، بلکه بالایش لږم است موافقت اکثریت را حاصل نماید. اما در بعضی حالات استثنا وجود دارد، مثلاً کار عاجلی که فوت شدن آن خساره بزرگی را عائد شرکت نماید و جبران آن امکان پذیر نباشد.

له اکثریت څخه موخه دلته اکثریت مدیران دي نه اکثریت شریکان یا سهام، مگر داچې خلاف ددې د شرکت په عقد کې ذکر شوي وي. د افغانستان مدني قانون ۱۲۴۳ ماده.

مراد از اکثریت در اینجا اکثریت مدیران میباشد نه اکثریت شریکان و یا سهام، مگر اینکه برخلاف آن در عقد شرکت اتفاق صورت گرفته باشد. قانون مدنی افغانستان ماده ۱۲۴۳.

هغه شریکان چې د شرکت ادارې ته ټاکل شوي دي: د افغانستان مدني قانون ۱۲۴۴ ماده:

شرکائیکه به اداره شرکت انتخاب نشده اند: ماده ۱۲۴۴ قانون مدنی افغانستان:

از انجام کارهای اداری و یا مداخله در آن و یا اعتراض بالای مدیران در غیر مواردیکه بایشان مراجعه میشود، ممنوع هستند.

اعتراض بالای کارهائیکه از دائره کارهای شرکت فراتر میباشد، و یا مخالف نظام شرکت و یا مخالف قانون میباشد، مجاز است.

میتوانند از مدیران طالب گردند که حساب کارهای اداری شرکت را وقتاً فوقتاً یا در اوقات معین دورانی (فصلی) و یا در وقتیکه نظام شرکت تعیین نموده به آنها ارائه نمایند.

حق دارند شخصاً به دفاتر و اسناد شرکت و امور متعلق بکارهای شرکت اطلاع یابند. این حق از حقوق مربوط به نظام عام بوده، مخالفت با آن در صورت اتفاق شریکان هم جواز ندارد. و این حق شخصی میباشد. بناءً شریک حق ندارد شخص دیگری را در این مورد نائب انتخاب نماید تا اینکه اسرار شرکت محفوظ باقی بماند.

عدم تعیین مدیر:

در صورت عدم وجود مدیر، هر شریک حق دارد بدون مراجعه به شرکای دیگر، کارهای اداری را انجام بدهد. هر شریک حق اعتراض بالای هرکاری را که تمام نشده دارد. شرکائیکه اکثریت را تشکیل میدهند حق دارند اعتراض اقلیت را، رد نمایند.

د اداری کارونو له کولو یا په هغه کې مداخله یا پر مدیرانو اعتراض پرته له هغه مواردو چې دوي ته مراجعه کېږي، څخه ممنوع دي.

پر هغه کارونو چې د شرکت د کار د دایرې څخه بهر وي، یا د شرکت د نظام یا قانون مخالف وي، اعتراض مجاز دی.

کولای شي د مدیرانو څخه وغواړي چې د شرکت د اداری کارونو حساب وقتاً فوقتاً یا په معینو دورانی (فصلی) وختونو کې یا په هغه وخت کې چې د شرکت نظام ټاکلي وي، دوي ته وړاندې کړي.

حق لري شخصاً د شرکت دفترونو او اسنادو او د شرکت د کارونو اړونده چارو څخه اطلاع ترلاسه کړي. دا حق د عام نظام د اړونده حقوقو څخه دي، د شریکانو د موافقت سره سره د هغه سره مخالفت جواز نلري. دا حق شخصي حق دي. لدې کبله شریک حق نلري بل شخص پدې اړه نائب وټاکي ترڅو د شرکت اسرار محفوظ پاتې شي.

د مدیر نه ټاکل:

د مدیر د نشتوالي په صورت کې هر شریک حق لري نورو شریکانو ته د مراجعې پرته اداری کارونه سرته ورسوي. هر شریک پر هغه نابشپړ شوي کار د اعتراض حق لري. هغه شریکان چې اکثریت جوړوي، حق لري د اقلیت (لږکیو) اعتراض رد کړي.

دریم فصل د شرکت انحلال

لومړی مبحث: د شرکت د انحلال سببونه: د مدني قانون ۱۲۵۰-۱۲۵۴ مادې:

د شرکت د انحلال اسباب په دوه ډلو وېشل کېږي، لومړی هغه اجمالاً او وروسته په تفصیل سره تر بحث لاندې نیسو: لمړی ډله: د قانون د ځواک سره د شرکت انحلال، دوهمه ډله: هغه اسباب چې د شریکانو په واک کې دي.

لمړی: د قانون په وسیله د شرکت انحلال:

کولای شو د شرکت په انحلال کې د قانون اغېزې په دوه جلا ټکو کې تر څېړنې لاندې ونیسو:

الف: هغه اسباب چې د شرکت له موضوع سره اړیکه لري لکه د شرکت د میعاد پای ته رسیدل، یا دهغه موخو پای ته رسېدل چې د هغه لپاره شرکت جوړ شوي دي.

ب: هغه اسباب چې خپله د شریکانو سره اړه لري: لکه مرگ، حجر، افلاس، انسحاب، پر انحلال اتفاق

له بل لوري ویلای شو چې یو شمېر اسباب د هر ډول شرکت د انحلال سبب ګرځي. لکه د میعاد پای ته رسېدل، دهغه موخې تر لاسه کول چې شرکت په ځانګړې توګه د هغه لپاره جوړ شوي وي، افلاس، له بل شرکت سره د شرکت یو ځای کېدل.

دغه ډول اسباب د محدودالمسئولیت، تضامني، سهامی او نورو ډولونو شرکتونو د انحلال لامل ګرځي.

یو شمېر نور اسباب د شرکت د انحلال په اړه ځانګړي اسباب دي. د بېلګې په توګه په محدودالمسئولیت شرکتونو کې د دوه نفرو څخه یوه نفر ته د شریکانو تنقیص، د پنځوس په سلو کې

فصل سوم انحلال شرکت

مبحث اول: اسباب انحلال شرکت- قانون مدني ماده های ۱۲۵۰-۱۲۵۴:

اسباب انحلال شرکت بدو دسته تقسیم میشود، نخست آنرا اجمالاً سپس تفصیلاً مورد بحث قرار میدهیم: دسته اول: انحلال شرکت با قوت قانون، دوم: اسبابیکه در اختیار شریکان قرار دارد.

اول: انحلال شرکت ذریعۀ قانون:

میتوان تأثیر قانون در انحلال شرکت را در دو نکته جداگانه بررسی کرد:

الف: اسبابیکه به موضوع شرکت ربط دارد چون: ختم میعاد شرکت و یا ختم اهدافی که بخاطر آن شرکت تأسیس شده بود.

ب: اسبابیکه به خود شریکان ربط دارد چون: مردن، حجر، افلاس، انسحاب- اتفاق بر انحلال.

از جانب دیگر میتوان گفت که يك تعداد اسباب، مورد انحلال هرگونه شرکت میباشد. مانند ختم میعاد، نایل گردیدن به مرامی که شرکت به طور خاص به منظور آن ایجاد گردیده باشد، افلاس والحاق شرکت به يك شرکت دیگر.

این گونه اسباب باعث انحلال شرکت های محدود المسئولیت، تضامنی، سهامی و غیره میگردد.

يك تعداد اسباب دیگر، اسباب خاص نسبت به انحلال يك شرکت میباشد. بطور مثال در شرکت های محدود المسئولیت تنقیص شرکا از دو نفر به يك نفر، از بین رفتن پنجاه درصد سرمایه، دلایل

خاصی انحلال شرکت مذکور را تشکیل میدهد. همچنان در شرکت های سهامی تنقیص شرکاء از پنج به چهار و یا کمتر از آن، از بین رفتن دو ثلث سرمایه شرکت، دلایل خاص انحلال این شرکت را تشکیل میدهد.

دوم: اسبابی که در اختیار همه شریکان قرار دارد:

الف: انحلال قضائی

ب: فصل و یا اخراج

حالا هریک از اسباب فوق را بشکل تفصیلی مورد بحث قرار میدهم:

۱- انقضاء میعاد معینه شرکت و یا بسر رسیدن هدفی که شرکت بمنظور آن تأسیس یافته:

بسر رسیدن موعد شرکت و یا نائل گردیدن به هدف شرکت و این در صورتی که شرکت برای یک هدف خاص ایجاد گردیده باشد، می تواند مورد انحلال شرکت واقع گردد. اما شرکاء می توانند در صورت بسر رسیدن موعد شرکت تفاهم نمایند. تا مدت شرکت را تمدید نمایند.

تجدید ضمنی سالانه (۱۲۵۲) قانون مدنی افغانستان

قابل تذکر می باشد که دائن شخصی یکی از شرکاء شرکت، حق دارد بر استمرار شرکت اعتراض و از دیگر شرکاء شرکت، طالب ممانعت قرضدار خود از استمرار گردد.

۲- از بین رفتن تمام مال و یا جزء مهم آن:

از بین رفتن دارائی شرکت و عدم اتفاق شریکان بر زیادت سهام و یا تعویض شرکت.

شتمنی. له منخه تلل د نوموړي شرکت د انحلال ځانگړي دلایل دي. همدارنگه په سهامی شرکتونو کې د پنځو تنو څخه څلورو تنو ته د شریکانو د شمېر را کمېدل، د شرکت د شتمنی د دوه ثلثو له منخه تلل د دغه شرکت د انحلال ځانگړي دلایل دي.

دوهم: هغه اسباب چې د ټولو شریکانو په واک کې دي:

الف: قضائی انحلال

ب: فصل یا اخراج

اوس د پورتنیو اسبابو څخه هر یو په تفصیلی ډول تر څېړنې لاندې نیسو:

۱- د شرکت د ټاکل شوي میعاد تېرېدل یا د هغه موخې تر لاسه کېدل چې شرکت د هغه لپاره جوړ شوي دي:

د شرکت د میعاد تېرېدل یا د شرکت موخې ته رسېدل او داپه داسې صورت کې چې شرکت د یوې ځانگړې موخې لپاره جوړ شوي دي، کېدای شي د شرکت د انحلال لامل شي. مگر شریکان کولای شي د شرکت د موعد د پای ته رسېدو په وخت کې تفاهم وکړي چې د شرکت موده تمدید کړي.

د افغانستان د مدنی قانون د (۱۲۵۲) کلنی ضمنی تجدید

د یادولو وړ ده چې د شرکت د یوه شریک شخصي پور ورکوونکي حق لري چې د شرکت پر استمرار اعتراض وکړي او د شرکت له نورو شریکانو څخه د خپل پوروړي د استمرار د مخنیوي غوښتنه وکړي.

۲- د ټول مال یا د هغه د مهمې برخې له منخه تلل:

د شرکت د شتمنی له منخه تلل یا د سهامو د زیاتوالی یا د شرکت د تعویض لپاره د شریکانو عدم اتفاق.

تنصیص در عقد شرکت، نسبت زیانیکه باعث انحلال شرکت میگردد.

تقدیر و سنجش محکمه

۳- مرگ، حجر، تنگدستی (اعسار) و افلاس:

یگانه مربوطه به فوت يك شريك می باشد: اگر در عقد تنصیص بعدم انحلال شرکت بسبب فوت و جایگزینی ورثه در جای مورث صورت گرفته باشد، ورثه بدون اجازه محکمه جای مورث خویش را گرفته، شرکت ادامه میابد، و نمایندگی ورثه را در شرکت وکیل ویا وصی مینماید.

این استثناء مختص به حالت فوت بوده، برمسائلی چون حجر، افلاس و اعسار تطبیق نمیشود.

در صورت وفات، ورثه شريك، مستحق سهام وی بقیمت رائج زمان وقوع حادثه میگردد و نمیتوانند صرف از حقوقیکه برای وی قبل از حادثه ثابت بود، مستحق حقوق جدیدی گردند.

۴- انسحاب (عقب نشینی و دست کشیدن):

اگر شرکت محدود المدت ویا محدود العمل بود، انسحاب بدون حکم قضائی مجاز نیست.

اگر شرکت محدود المدت نبود، انسحاب بدون اجازه محکمه جواز دارد، ولی بشرطیکه قبل از سه ماه بقیه شرکاء را از قضیه انسحاب مطلع سازد.

۵- اتفاق بر انحلال شرکت:

اتفاق شریکان بر انحلال شرکت مجاز است چه شرکت محدود المدت باشد ویا نه.

فسخ شرکت (انحلال قضائی):

د شرکت په عقد کې تنصیص، د هغه زیان له کبله چې د شرکت د انحلال سبب گرځي.

د محکمې تقدیر او سنجش

۳- مړینه، حجر، اعسار او افلاس:

د شريك د مړینې په اړه یواځینې شرط دي. که د مورث د مړینې او د هغه پرځای د ورثه د ټاکلو له امله د شرکت د نه انحلال د تنصیص په تړون کې ورثه د محکمې د اجازې پرته د دوي د مورث ځای نیولی وي، شرکت ادامه مومي او په شرکت کې د وکیل یا وصی استازیتوب کوي.

دغه استثناء یواځې د مرگ تر مسئلې پورې ده، پر نورو مسائلو لکه حجر، افلاس او اعسار د پلي کولو وړ نده.

د مړینې په صورت کې د هغه ورثه د مړینې د پېښېدو د وخت په مروج قیمت د نوموړي د سهامو مستحق دي او نشي کولای پرته له هغه حقوقو څخه چې د مړینې څخه مخکې ورته ثابت وو، د زیاتو حقونو مستحق شي.

۴- انسحاب (څپ ته تگ، پرېښودل):

که شرکت محدود المدت یا محدود العمل وي، د قضایي حکم څخه پرته انسحاب جائز ندي.

که شرکت محدود المدت نه وي، انسحاب د محکمې له اجازې پرته جواز لري مگر پدې شرط چې مخکې له دريو میاشتو مخکې نور شریکان د انسحاب له قضیې څخه خبر کړي.

۵- د شرکت پر انحلال اتفاق:

د شرکت پر انحلال د شریکانو اتفاق مجاز دی، که محدود المدت شرکت وي او که نه.

د شرکت فسخ (قضایي انحلال):

اسباب فسخ شرکت بیش از حد بوده قابل حصر نیست، و سنجش بررسی موجودیت اسباب آن مربوط به محکمه میشود.

اشخاصی که میتوانند طالب فسخ شرکت شوند: هر شریک میتواند طالب فسخ شرکت شود. تنها شریک که متسبب اشتباه بوده حق طلب فسخ را ندارد.

حق طلب انحلال از جمله حقوق عمومی بوده، تنازل از آن قبل از حدوث اسباب آن مجاز نیست.

مبحث دوم

اخراج یکی از شرکاء و یا طلب
اخراج وی

۱- اجراج:

- هر شریک حق دارد طالب اجراج شریکی دیگری شود.

- اجراج شریک ممکنست دارای سبب و یا بدون سبب باشد، حتی رول مؤثر شریک در کامیابی شرکت و یا توقع کامیابی آن، چانس اجراج وی را از بین نمیبرد. مثال اجراج باسبب: بعد از ختم معاد و یا کارهای شرکت همه شریکان خواهش تمدید آنرا میکنند مگر یک شریک آنرا بدون ارائه اسباب معقول رد میکند.

- دوام شرکت بر علاوه وقوع اجراج

- تصفیه حصه شریک اجراج شده - قواعد عمومی که قبلاً بیان گردید تطبیق میگردد. حقوق وی نقداً به اساس قیمت زمان وقوع اجراج، پرداخته میشود، و در فوائد بعدی هیچگونه حصه ندارد مگر اینکه از درک

د شرکت د فسخ اسباب له حده زیات د حصر وړ ندي، او د هغه د اسبابو د موجودیت پلټنه او سنجش پر محکمه پور اړه لري.

هغه اشخاص چې کولای شي د شرکت د فسخ غوښتونکي شي: هر شریک کولای شي د شرکت د فسخ غوښتونکي شي. یواځې هغه شریک چې د اشتباه متسبب وي د فسخ حق نلري.

د انحلال د غوښتنې حق د عمومی حقوقو له ډلې څخه دی، د هغه څخه تنازل د هغه د اسبابو د پېښېدو څخه مخکې مجاز ندي.

دوهم مبحث

د شریکانو څخه دیوه اجراج یا د هغه د اجراج
غوښتنه

۱- اجراج:

- هر شریک حق لري چې د بل شریک د اجراج غوښتونکي شي.

- د شریک اجراج کېدای شي د سبب لرونکي یا پرته له سبب څخه وي، حتی د شرکت په کامیابی کې د شریک اغېزمن رول یا هغه ته تمه، د نوموړي د اجراج چانس له مینځه نه وړي. د سبب لرونکي اجراج بېلگه: د شرکت د معاد یا کارونو د بشپړ کېدو وروسته ټول شریکان د هغه د تمدید غوښتنه کوي مگر یو شریک د معقولو اسبابو له وړاندې کولو پرته هغه رد کړي.

- د اجراج د پېښېدو سره د شرکت دوام

- د اجراج شوي شریک د برخې تصفیه: - هغه عمومی قواعد چې مخکې بیان شول، پلي کېږي. د نوموړي حقوق نقداً د اجراج د پېښېدو د وخت د بېي په بنسټ ورکول کېږي، په راتلونکو گټو کې هېڅ ډول برخه نلري مگر داچې د نوموړي د اجراج څخه مخکې

معاملات تر سره شوي وي. پدې صورت کې يواځې د هغه د اخراج څخه مخکې د معاملاتو د اغېزې په اندازه مستحق کېدای شي.

د اخراج غوښتنه:

۲- طلب اخراج:

- شرط طلب اخراج اينست که شرکت محدود المدت ويا عمل باشد.

- د اخراج د غوښتلو شرط دادي چې شرکت محدود المدت يا عمل وي.

- اسباب آن عين اسباب انسحاب میباشد: مرض، تندگستی، شرایط خاص.

- د هغ اسباب هماغه د انسحاب اسباب دي: مرض، تنگدستی، ځانگړي شرایط

- سنجش آن مربوط محکمه میباشد.

- د هغه سنجش پر محکمه پورې اړه لري.

- آثار فیصله: هرگاه یکی از شرکاء از شرکت اخراج گردید نتایج ذیل مرتب می شود:

- د پرېکړې آثار: هرکله چې يو شريك د شرکت څخه اخراج شي لاندې پایلې پرې مرتب کېږي:

اول: تصفیه شرکت بنحویکه قبلاً بررسی گردید، صورت می گیرد

اول: د شرکت تصفیه په هغه ډول چې مخکې وڅېړل شول، سرته رسېږي.

دوم: انحلال شرکت. در صورتیکه شریکان توافق نمایند که شرکت را بدون شریک خارج شده، ادامه میدهند، در غیر آن می توانند شرکت را منحل نمایند.

دوهم: د شرکت انحلال. کله چې شریکان توافق وکړي چې شرکت ته د اخراج شوي شریک څخه پرته دوام ورکوي، د هغه پرته کولای شي شرکت منحل کړي.

فصل چهارم تصفیه و تقسیم شرکت

مبحث اول: تعیین تصفیه کننده

مبحث دوم: کارهای تصفیه (۱- تصفیه نمودن دارائی شرکت. ۲- توزیع دارائی خالص شرکت میان شریکان)

مبحث اول: تعیین نمودن تصفیه کننده:

(۱- تعیین بواسطه شریکان. ۲- تعیین بواسطه محکمه)

بقای شخصیت حکمی شرکت در زمان تصفیه آن:

څلورم فصل د شرکت تصفیه او وېش

لمړی مبحث: د تصفیه کوونکي ټاکل

دوهم مبحث: د تصفیه کارونه (۱- د شرکت د شتمنی تصفیه. ۲- د شرکت د خالصې شتمنی وېش د شریکانو ترمنځ)

لمړی مبحث: د تصفیه کوونکي ټاکل:

(۱- ټاکنه د شریکانو لخوا. ۲- ټاکنه د محکمی لخوا)

د تصفیه په مهال د شرکت د حکمی شخصیت بقا:

انحلال شرکت بسبب انقضاء شخصیت حکمی -
ختم سلطه مدیران وانجام کارهای تصفیه توسط
تصفیه کننده.

بقاء شخصیت حکمی شرکت با وجود انحلال آن
(سبب بقاء شخصیت حکمی آنست که دائنین
شرکت بتوانند حقوق شانرا از دارائی شرکت
بدست بیاورند).

بقاء شخصیت شرکت محدود بکارهای
تصفیه میباشد، تصفیه کننده نمیتواند جز
اعمال تصفیه شرکت بکارهای دیگری اقدام
نماید.

۱- تعیین تصفیه کننده با تفاهم شریکان:

- طرز تعیین یا در عقد تأسیس بیان
گردیده، در غیر آن بر مبنای احکام قانون
صورت میگیرد.

- اگر در عقد تأسیس نصی در این رابطه وجود
نداشت، تعیین تصفیه کننده به اکثریت شریکان
موکل میشود (فیصله اکثریت به اینکه همه
شریکان تصفیه کننده باشند، و فیصله اکثریت
به اینکه تصفیه کننده يك ویا چند شخص
معین باشند)

- تصفیه کننده گان منتخب، از بین شریکان ویا از
خارج شرکت، بوده میتوانند.

- احياناً اکثریت هنگام انتخاب تصفیه کنندگان
چنین شرط میگذارند که فیصله های شان باید
جمعاً ویا با اکثریت آراء صورت گیرد. در این حالت
التزام به این شرط لازم است.

- در صورت تعدد تصفیه کنندگان، میتوان هر
تصفیه کننده را به کار خاصی گماشت.

- اگر موافقه همه تصفیه کنندگان ویا موافقه
اکثریت شان مشروط نبود، برای هر تصفیه کننده

د حکمی شخصیت د انقضاء له امله د شرکت
انحلال، د مدیرانو د سلطی پای ته رسېدل او د
تصفیه کوونکو لخوا د تصفیه د کارونو تر سره کول.

د انحلال سره سره د شرکت د حکمی شخصیت پاتې
کېدل (د حکمی شخصیت د پاتې کېدو سبب دادي
چې د شرکت دائنین وکولای شي د شرکت له شتمنی
خخه خپل حقونه تر لاسه کړي).

د شرکت د شخصیت بقاء د تصفیه تر کارونو پورې
محدوده ده، تصفیه کوونکی نشي کولای د شرکت د
تصفیه د کارونو خخه پرته پر نورو کارونو اقدام
وکړي.

۱- د شریکانو په تفاهم سره د تصفیه کوونکی ټاکل:

- د ټاکلو طریقه یا د تاسیس په تړون کې بیان شوي
وي د هغه خخه بغیر د قانون د احکامو پر بنسټ
تر سره کېږي.

- که د تاسیس په عقد کې پدې اړه نص موجود
نه وي، تصفیه کوونکی د شریکانو د اکثریت لخوا
ټال کېږي (د اکثریت پرېکړه پدې چې ټول
شریکان تصفیه کوونکی وي، او د اکثریت پرېکړه
پدې چې تصفیه کوونکی یو یا خو معین
اشخاص وي).

- تصفیه کوونکی د شریکانو له منځه یا د شرکت
خخه بهر ټاکل کېدای شي.

- احياناً اکثریت د تصفیه کوونکو د ټاکلو په مهال
داسې شرط ږدي چې د دوي پرېکړې باید جمعاً د
آراو په اکثریت ترسره شي. پدې حالت کې پدې
شرط التزام لازم ندي.

- د تصفیه کوونکو د تعدد په صورت کې کولای شي
هر تصفیه کوونکی د ځانگړي کار لپاره وگمارل شي.

- که د ټولو تصفیه کوونکو یا د اکثریت موافقه
مشروطه نه وي، د هر تصفیه کوونکی لپاره

مجاز دي چې د تصفيې هر کار چې و غواړي مخ ته یوسي. لیکن نور تصفیه کوونکي پر هغه د کار د بشپړېدو مخکې د اعتراض حق لري. او د یوه تصفیه کوونکي لخوا د اعتراض په مهال پرېکړه د تصفیه کوونکو د اکثریت لخوا کېږي او کولاي شي اعتراض رد کړي، که دواړه لوري مساوي وي، د اعتراض رد د شریکانو اکثریت ته موکول کېږي.

۲- د قضاتو لخوا د تصفیه کوونکي ټاکل:

هغه حالات چې تصفیه کوونکي د قضاتو لخوا ټاکل کېږي:

الف: د شرکت په عقد کې د تصفیه کوونکي نه ټاکل، د تصفیه کوونکي یا تصفیه کوونکو په ټاکلو کې د شریکانو نه اتفاق.

ب: په باطلو شرکتونو کې (ځکه د دغه ډول شرکتونو عقد اساساً باطل دي).

محکمه کولاي شي تصفیه کوونکي د شریکانو له منځه یا د شرکت نه د بهر څخه وټاکي.

د قضايي تصفیه کوونکي په غوښتنه کې د مصلحت خاوند: هر شریک او یا دهغوي شخصي دائن د تصفیه کوونکي د غوښتلو په اړه د خپل پور د حق څخه ګټه اخیستلای شي.

د تصفیه کوونکي د عزل (لېږي کولو) کیفیت:

هغه څوک چې د هغه د ټاکلو حق لري د لېږي کولو حق یې هم لري (که د اکثریت لخوا ټاکل شوي وي د اکثریت لخوا برطرف کېدای شي، او که د قضايي حکم لخوا ټاکل شوي وي یواځې محکمه کولاي شي هغه برطرف کړي).

د تصفیه کوونکي د ټاکلو څخه مخکې د شرکت د مدیرانو صلاحیت (انتقالاتقالي مرحله):

مجاز است هرکاری از کارهای تصفیه را که بخواهد پیش ببرد. لیکن تصفیه کنندگان دیگر حق اعتراض بالایی کارهای وی را قبل از اتمام ندارند. و در صورت اعتراض از جانب يك تصفیه کننده، فیصله به دست اکثریت تصفیه کنندگان می باشد و میتوانند اعتراض را رد کنند، اگر هر دو طرف متساوی باشند، رد اعتراض موکول به اکثریت شریکان میشود.

۲- تعیین تصفیه کننده توسط قضات:

حالاتیکه تصفیه کنندگان از طرف قضات انتخاب میشوند:

الف: عدم تعیین تصفیه کننده در عقد شرکت، وعدم اتفاق شریکان در تعیین تصفیه کننده، یا تصفیه کنندگان.

ب: در شرکت های باطل (زیرا عقد این شرکتها اساساً باطل است).

محکمه میتواند تصفیه کنندگان را از بین شرکاء ویا خارج از شرکت انتخاب نماید.

صاحب مصلحت در طلب تصفیه کننده قضائی: هر شریک و دائن شخصی یکی از شرکاء. از حق قرضدارش در طلب تعیین تصفیه کننده استفاده می تواند.

کیفیت عزل (برطرفی) تصفیه کنند:

کسیکه حق انتخاب وی را دارد حق برطرفی اش را نیز دارد (اگر اکثریت وی را انتخاب نموده بود اکثریت آنرا برطرف میکند، و اگر توسط حکم قضائی تعیین شده بود صرف محکمه حق برطرفی وی را خواهد داشت).

هر شریک میتواند با ارائه اسباب معقول، طالب برطرفی تصفیه کننده شود.

اسباب برطرفی تصفیه کننده: زیاد میباشد. منجمله خیانت، اشتباه، افلاس، وحجر. صلاحیت مدیران شرکت قبل از تعیین تصفیه کننده (مرحله انتقالی): گاهگاه تعیین تصفیه کننده يك مدت را در بر میگیرد، و چون صلاحیت مدیران بتعقیب انحلال شرکت از بین میرود لهذا يك خلای اداری بین انحلال شرکت و تعیین تصفیه کننده بوجود میاید، و شرکت بدون اداره باقی مانده، دارائی و اموال آن در معرض خطر قرار میگیرد.

بخاطر اینکه از همچو خطرات جلوگیری بعمل آید، و همچنان بخاطر اجرای کارهای عاجل شرکت که قابل تأخیر الی تعیین تصفیه کننده نیست، بلکه ضرورت به اجراءات عاجل دارد، قانون برای مدیران شرکت اجازه داده است که اداره کارهای عاجل و ضروری شرکت را در این مقطع خلاء قدرت نیز پیش ببرند.

بناءً کسانی که با شرکت معامله دار هستند میتوانند در این مدت علیه مدیران اقامه دعوی نمایند باعتبار اینکه قانوناً در دعوی از شرکت نمایندگی میکنند.

توزیع دارائی شرکت

زمانیکه حقوق تمام دائینین شرکت اداء گردید. دارائی باقیمانده دارائی خالص شرکت محسوب میگردد این دارائی مشترک همه شرکاء میباشد.

توزیع دارائی شرکت به هر شریک به تناسب سهم شریک در سرمایه شرکت صورت میپذیرد یعنی هر شریک از دارائی خالص يك قسمت را مساوی به فیصدی شراکت خویش در سرمایه شرکت مستحق میگردد مثلاً دارائی خالص يك شرکت محدود المسئولیت بالغ به (۴۰۰۰۰۰) افغانی گردد و در آن پنج نفر شریک که عبارت اند از احمد که ۲۰ فیصد سرمایه شرکت را، نجیب ۱۵ فیصد شرکت، محمود ۱۰ فیصد و گل احمد ۴۰ فیصد و

کله ناکله د تصفیه کوونکي ټاکل یوه موده نیسي، او څرنګه چې د شرکت د انحلال څخه وروسته د مدیرانو صلاحیت له منځه ځي، لهذا د شرکت د انحلال او د تصفیه کوونکي د ټاکلو ترمنځ یوه اداري تشه مینځ ته راځي، او شرکت بهې ادارې پاتې کېږي، د هغه شتمني او مالونه تر ګواښ لاندې راځي.

د دې لپاره چې د دغه ډول خطرونو مخنیوي وشي، او همدارنګه د شرکت د بهرنیو کارونو د پلي کولو په موخه چې د تصفیه کوونکي تر ټاکلو پورې د ځنډ وړ ندي، بلکه بهرنی سرتو رسولو ته اړتیا لري، قانون د شرکت مدیرانو ته اجازه ورکړې چې د شرکت د بهرنیو او ضروري کارونو اداره د ادارې پدې تشه کې پر مخ بوزي.

لدې کبله هغه کسان چې د شرکت سره معامله لري کولای شي پدې موده کې د مدیرانو پر وړاندې دعوي وکړي، د دې په اعتبار چې قانوناً په دعوي کې د شرکت استازیتوب کوي.

د شرکت د شتمني توزیع

کله چې د شرکت د ټولو دائینینو حقوق اداء شي. پاتې شتمني د شرکت خالصه شتمني ګڼل کېږي دا شتمني د ټولو شریکانو ګډه شتمني ده.

د شرکت د شتمني توزیع هر شریک ته د شرکت په پانګه کې د هغه د سهم په تناسب ترسره کېږي يعني هر شریک د خالصې شتمني څخه یوه برخه د شرکت په پانګه کې د خپل ګډون دسلنې سره مساوي ترلاسه کولای شي. د بېلګې په ډول د یوه محدود المسئولیت شرکت خالصه شتمني (۴۰۰۰۰۰) افغانی ده په هغه کې پنځه شریکان چې عبارت دي له احمد چې د شرکت پانګه ۲۰ په سلو کې، نجیب ۱۵ په سلو کې، محمود ۱۰ په سلو کې، گل احمد ۴۰ په سلو کې او مقصود ۵ په سلو کې د شرکت په پانګه کې

ونډه لري.	مقصود ۵ فیصد.
د شرکت د خالصې شتمنۍ توزیع به په لاندې ډول وی	توزیع دارائی خالص به طور ذیل خواهد بود :
د احمد لپاره ۸۰۰۰۰ افغانۍ	برای احمد مبلغ ۸۰۰۰۰ افغانی
د نجیب لپاره ۶۰۰۰۰ افغانۍ	برای نجیب مبلغ ۶۰۰۰۰ افغانی
د محمود لپاره ۴۰۰۰۰ افغانۍ	برای محمود مبلغ ۴۰۰۰۰ افغانی
د گل احمد لپاره ۱۶۰۰۰۰ افغانۍ	برای گل احمد مبلغ ۱۶۰۰۰۰ افغانی
د مقصود لپاره ۶۰۰۰۰ افغانۍ	برای مقصود ۶۰۰۰۰ افغانی
البته یاده شوې توزیع د شرکت د نغدې شتمنۍ په اړه د پلي کولو وړ ده.	البته توزیع مذکور در مورد دارائی نقد شرکت قابل تطبیق است
د شرکت په اموالو کې لاندې امکانات بیانولای شو:	در مورد اموال شرکت امکانات ذیل را میتوان بیان کرد :
اصولاً هر شریک د خپلې غوښتنې په بنسټ د هماغه مال مستحق گرځي چې د شرکت د جوړولو پر مهال هغه د خپلې سهمې په توګه شرکت ته راوړي وي. مګر د شرکت د جوړولو راهیسې.	اصولاً هر شریک بنابر خواهش خویش میتواند مستحق همان مالی گردد که در زمان ایجاد شرکت انرا به حیث سهمیه خویش به شرکت آورده باشد. اما از زمان ایجاد شرکت.

دوهم مبحث: د شرکت د تصفیې کارونه

اول: د شرکت د شتمنی تصفیه:

کله چې تصفیه کوونکي د تصفیې چارې پیل کوي دهغه دنده د شرکت د تصفیې اړوند کارونه دي نه د شرکت اداره، لیکن په یوه محدود چوکاټ کې یعنی په بېرنيو او ضروري حالاتو کې کولای شي د شرکت د ادارې اړوندې چارې هم سرته ورسوي لکه هغه کارونه چې د شرکت د انحلال څخه مخکې پیل شوي مگر تر اوسه بشپړ شوي ندي. پدې حالت کې تصفیه کوونکي اړ دي چې دغه معاملات په سمه توګه پای ته ورسوي ترڅو وکولای شي چې شرکت ته یوه ګټه واړوي (بېلګه: که د خپرولو شرکت وي او د انحلال څخه مخکې د یوه کتاب د خپرولو تړون له یو چا سره کړی وي، پدې حالت کې تصفیه کوونکي کولای شي د کتاب د چاپ لپاره تړون وکړي ترڅو هغه کار چې مخکې پیل شوي، بشپړ شي.

د شرکت په تصفیه کې لازم کارونه:

۱- لومړني کارونه: ((د شرکت د شتمنی تجرید او د هغه لیکل د تجرید په لست کې، او د شرکت د حقوقو او د پورونو په اړه د مفصلو معلوماتو چمتو کول)).

۲- د شرکت د شتمنی تر لاسه کول: ((د شرکت د حقوقو د لاسته راوړلو په موخه د ټولو لازمه چار سرته رسول لکه د پورونو څخه د پورونو تر لاسه کول او د نوموړو حقوقو د حصول لپاره تحفظي اجراءات

تصفیه کوونکي حق نلري چې د ټولو شریکانو د اتفاق څخه پرته تړون وکړي یا تحکیم په لاره واچوي، او یا هم پورونو ته ابراء ورکړي.

۳- د شرکت د پورونو ورکړه:

د هغه پورونو ورکړه چې د هغه د اداء کولو میعاد

مبحث دوم: کارهای تصفیة شرکت

اول: تصفیة دارائی شرکت:

وقتی که تصفیه کننده امور تصفیه را در دست میگیرد وظیفه اساسی وی کارهای مربوط به تصفیه میباشد نه اداره شرکت، لیکن در یک چوکات محدود یعنی در حالات ضرورت و عاجل میتواند کارهای مربوط به اداره شرکت را نیز انجام بدهد مانند کارهایی که قبل از انحلال شرکت شروع شده ولی هنوز به پایه اكمال نرسیده است. در این حالت تصفیه کننده مجبور است این معاملات را بدرستی باتمام برساند تا بتواند به شرکت نفعی رسانده باشد (مثال: اگر شرکت عبارت از شرکت نشر باشد، و قبل از انحلال، عقدی را جهت نشر یک کتاب با کسی بسته باشد، در این حالت تصفیه کننده میتواند بخاطر طبع کتاب عقد نماید تا کاری را که قبلاً شروع شده باتمام برساند.

کارهای لازم در تصفیه شرکت:

۱- کارهای اولیه: (تجرید دارائی شرکت و نوشتن آن در لست تجرید، و تهیه معلومات مفصل در مورد حقوق و دیون شرکت).

۲- بدست آوردن دارائی شرکت: (اتخاذ تمام اجراءات لازم در مورد بدست آوردن حقوق شرکت چون تقاضای دیون از قرضداران واتخاذ اجراءات تحفظی بخاطر حصول حقوق مذکور.

تصفیه کنندگان حق ندارند بدون اتفاق همه شریکان قراری را بسته و یا تحکیمی را براه بیاندازند، و یا قرض داران را ابراء بدهند.

۳- تأدیة قرضهای شرکت:

- تأدیة قرضهایی که میعاد تأدیة آن

پوره شوي دي.

رسیده است.

- قرضه‌هاییکه میعاد تأدیة آن نرسیده - بر عکس حالت افلاس، بمجرد تصفیه نمودن شرکت پرداخته نمیشود. لیکن تصفیه کننده میتواند حقوق مؤجل را در صورتیکه بمصلحت شرکت باشد بپردازد.

- هغه پورونه چې د تادیي میعاد یې نه وي رسېدلي - برعکس د افلاس د حالاتو د شرکت د تصفیه کولو سمدلاسه نه تادیه کېږي. لیکن تصفیه کوونکي کولای شي مؤجل حقوق په هغه صورت کې چې د شرکت په مصلحت وي ورکړي.

- در صورتیکه دارائی شرکت تکافوی پرداخت قرض هایش را نکند، وقرضه دهندگان شرکت بتوانند به دارائی خصوصی شریکان مراجعه نمایند در این حالت بالای تصفیه کننده لازم است تا از شریکان مطالبه نمایند تا از دارائی شخصی خویش آنچه بدان ملزم هستند بپردازند.

- که چې د شرکت شتمني د هغه د پورونو د ورکړې لپاره کفایت ونکړي، او د شرکت داینین وکولاشي شي د شریکانو شخصي شتمني ته مراجعه وکړي، پدې صورت کې په تصفیه کوونکو لازم دي چې د شریکانو څخه وغواړي چې د خپلې شخصي شتمني څخه پر هغه څه چې مکلف دي ورکړي.

۴- فروش دارائی شرکت باندازه ایکه تصفیه ایجاب میکند:

۴- د شرکت د شتمني خرڅول په هغه اندازه چې تصفیه یې ایجابوي:

تصفیه کننده میتواند در وقت ضرورت چون انجام کارهای تصفیه ویا تأدیة دیون شرکت، دارائی منقول ویا غیر منقول شرکت را از طریق مزایده، ویا بطور عادی بفروش برساند.

تصفیه کوونکي کولای شي د اړتیا لکه د تصفیه د کارونو د کولو او د شرکت د پورونو د ورکړې په مهال د شرکت منقوله او غیر منقوله شتمني د مزایدې له لارې یا په عادی ډول خرڅه کړي.

حق شریکان در نظارت کارهای تصفیه:

د تصفیه د کارونو د څارنې په اړه د شریکانو حق:

تصفیه کننده بصفت اینکه وکیل شرکاء در امور تصفیه میباشد، گذارش و صورت حساب در مورد اجراءات تصفیه به شرکاء میدهد، و مجبور است در وقت ضرورت معلومات مربوط به تصفیه را بآنها بدهد، و دفاتر و اسناد لازم را حفظ و برای هر شریکی که طالب اطلاع از آن میشود، بدهد.

تصفیه کوونکي ددې په صفت چې د تصفیه په چارو کې د شریکانو وکیل دي، د تصفیه د کارونو په اړه شریکانو ته رپوټ او حساب ورکوي، او مکلف دي چې د اړتیا په مهال د تصفیه اړوند معلومات دوي ته ورکړي، لازم دفاتر او اسناد وساتي او د هر شریک لپاره چې د خبرتیا غوښتونکي وي، خبرتیا ورکړي.

مزد تصفیه کننده:

د تصفیه کوونکي مزد:

قواعد عمومی (تصفیه کننده وکیل شرکاء میباشد، و اساساً وکالت بدون مزد میباشد، مگر اینکه محکمه ویا اکثریت شرکاء هنگام تعیین وی برایش مزدی تعیین نمایند).

عمومي قواعد (تصفیه کوونکي د شریکانو وکیل دي، او اساساً وکالت د مزد پرته وي، مگر داچې محکمه یا اکثریت شریکان د هغه د ټاکلو په وخت د هغه لپاره حق الزحمه وټاکي).

دوم: توزیع دارائی خالص شرکت بالای شریکان:

دوهم: د شرکت د خالصي شتمني وېشل پر شریکانو:

<p>قانون مدنی افغانستان ماده های ۱۲۵۹-۱۲۶۰:</p>	<p>د افغانستان مدني قانون ۱۲۵۹-۱۲۶۰ مادې:</p>
<p>مال باقی بعد از تأدیة دیون و تصفیة شرکت، مال خالص شرکت شمرده میشود.</p>	<p>د شرکت د پورونو او د تصفیې څخه پاتې مال د شرکت خالص مال گڼل کېږي.</p>
<p>این مال بطور مشترك ملکیت همه شریکان میباشد.</p>	<p>دغه مال په گډه د شریکانو ملکیت دي.</p>
<p>توزیع مال مشترك بتناسب سهم هر شریک در سرمایه صورت میگیرد، اگر چیزی اضافه ماند، فائده حساب شده، حسب توزیع فائده که برآن اتفاق صورت گرفته، توزیع میگردد.</p>	<p>د گډ مال توزیع په پانگه کې د هر شریک د سهم په تناسب تر سره کېږي، که څه شی اضافه پاتې وي، گټه گڼل کېږي، د گټې د توزیع سره سم چې پر هغه اتفاق شوي، توزیع کېږي.</p>
<p>در صورتیکه دارائی شرکت پرداخت سهمیه های شریکان را پوره ننماید، کمبودات و تاوان محسوب شده حسب توزیع تاوان که بدان اتفاق شده، توزیع میگردد.</p>	<p>که د شرکت شتمني د هغه د شریکانو سهم پوره نشي کړای، کمبودات او زیان گڼل کېږي، چې د زیان د توزیع سره سم چې په هغه اتفاق شوي، توزیع کېږي.</p>
<p>عناصر در محل توزیع:</p>	<p>د توزیع په محل کې عناصر:</p>
<p>۱- قیمت سهمیه ها ۲- فائده ۳- توزیع تاوان</p>	<p>۱- د ونډو قیمتونه ۲- گټه ۳- د زیان توزیع</p>
<p>۱- توزیع قیمت سهمیه ها:</p>	<p>۱- د ونډو د قیمت توزیع:</p>
<p>- توزیع قیمت سهمیه ها طبق سهمیه هر شریک قسمیکه در عقد ثابت است صورت میگیرد.</p>	<p>- د ونډو د قیمتونو توزیع د هر شریک د ونډې سره سم لکه څرنګه چې په عقد کې ثابت شوي، تر سره کېږي.</p>
<p>- اگر در عقد قیمت سهمیه ها تعیین نباشد، تصفیه کننده آنرا نظر به قیمت زمان تقدیم به شرکت، حساب مینماید. و در رابطه به این قضیه به اوراق شرکت، اسناد، دفاتر، نظر متخصصین، و شهادت شهود مراجعت مینمایند.</p>	<p>- که په عقد کې د ونډې قیمت نه وي ټاکل شوي، تصفیه کوونکي هغه شرکت ته د وړاندې کېدو د وخت سره سم حسابوي. د دې قضیې په اړه د شرکت پانډو، اسنادو، دفترونو، د متخصصینو نظریاتو او د شهودو شهادت ته مراجعه کوي.</p>
<p>- در صورتیکه سهمیه عمل باشد. شریک مستحق هیچ چیز بحیث قیمت سهمیه نمیگردد، لیکن قیمت عملش بخاطری تعیین میشود تا مفاد و خساره طبق تناسب آن برایش توزیع گردد.</p>	<p>- کله چې ونډه عمل وي. شریک د ونډې د قیمت په توګه د هېڅ شي مستحق نه دي، لیکن د عمل قیمت یې ځکه ټاکل کېږي چې گټه او تاوان د هغه د تناسب سره سم ورکړل شي.</p>

- در صورتیکه سهمیه شریک حق منفعت در چیزی معین، و یا حق انتفاع از چیزی معین باشد شریک مستحق هیچ چیز نمیگردد.

۲- توزیع مفاد بین شریکان (دارائی باقی بعد از توزیع سهمیه ها):

- توزیع مفاد حسب عقد صورت میگیرد.

- در صورتیکه در عقد در مورد چیزی ذکر نشده باشد، مفاد بتناسب سهمیه هر شریک در سرمایه پرداخته میشود.

۳- توزیع خساره بین شرکاء (کمبودی در سهمیه ها):

طور توزیع مفاد، عمل صورت میگیرد.

توزیع بین شریکان:

اگر دارائی خالص شرکت نقد باشد قراری که قبلاً تشریح گردید، توزیع میگردد.

اگر دارائی خالص اجناس معلوم باشد چه منقول و یا غیر منقول، و یا محتوی بر اجناس معین باشد، در اینصورت این دارائی ها مشترک بین همه شرکاء میباشد، و طبق توزیع دارائی های مشترک توزیع میگردد.

تمرین ۱:

یک شرکتی که از سه نفر شرکاء تشکیل گردیده بود تصفیه گردید، مال خالص شرکت بعد از اتمام کارهای تصفیه ۵۰۰۰ دالر بود، و در عقد سهمیه های هر شریک در سرمایه طور ذیل ذکر بود: شریک اول ۱۰۰۰ دالر، شریک دوم: ۸۰۰ دالر، شریک سوم: ۷۰۰ دالر. در عقد به کیفیت توزیع مفاد و خساره اشاره نشده.

توزیع حصه شریکان را بیان دارید.

- کله چې د شریک ونډه په یوه ټاکلي شي کې دگټې حق، یا له یوه ټاکلي شي څخه د گټې حق وي، شریک د هېڅ شي مستحق نه گڼل کېږي.

۲- د شریکانو ترمنځ د گټې وېش (د ونډو د توزیع څخه پاتې شتمني):

- د گټې توزیع د عقد سره سم تر سره کېږي

- کله چې پدې اړه په عقد کې کوم شي نه وي ذکر شوي، گټه په پانگه کې د هر شریک د ونډې په تناسب توزیع کېږي.

۳- د شریکانو ترمنځ د تاوان وېش (کمبود په ونډو کې)

د گټې د توزیع په شان تر سره کېږي.

د شریکانو ترمنځ توزیع:

که د شرکت خالصه شتمني نغده وي لکه څرنګه چې مخکې ذکر شول، توزیع کېږي.

که خالصه شتمني معلوم اجناس وي که منقول وي یا غیر منقول، یا پر معینو اجناسو محتوی وي، پدې صورت کې دغه شتمني د ټولو شریکانو ترمنځ شریکه ده، او د شریکو شتمنیو د توزیع سره سم توزیع کېږي.

لومړی تمرین:

یو شرکت چې له دریو شریکانو څخه جوړ شوي و تصفیه شو، د شرکت خالص مال د تصفیې څخه وروسته ۵۰۰۰ ډالر و، په پانگه کې د هر شریک د ونډې په تړون کې پدې ډول ذکر شوي وو: لومړی شریک ۱۰۰۰ ډالر، دوهم شریک ۸۰۰ ډالري، دریم شریک ۷۰۰ ډالر. په تړون کې د گټې او تاوان د وېشلو د کیفیت په اړه څه نه وو ویل شوي.

د شریکانو د برخو توزیع بیان کړئ.

۲ گنیه تمرین:

که د شرکت خالصه شتمني ۲۰۰۰ ډالروي، او د شريکانو شمېر دري تنه له متفاوتو ونډو سره: اول: ۳۰۰۰ ډالر، دوهم: هغه گټه چې قيمت يې ۵۰۰ ډالر ټاکل شوي، او دريمه ونډه هغه عمل چې قيمت يې ۵۰۰ ډالر ټاکل شوي دي.

الف: د ونډو توزيع تشریح کړئ.

ب: که د دوهم او دريم شريکانو د هر يوه ونډه ۵۰۰ ډالروي د ونډو توزيع څه ډول سرته رسېږي.

تمرین شماره ۲:

اگر دارائی خالص شرکت ۲۰۰۰ ډالر، و تعداد شريکان سه نفر با سهمیه های متفاوت: اول: ۳۰۰۰، دوم: منفعتیکه قيمت آن ۵۰۰ ډالر تعیین شده، و سهمیه سوم عملیکه قيمت آن ۵۰۰ ډالر تعیین شده باشد.

الف: توزيع سهمیه ها را توضیح دارديد.

ب: واگر حصه هر يك از شركاء دوم و سوم ۵۰۰ ډالر بوده باشد چگونه توزيع سهمیه ها صورت ميگيرد؟

درېمه برخه

د افغانستان د سواګرۍ په اصولنامه کې سوداګریز شرکتونه

لمړۍ فصل: تضامني شرکتونه

دوهم فصل: مختلط تضامني شرکتونه

درېم فصل: سهامی شرکتونه

څلورم فصل: محدودالمسئولیت شرکتونه

قسمت سوم

شرکتهای تجارتي در اصولنامه تجارت افغانستان

فصل اول: شرکتهای تضامنی

فصل دوم: شرکتهای تضامنی مختلط

فصل سوم: شرکتهای سهامی

فصل چهارم: شرکتهای محدودالمسئولیت

لمړی فصل تضامني شرکتونه

لمړی: د تضامني شرکتونو تعریف: د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه ۱۳۵ ماده:

تضامني شرکت هغه شرکت چې د سوداګریزو چارو لپاره تر یوه معین عنوان لاندې د دوه یا څو تنو ترمنځ د تضامني مسټولي سره جوړېږي. د نوموړي شرکت ځانګړتیا داده چې که د د شرکت شتمني د ټولو پورونو د ورکړې لپاره کفایت ونکړي، هر یو شریک د شرکت د ټولو پورونو د ورکړې مسټول دي.

د دغه ډول شرکت د جوړولو لپاره لیکلي تړون شرط دی.

هغه موضوعات چې باید په تړون کې درج شي، د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې په ۱۳۶ او ۱۳۷ مادو کې ذکر شوي دي.

د تړون د ثبت موعده: تړون باید د یوې میاشتې په اوږدو کې د سوداګرۍ د ثبت په اداره کې ثبت شي. که په قانوني موده کې ثبت ترسره نشي، شریک حق لري د شرکت د قضایي انحلال غوښتونکي شي.

د شرکت وجود د اثبات د ټولو لارو سره ممکن دي.

د نه ثبت له امله د شرکت انحلال د نورو پر حقوقو اغېزه نلري.

دوهم: له یو بل سره د شریکانو اړیکې:

د مدیر ټاکل او لېږې کول- د شرکت د تړون تعدیل- د شرکت د اسنادو، دفاترو او بودیجې څخه د شریکانو خبرتیا تر لاسه کول (عمومي احکام)..

هغه شریک چې د شرکت په اداره کې مامور وي نشي

فصل اول شرکتهای تضامنی

اول: تعریف شرکتهای تضامنی: اصولنامه تجارت افغانستان- ماده ۱۳۵:

شرکت تضامنی شرکتی است که در تحت عنوان معین برای امور تجارتي بين دو ويا چند نفر با مسټولیت تضامنی تشکیل میشود. خصوصیت شرکت مذکور اینست که اگر دارائی شرکت برای تأدیة تمام قروض کافی نباشد، هر یک از شرکاء مسټول پرداخت تمام قروض شرکت می باشند.

برای ایجاد این شرکت قرارداد تحریری شرط است.

موضوعاتی که باید در قرارداد درج شود، در ماده های ۱۳۶ و ۱۳۷ اصولنامه تجارت افغانستان ذکر گردیده است.

موعد ثبت قرار داد: قرارداد باید در ظرف یک ماه در دائره ثبت تجارت، ثبت گردد. اگر در مدت قانونی ثبت صورت نگرفت، شریک حق دارد طالب انحلال قضائی شرکت شود.

وجود شرکت با تمام راه های اثبات، ممکن پذیر است.

انحلال شرکت بسبب عدم ثبت، بالای حقوق دیگران تأثیری ندارد.

دوم: مناسبت شرکاء باهم دیگر:

تعیین وعزل مدیر- تعدیل قرارداد شرکت- اطلاع یافتن شریکان بر اسناد و دفاتر و بودیجۀ شرکت (احکام عمومی).

شریکی که در اداره شرکت مأمور باشد نمیتواند

بدون رضا و موافقت شرکای دیگر عوض خود شخص ثالثی را منصوب نماید. (اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۱۵۱).

شریک نمیتواند بدون موافقه شرکاء معامله جداگانه از نوع معامله شرکت را بحساب خود اجرا نماید.

شریک نمیتواند بنام خود و یا بنام دیگری به شرکت دیگری که عین معاملات شرکت را انجام میدهد بپیوندد (میعاد حق اعتراض دیگر شریکان در مورد پیوستن شریک در شرکت دیگر، شش ماه میباشد. اگر در این میعاد اعتراض نمودند سکوت شان موافقت ضمنی محسوب میگردد. (اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۱۵۸-۱۵۹).

شرکاء حق دارند مطالبه انحلال شرکت را نمایند.

سوم: مناسبات شرکاء با اشخاص ثالث:

موجودیت شرکت تضامنی در مقابل اشخاص ثالث از تاریخ ثبت و اعلان آن.

صرف مدیران شرکت حق نمایندگی شرکت را در مقابل شرکاء و اشخاص ثالث دارند، مگر اینکه در قراردادیکه ثبت و اعلان گردید، خلاف آن ذکر گردیده شده باشد.

شخصیکه از شرکت نمایندگی میکند، بنام شرکت معاملات را در حدود صلاحیت های تفویض شده، انجام میدهد، و در معاملات بنام شرکت امضا مینماید، مگر اینکه در قرارداد اعتبار امضای شرکاء متعدد شرط گذاشته شده باشد.

شرکت صفت دائن و مدیون را در معاملاتیکه بنامش اجرا میشود اکتساب مینماید.

شرکاء از دیون و تعهدات شرکت مسئولیت دارند

کولای د نورو شریکانو د رضا او موافقی پرته په خپل ځای ثالث شخص و ټاکي. (د افغانستان د سوداگری اصولنامه ۱۵۱ ماده)

شریک نشي کولای د شریکانو د موافقی پرته د شرکت د معاملې له ډول څخه گونې معامله په خپل حساب اجراء کړي.

شریک نشي کولای له بل داسې شرکت سره چې عین معاملات تر سره کوي په خپل نوم یا د بل چا په نامه یو ځای شي ((له بل شرکت سره د شریک د یو ځای کېدو په وړاندې د نورو شریکانو د اعتراض میعاد شپږ میاشتې دي. که شریکانو پدې میعاد کې اعتراض ونکر، سکوت یې ضمني موافقه گنل کېږي.)) (د افغانستان د سوداگری اصولنامه ۱۵۸-۱۵۹ مادې)

شریکان حق لري چې د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي.

درېیم: د ثالثو اشخاصو سره د شریکانو اړیکې:

د ثالثو اشخاصو پر وړاندې د تضامنی شرکت موجودیت د هغه د ثبت او اعلان له نېټې څخه.

یواځې د شرکت مدیران د شرکت د شریکانو او ثالثو اشخاصو پر وړاندې د استازیتوب حق لري، مگر دا چې په هغه تړون کې چې ثبت او اعلان شوي دي، د هغه خلاف ذکر شوي وي.

هغه شخص چې د شرکت استازیتوب کوي، د ورکړل شوي صلاحیت په حدودو کې د شرکت په نامه معاملې تر سره کوي، او په معاملاتو کې د شرکت په نامه لاسلیک کوي. مگر دا چې په تړون کې د متعددو شریکانو د لاسلیک اعتبار شرط منل شوي وي.

شرکت په هغه معاملاتو کې د هغه په نامه سرته رسېږي د داین او مدیون صفت تر لاسه کوي.

شریکان د شرکت د پورونو او تعهداتو پر وړاندې

حتی در دارائی های خصوصی شان وهر تجویزیکه مخالف این اساس باشد بمقابل اشخاص ثالث معتبر نیست.

به نسبت دین وتعهدات شرکت اقامه دعوی اولاً بر علیه خود شرکت میشود، در صورتی که شرکت منحل گردیده باشد اقامه دعوی علیه شرکاء شرکت، صورت می گیرد. ودائن حق دارد ذریعه درخواست از محکمه خواهش تحت مراقبت گرفتن اموال شخصی شرکاء را نماید.

در صورت تصفیه ویا افلاس شرکت تضامنی، دائنین شرکت در اتخاذ حقوق خود از دائنین شخصی شرکاء مقدم میباشند.

افلاس شرکت موجب افلاس شرکاء محسوب نمیشود، پس اگر دارائی شرکت مفلس، کفایت تأدیة دیون آنرا نمیکرد، دائنین حق دارند بقیه دیون شانرا از دارائی های خصوصی شرکاء بدست آرند، اگر دارائی های آنها نیز کفایت نکرد، محکمه میتواند حکم افلاس شرکاء را صادر نماید.

از جمله دائنین شخصی شرکاء کسانی اند که قانون آنها را حق ارجحیت در استیفای دیون بر دیگر دائنین شخصی داده است.

شرکاء از بابت سرمایه خود نمیتوانند از دارائی شرکت مفلس استفاده کنند.

شخص مدیون شرکت دین خودرا با طلبی که بالای یکی از شرکاء دارد نمیتواند مجرا کند.

شرکت نمیتواند دینش را با طلبی که بالای مدیونینش دارد مجرا نماید.

چهارم: انحلال شرکت تضامنی، اخراج شرکاء، والحقا به شرکت دیگر - اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۱۷۱-۲۰۱:

مسئولیت لری حتی د دوی په شخصي شتمنیو او هر هغه تجویز چې د دغه اصل مخالف وي د ثالثو اشخاصو په وړاندې د اعتبار وړ ندی.

د شرکت د پورونو او تعهداتو پر وړاندې لمړی خپله پر شرکت د دعوي اقامه کېږي، که چېرې شرکت منحل شوي وي د دعوي د شرکت د شریکانو پر وړاندې اقامه کېږي. دائن حق لري د غوښتنلیک په وسیله له محکمې څخه د شریکانو د شخصي مالونو تر مراقبت لاندې د نیولو غوښتنه وکړي.

د تضامني شرکت د تصفیه یا افلاس په صورت کې د شرکت دائنین د شریکانو څخه د شخصي دائینونو څخه د خپلو حقوقو په اخیستلو کې لومړیتوب لري.

د شرکت افلاس د شریکانو د افلاس لامل نه گڼل کېږي، پس که چېرې د مفلس شرکت شتمني د هغه د پورونو د ورکړې لپاره کفایت نه کاوه، دائنین حق لري پاتې پورونه د شریکانو د شخصي شتمنی څخه ترلاسه کړي، که د دوی شتمنی هم کفایت ونکړي، محکمه کولای شي د شریکانو د افلاس حکم صادر کړي.

منجمله د شریکانو شخصي دائین هغه کسان دي چې قانون هغوي ته د نورو شخصي دائینونو په پرتله د ارجحیت حق ورکړی دی.

شریکان د خپلې شتمنی له بابت څخه نشي کولای د مفلس شرکت له شتمنی څخه گټه واخلي.

د شرکت مدیون شخص خپل پور د هغه طلب سره چې پر یوه د شریکانو یې لري، نشي مجرا کولای.

شرکت نشي کولای خپل پور د هغه طلب سره چې پر مدیونینو یې لري، مجرا کړي.

څلورم: د تضامني شرکت انحلال، د شریکانو اخراج او له بل شرکت سره پیوستون - د افغانستان د سوداگری اصولنامه ۱۷۱-۲۰۱ مادې:

د انحلال اسباب:

د تضامني شرکت د انحلال اسباب هماغه اسباب دي چې مخکې شرح شول/ له بل شرکت سره پيوستون/ او د شرکت د مال د ضايع کېدو په اړه بايد ووايو چې د ثلث مقدار مشروط دي.

که په تړون کې د ځينو اسبابو د عدم موثريت په اړه تنصيص راغلي وي، بايد په ځير سره تحديد او تعيين شي، او که نه شرط باطل گڼل کېږي.

د قضايي انحلال اسباب په محصور ډول ذکر شوي دي- د افغانستان د سوداگري اصولنامه ۱۷۵ ماده:

د شرکت د موخې رسېدلو ته ناشونتيا

د يوه شريك خيانت که په اداري چارو کې وي يا د حساباتو د تنظيم په چارو کې

د هغه اصلي دندو سرته نه رسول چې يوه شريك ته سپارل شوې دي.

د شريك لخوا د شخصي گټو لپاره د شرکت د عنوان يا مالونو څخه ناوړه گټه اخيستل

د شرکت د چارو په اجراء کولو کې د ناروغۍ يا نورو علتونو له کبله د شريك ناتواني

هغه شرکتونه چې د معلومې مودې لپاره تاسيس شوي وي، او يا داچې د هغوي امتداد د يوه شريك د ژوند سره تړلي وي، که د ټاکلي ميعاد له بشپړېدو يا د شريك د وفات څخه وروسته خپلو معاملاتو ته جريان ورکړي په غير محدود المدت شرکت بدلېږي.

هغه شريك چې د پانگې د اداء کولو په اړه يې خپله ژمنه سرته نده رسولې، بايد د شرکت د انحلال له غوښتنې مخکې هغه ته اخطار ورکړل شي. د افغانستان د سوداگري اصولنامه ۱۸۹ ماده.

د شرکت د انحلال ثبت- د افغانستان د سوداگري

اسباب انحلال:

اسباب انحلال شرکت تضامنی عین همان اسبابیست که قبلاً شرح شد/ الحاق به شرکت دیگر/ ودر رابطه به شرط ضایع شدن مال شرکت باید گفت، که مقدار ثلث مشروط است.

اگر در عقد در باره عدم مؤثریت بعض این اسباب تنصيص صورت گرفته باشد، باید بطور دقیق تحديد و تعیین شود، والا شرط باطل شمرده میشود.

اسباب انحلال قضائی به شکل محصور ذکر است- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۱۷۵ -:

عدم امکان رسیدن به مقصد شرکت.

خیانت یک شريك چه در امور اداره چه در تنظیم حسابات.

عدم ایفای وظائف اصلی که به یک شريك تفویض شده است.

سوء استعمال عنوان ویا اموال شرکت از طرف یک شريك برای منافع شخصی خودش.

عدم قابلیت واهلیت یک شريك در اثر مرضی ویا علل دیگری در اجرای امور شرکت.

شرکتهائیکه برای مدت معلومی تاسيس شده اند، ویا اینکه امتداد آن مرتبط با زندگی یکی از شرکاء میباشد، اگر بعد از تکمیل ميعاد ویا وفات شريك معاملاتش را جريان بدهد به شرکت غير محدود المدت تبدیل می یابد.

شريكی که تعهدش را در باره تأدیة سرمایه ایفا نکرده، لازم است قبل از اینکه تقاضای انحلال شرکت صورت گیرد برایش اخطار قبلی داده شده باشد. اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۱۸۹.

ثبت انحلال شرکت- اصولنامه تجارت

اصولنامه ۱۸۹ ماده:

افغانستان ماده ۱۸۹:-

که چېرې د شرکت د انحلال سبب له افلاس پرته وي، شريکان مکلف دي چې شرکت ثبت کړي.

هرگاه سبب انحلال شرکت غير از افلاس باشد، شرکاء مکلفند انحلال شرکت را ثبت نمايند.

او که د شرکت د انحلال يا د خروج سبب مړينه وي د ثبت مراحل د شريکانو او ورثه لخوا ترسره کېږي.

و اگر سبب انحلال شرکت و يا خروج شريك مردن باشد مراسم ثبت توسط شرکاء و ورثه انجام می يابد.

د انحلال آثار:

آثار انحلال:

عمومي احکام (د معاملاتو د اجراء منع)

احکام عمومي (منع اجراء معاملات)

د شرکت د انحلال د ثبت او نشر تر وخته د ثالثو اشخاصو پر وړاندې د شريکانو مسئوليت په خپل ځاي پاتې دي.

الی ثبت و نشر انحلال شرکت مسئولیت شرکاء در برابر اشخاص ثالث بجای خود باقی میماند.

مړينه يا حجر او يا هم افلاس:

مردن و يا حجر ويا افلاس:

که په عقد کې پورتنی ټکي د شرکت د انحلال د اسباتو په توگه ذکر شوي وي د هغه د پېښېدو سره سم شرکت منحل کېږي.

اگر در عقد نکات فوق بحیث اسباب انحلال شرکت ذکر شده باشد بمجرد وقوع آن شرکت منحل میگردد.

د وفات په حالت کې د شريکانو او ورثه اختيارات- د افغانستان د سوداگري اصولنامه ۱۷۹-۱۸۱ ماده.

اختيارات شرکاء و ورثه در حالت وفات- اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۱۷۹-۱۸۱

اول: که په عقد کې د متوفی په ځاي د هغه د ورثې عوض کول نه وي ذکر شوي، د شريکانو پرېکړه د اعتبار وړ ده.

اول: اگر در عقد، جاگزينی ورثه در جای متوفی ذکر نباشد، تصمیم شرکاء معتبر است.

که ورثه دغه تعویض ومني، شريکان کولای شي خپل موافقت تصویب کړي.

در صورتیکه ورثه این جاگزينی را بپذیرند، شرکاء میتوانند موافقت ایشانرا، تصویب نمایند.

که ورثه ونه مني، شريکان اړ دي چې هغوي ته د هغوي پانگه او حقوق تسليم کړي، هاله که وغواړي شرکت ته دوام ورکولای شي.

در صورتیکه نپذیرند، شرکاء مجبورند سرمایه و حقوق آنها را برایشان سپرده، آنگاه اگر خواسته باشند میتوانند شرکت را ادامه بدهند.

دوهم: که په عقد کې د ورثه د تعویض او استمرار موضوع ذکر شوې وه:

دوم: اگر در عقد موضوع جاگزينی ورثه و استمرار شرکت ذکر بود:

در اینصورت ورثه از دو امکان مستفید می باشند:

اینکه بصفه شریک تضامنی جای مورث خویش را بگیرند. بقیه شرکاء مجبورند آنها را بپذیرند.

ورثه مکلف اند تا شرکاء را در ظرف یک ماه از نظر خویش پیرامون شمول و یا عدم شمول بصفه شریک تضامنی آگاه سازند - و در همین مدت بصفه شرکاء محدود المسئولیت میباشند.

اگر ورثه صغار (کوچنی) و یا، د تضامنی شریک په توگه شمول ورته مجاز ندي، مگر د صغیر د ولي یا وصي د غوښتنې په وخت کې او که نور شریکان یې ومني، د محدود المسئولیت شریک په توگه شاملېدای شي.

اختیارات در قضیه حجر:

عین احکام متذکره در باره وفات شریک در این قضیه نیز تطبیق میشود.

اخراج شریک:

در حال افلاس یکی از شرکاء و در صورتیکه در قرارداد شرکت بدیگر صورت مقرر نشده باشد، شریک مفلس از شرکت اخراج میگردد، و در این صورت راجع بحقوق مفلس، فیصله صورت میگردد.

اگر یکی از شرکاء مطالبه انحلال شرکتی را نماید که مدت آن غیر معین است، بقیه شرکاء حق دارند خواهش او را رد نموده و وی را از شرکت اخراج و شرکت خویش را ادامه دهند.

اگر نسبت به عللیکه متعلق بشخص یک شریک باشد، انحلال شرکت تقاضا شده باشد، در اثر خواهش دیگر شرکاء، محکمه میتواند باخراج شریک مذکور و ادامه شرکت،

پدی صورت کې ورثه له دوه امکانونو څخه برخمن دي:

دا چې د تضامنی شریک په صفت د مورث ځای ونیسي. نور شریکان اړ دي چې هغوي ومني.

ورثه مکلف دي چې شریکان د یوې میاشتی په اوږدو کې په شرکت کې د تضامنی شریک په توگه د شمول یا عدم شمول په اړه د خپلې پرېکړې څخه باخبر کړي. او په همدې موده کې د محدود المسئولیت شریکانو په صفت دي.

که ورثه صغار (کوچنی) وي، د تضامنی شریک په توگه شمول ورته مجاز ندي، مگر د صغیر د ولي یا وصي د غوښتنې په وخت کې او که نور شریکان یې ومني، د محدود المسئولیت شریک په توگه شاملېدای شي.

اختیارات د حجر په قضیه کې:

د شریک د وفات په اړه عین احکام پدی قضیه کې هم د پلي کولو وړ دي.

د شریک اخراج:

د افلاس په حال کې د شریکانو څخه یو او په هغه صورت کې چې د شرکت په تړون کې بل ډول نه وي مقرر شوي، مفلس شریک له شرکت څخه ایستل کېږي، او پدی صورت کې د مفلس د حقوقو په اړه پرېکړه کېږي.

که یو شریک د داسې یوه شرکت د انحلال غوښتنه وکړي چې موده یې غیر معینه ده، نور شریکان حق لري چې د هغه غوښتنه رد کړي او د نوموړی له شرکت څخه بهر او خپل شرکت ته دوام ورکړي.

که د هغه علتونو له کبله چې د یوه شریک په اړه د شرکت د انحلال غوښتنه شوې وي، د نورو شریکانو د غوښتنې په وړاندې محکمه کولای شي نوموړی شریک له شرکت څخه بهر او د شرکت د ادامې په اړه

خپل حکم صادر کړي.

قرار خود را صادر نماید.

که شرکت له دوه شریکانو څخه جوړ شوي وي او یو یې و ویستل شي، محکمه کولاي شي د پاتې شريك د غوښتنې سره سم شرکت، پاتې شريك ته تخصیص کړي، پدې شرط چې وروسته نوموړی شريك د نوي شريك د موندلو هڅه وکړي او له ځانه سره یې سهیم کړي.

اگر شرکت متشکل از دو شريك بوده یکی از آنها اخراج گردد، محکمه میتواند بموجب خواهش شريك باقی مانده، شرکت را بشريك باقی مانده تخصیص بدهد مشروط بر اینکه بعد ها شريك مذکور يك شريك جديد را جستجو نموده و او را بخود سهیم نماید.

که په یوه شرکت کې چې له دوه تنو څخه جوړ شوي، د یوه شريك شخصي دائن د شرکت د انحلال غوښتنه وکړي، یا د شریکانو څخه یو افلاس وکړي، بل شريك کولاي شي، شرکت پخپل حساب مخ ته یوسي.

اگر در يك شرکت که مرکب از دو نفر باشد، دائن شخصی یکی از شرکاء تقاضای انحلال شرکت را نماید، و یا شخص از شرکاء افلاس نماید، شريك دیگر میتواند شرکت را بحساب خود ادامه دهد.

د شرکت څخه د ایستل شوي شريك حقوق - د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۱۹۱-۱۹۳ مادې:

حقوق شريك اخراج شده از شرکت - اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۱۹۱-۱۹۳:-

د هغه شريك ونډه چې له شرکت څخه ایستل شوي یا خپله وتلي دي که د هغه پر خلاف په مقوله کې صراحت موجود نه وي له هغه نېټې چې اخراج شوي دي، د شرکت له شتمنۍ څخه ټاکل کېږي.

حصه شریکی که از شرکت اخراج میگردد و یا خود خارج میشود اگر برخلاف آن در مقوله صراحتی موجود نباشد از تاریخیکه اخراج صورت گرفته، از دارائی شرکت، تعیین میشود.

د تعیین او تحدید څخه وروسته د شريك برخه په نغدي ډول ورکول کېږي.

حصه شريك برایش نقداً بعد از تعیین و تحدید، تحویل میگردد.

د ایستل شوي شريك برخه که د تصفیې په مهال په تړون کې معین وي په هغه وخت کې، او که نه وي ټاکل شوې د شريك د ایستلو څخه وروسته په لمړني بیلانس کې تصفیه کېږي.

حصه شریکی که اخراج میگردد، و یا خود خارج میگردد اگر وقت تصفیه در قرار داد معین باشد در آنوقت، و اگر معین نباشد در وقت ترتیب اولین بیلانس که بعد از خروج شريك بعمل می آید تصفیه میگردد.

هغه شريك چې ایستل کېږي یا خپله وزي، په هغه حقوقو او مکلفیتونو کې چې د هغه د ایستلو څخه مخکې سرته رسېږي، ګډون کوي.

شریکی که اخراج میگردد و یا خود خارج می شود بحقوق و تکلیفی که از معاملات قبل از خروج وی بوجود می آید اشتراک میورزد.

که د شرکت تصفیه سمداًسه ناشوني وي، د هغه ځنډول د کال تر پایه جواز لري، او ایستل شوي

اگر تصفیه شرکت فوراً ممکن نباشد، تأخیر آن به آخر سال جواز دارد، و شريك خارج شده

میتواند راجع به معاملاتیکه در اثناء خروج وی جریان دارد، در ختم سنه حسابیه، کسب معلومات نماید.

اخراج و یا خروج شرکاء از شرکت، لزوماً باید ثبت گردد.

در مقابل اشخاص ثالث خروج و یا اخراج شریک تا اینکه ثبت نشده باشد، مورد اعتبار نیست، و مسئولیت شریک خارج شده مانند دیگر شرکاء، باقی خواهد ماند.

حق دائن شخصی در مطالبه انحلال شرکت و مراقبت کارهای تصفیه - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۱۹۵:

دائن شخصی يك شريك در صورتیکه از اموال شخصی مدیون استحصال حق نتواند، میتواند عند التصفیه، حصه شریک مدیون را بذریعه محکمه تحت مراقبت گرفته، و انحلال شرکت را (مشروط بر اینکه ششماه قبل اخبار نموده باشد) در اخیر سنه حسابیه تقاضا نماید.

شرکاء میتوانند با استفاده از دو راه مانع انحلال شرکت شوند:

۱- یا اینکه دین شریک شانرا قبل از صدور حکم انحلال شرکت، تأدیه نمایند - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۱/۱۹۵ قبل از آنکه در باره انحلال حکم صادر شود. شرکت و یا سائر شرکاء می توانند حق دائن را اداء کرده حکم انحلال را ساقط نمایند.

۲- و یا اینکه شریک مدیون را از شرکت اخراج، و دائن را در باره اطلاع دهند. بشرط اینکه اخراج در اخیر سنه حسابیه صورت گیرد - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۱۹۶-:

شریک کولای شي د هغه معاملاتو په اړه چې د هغه د ایستلو په مهال جریان لري، د حسابي کال په پای کې د معلوماتو غوښتنه وکړي.

د شرکت څخه د شریک اخراج باید هر ورو ثبت شي.

د ثالثو اشخاصو پر وړاندې د شریک خروج تر هغه وخته چې ثبت شوي نه وي، د اعتبار وړ ندي، او د ایستل شوي شریک مسئولیت د نورو شریکانو په شان پاتې کېږي.

د شرکت د انحلال د غوښتنلو او د تصفیه د کارونو د مراقبت په اړه د شخصي دائن حق - د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه ۱۹۵ ماده:

د یوه شریک شخصي دائن په هغه صورت کې چې د مدیون له شخصي اموالو څخه د حق استحصال ونشي کولای، کولای شي د تصفیه په مهال د مدیون شریک حصه د محکمې په وسیله تر مراقبت لاندې ونیسي، او د شرکت انحلال ((پدې شرط چې شپږ میاشتې مخکې یې اخبار کړي وي)) د حسابي کال په پای کې وغواړي.

شریکان کولای شي د دوه لارو څخه په گټې اخیستنې د شرکت د انحلال مخنیوي وکړي:

۱- یا دا چې د شرکت د انحلال د حکم څخه مخکې د شریک دین اداء کړي - د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه ۱۹۵/۱ ماده مخکې لدې چې د انحلال په اړه حکم صادر شي، شرکت یا نور شریکان کولای شي د دائن حق اداء کړي او د انحلال حکم ساقط کړي.

۲- یا دا چې مدیون شریک له شرکت څخه وباسي، او دائن ته د هغه په اړه اطلاع ورکړي. پدې شرط چې اخراج د حسابي کال په پای کې ترسره شي. د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه ۱۹۶ ماده:

پنجم: الحاق- اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۱۹۷-۲۰۱:-

دو شرکت، ویا شرکتهای متعدد تضامنی، میتوانند با یک دیگر ملحق، ویک شرکت جدید تضامنی را تشکیل نمایند. ویا بیک شرکت تضامنی موجود، ملحق گردند.

برای الحاق شرکتهای تضامنی، باید تصاوید جداگانه، از طرف شرکتهای مربوطه، بعمل آمده و ثبت و اعلان گردد، و هر شرکت ملحقه باید بیلائنس خود را، اعلان نماید.

تصویبی که راجع به الحاق بعمل می آید، از تاریخ اعلان تا سه ماه بعد، نافذ میگردد، و اگر شرکت های ملحقه دیون خود را تادیه ویا مبلغی را که معادل دیون شان باشد بیک بانک معتبری تودیع کند (بشکل امانت بسپارند)، ویا دائنین بالحاق شرکتهای راضی شوند، لازم نیست که مدت سه ماه انتظار صورت گیرد. رسیدیکه در مقابل مبالغ معادل دیون از بانک اخذ میشود، نیز باید ثبت شود.

هر یکی از دائنین شرکتهای ملحقه در ظرف سه ماه در خصوص الحاق به محکمه مربوطه اعتراض کرده میتوانند، و تا زمانیکه از حق اعتراض صرف نظر نکنند، ویا قرار محکمه در باره دائن معترض کسب قطعیت ننماید، الحاق صورت نخواهد گرفت.

اگر در ظرف سه ماه مذکور اعتراض واقع نشود، معامله الحاق کسب قطعیت مینماید.

ششم: تصفیة شرکتهای تضامنی (قواعد عمومی تصفیة) اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۲۰۲-۲۴۲:-

التزام تصفیة کنندگان به تحویل دهی مبالغیکه بعد از تصفیة باقی می ماند، در صورتیکه از

پنجم: یوئای کبدل (الحاق) - د افغانستان د سوداگری اصولنامه ۱۹۷-۲۰۱ مادې:

دوه شرکتونه یا متعدد تضامني شرکتونه کولای شي له یو بل سره ملحق او یو نوي تضامني شرکت جوړ کړي. یا له یوه موجود تضامني شرکت سره یو ځای شي.

د تضامني شرکتونو د یو ځای کېدو لپاره باید د اړونده شرکتونو لخوا گونښي تصویبونه وشي او ثبت او اعلان شي، او هر ملحقه شرکت باید خپل بیلائنس اعلان کړي.

هغه تصویب چې د الحاق په اړه رامنځ ته کېږي، د اعلان له نېټې څخه تر دریو میاشتو پورې نافذېږي، او که ملحقه شرکتونه خپل دیون اداء یا هغه مبلغ چې د دین سره معادل وي یوه معتبر بانک ته تودیع (امانت) وسپاري، یا دائنین د شرکتونو له الحاق سره موافق وي، لازم ندی چې درې میاشتې انتظار وشي. هغه رسید چې د معادلو مبالغو په اړه د بانک څخه اخیستل کېږي هم باید ثبت شي.

د ملحقه شرکتونو هر دائن د دریو میاشتو په اوږدو کې د الحاق په اړه اړوندې محکمې ته اعتراض وړاندې کولای شي، او تر هغه وخته چې د اعتراض له حق څخه صرف نظر ونکړي، یا د معترض دائن په اړه د محکمې حکم قطعیت تر لاسه نکړي، الحاق نه ترسره کېږي.

که د دریو میاشتو په اوږدو کې اعتراض ونشي، د الحاق معامله قطعیت مومي.

شپږم: د تضامني شرکتونو تصفیة (د تصفیې عمومی قواعد) د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۲۰۲-۲۴۲ مادې:

د تصفیې څخه د پاتې مبالغو د تحویل اوله ځان سره د نه ساتلو په اړه د تصفیة کوونکو

هزار افغانی بیشتر باشد. وعدم نگاهداری آن در نزد خویش.

التزام تصفیه کنندگان بخردهی همه شرکاء پیرامون تمام معلومات مربوط به تصفیه، و ترتیب بیلانس بیک شیوه ای که حصه سرمایه، خساره و مفاد را نمایان نماید. اگر شرکاء در مدت یک ماه بعد از ارائه بیلانس اعتراضی نمودند، بیلانس قطعی و معتمد محسوب میگردد، و اگر شرکاء حصه های شانرا در این مدت تسلیم نشدند، باید تودیع به یکی از بانکهای معتمد گردد.

لزوم ثبت و نشر قرارهای (تصامیم) مربوط به مامورین تصفیه.

تقسیم سرمایه در شرکت بمعرفت تصفیه کنندگان طبق قرارداد شرکت و یا طبق تصاویری که بعد از عقد بین شرکاء صورت گرفته، انجام می یابد، و تقسیم سرمایه بین شرکاء در صورتیکه در قرار داد و یا تصاویر طور دیگری نباشد، نقداً صورت میگردد.

تصفیه کنندگان و مامورینیکه ذریعه آنها در کارهای تصفیه استخدام میشوند در مقابل شرکاء و اشخاص ثالث، مسئول هر نوع اجراءات مخالف این قانون، میباشد.

مزد تصفیه کننده - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۲۴۱ -:

۱- اگر از جمله شرکاء باشد: مستحق مزد نمیشود مگر اینکه در عقد و یا تصاویر خلاف آن ذکر شده باشد.

۲- اگر از جمله شرکاء نباشد: مستحق مزد میباشد هرچند در عقد در این رابطه چیزی نباشد.

التزام، په هغه صورت کې چې د زر افغانیو څخه زیاتې وي.

د تصفیه په اړه ټولو شریکانو ته د خبر ورکولو په وړاندې د تصفیه کوونکو التزام او د بیلانس چمتو کول پداسې ډول چې د پانګې، ګټې او تاوان څرګندونه وکړي. که شریکانو د بیلانس د وړاندې کولو څخه وروسته د یوې میاشتې په اوږدو کې اعتراض ونکړي، بیلانس قطعی او معتمد ګڼل کېږي، او که شریکانو خپلې برخې پدې موده کې تسلیم نکړي، باید یوه معتمد بانک ته وسپارل شي.

د تصفیه د مامورینو په اړه د د پرېکړو د ثبت او خپراوي لزوم

د شرکت پانګه د شرکت د تړون سره سم یا د هغه تصویبونو پر بنسټ چې د عقد څخه وروسته د شریکانو لخوا تر سره شوي، د تصفیه کوونکو په معرفت وېشل کېږي. او د شریکانو تر منځ د پانګې وېش که چېرې په تړون یا تصاویرو کې بل شان نه وي، په نغدي ډول سرته رسېږي.

تصفیه کوونکي او هغه مامورین چې د تصفیه په برخه کې دهغوي د په بنسټ ګمارل کېږي د شریکانو او ثالثو اشخاصو په وړاندې د دغه قانون څخه د هر ډول مخالفو اجراءاتو مسئول دي.

د تصفیه کوونکي مزد: د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه، ۲۴۱ ماده:

۱- که د شریکانو له ډلې څخه وي: د مزد مستحق نه ګڼل کېږي مګر داچې په عقد یا تصاویرو کې د هغه پر خلاف ذکر شوي وي.

۲- که د شریکانو له ډلې څخه نه وي: د مزد مستحق ګڼل کېږي که څه هم په عقد کې پدې اړه کوم شی نه وي.

د تصفيې د پانډو او سجاتو د ساتنې ځاي:

د تصفيې پانې او سجات په يوه امن ځاي کې يا په هغه ځاي کې چې محکمې ټاکلي وي، ساتل کېږي.

مکان نگهداری اوراق وسجات تصفيه:

اوراق وسجات تصفيه در يك محل امن ويا جائيكه محكمه تعيين ميكند نگهداری ميشود.

دوهم فصل
مختلط تضامني شرکتونه

(کومانديت- بالاسهم سپارښتنه- بسیطه سپارښتنه)- د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه ۲۴۳-۲۶۴ مادې:

فصل دوم
شرکتهای تضامنی مختلط

(کومانديت- توصيه بالاسهم- توصيه بسیطه)- اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۲۴۳-۲۶۴:

لمړی: تعريف او د تشکیل طريقه:

تعريف: هغه شرکت دي چې تر معين عنوان لاندې د سوداګريزو معاملاتو د اجراء لپاره جوړ شوي وي.

اول: تعريف وطرز تشکیل:

تعريف: شرکتیست که در تحت عنوان معين بمقصد اجرای معاملات تجارتي تشکیل ميشود.

تشکیل: د شرکت د داینینو پر وړاندې د یو یا څو تنو شریکانو مسئولیت مطلق تضامنی (غیر محدود) دي، او د یوه یا څو نورو مسئولیت تر هغه پانګې پورې چې په شرکت کې یې لري، محدود دي.

تشکیل: مسئولیت يك ويا چند نفر از شرکاء در مقابل داینین شرکت مسئولیت مطلق تضامنی (غیر محدود) میباشد، و مسئولیت يك ويا چند دیگر آنها ب سرمایه معینی که در شرکت دارد محدود میباشد.

د دغه شرکت عنوان یواځې د تضامنی شریکانو له نومونو څخه جوړ شوي دي نه محدودالمسئولیت شریکان.

عنوان این شرکت صرف متشکل از نامهای شرکاء تضامنی میباشد نه شرکاء محدود المسولیت.

د مختلط تضامني شرکت عمومي احکام:

د هغه مواردو په استثنا چې پدې فصل کې د مخکینې فصل په خلاف ذکر کېږي، د تضامنی شرکتونو په اړه د پلي کولو وړ احکام د مختلط تضامنی شرکت په اړه هم معتبر دي.

احکام عمومی شرکت تضامنی مختلط:

به استثنای مواردی که در این فصل خلاف احکام فصل قبلی تذکر بعمل آید، احکام قابل تطبیق راجع بشرکتهای تضامنی، در مورد شرکت های تضامنی مختلط هم معتبر است.

د شرکت د نوعیت د تعیین نه امکان په صورت کې چې تضامنی دي که مختلط تضامنی، شرکت تضامنی ګڼل کېږي.

در صورت عدم امکان تعیین نوعیت شرکت که تضامنی می باشد ويا تضامنی مختلط، شرکت تضامنی پنداشته می شود.

په تړون کې درج شوي معلومات: د دغه تړون مندرج معلومات په ۱۳۷ ماده کې د محدودالمسئولیت شریکانو د نومونو او په پانګه کې د هر یوه د ونډې

معلومات درج قرارداد: معلومات داخل این قرارداد عین معلومات مذکور در ماده ۱۳۷ اسامی شرکاء محدود المسئولیت و سهمیه هر يك

آنها در سرمایه.	په اړه د وړاندې شوي معلوماتو په شان دي.
لزوم ثبت ونشر مندرجات قرارداد.	د تړون د مندرجاتو د ثبت او خپراوي لزوم.
عدم جواز اینکه سهمیه شريك محدود المسئوليت کار ويا شهرت باشد، وجواز اینکه اختراع علمی ويا هنری باشد.	د دې نه جواز چې د محدود المسئوليت شريك ونډه کار يا شهرت وي او د دې جواز علمی يا هنري اختراع وي.
مسئوليت شريك محدود المسئوليت منحصر به دائرة اندازه سهمیه وی در سرمایه میباشد، چه آنرا عملاً دفع نموده باشد و يا متعهد بدفع آن باشد.	د محدود المسئوليت شريك د مسئوليت كړې په پانگه کې د هغه تر ونډې پورې محدود دي، كه څه هم چې هغه يې عملاً دفع كړي وي يا د هغه دفع كولو ته متعهد وي.
شريك محدود المسئوليت در اخير سنه حسابيه ميتواند حصه مفاد خود را، واگر در قرارداد تصريح شده باشد، تكت پولی خود را نیز، بگيرد.	محدود المسئوليت شريك د حسابي كال په پاي کې كولاي شي د خپلې گټې برخه او كه په تړون کې تصريح شوي وي خپل پولي ټكټ هم ترلاسه كړي.
اگر شرکت نقص کرده باشد، تا زمانیکه تلافی شود، تکت پولی داده نمیشود، اما در سال بعدی بعد از اكمال نقص سرمایه، تکت پولی سالهای گذشته، از متباقی مفاد، پرداخته میشود.	که شرکت تاوان كړی وي، تر هغه وخته چې تلافی شي پولي ټكټ نه ورکول کېږي، مگر په راتلونکي كال کې د پانگې د تاوان د بشپړېدو څخه وروسته د تېرو کلونو پولي ټکټونه د پاتې گټې څخه ورکول کېږي.
شرکای محدود المسئوليت مجبور نیستند که تکت پولی ومفادی را که قبلاً اخذ کرده اند برای جبران ضرر هائیکه بعداً واقع میشود اعاده نمایند.	محدود المسئوليت شريکان اړ ندي چې هغه پولي ټکټونه او گټه چې مخکې يې تر لاسه کړي دي د هغه تاوانونو د جبران لپاره چې وروسته واقع کېږي اعاده کړي.
در صورت وفات يك شريك محدود المسئوليت، ورثه قاي مقام (جاگزين) متوفی شمرده میشود.	د يوه محدود المسئوليت شريك د مړينې په وخت کې د متوفی ورثه د هغه قاي مقام گڼل کېږي.
اگر شريك محدود المسئوليت حق خود را در شرکت بدون اجازه ساير شرکاء کلاً و يا قسماً، به شخص ديگري واگذار نمايد، خريدار حق دخالت در اداره و تدقيق در امور شرکت را نخواهد داشت.	که محدود المسئوليت شريك په شرکت کې خپل حق د نور شريکانو د اجازې پرته په بشپړ ډول يا قسماً بل شخص ته ورکړي، اخيستونکي د شرکت په چارو کې د ادارې او تدقيق په برخه کې د دخالت کولو حق نلري.

دوهم: له یو بل سره د شریکانو اړیکې:

که په تړون کې بل شکل، د شریکانو د مناسباتو په اړه نه وي تصریح شوي، پدې صورت کې د تضا مني شرکتونو له احکامو څخه گټه اخستل کېږي.

اداره:

یواځې په تضا مني شریک پورې اړه لري.

محدود المسئولیت شریکان د ادارې صلاحیت نه لري، هغه کسان چې د ادارې صلاحیت لري نه شي کولای، مخنیوي یې وکړي.

مگر کولای شي چې خپل نظرونه ورکړي، د شرکت اسناد او دفاتر شخصاً او یا د اهل خبره په واسطه تدقیق کړي، د محدود المسئولیت شریک د مراجعې له کبله د اهل خبره په وړاندې د اعتراض په صورت کې اهل خبره د محکمې لخوا ټاکل کېږي.

د سوداګرۍ د اصولنامې د ۱۵۸ مادې احکام د نورو معاملاتو د اجراء یا په نورو شرکتونو کې د گډون په اړه د محدود المسئولیت شریکانو په وړاندې د پلي کېدو وړ ندي.

مگر که محدود المسئولیت شریک یوه موسسه چې د هغه معاملات د شرکت موضوع تشکیل کړي، تاسیس کړي او یا له یو بل شخص سره چې داسې یوه موسسه یې پرانیستې وي، گډون وکړي او یا د موجود شرکت سره چې همدا ډول معاملې اجراء کوي، داخل شي د شرکت په پاڼو او دفاترو کې د تدقیق حق نلري.

دریم: د ثالثو اشخاصو سره د شریکانو اړیکې:

هغه محدود المسئولیت شریک چې نوم یې د شرکت په عنوان کې داخل وي، د ثالثو اشخاصو پر وړاندې په غیر محدود ډول مسؤل گڼل کېږي ((تحول د تضامني شریک په صفت))، لیکن نور صلاحیتونه چې

دوم: مناسبات شرکاء با همدیگر:

اگر در عقد طور دیگری، در مورد مناسبات شرکاء با همدیگر، تصریح نشده باشد، در این صورت احکام شرکتهای تضامنی تطبیق میشود.

اداره:

صرف مربوط شریک تضامنی میباشد.

شرکای محدود المسئولیت صلاحیت اداره را ندارند، و نمیتوانند کسانی را که صلاحیت اداره را دارند، از آن باز دارند.

لیکن میتوانند نظریات خویش را تقدیم و دفاتر و اسناد شرکت را شخصاً و یا توسط اهل خبره تدقیق نمایند، در صورت اعتراض علیه اهل خبره به اثر مراجعت شریک محدود المسئولیت، اهل خبره از طرف محکمه تعیین میشود.

احکام ماده (۱۵۸) اصولنامه تجارت پیرامون اجرای معاملات دیگر و یا اشتراک در شرکتهای دیگر در مورد شرکای محدود المسئولیت تطبیق نمی شود.

ولی اگر شریک محدود المسئولیت یک مؤسسه ای را که معاملات آن موضوع شرکت را تشکیل میدهد تاسیس نماید، و یا با یک شخص دیگر که چنین یک مؤسسه باز کرده باشد شرکت کند و یا به یک شرکت موجود که همین نوع معامله را مینماید، داخل شود، در اوراق و دفاتر شرکت حق تدقیق را نخواهد داشت.

سوم: مناسبات شرکاء با اشخاص ثالث:

شریک محدود المسئولیتی که اسم وی در عنوان شرکت داخل باشد، بمقابل اشخاص ثالث بصورت غیر محدود مسؤل شمرده میشود (تحول بصفت شریک تضامنی)، لیکن دیگر

صلاحیتهایی که قانوناً بآنها مربوط میشود چون تقدیم مشوره ها و حق تفتیش و مراقبت در امور شرکت و اشتراك در تعیین و عزل مامورین شرکت، موجب مسئولیت غیر محدود آنها نمیگردد.

اداره شرکتهای تضامنی مختلط از صلاحیتهای شرکاء تضامنی میباشد (مسئولیت غیر محدود)، و این صلاحیتهای تابع احکام شرکتهای تضامنی میباشد.

مدیر شرکت میتواند شرکای محدود المسئولیت را بحیث وکیل، در اجرای بعض امور اداری استخدام نماید، در این حالت شرکت پیرامون کارهای وی پاسخگو خواهد بود، ولی اگر از حدود وکالت خود تجاوز نماید، مسئولیت بدوش او قرار میگیرد.

دائین شرکت و دائینین شرکاء:

شرکای محدود المسئولیت در مقابل دائینین متناسب سهمیه های شان در سرمایه مسئولیت دارند، دائینین تا وقتیکه شرکت منحل و یا تعقیبات اصولی علیه آن بی ثمر نمانده باشد، بآنها مراجعه نمی توانند.

در صورت افلاس شرکت تضامنی مختلط، طلبات دائینین شرکت از طلبات دائینین شخصی شرکاء، مقدم میباشد.

اگر دارائی شرکت قرضهای دائینین را کفایت نکند، دائینین میتوانند برای طلبات متباقی خود باموال شخصی هر شریک غیر محدود المسئولیت، مراجعه نمایند، در این حال دائینین شرکت با دائینین شخصی شرکاء، حقوق مساوی دارند.

احکام و مواد قابل تطبیق راجع به انحلال و تصفیة شرکتهای تضامنی، در شرکتهای تضامنی مختلط

قانوناً له دوی سره اړوند وي لکه د مشورې ورکړه او د شرکت په چارو کې د تفتیش او مراقبت حق او د شرکت د مامورینو په ټاکلو او برطرف کولو کې گډون، د دوی د غیر محدود مسئولیت سبب نه گرځي.

د مختلط تضامنی شرکت اداره د تضامنی شریکانو له صلاحیتونو څخه دي (غیر محدود مسئولیت)، او دغه صلاحیتونه د تضامنی شرکتونو د احکامو تابع دي.

د شرکت مدیر کولای شي محدود المسئولیت شریکان د ځینو اداري چارو د اجراء لپاره د وکیل په توگه وټاکي، پدې حالت کې شرکت د هغه د کارونو په وړاندې ځواب ورکوونکي دي مگر که د خپل وکالت له حدودو څخه تجاوز وکړي مسئولیت د هغه پر غاړه کېږي.

د شرکت دائینین او د شریکانو دائینین:

محدود المسئولیت شریکان په پانگه کې د خپلو ونډو په تناسب د دائینینو په وړاندې مسئولیت لري، تر هغه وخته چې شرکت منحل او د هغه پر وړاندې اصولي تعقیبات بی ثمر نه وي پاتې شوي، هغوي ته مراجعه نشي کېدای.

د مختلط تضامنی شرکت د افلاس په صورت کې د شرکت د دائینینو طلبات د شریکانو د شخصی دائینینو څخه لومړیتوب لري.

که د شرکت شتمني د دائینینو د پورونو لپاره کفایت ونکړي، دائینین کولای شي د پاتې طلباتو د هر غیر محدود المسئولیت شریک شخصی اموالو ته مراجعه وکړي، پدې حالت کې د شرکت دائینین د شریکانو د شخصی دائینینو سره مساوي حقونه لري.

د تضامنی شرکتونو د انحلال او تصفیې په اړه د پلي کېدو وړ احکام او مواد په مختلطو تضامنی

شرکتونو کې هم د پلي کولو وړ دي.

نيز، تطبيق ميگرودد.

هغه څوک چې پر شرکت معين طلب ولري او له بل لوري د يوه محدودالمسئوليت شريك مديون وي چې لاتراوسه يې د پانگې خپله ونډه نه ده ادا كړې، بنسايي دغه پور د محدودالمسئوليت شريك سره مجراء كړي.

شخصيکه بالای شرکت طلب معینی داشته واز طرف دیگر مديون يك شريك محدود المسئوليت باشد که هنوز حصه سرمايه خویش را تاديه نکرده، ممکن است این قرض را با دین شريك محدود المسئوليت، مجرا نماید.

دریم فصل سهامي شرکتونه

فصل سوم شرکتهای سهامی

د افغانستان د سوداگری اصولنامه ۲۶۶ ماده

اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۲۶۶

پدې فصل کې لاندې مطالب تر بحث لاندې نیسو:

در این فصل مطالب ذیل را مورد بحث قرار خواهیم داد:

اول: ماهیت او د تشکیل بڼه

اول: ماهیت و صورت تشکیل

دوهم: مدیره هیأت

دوم: هیأت مدیره

دریم: د څارونکو ډله

سوم: هیأت نظار

څلورم: عمومي مجمع

چهارم: مجمع عمومی

پنځم: د ونډې اسناد

پنجم: اسناد سهم

شپږم: د پور اسناد

ششم: اسناد قرض

اووم: د ونډو او د پورونو د اسنادو ضایع کېدل

هفتم: ضیاع اسناد سهم و اسناد قرض

اتم: د سهامی شرکتونو انحلال او تصفیه

هشتم: انحلال و تصفیة شرکتهاى سهامی

نهم: د گټې او تاوان حساب

نهم: حساب نفع و ضرر

اول: د سهامی شرکتونو ماهیت او د تشکیل بڼه:

اول: ماهیت و صورت تشکیل شرکتهاى سهامی:

تعریف:

تعریف:

سهامي شرکتونه: هغه شرکتونه دي چې تر معين عنوان لاندې د سوداگریزو معاملاتو د اجراء لپاره جوړ شوي وي، د دوي پانگه معینه او پر ونډو وېشل

شرکتهای سهامی شرکت هایی است که در تحت يك عنوان معين برای معاملات تجارتي تشکیل شده، سرمایه آنها معين و منقسم به اسهام بوده،

واندازه مسئولیت هر شریک باندازه سهم وی، محدود می باشد.

صورت تشکیل:

بدو صورت تشکیل می یابد:

۱- بصورت آنی (منحصر بر مؤسسين)

۲- بصورت تدریجی (به اساس سهم گیری عمومی)

شرکتهای سهامی حد اقل از پنج مؤسس و سهامداران تشکیل می یابد.

مراد از سهم گیری: سهم گیری عبارت است از تعهد نمودن شخص بتأدیه مبلغ معین در سرمایه شرکت، در مقابل کسب سهم است.

مؤسسين: مؤسسين کسانی اند که اساسنامه را تهیه و بر آن امضا مینمایند.

از جمله موضوعاتی که باید در اساسنامه درج گردد میتوان از عنوان شرکت و موضوع آن، مرکز شرکت، تعیین مقدار سرمایه و نوع سهام، قیمت هر سهم و شرایط تأدیه، طرز انتخاب هیئت مدیره و هیئت نظار و صلاحیت های زنان و قید مدت دوام شرکت، یاد آور گردید. ماده ۲۷۰ اصولنامه تجارت

موضوعات مندرجه اساسنامه - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۲۷۰ لزوم پیش کش يك نسخه اساسنامه بوزارت اقتصاد جهت دریافت اجازه نامه تشکیل شرکت.

همچنان قابل یاد آوری می باشد که ماده ۲۷۳ شرایط و محتویات تقاضای اشتراك در سرمایه شرکت را بیان میدارد.

سهامی که تعهد بدان میشود، لازمست حقیقی

شوی وی او د هر شریک مسئولیت د هغه تر ونډې پورې محدود وي.

د تشکیل بڼه:

په دوه ډوله تشکیلېږي:

۱- په سملاسي ډول (پر مؤسسينو پورې تړلی)

۲- په تدریجی ډول (د عمومی برخې اخیستنې په بنسټ)

سهامی شرکتونه کم تر کمه د پنځه مؤسسينو او ونډو لرونکو څخه تشکیلېږي.

د ونډې اخیستنې څخه مراد: د شرکت په پانگه کې د معین مبلغ د ورکړې تعهد دي، د سهم کسب په وړاندې دي.

مؤسسين: هغه کسان دي چې اساسنامه جوړوي او پر هغه امضاء کوي.

له هغه موضوعاتو څخه چې باید په اساسنامه کې درج شي کولای شو د شرکت د عنوان او د هغه موضوع د شرکت مرکز، د پانگې د مقدار او د سهامو د نوعې ټاکل، د هرې ونډې بیه او د ورکړې شرایط، د مدیره هیأت او د څارونکو د هیأت د ټاکلو طریقه او د بنځو صلاحیتونه او د شرکت د دوام قید بیان شي. د سوداگری د اصولنامې ۲۷۰ ماده

د اساسنامې مندرجه موضوعات- د افغانستان د سوداگری اصولنامه ۲۷۰ ماده د شرکت د تشکیل د اجازې د موندلو په موخه د اقتصاد وزارت ته د اساسنامې د یوې نسخې د وړاندې کولو لزوم.

همدارنگه د یادولو وړ ده چې ۲۷۳ ماده د شرکت په پانگه کې د گډون د غوښتنې محتویات او شرایط بیانوي.

هغه سهام چې پر هغوي تعهد کېږي، لازم دي چې

و کامل باشد و لازمست ربع قیمت سهم بالفعل تأدیه گردد. صدور اسناد سهم کمتر از قیمت مقرر آن جایز نیست.

اشخاصیکه اشتراک را تعهد نموده اند، میتوانند به اساس تقاضای مؤسسين، مجبور به تأدیه ربع سهام در ظرف يك مدت معين گردند. (۲۷۶)

مجمع عمومی تأسیس:

دعوت مجمع عمومی برای اجتماع تأسیس به اساس احکام ماده ۲۷۸ صورت می گیرد.

اجتماع مجمع عمومی تأسیس با حضور اشخاصیکه حد اقل نصف سرمایه را تمثیل نمایند قابل اعتبار می باشد.

تصامیم مجمع عمومی بآراء اکثریت حاضرین، صادر میشود.

اگر در مجمع عمومی اتفاق نظریات و آراء حاصل نشود مخالفین میتوانند ملاحظات خویش را تحریر نمایند.

مؤسسینیکه جنسی را عوض سرمایه تقدیم می نمایند، و یا کسانیکه منافع مخصوصه را برای خود پیش بینی نموده اند، در مذاکراتیکه راجع به تعیین قیمت اجناس و یا تثبیت منافع مخصوصه بعمل می آید، حق رأی را ندارند.

اگر در اساسنامه راجع به تعیین هیأت مدیره چیزی ذکر نباشد، تعیین آنها توسط مجمع عمومی تأسیس، صورت میگیرد.

مجمع عمومی، هیأت نظار را تعیین مینماید، تعیین آنها درج اساسنامه نمیشد.

هیأت نظار شامل دو و یا چند شخص میباشد.

تعیین قیمت اجناس توسط اهل خبره در حضور دو

حقیقی او بشپړ وي او لازم دي چې د ونډې د بيې ربع بالفعل تاديه شي. د ونډو د اسنادو صدور د مقرري بيې څخه کم جایز ندي.

هغه اشخاص چې د گډون تعهد يې کړي دي، کېدای شي د موسسينو په غوښتنه په يوه ټاکلې موده کې د ونډو د بيې تاديې ته اړ کړل شي. (۲۷۶)

د تاسيس عمومي مجمع:

د تاسيس غونډې ته د عمومي مجمع رابلل د ۲۷۸ مادې له احکامو سره سم ترسره کېږي.

د تاسيس د عمومي مجمع غونډه د هغه کسانو په حضور چې کم تر کمه د پانگه نیمایي تمثیل کړي د اعتبار وړ ده.

د عمومي مجمع پرېکړه د حاضرینو د رأیو په اکثریت سره صادرېږي.

که چېرې په عمومي مجمع کې د نظرونو او رأیو توافق حاصل نشي، مخالفین کولای شي خپلې کتنې ولیکي.

هغه موسسين چې د پانگې په ځای جنس وړاندې کوي، یا هغه کسان چې د ځان لپاره د ځانگړې گټې وړاندوینه کړې وي، په هغه مذاکراتو کې چې د جنس د قیمت یا د مخصوصه منافعو د تثبیت لپاره جوړېږي، د رایې ورکولو حق نلري.

که په اساسنامه کې د مدیره هیأت د ټاکلو په اړه کوم شی نه وي ذکر شوي، دوي د تاسيس د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي.

عمومي مجمع د څارونکو ډله ټاکي، د دوي ټاکل په اساسنامه کې درج نه وي.

د څارونکو ډله له دوه یا څو تنو څخه جوړه شوي وي.

د اجناسو د بيې ټاکل د اهل خبره لخوا د نغدي

- پانگې د سهم لرونکو د دوه ثلثو په حضور کې تر سره کېږي، او پرېکړې د آراوو په اکثریت کېږي.
- د تاسیس عمومي مجمع د موسسینو لخوا د هغه بلنلیکونو په واسطه چې په هغه کې د اهل خبره راپور موجود وي، غونډې ته بلل کېږي.
- د اهل خبره د راپور د مطالعې په اړه د عمومي مجمع رول - د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۲۸۴-۲۸۵ مادې.
- موسسین نشي کولای په اساسنامه کې داسې مقررات درج کړي چې د هغه په بنسټ بلاعوض ونډه یا نغدې پیسې چې د شرکت د پانگې د تنقیص لامل کېږي، ځانته مختص کړي.
- د هغه شرکت تشکیل د سوداګرۍ د اصولنامې د ۲۸۸ مادې سره سم تصدیق شوي په اړونده سوداګریزه محکمه کې ثبت کېږي.
- د شرکت تشکیل باید لزوماً نشر شي، که نه قانوناً متشکل نه ګڼل کېږي او نشي کولای هېڅ ډول معامله سرته ورسوي.
- په هغه شرکتونو کې چې په سملاسي توګه جوړېږي، شریکان باید د اساسنامې مواد د ۲۷۰ مادې سره سم ترتیب کړي. او همدارنګه د ۲۷۱ او ۲۷۲ مواد رعایت (د اقتصاد وزارت ته د عریضې او د هغه مندرجاتو په اړه) لازم دي.
- د برخې اخیستنې او تشکیل د قواعدو سره د مخالفت مسئولیت:
- د موسسینو او هغه کسانو مسئولیت چې د شرکت د پانې او اسنادو په لیکلو کې لاس لري، دهغه زیانونو په اړه چې د بیان نامې او په ۲۸۸ ماده کې ذکر شوو اسنادو د غلطۍ له امله پېښ شوي دي د پوښتنې وړ دي.
- که د ونډې بیه نه وي تادیه شوې، مګر د حقیقت
- ثلث سهامداران سرمایه نقدی، صورت میگیرد، و تصامیم توسط اکثریت آراء، اتخاذ میشود.
- مجمع عمومی تأسیس، توسط مؤسسین، ذریعۀ دعوت نامۀ حاوی راپور اهل خبره، با اجتماع دعوت میشوند.
- رول مجمع عمومی در مطالعه راپور اهل خبره - اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۲۸۴-۲۸۵.
- مؤسسین نمیتوانند در اساسنامه مقرراتی را درج نمایند که بموجب آن اسهام بلاعوض (مجاناً) ویا پول نقد که باعث تنقیص سرمایه شرکت گردد، به خود تخصیص دهند.
- تشکیل شرکتی که طبق مادۀ ۲۸۸ اصولنامه تجارت تصدیق شده در دائرۀ محکمه تجارتی مربوطه ثبت میگردد.
- تشکیل شرکت باید لزوماً نشر گردد، در غیر آن قانوناً متشکل شمرده نمیشود، و نمیتواند به اجرای هیچ نوع معاملات اقدام نماید.
- در شرکتهایی که بصورت آنی تشکیل میشود، شرکاء مواد اساسنامه را طبق مادۀ ۲۷۰ ترتیب مینمایند. وهمچنان مراعات مواد ۲۷۱، و ۲۷۲ (پیرامون عریضه وزارت اقتصاد - و مندرجات ضروری آن) لازم می باشد.
- مسئولیت مخالفت با قواعد سهم گیری وتشکیل:
- مسئولیت مؤسسین وکسانیکه در تحریر اوراق و اسناد شرکت دست داشته اند در رابطه خساراتی که از رهگذر غلطی بیان نامه و اسناد مذکور در مادۀ ۲۸۸ عائد گردیده قابل بازخواست می باشد.
- اگر قیمت سهام تأدیه نشده باشد، ولی خلاف

حقیقت تأدیه شده وانمود شود، مؤسسین و اشخاصیکه در این فعل با آنها اشتراک ورزیده باشند، مسؤل اند، و مجبور اند قیمت آنرا از دارائی شخص خویش، تأدیه نمایند.

مؤسسین و یا هرکسیکه در تعیین سرمایه جنسی از حيله و یا فریب کاری، استفاده نماید، مسؤل خواهد بود. و در صورتیکه شرکت از این راه ضرر و خساره وارد شود، مکلف به جبران و تعویض میباشند.

مؤسسین در مقابل اشخاص ثالث بر مبنای تعهداتیکه برای تأسیس شرکت اجرا نموده اند، مسئولیت دارند. - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۰۰.

دوم: هیأت مدیره:

طرز تشکیل: اقلأ از سه نفر تشکیل می یابد، که از طرف مجمع عمومی انتخاب میشوند (تعیین اولین هیأت مدیره ذریعۀ اساسنامه نیز ممکن است).

هریک از اعضاء هیأت مدیره مجبور است يك مقدار سهام خود را بحیث ضمانت بشرکت تودیع نماید، سندات سهام مودوعۀ ایشان مهر شده در خزانه شرکت حفظ میگردد، و تا زمانیکه از مسئولیت های زمان تصدی خود برائت حاصل نکند، از خزانه خارج نمیشود.

قیمت این سهام معادل يك در صد سرمایه شرکت، می باشد، اگر يك فیصد سرمایه شرکت متجاوز از (دو صد) هزار افغانی باشد تودیع زیادتر ازین مبلغ مجبوری نیست.

اعضاء هیأت مدیره حد اکثر برای سه سال انتخاب میشوند، اگر در اساسنامه مانعی نباشد، انتخاب مجدد آنها جائز است.

هر سال اعضاء هیأت مدیره يك رئیس برای خویش

خلاف تأدیه شوی و نبودل شی، هغه مؤسسین او افراد چې پدې فعل کې لاس لري، مسؤل دي او مکلف دي چې دهغه بیه د خپلې شخصي شتمنی-خه ورکړي.

مؤسسین یا هر هغه خوک چې د جنسي پانگې د تعیین په اړه د حیلې او فریب خخه کار واخلې مسؤل دي. او په هغه صورت کې چې شرکت ته لدې لازې زیان او ضرر وارد شي، د جبران او تعویض مکلف دي.

مؤسسین د ثالثو اشخاصو په وړاندې د هغه تعهداتو په بنسټ چې د شرکت د تاسیس لپاره یې کړي دي، مسئولیت لري- د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۳۰۰ ماده.

دوهم: مدیره هیأت

د تشکیل طریقه: کم تر کمه له دریو تنو خخه جوړېږي چې د عمومي مجمع لخوا ټاکل کېږي (د لمړني مدیره هیأت ټاکل د اساسنامې په وسیله هم امکان لري).

د مدیره هیأت هر غړی مکلف دي چې د خپلو ونډو یو مقدار د ضمانت په توگه شرکت ته وسپاري، د دوي سپارل شوي ونډې مهر کېږي او د شرکت په خزانه کې ساتل کېږي، او تر هغه وخته پورې چې د خپلې تصدي د زمان د مسئولیتونو خخه برائت تر لاسه نکړي له خزانه خخه نه ایستل کېږي.

د دغه ونډو بیه د شرکت د پانگې د یو له سلو سره معادل دي، که د شرکت د پانگې یو په سلو کې له ((دوه سوه) زرو افغانیو خخه تجاوز وکړي د دغه مبلغ خخه زیات سپارل لارمي ندي.

د مدیره هیأت غړي حد اکثر د دریو کلونو لپاره ټاکل کېږي، که په اساسنامه کې کوم مانع نه وي، د دوي بیا ټاکنه جائزه ده.

هر کال د مدیره هیأت غړي د دوي لپاره رئیس

انتخاب مینمایند. وهنگام ضرورت معاونی هم انتخاب، مینمایند.

هرگاه در بدل عضو معزول، شخص دیگری بسمت عضو هیأت مدیره، انتخاب می شود، باید موضوع به اولین اجتماع مجمع عمومی پیشکش شود.

عزل اعضاء هیأت مدیره که ذریعۀ اساسنامه انتخاب شده اند، در صورتیکه مجمع عمومی آنرا تصویب کند، جائز میباشد.

صلاحیتهای هیأت مدیره:

اداره شرکت و کارهای مربوطه آن

اجراء معاملات حقوقی بنام شرکت

ارجاع به مصالحه و حکمیت در صورتیکه منفعت شرکت ایجاب کند.

امضاء و اعتبار بخشیدن به اوراق و اسناد شرکت در صورتیکه صلاحیت این کار در اساسنامه به شخص دیگر تخصیص نشده باشد.

تعهدات اعضاء هیأت مدیره:

عدم اشتراك در جلساتی که با منافع آنها رابط دارد.

باید منافع شخصی خویشرا در جلسه توضیح و ثبت نموده، به جبران و تعویض اضرار ناشی از مخالفت با این احکام، تعهد نمایند.

در صورتیکه اکثریت اعضاء هیأت مدیره منافع شخصی داشته باشند باید موضوع در اولین جلسات مجمع عمومی، مطرح گردد.

هیچ يك از اعضاء هیأت مدیره حق ندارد شخصاً ویا بالواسطه بحساب خود ویا بحساب شخص

تاکسی. او د ارتیا په وخت کې مرستیال هم ټاکل کېږي.

هر کله چې د معزول غړي په ځای بل شخص د مدیره هیأت څوکۍ ته وټاکل شي، باید موضوع د عمومي مجمع لومړنۍ غونډې ته وړاندې شي.

د مدیره هیأت د غړو عزل چې د اساسنامې په وسیله ټاکل شوي دي، په هغه صورت کې چې عمومي مجمع هغه تصویب کړي، جائز دي.

د مدیره هیأت صلاحیتونه:

د شرکت اداره او د هغه اړونده چارې

د شرکت په نامه د حقوقی معاملاتو اجراء کول

مصالحې او حکمیت ته ارجاع کول کله چې د شرکت گټه یې ایجاب وکړي.

د شرکت پانوی او اسنادو لاسلیک کول او اعتبار ورکول په هغه صورت کې چې ددغه چارې صلاحیت په اساسنامه کې بل شخص ته نه وي ورکړ شوي.

د مدیره هیأت د غړو تعهدات:

په هغه ناستو کې نه گډون چې ددوي له گټو سره اړیکه لري.

باید خپلې شخصي گټې په ناسته کې توضیح او ثبت کړي، ددغه احکامو سره د مخالفت له کبله د پېښو زیانونو د جبران او تعویض ژمنه وکړي.

کله چې د مدیره هیأت اکثریت شخصي گټې ولري باید موضوع د عمومي مجمع په لومړنۍ ناسته کې مطرح شي.

د مدیره هیأت هېڅ غړی حق نلري شخصاً یا بالواسطه په خپل یا د بل چا په حساب له شرکت سره

سوداگریزه معامله وکړي، مگر دا چې له عمومي مجمع څخه مخکینی اجازه ولري.

دیگری معاملات تجارتي باشرکت نماید، مگر اینکه از مجمع عمومی اجازه مسبق، داشته باشد.

د مدیره هیأت هېڅ غړی نشي کولای د عمومي مجمع له اجازې پرته د د شرکت د سوداگریزې معاملې پشان په خپله معامله اشتغال وکړي، او همدارنگه نشي کولای شخصاً په بل شرکت کې چې په همدغه شان معاملو بوخت وي، د مسئول غړي په توگه داخل شي. شرکت کولای شي له هغه څخه د دغه اصل څخه د سرغړونې له کبله د زیان د جبران غوښتنه وکړي، او همدارنگه کولای شي هغه معامله چې په خپل نامه عقد کړي وي د خسارې په بدل کې د شرکت په نامه محسوبه کړي.

هیچ یکی از اعضاء هیأت مدیره نمی توانند بدون اجازه مجمع عمومی در معامله تجارتي از نوع معامله تجارتي شرکت مربوطه خود، اشتغال کنند، وهمچنین نمی توانند شخصاً بصفت عضو مسئول در يك شرکت دیگری که بهمین نوع معامله مصروف میباشد، داخل شوند. شرکت میتواند از او مطالبه خساره ناشی از مخالفت با این اصل را، کند، و همچنان میتواند معامله را که بنام خود عقد نموده باشد در بدل خساره، بنام شرکت محسوب دارد.

د تېر شوي کال د اسنادو او بیلانس ترتیب او تنظیم

ترتیب وتنظیم اسناد و بیلانس سال گذشته.

د شرکت د پانگې نقص:

نقص سرمایه شرکت:

که د شرکت پانگه نیمایي ته راکنښته شي، مدیره هیأت د پانگې اصلي مقدار ته د رسولو په اړه د تصویب لپاره یا په پاتې مقدار د اکتفا یا هم د شرکت د انحلال لپاره عمومي مجمع په سملاسي توگه دعوت کړي، که یواځې دریمه د پانگې پاتې شوې وي او عمومي مجمع د پانگې د بشپړ کولو یا دپه همدغه دریمه د اکتفاء په اړه پرېکړه ونکړي، شرکت منحل گڼل کېږي.

اگر سرمایه شرکت به نصف تنزل کند هیأت مدیره برای اتخاذ تصویب راجع به تکمیل سرمایه بمقدار اصلی ویا اکتفا بمقدار متباقی ویا برای انحلال شرکت مجمع عمومی را بصورت فوری دعوت میکند، اگر تنها يك ثلث سرمایه باقیمانده باشد و مجمع عمومی راجع به تکمیل سرمایه ویا اکتفاء به ثلث آن تصمیم نگیرد، شرکت منحل شمرده میشود.

که د شرکت پورونه د هغه د پانگې په پرتله زیات وي، مدیره هیأت د محکمې څخه د افلاس په غوښتنه مکلف دي.

اگر دیون شرکت نسبت بسرمایه بیشتر باشد، هیأت مدیره مکلف به تقاضای افلاس از محکمه میباشد.

د شرکت د لگښتونو ثبت - د افغانستان د سوداگری اصولنامه ۳۱۵، ۳۱۶ او ۳۱۷ مادي:

ثبت مصارف شرکت - اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷ -.

غونډې هغه وخت اعتبار لري چې د هغه د غړو نیمایي حضور ولري، او هغه پرېکړې چې د حاضرینو د رایو په اکثریت سره کېږي، اعتبار لري. په رایه ورکولو کې تفویض مجاز ندي، او که رایي مساوي وي قضیه راتلونکي غونډې ته ځنډول کېږي، او کله

اجتماعات وقتی اعتبار دارد، که نصف اعضای آن حضور داشته باشند، وتصمیمی که با اکثریت آراء حاضرین اتخاذ میشود، اعتبار دارد. تفویض در رأی دهی مجاز نیست، واگر آراء مساوی باشد قضیه بجلسه آینده، واگذار میشود، ودر صورتیکه

در جلسه بعدی نیز آراء متساوی باشد، قضیه مسترد محسوب میگردد.

آنچه از اعضاء هیأت مدیره که عضویت هیأت عامل را ندارند برای هر روز اجتماع، مستحق حق الزحمه حضور، شمرده میشوند. مگر اینکه در اساسنامه طوری دیگری درج باشد، و اگر در اساسنامه مقدار آن تعیین نگردیده باشد، از طرف مجمع عمومی، تعیین میشود.

مواردیکه اعضاء هیأت مدیره شخصاً مسؤول معاملات میباشند که بنام شرکت انجام داده اند - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۲۰:

عدم صحت تصدیق تأدیبات شرکاء در بدل سند سهام.

عدم حقیقت مفادیکه توزیع و تأدیبه میگردد.

عدم وجود دفاتریکه قانوناً وجود آن لازمست و یا عدم نظم آن.

عدم اجرای فیصله هائیکه از طرف مجمع عمومی بعمل می آید.

عدم ایفای تمام وظایفی که به اساس قانون و یا بر حسب اساسنامه شرکت بدوش ایشان گذاشته شده باشد. در صورتیکه شرکت یکی از وظایف فقرات پنجگانه را یکی از اعضاء هیأت مدیره تفویض نموده باشد، مسئولیت تنها بهمان شخص، متوجه میشود.

اعضاء هیأت مدیره که جدیداً تعیین میشوند، مجبورند در صورت اطلاع از معاملات غیر اصولی اعضاء سابق، به هیأت نظار اطلاع دهند، والا در مسئولیت ایشان شریک شمرده خواهند شد.

آنچه از اعضاء هیأت مدیره که معاملات غیر

چپه راتلونکی جلسه کپی هم رایبی مساوی وی، قضیه مسترده گنیل کبری.

د مدیره هیأت هغه شمېر غړي چې د عامل هیأت غړیتوب نلري د غونډې د هرې ورځې گډون لپاره د حق الزحمې مستحق گنیل کبری. مگر داچې په اساسنامه کې بل ډول درج شوي وي، او که په اساسنامه کې د هغه مقدار نه وي تعیین شوي، د عمومي مجمع لخوا ټاکل کبری.

هغه موارد چې مدیره هیأت شخصاً د هغه معاملاتو مسؤول کبری چې د شرکت په نامه یې تر سره کړي دي - د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۳۲۰ ماده:

د ونډو د سند په وړاندې د تادیاتو په اړه د شریکان د تصدیق عدم صحت

د هغه گټې عدم حقیقت چې توزیع او تأدیبه کبری.

د هغه دفترنو نشتوالی چې قانوناً د هغوي وجود لازمی دي یا د هغوي د نظم نشتوالی.

د هغه پرېکړو نه پلي کول چې د عمومي مجمع لخوا کبری.

د هغه ټولو دندو سرته نه رسول چې د قانون یا د شرکت د اساسنامې په بنسټ د هغوي په غاړه اینښودلې شوې وي، په هغه صورت کې چې شرکت د پنځه گونو فقرو څخه یوه دنده د مدیره هیأت یوه غړي ته سپارلې وي، مسئولیت هماغه شخص ته متوجه دي.

د مدیره هیأت هغه غړي چې نوي ټاکل کبری، مکلف دي چې د پخوانیو غړو د غیر اصولی معاملاتو څخه د خبرېدو په وخت کې د څارونکو هیأت ته خبر ورکړي، او که نه په مسئولیت کې دوي شریک گنیل کبری.

د مدیره هیأت هغه شمېر غړي چې د پخوانیو غړو

اصولی اعضای سابق را در رویداد مجلس درج، و به هیأت نظار نیز تحریراً خبر میدهند، از مسئولیت بری میباشند.

اگر یکی از اعضاء هیأت مدیره با دسیسه و حيله و یا اظهارات مغایر حقیقت در باره وضعیت حاضره شرکت، اشخاص ثالث را اغفال کند، شخصاً مسئول ضرری میباشد که از این رهگذر وارد میشود.

دعاوی که بموجب ماده های (۳۲۰ و ۳۲۱ اصولنامه تجارت افغانستان) بر علیه اعضاء هیأت مدیره امکان پذیر می باشد، از تاریخ وقوع معامله الی پنج سال اقامه شده می تواند، در غیر آن حق دعوی ساقط میگردد.

کسانی که حق اقامه دعوی را دارد. (اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۲۵):

مجمع عمومی

سهمدارانیکه ده در صد سرمایه شرکت را مالک باشند.

در صورت تفویض اجراءات شرکت بمدیریکه عضوه هیأت مدیره نیست (مانند بقیه اعضاء هیأت مدیره مسئول میباشد).

مسئولیت اعضاء هیأت مدیره مقابل اعضاء- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۲۷.

مدیران میتوانند باستثنای وظیفه مدیریت، اجرای بعضی معاملات را که بدان مجاز باشند، بدیگری تفویض نمایند.

هیأت مدیره میتواند صلاحیتهای خویش را با اکثریت آراء به يك و یا چند نفر از اعضای خود، تفویض نمایند.

غیر اصولی معاملات په مجلس کې درج او د خاړونکو هیأت ته تحریراً خبر ورکړي له مسئولیت څخه خلاص دي.

که د مدیره هیأت یو غړي دسیسې یا فریب یا هم د شرکت د حاضرې وضعې په اړه د حقیقت څخه د لېرې څرگندونو په کولو سره ثالث اشخاص اغفال کړي، شخصاً دهغه ضرر مسئول دي چې لدې کبله وارد شوي دي.

هغه دعوگانې چې د (د افغانستان د سوداګرۍ د ۳۲۰ او ۳۲۱ مادې) په بنسټ د مدیره هیأت پر وړاندې امکان لري، د معاملي د پېښېدو څخه تر پنځه کلونو پورې اقامه کېدای شي، د هغه څخه بغير د دعوي حق ساقطېږي.

هغه کسان چې د دعوي د اقامې حق لري. (د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه ۳۲۵ ماده)

عمومي مجمع

هغه ونډه لرونکي چې د شرکت د پانګې د لس په سلو کې مالک وي.

هغه مدیر ته چې د مدیره هیأت غړي ندي د شرکت د اجراءاتو د تفویض په صورت کې ((لکه د مدیره هیأت د نورو غړو په شان مسئول دی)).

د لاسلیک په وړاندې د مدیره هیأت د غړو مسئولیت - د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۳۲۷ ماده.

مدیران کولای شي د مدیریت د دندې څخه پرته د ځینو معاملاتو اجراء کول چې هغوي ته مجاز دي، نورو ته وسپاري.

مدیره هیأت کولای شي خپل صلاحیتونه د رایو په اکثریت سره د خپلو غړو یوه یا څو تنو ته وسپاري.

دفاتریکه باید توسط هیأت مدیره ترتیب یابد:	هغه دفترونه چې باید د مدیره هیأت لخوا ترتیب شي:
دفتر مخصوص سهامداران.	د ونډه لرونکو خانګړی دفتر
دفتر تأدیات در مقابل سرمایه.	د پانګې په مقابل کې د تادیاتو دفتر
کتاب رویداد مجامع عمومی.	د عمومی مجمع د پېښو کتاب
کتاب تصاوېب هیأت مدیره.	د مدیره هیأت د تصویبونو کتاب
اګر در اساسنامه طوری دیگرې درج نشده باشد، توظیف مامورین شرکت تعلق به هیأت مدیره، تعلق دارد.	که په اساسنامه کې بل ډول درج شوي نه وي، د شرکت د مامورینو ګمارل په مدیره هیأت پورې اړه لري.
موارد ختم صلاحیت اعضاء هیأت مدیره و هیأت نظار: (افلاس- سلب اهلیت قانونی- محکمیت به جنایت ویا جرم)	د مدیره هیأت او د څارونکو د هیأت د صلاحیت د ختمولو موارد: ((افلاس- دقانوني اهلیت سلب- په جنایت یا جرم تورن کېدل).
سوم: هیأت نظار:	دریم: د څارونکو هیأت:
اول: انتخاب وتشکیل هیأت نظار:	اول: د څارونکو د هیأت ټاکل او تشکیل:
تعداد هیأت نظار توسط اساسنامه شرکت تعیین می گردد.	د څارونکو د ډلې شمېر د شرکت د اساسنامې په وسیله تعیینېږي.
در صورتیکه در اساسنامه تعداد آنها ذکر نباشد، تعداد شان دو نفر میباشد.	په هغه صورت کې چې په اساسنامه کې د هغوي شمېر نه وي ذکر شوي، د دوي شمېر دوه تنه دي.
بعد از اكمال دوره اول، انتخاب دوباره آنها بعین سمت (پوست) مجاز است.	د لومړي دور له اكمال وروسته، د هغوي بیا انتخاب په عین سمت (پوست) کي مجاز دي
عضو هیأت نظار صلاحیت انتخاب اعضاء هیأت مدیره، ویا اداره معاملات شرکت را ندارد.	د څارونکو د هیأت غړي د مدیره هیأت د غړو د ټاکلو یا هم د شرکت د معاملاتو د ادارې صلاحیت نلري.
مجمع عمومی میتواند جهت مراقبت و تدقیق بعضی موضوعات معین، هیأت نظار جداګانه یی، انتخاب نماید.	عمومی مجمع کولای شي د ځینو معینو موضوعاتو د مراقبت او تدقیق لپاره د څارونکو جلا هیأت وټاکي.

کسانیکه با اعضای هیأت مدیره خویشی و قرابت داشته باشند، بحيث عضو هیأت نظار انتخاب شده نمیتوانند، در غیر آن، مجبور به استعفا می باشند.

عزل هیأت نظار- اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۳۳۸-۳۳۹:

مجمع عمومی میتواند هرگاه خواسته باشد، هیأت نظار را عزل نماید، واگر عضوی از بین سهامداران انتخاب گردیده باشد نسبت بعزل خود دعوی جبران خساره نمیتواند.

باید تعیین، توظیف، و تبدیل اعضاء هیأت نظار، توسط هیأت مدیره، در دائره ثبت تجارت، ثبت گردد.

اگر یکی از اعضاء هیأت نظار به علتی از علل از اجرای وظیفه باز ماند، اعضاء دیگر نظار برای انجام کارهای وی تا موقع اولین اجتماع مجمع عمومی، عضو مؤقت دیگری را، انتخاب میکنند.

اگر هیأت نظار متشکل از دو شخص باشد و یکی آنها برای اجرای وظائف خود حاضر نشود، عضو کمبود را محکمه تعیین و تا انعقاد اولین مجمع عمومی اجرای وظیفه میکند.

وظائف هیأت نظار- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۴۱:

تمام اموریکه مربوط به تدقیق اسناد و بیلانس میشود.

دعوت مجمع عمومی به انعقاد نشستهای عاجل هنگام بروز حوادث عاجل و یا شکایت های معین شرکاء.

هغه کسان چې د مدیره هیأت له غړو سره خپلوي او قرابت لري، د څارونکو د هیأت د غړي په توگه نشي ټاکل کېدای، او که وټاکل هم شي مکلف دي استعفا ورکړي.

د څارونکو د هیأت عزل- د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۳۳۸-۳۳۹ مادې:

عمومي مجمع هر کله چې وغواړي د څارونکو هیأت عزل کولای شي، او که د ونډه والو له ډلې څخه یو غړی ورته ټاکل شوي وي د خپل عزل په نسبت د زیان د جبران دعوي نشي کولای.

باید د نظار هیئت غړي ټاکل، توظیف او تبدیل د مدیره هیات لخوا د سوداگری د ثبت په دایره کې ثبت شي.

که د څارونکو د هیأت یو غړی د یوه علت له کبله د دندې د ترسره کولو څخه عاجز شي، نور څارونکي د هغه د کارونو د ترسره کولو لپاره د عمومي مجمع تر لومړنۍ غونډې پورې بل لنډمهالی غړی ټاکلای شي.

که د څارونکو هیأت له دوه تنو څخه جوړ شوي وي او یو دهغوي څخه د خپلې دندې سرته رسولو ته حاضر نشي، کمبود غړی د محکمې لخوا تعیین او د عمومي مجمع تر لومړنۍ غونډې پورې دنده مخ ته بیایي.

د څارونکو د هیأت دندې- د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۳۴۱:

ټولې هغه چارې چې د اسنادو د تدقیق او بیلانس پورې اړه ولري.

د عاجلو پېښو یا د شریکانو د معینو شکایتونو په وخت د بېرنيو غونډو لپاره د عمومي مجمع دعوت کول.

سمع و تحقیق شکایت سهامداران علیه هیأت مدیره و یا علیه دیگر شرکاء.

مشارکت در جلسات هیأت مدیره و تقدیم پیشنهادات مناسب برای آنها، و برای مجامع عادی و فوق العاده، لیکن در مجالس هیأت مدیره و مجامع عمومی حق رأی را ندارند.

اقامه دعوی علیه هیأت نظار نسبت به مسئولیت های هیأت مذکور، تا مدت پنج سال از تاریخ ظهور مسئولیت امکان پذیر می باشد، و بعد از مرور این مدت، حق دعوی ساقط می گردد.

چهارم: مجمع عمومی:

جلسات مجمع عمومی:

جلسات و نشستهای مجمع عمومی دو نوع میباشد:

نشستهای عادی: بعد از ختم هر دوره حسابیه در ظرف چهارماه و اقلأ در سال یکبار، به منظور بررسی مسائل عادی که درج پلان کاری است، انعقاد مییابد.

نشستهای فوق العاده: هر وقت بخواهش مراجع ذیل، انعقاد پذیر است:

هیأت نظار.

هیأت مدیره.

مجمع عمومی.

سهامدارانیکه دارای بیش از ۲۰ درصد سهام هستند، البته از طریق هیأت مدیره.

محکمه تجارتي ايکه در محل شرکت موقعیت دارد، البته در صورتیکه به هیأت مدیره مراجعه شده باشد، و هیأت مذکور پیشنهاد را رد

د مدیره هیأت یا د نورو شریکانو په وړاندې د ونډه لرونکو د شکایتونو اورېدل او خپرنه.

د مدیره هیأت په غونډو کې گډون او دوي ته د مناسبو وړاندیزونو کول، او د عادي او فوق العاده غونډو لپاره، لیکن د مدیره هیأت او په عمومي غونډو کې د رایې ورکولو حق نلري.

د څارونکو د هیأت پر وړاندې د دعوي اقامه د نوموړي هیأت د مسئولیتونو په نسبت، تر پنځه کاله د مسئولیت د ظهور له نېټې څخه د امکان وړ دي، او د دغه مودې د تېرېدو وروسته د دعوي حق ساقطېږي.

څلورم: عمومي مجمع:

د عمومي مجمع غونډې:

د عمومي مجمع غونډې او ناستې په دوه ډوله دي:

عادي غونډې: د هرې حسابي دورې د پای ته رسېدو وروسته د څلورو میاشتو په اوږدو کې او کم تر کمه په کال کې یو ځل، د عادي مسائلو د غور لپاره چې په کاري پلان کې درج شوي دي، جوړېږي.

فوق العاده غونډې: هر وخت د لاندې مراجعو په غوښتنه جوړېږي:

د څارونکو هیأت

مدیره هیأت

عمومي مجمع

هغه ونډه لرونکي چې د شرکت ۲۰ په سلو کې ونډه لري، البته د مدیره هیأت له لارې.

هغه سوداگریزه محکمه چې د شرکت په محل کې موقعیت لري، البته په هغه صورت کې چې مدیره هیأت ته مراجعه شوې وي، او نوموړي هیأت

وړاندیز رد کړی وي.

نموده باشد.

د عمومي مجمع د جوړېدو ځاي:

موقعیت انعقاد جلسات مجمع عمومی:

د عمومي مجمع غونډې لومړۍ په هغه ځاي کې جوړېږي چې د شرکت په اساسنامه کې درج شوي وي، که په اساسنامه کې پدې اړه څه نه وي ويل شوي، غونډې د شرکت په مرکزي مقر کې د اړېږي.

جلسات مجمع عمومی اولاً در محلی صورت می گیرد، که در اساسنامه شرکت درج است، اگر در اساسنامه درین مورد چیزی ذکر نگردیده باشد، جلسات در مقر مرکزی شرکت دائر میگردد.

رایې ورکول:

رأی دهی:

رایې د اساسنامې د مندرجاتو سره سمې ورکول کېږي، که په اساسنامه کې پدې اړه کوم شی نه وي ذکر شوي، د وندو په تناسب رایې ورکول کېږي.

رأی دهی طبق مندرجات اساسنامه صورت میگیرد، اگر در اساسنامه در این مورد چیزی ذکر نگردیده باشد، بتناسب سهام، رأی دهی صورت میگیرد.

د عمومي مجمع د تشکیل نصاب:

نصاب تشکیل مجامع عمومی:

هغه نصاب چې په اساسنامه کې درج شوی د اعتبار وړ دي، پدې شرط چې هغه وندې چې د رأیو څخه استازیتوب کوي د پانگې د څلورمې څخه کم نه وي.

نصابیکه در اساسنامه درج است معتبر میباشد، بشرطیکه سهمیه هائیکه نمایندگی از آراء میکنند، از ربع سرمایه کمتر نباشند.

که په لومړۍ غونډه کې نصاب حاصل نشي، د ۱۵ ورځو په اوږدو کې مجمع د دوهم ځل لپاره غونډې ته بلل کېږي. تصاوېب د رأیو د اکثریت سره که اصالتاً وي یا وکالتاً د اعتبار وړ دي.

اگر نصاب در اجتماع اول حاصل شده نتواند، به فاصله ۱۵ روز، مجمع دوباره به اجتماع دعوت میشود. تصاوېب با اکثریت آراء چه اصالتاً باشد چه وکالتاً معتبر است.

د ونډه لرونکو څخه هېڅ یو په هغه موضوع کې چې شخصاً ذیعلاقه وي، د رایې ورکولو حق نلري.

هیچ يك از سهامداران در موضوعیکه شخصاً ذیعلاقه باشد، حق رأی دهی را ندارد.

د جلسې اجراءات او موضوعات، او د ونډه لرونکو نشر او اعلان د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې په ۳۳۵-۳۶۳ مادو کې خپرل شوي دي.

اجراءات وموضوعات جلسه، ونشر واعلان دارندگان سهام در ماده های ۳۳۵-۳۶۳ اصولنامه تجارت افغانستان بررسی شده است.

د مجمع رئیس د مجمع د غړو لخوا ټاکل کېږي.

رئیس مجمع توسط اعضاء مجمع انتخاب میشود.

هغه ونډه لرونکي چې د شرکت د ۱۰ په سلو کې ونډې لرونکي وي، کولای شي د شرکت د تاسیساتو د سؤ استعمال یا د قانون د احکامو او د اساسنامې د مقرراتو په پلي کولو کې د اخلال په وخت کې د عمومي مجمع څخه د څارونکو د ځانګړي هیأت د

سهمدارانیکه دارای ۱۰ درصد سهام شرکت هستند، میتوانند در صورت سؤ استعمال تاسیسات شرکت، و یا اخلال در تطبیق احکام قانون ومقررات اساسنامه، از مجمع عمومی تقاضای تعیین هیأت نظار

<p>خصوصی را نمایند.</p>	<p>تاکلو غوښتنه وکړي.</p>
<p>در صورتیکه مجمع عمومی این تقاضا را لښیک نگوید میتواند به محکمه مراجعه نمایند.</p>	<p>په هغه صورت کې چې د عمومي مجمع لخوا دغه غوښتنه ونه منل شي، ونډه لرونکي کولاي شي محکمې ته مراجعه وکړي.</p>
<p>در صورتیکه سوء نیت مدعیان ثابت گردد، مسئولیت تمام اضرائیکه در اثر دعوی شان به شرکت رسیده، بدوش آنها خواهد بود.</p>	<p>که چېرې د مدعیانو ناوړه نیت ثابت شي، د هغه ټولو زیانونو مسئولیت چې د دوي د دعوي له کبله شرکت ته رسېدلي دي، د دوي په غاړه دي.</p>
<p>تصویب بیلاس توسط مجمع عمومی - اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۶۵:</p>	<p>د عمومي مجمع لخوا د بیلاس تصویب - د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۳۶۵ ماده:</p>
<p>تصدیق بیلاس توسط مجمع عمومی، متضمن برائت اعضای هیأت مدیره و هیأت نظار است.</p>	<p>د عمومي مجمع لخوا د بیلاس تصدیق د مدیره هیأت او د څارونکو د هیأت د برائت متضمن دی.</p>
<p>با اینهم اگر در مندرجات بیلاس عدم وضاحت و پیچیدگی وجود داشته باشد، اعضاء هیأت مدیره و هیأت نظار نمی توانند با تصدیق آن از طرف مجمع عمومی برائت حاصل کنند.</p>	<p>سره لدې هم که چېرې د بیلاس په مندرجاتو کې عدم وضاحت او پیچلتیا موجوده وي، د مدیره هیأت او د څارونکو د هیأت غړي نشي کولاي د عمومي مجمع د تصدیق سره برائت ومومي.</p>
<p>تصاویب مجمع عمومی راجع بشرکائیکه در اجتماع حاضر نباشند و یا رأی مخالف بدهند، نیز معتبر است.</p>	<p>د عمومي مجمع پرېکړې د هغه شریکانو په اړه چې په غونډه کې حضور نلري یا مخالفه رایه ورکړي، هم د اعتبار وړ دي.</p>
<p>اعتراض در محکمه علیه تصاویب مجمع عمومی که مخالف قانون ویا اساسنامه شرکت میباشد:</p>	<p>د عمومي مجمع د هغه تصاویبو په وړاندې په محکمه کې اعتراض کول چې د قانون او د شرکت د اساسنامې مخالفې وي:</p>
<p>حق اعتراض: برای اشخاص و هیئات ذیل حق اعتراض ثابت است:</p>	<p>د اعتراض حق: د لاندې اشخاصو او هیئاتو لپاره د اعتراض حق ثابت دی:</p>
<p>سهمداران در حالات ذیل:</p>	<p>ونډه لرونکي په لاندې حالاتو کې:</p>
<p>که در جلسه حاضر و بالایی تصویبی که با آن مخالف داشته اند، اعتراض تحریری، نموده باشند.</p>	<p>چې په غونډه کې حاضر او د هغه تصویبونو په وړاندې چې ورسره مخالفت درلود، لیکلي اعتراض کړي وي.</p>
<p>و یا اینکه از رأی دهی بدون سبب قانونی، محروم قرار داده شده باشند.</p>	<p>او یا دا چې له رایې ورکولو څخه د قانوني سبب څخه پرته محروم شوي وي.</p>

و یا در صورتیکه جلسه بشکل غیر قانونی
دائر شده باشد.

هیأت مدیره

هر فردی از افراد هیأت مدیره و یا نظار در
صورتیکه تصاویب برای شان موجب تولید
مسئولیت گردد.

در صورت تعدد اعتراضات: محکمه تاوقتی
دعوی را تأجیل مینماید تا تمام شکایتها
تقدیم شود.

محکمه از اعتراض کنندگان مطالبه می نماید تا
طبق اعتراض شان و به اساس سنجش محکمه، به
محکمه ضمانت بسپارند.

حکم محکمه راجع به فسخ تصویب در باره تمام
سهمداران معتبر شمرده میشود، هیأت مدیره
مجبور است آنرا ثبت و نشر نماید.

اگر ثابت شود که اعتراض علیه تصویب مبنی بر
سوء نیت بوده، اعتراض کنندگان مسئول تمام
اضارایکه از این رهگذر به شرکت رسیده، میباشد.

تعدیل اساسنامه شرکت:

اگر در اساسنامه خلاف آن مقرر نشده باشد، مجمع
عمومی میتواند اساسنامه را تعدیل نماید.

تعدیل مربوط به تزئید سرمایه و یا تغییر تابعیت
شرکت، مشروط به موافقت تمام سهمداران،
میباشد.

جلساتیکه جهت تعدیل اساسنامه انعقاد می یابد
در حضور تمام سهمداران حتی آنانیکه یک سهم
دارند دائر می شود، و هر يك آنها حق رأی دهی
را دارند، اگر در اساسنامه قیدی برخلاف این
امر درج نباشد.

او یا به هغه صورت کی چې غونډه په غیر قانونی
ډول دائره شوې وي.

مدیره هیأت

د مدیره هیأت یا د څارونکو د هیأت هر فرد په هغه
صورت کې چې تصاویب د دوي لپاره د مسئولیت د
تولید موجب شي.

د اعتراضاتو د تعدد په صورت کې: محکمه تر هغه
وخته دعوي تاجیلوي چې ټول شکایتونه وړاندې
کړل شي.

محکمه له اعتراض کوونکو څخه غوښتنه کوي چې
ددوي د اعتراض سره سم او د محکمې د سنجش په
بنسټ، محکمې ته ضمانت و سپاري.

د محکمې حکم د تصویب د فسخې په اړه د ټولو
ونډه لرونکو په نسبت معتبر گڼل کېږي، مدیره هیأت
مکلف دي هغه ثبت او نشر کړي.

که ثابت شي چې د تصویب په وړاندې اعتراض پر سو
نیت ولاړ دي، اعتراض کوونکي د هغه ټولو ضرورونو
مسئول دي چې لدې کبله شرکت ته رسېدلي دي.

د شرکت د اساسنامې تعدیل:

که په اساسنامه کې خلاف نه وي ذکر شوي، عمومي
مجمع کولاي شي اساسنامه تعدیل کړي.

د پانگې د زیادښت یا د شرکت د تابعیت په اړه
تعدیل د ټولو ونډه لرونکو پر موافقې پورې
تړلي دي.

هغه غونډې چې د اساسنامې د تعدیل لپاره جوړېږي
د ټولو ونډه لرونکو په حضور کې حتي دهغوي په
حضور یو سهم لري دائرېږي، او هر یو د رایې
ورکولو حق لري، که په اساسنامه کې د دغه امر
خلاف کوم شي نه وي ذکر شوي.

در اجتماعات مجمع عمومی که مربوط به تعدیل موضوع معامله و یا نوع شرکت باشد حضور سهامدارانیکه اقلأ از سه ربع سرمایه شرکت نمایندگی کنند شرط است. و برای اعتبار تصاویب، اتفاق دو ثلث آرائیکه اصالتاً و یا وکالتاً داده شود، ضروری است.

اگر نمایندگان سه ربع سرمایه حضور نداشتند جلسه به تعویق می افتد، و در اجتماع دوم حضور کسانیکه از نصف سرمایه نمایندگی میکنند کافیست، اگر این نصاب هم تکمیل نگردد، در عین زمان اجتماع سوم باحضور نمایندگان ثلث سرمایه انعقاد می یابد، ولی برای اعتبار تصاویب شرط است که دوثلث آرائیکه اصالتاً و یا وکالتاً حاضر شده اند، رأی داده باشند.

تعدیلات در اساسنامه باید ثبت گردد و الا فاقد اعتبار خواهد بود.

تا وقتیکه سرمایه ابتدائی شرکت تأدیه نشده مجمع عمومی نمی تواند به صدور سهام جدید و تزئید سرمایه تصمیم بگیرد - اسناد مربوط به تزئید سرمایه شرکت باید به وزارت اقتصاد ملی ارسال شده بعداً در دائره ثبت محکمه مربوطه، ثبت گردد.

اگر تزئید سرمایه مطابق قانون بعمل نیامده باشد، هیأت مدیره و هیأت نظار در مقابل شرکت و اشخاص ثالث مسئول اند.

تصویب مجمع عمومی راجع به تنقیص سرمایه باید طرز اجرای تنقیص را هم دربر داشته باشد - نشر و ثبت آن ضروری میباشد.

پنجم: اسناد سهم:

تعریف سهم: سهم عبارت است از حصه شریک در شرکت، و همچنان ورقه مالی که بشکل سند قابل مداوله است، اطلاق میشود.

د عمومی مجمع په غونډو کې چې د شرکت د نوعی یا د معاملې د موضوع د تعدیل په اړه وي د هغه ونډه لرونکو حضور چې کم تر کمه د شرکت د پانگې د دريو ربعو څخه استازیتوب کوي شرط دي. او د تصویبونو د اعتبار لپاره د دوه ثلثو رأیو ورکړه که اصالتاً وي یا وکالتاً، ضروري دي.

که د پانگې د دريو ربعو استازي حضور ونلري غونډه ځنډول کېږي، او په دوهمه غونډه کې د هغه کسانو حضور چې د شرکت د پانگې د نیمایي استازیتوب کوي، کافي دي، که دا نصاب هم بشپړ نشي، په عین وخت کې دریمه غونډه د پانگې د ثلث د استازو په حضور جوړېدای شي، مگر د تصاویبو د اعتبار لپاره شرط دي چې د هغه رأیو دوه ثلثه چې اصالتاً یا وکالتاً حاضر شوي دي، ترلاسه شي.

په اساسنامه کې رامنځته شوي تعدیل باید ثبت شي او د هغه څخه پرته اعتبار نلري.

تر هغه وخته چې د شرکت ابتداییه پانگه نه وي اداء شوې عمومی مجمع نشي کولای د نویو ونډو د صدور او د پانگې د تزئید په اړه پرېکړه وکړي - د شرکت د پانگې د تزئید اړوند اسناد باید د ملي اقتصاد وزارت ته ولېږل شي او وروسته د اړونده محکمې د ثبت په اداره کې ثبت کړل شي.

که د پانگې تزئید د قانون سره سم نه وي تر سره شوي، مدیره هیأت او د څارونکو هیأت د شرکت او ثلثو اشخاصو په وړاندې مسئول دي.

د پانگې د تنقیص په اړه د عمومی مجمع تصویب باید باید د تنقیص د پلي کولو طریقه هم په بر کې ولري، د هغه نشر او ثبت ضروري دي.

پنجم: د ونډې اسناد:

د ونډې تعریف: ونډه په شرکت کې د شریک د برخې څخه عبارت ده، او همدارنگه د مال په هغه پاڼه چې د سند په ډول د مداولې وړ دي اطلاق کېږي.

اسناد سهام: گاه با اسم و گاه بی اسم میباشد. اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۸۴- جواز تبدیل سهام با اسم به سهام بی اسم مگر اینکه در اساسنامه خلاف آن درج باشد- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۸۷- شرط آن تأدیه قیمت سهم بی اسم میباشد.

ملکیت سهام و تداول آن:

عدم جواز صدور اسناد سهم و یا اسناد مؤقتی قبل از ثبت شرکت- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۸۵.

اگر در اساسنامه طوری دیگری نباشد، لازم است اسناد سهم، با اسم، باشند.

اسناد سهامی که قیمت آن تماماً پرداخته نشده باشد، و اسناد مؤقت، باید با اسم باشند.

اسناد سهم در مقابل شرکت، غیر قابل تقسیم است. اگر ملکیت سند سهم متعلق بچند نفر باشد، میتوانند حقوق خود را در مقابل شرکت، تنها بواسطه تعیین وکیل، تثبیت نمایند.

اسناد سهم باید دارای امضای شخصی باشد که بنام شرکت صلاحیت امضا را دارد- معلومات مندرجه سند سهم- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۳۹۳.

قیمت سند سهم از ۱۰۰ افغانی کمتر بوده نمی تواند، مگر اینکه در اساسنامه خلاف آن درج باشد.

اسناد سهم با نام را میتوان بدون موافقه شرکت بدیگری انتقال داد در صورتیکه در اساسنامه شرکت خلاف آن پیش بینی نشده باشد.

نقل ملکیت سند سهم بدیگران یا ذریعه ظهر

د ونډو اسناد: کله نوم لرونکي او کله هم بې نومه وي. د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ماده ۳۸۴- په بې نامه ونډو د نوم لرونکو ونډو د تبدیل جواز مګر دا چې په اساسنامه کې د هغه خلاف درج شوي وي- د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ماده ۳۸۷ د هغه شرط د بې نامه ونډې د بېې تادیه ده.

د ونډو ملکیت او د هغه تداول:

د شرکت د ثبت څخه مخکې د ونډو د اسنادو یا د لنډمهالو اسنادو د صدور عدم جواز - د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ماده ۳۸۵:

که په اساسنامه کې بل ډول نه وي ذکر شوي، لازم دي چې د ونډې اسناد نوم لرونکي وي.

د هغه ونډو اسناد چې بیه یې په بشپړ ډول نه وي ورکړ شوي، او لنډ مهالي اسناد باید نوم لرونکي وي.

د ونډو اسناد د شرکت په وړاندې د وېش وړ ندي. که د ونډو د سند ملکیت په څو تنو پورې اړه ولري، کولای شي د شرکت په وړاندې خپل حقوق یواځې د وکیل د ټاکلو په واسطه تثبیت کړي.

د ونډې اسناد باید د هغه شخص د لاسلیک لرونکي وي چې د شرکت پنامه د لاسلیک کولو صلاحیت لري- د ونډې په سند کې درج شوي معلومات - د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ماده ۳۹۳.

د ونډې د سند بیه تر ۱۰۰ افغانیو کم نشي کېدای، مګر دا چې په اساسنامه کې د هغه خلاف درج شوي وي.

د نوم لرونکي ونډې اسناد هم کولای شو پرته د موافقې بل چا ته ولېږدوي په هغه صورت کې چې د شرکت په اساسنامه کې د هغه خلاف وړاندوینه نه وي شوې.

د ونډو د سند د ملکیت لېږد یا د تصدیق کولو یا هم

نویسی و یا هم ذریعۀ سند تحریری جداگانه انجام می یابد. برای اعتبار آن، باید نقل ملکیت در دفتر مخصوص شرکت، قید شود.

سهمداری که قیمت يك سند سهم را تأدیه نمیکنند، به پرداخت تکت پولی قانونی آن، و خساره ای که از این حیث بشرکت وارد شده باشد، مجبور است. قیمت تکت پولی را اساسنامهٔ شرکت، تعیین مینماید. اگر در اساسنامه در مورد چیزی نباشد، موضوع به هیأت مدیره راجع و احکام آنها واجب تطبیق، میباشد - اصولنامه تجارت افغانستان مادهٔ ۳۹۸ - (اعلانات).

سند سهمی که قیمت آن بطور مکمل به شرکت پرداخته نشده، هردو، بائع (فروشنده) و مشتری جمعاً در مقابل شرکت، مسئول میباشند.

مسئولیت نقل دهندگان سند سهم بعد از سه سال از تاریخ انتقال ساقط میگردد.

انتقال اسناد سهمی که مقابل جنس داده شده باشد پیش از مرور دو سال از تشکیل شرکت جائز نیست.

اگر سند سهم قابل استعمال نباشد ولی مندرجات آن قابل فهم باشد، برای مالکان آن در بدل مبلغ معینی که بشرکت پرداخته میشود، سند دیگری داده میشود.

ششم: اسناد قرض:

تا زمانی که قیمت اسناد صادره تماماً اخذ نشده، صدور هیچگونه اسناد جدید، مجاز نیست.

قیمت اسناد صادره نباید از مقدار تأدیه شدۀ سرمایه به شرکت تجاوز کند.

هرچند در اساسنامهٔ شرکت برای صدور اسناد قرض اجازه شده باشد، معذک تصویب مجمع عمومی

د جلا لیکلی سند په وسیله سرته رسېږي. د هغه د اعتبار لپاره باید ملکیت د شرکت په ځانگړي دفتر کې ثبت شي.

هغه ونډه لرونکي چې د ونډې د سند بیه اداء کوي، د هغه د قانوني پولې ټکټ او د هغه زیان چې شرکت ته لدې کبله اوښتی، د ورکړې لپاره مکلف دي. د پولې ټکټ بیه د شرکت د اساسنامې په وسیله ټاکل کېږي. که په اساسنامه کې پدې اړه کوم شي نه وي، موضوع مدیره هیأت ته راجع او د هغه احکام واجب - د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۳۹۸ ماده (اعلانات).

د هغه ونډې سند چې بیه یې په بشپړه ډول شرکت ته وي ورکړل شوي، دواړه بائع او اخیستونکي د شرکت په وړاندې مسئول دي.

د ونډې د سند د لېږدوونکو مسئولیت د لېږد د نیتې څخه تر دریو کلونو پورې ساقط کېږي.

دهغه ونډې لېږد چې د جنس په وړاندې ورکړل شوي وي، د شرکت د تشکیل څخه د دوه کلونو د تېرېدو څخه مخکې جائز ندي.

که د ونډې سند د استعمال وړ نه وي مګر د هغه مندرجات د فهم وړ وي، د هغه مالکانو ته د هغه معین مبلغ په وړاندې چې شرکت ته یې ورکوي، بل سند ورکول کېږي.

شپږم: د پور اسناد:

تر هغه وخته پورې چې د صادره اسنادو بیه په بشپړ ډول نه وي ترلاسه شوې، د هېڅ ډول نویو اسنادو صدور مجاز ندي.

د صادره اسنادو بیه باید شرکت ته د تأدیه شوې پانګې له مقدار څخه زیاته شي.

که څه هم چې د شرکت په اساسنامه کې د پور د اسنادو د صدور لپاره اجازه ورکړل شوې وي، مع

ذالك د عمومي مجمع تصويب هم لازم دي.

نيز لازم است.

مدیره هیأت د افغانستان د سوداگری د اصولنامې د ۴۰۷ مادې په رڼا کې د پور اسناد خپروي، او باید کم تر کمه د مدیره هیأت د دوه غړو لخوا لاسلیک شي. که د مدیره هیأت غړي د هغه سره سم اجراءات ونکړي. مسئول گڼل کېږي. د پور د اسنادو ثبت د اسنادو په دفتر کې لازم دي.

هیأت مدیره در روشنائی ماده (۴۰۷) اصولنامه تجارت افغانستان اسناد قرض را صادر میکنند، و باید اقلأ از طرف دو عضو هیأت مدیره امضاء شود. اگر اعضاء هیأت مدیره طبق آن اجراءات نمایند، مسئول شمرده می شوند. ثبت اسناد قرض در دفتر ثبت اسناد لازم می باشد.

مدیره هیأت او د څارونکو هیأت کولاي شي عندالاجاب د پور د اسنادو خاوندان غونډې ته را دعوت کړي.

هیأت مدیره و هیأت نظار میتوانند عند الإيجاب مالکین اسناد قرض را باجتماع دعوت نمایند.

د اسنادو خاوندان کولاي شي د مدیره او څارونکو د هیأت له لارې عمومي مجمع غونډې ته رادعوت کړي، او دواړه هیئات مکلف دي چې د دوي غوښتنه د عمومي مجمع د بلنې په اړه ترسره کړي. او دغه بلنه غونډې ته د ونډه لرونکو د ځانگړو احکامو تابع ده.

مالکین اسناد میتوانند از طریق هیأت مدیره و نظار، مجمع عمومی را باجتماع دعوت نمایند، و هر دو هیأت مکلف اند که تقاضای آنها را پیرامون دعوت مجمع عمومی ترتیب اثر بدهند. و این دعوت تابع احکام مخصوص دعوت به اجتماع سهامداران است.

د پور د اسنادو د خاوندانو عمومي مجمع صلاحیت لري چې د اسنادو د اړونده مسائلو په اړه رایه څرگنده کړي- د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۴۱۴ ماده.

مجمع عمومی مالکین اسناد قرض صلاحیت دارند، در مسائل مربوط به اسناد ابراز رأی نمایند- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۴۱۴.

او وم: د ونډې او د پور د اسنادو ضایع کېدل: د افغانستان د سوداگری د اصولنامې ۴۱۶-۴۲۲ مادې:

هفتم: ضیاع اسناد سهم و اسناد قرض- اصولنامه تجسارت افغانستان ماده های ۴۱۶-۴۲۲:

هغه شرکتونه چې بې نامه ونډې او د بې نامه پور اسناد صادروي، بیه او گټه یواځې حامل ته ورکولاي شي.

شرکتهائیکه سهام بی نام و اسناد قرض بی نام صادر میکنند، قیمت و مفاد را تنها بحامل اعطاء کرده میتوانند.

که د بې نامه ونډې یا پور سند په یوه علت سره د حامل څخه لادرکه شي، د سوداگری د محکمې د ثبت څانگه د تادیې نه اجراء له شرکت څخه په لیکلې بڼه وغواړي، پدې حالت کې شرکت مکلف دي چې د تادیې څخه ډډه وکړي. که د اطلاع له نیتې څخه تر شلو ورځو پورې د ثبت اداره شرکت ابلاغ نکړي،

اگر سند سهم و یا سند قرض بی نام بعلتی از علل از نزد حامل مفقود شود، و شعبه ثبت محکمه تجارت، عدم اجرای تأدییه را کتبأ از شرکت تقاضا نماید، شرکت در این حالت مکلف است از تأدییه خود داری نماید. اگر از تاریخ اطلاع الی بیست روز دائره ثبت، شرکت را ابلاغ نماید تقاضای مذکور بی

نوموړې غوښتنه بې اغېزې کېږي.

اثر خواهد بود.

د ليکلي غوښتنې ضروري مندرجات- د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۴۱۸ ماده.

مندرجات ضروري تقاضای تحریري- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۴۱۸.

هغه شخص چې د ۴۱۸ مادې له کبله د هغه ذوالیدي (تصرف) د ونډې یا پور له سند څخه زایل شي، پداسې حال کې چې اړونده محکمې ته مراجعه وکړي. محکمه د هغه د ادعا د صحت دلایل استیضاح کوي، که پدې اړه موجوده قرائن کافي وي شرکت له تادیاتو څخه منع او خپل حکم په جرایدو کې اعلانوي. که د اعلان له نیتې څخه د دوه کلونو په ترڅ کې شخص پیدا او محکمې ته مراجعه وکړي، محکمې د هغې په اړه څېړنه کوي او لارمه پرېکړه کوي. که د یادې شوې مودې په اوږدو کې کوم شخص د اسنادو د ملکیت دعوي ونکړي، محکمه امر کوي چې د ونډې یا پور د اسنادو ګټه هغه شخص ته ورکړي چې د لادر کېدو دعوي یې کړېده.

شخصیکه بموجب ماده (۴۱۸) ذوالیدي او (تصرف او) از سند سهم ویا سند قرض زایل میشود، در صورتیکه بمحکمه مربوطه مراجعه نماید. محکمه دلایل صحت ادعای او را استیضاح میکند، اگر قرائن موجوده در این باب کافی باشد شرکت را از تأدیات منع وقرار خود را در جرائد اعلان میکند. اگر در ظرف دو سال از تاریخ اعلان، شخصی پیدا وبمحکمه مراجعه کند، محکمه بان رسیدگی کرده فیصله لازم را صادر مینماید. اگر در ظرف مدت مذکور، شخصی دعوی ملکیت اسناد را نکند، محکمه امر مینماید تا مفاد اسناد سهم ویا قرض برای شخصی که ادعای مفقودی را نمود، داده شود.

د بې نامه ونډې یا پور د اسنادو د ذولیدي د سلب له کبله د استحقاق دعوي د هغه شخص په وړاندې اقامه کېږي، چې نوموړي اسناد یې موندلي یا غلا کړي یا هم په قصدي توګه له شخص څخه چې د هغه حقيقي حامل ندي، اخیستي وي.

دعوی استحقاق بسبب سلب ذوالیدي اسناد قرض و اسناد سهم بی نام، علیه شخصی اقامه میشود، که سندات مذکور را یافته ویا دزدی کرده ویا آگاهانه از شخصیکه حامل حقيقي آن نیست، گرفته باشد.

هغه شخص چې په خپل نامه د ونډې یا پور اسناد یې له لاسه ورکړي وي، او یاد شوي شرکت ته په مراجعه د مثني غوښتونکي شي، په هغه صورت کې چې د ثبت له مخې د ونډې یا پور د سند حقيقي مالک ثابت شي، د مدیره هیأت په تصویب سره مثني ورکول کېږي.

شخصیکه اسناد سهم و اسناد قرض بانام خود را از دست داده باشد، ویا مراجعه به شرکت مربوطه خواهان مثنی شود، در صورتیکه از روی ثبت، مالک حقيقي سند سهم ویا سند قرض ثابت شود، بموجب تصویب هیأت مدیره مثنی داده میشود.

عمومي مجمع د تصفيې د مامورينو د عزل او تغيير صلاحيت لري.

مجمع عمومی صلاحیت عزل و تغییر مامورین تصفیه را دارد.

محکمه هم د تصفيې د مامورينو د عزل او تغيير صلاحيت لري.

محکمه نیز صلاحیت عزل و تغییر مامورین تصفیه را دارد.

د پورونو د تصفيې څخه وروسته د پانګې وېش:

تقسیم سرمایه بعد از تصفیه دیون:

تقسیم بین سهامداران به تناسب سهام صورت میگیرد.

راجع به سهام ترجیحی و امتیازی (اگر قیمت سهام امتیازی تأدیه نشده باشد، و در اساسنامه پیش بینی نشده باشد، بقرار تصویب مجمع عمومی رفتار میشود.

دعوت نمودن دائینین شرکت، یعنی کسانی که از روی دفاتر شرکت و یا وثائق معتمد دائن دانسته میشوند.

اوراق و دفاتر شرکت سهامی منحل شده، در اختتام تصفیه باثر مراجعه مامورین تصفیه و یا اشخاص ذیعلاقه، از طرف محکمه مربوطه تجارتهی در جائیکه لازم بداند برای پانزده سال حفظ میشود.

احکام ماده های ذیل بالای شرکتهای سهامی قابل تطبیق می باشد:

۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱.

شرکتهای سهامی بعد از انحلال، تا انجام معاملات تصفیه شخصیت حکمی خود را حفظ می نماید.

وجایب و مکلفیتهای تصفیه کنندگان:

مطالعه دقیق وضعیت موجوده، و تهیه دفتر سرمایه و رسید، و تقدیم آن بمجمع عمومی جهت تصویب.

تهیه بیلانس نهائی و تقدیم آن بمجمع عمومی در ختم کارها.

اخذ تصویب از مجمع عمومی پیرامون

د ونده لرونکو ترمنخ و بش د ونه و په تناسب تر سره کپري.

د ترجیحی او امتیازی ونه و په اړه (که د امتیازی ونه بیه نه وي تادیه شوې، او په اساسنامه کې نه وي وړاندوینه شوې، د عمومي مجمع د تصویب سره سم عمل کپري).

د شرکت د دائینو یعنی هغه کسان چې د شرکت د دفاترو یا معتمدو وثایقو له مخې دائن گنل کپري، دعوت کول.

د منحل شوي سهامی شرکت پانې او دفرونه د تصفیه په پای کې د تصفیه د مامورینو یا نورو ذیعلاقه اشخاصو د مراجعې له کبله د اړونده سوداگریزې محکمې لخوا کله چې لازم وگڼي د پنځه لس کلونو لپاره ساتل کپري.

د لاندې مادو احکام پر سهامی شرکتونو د پلي کولو وړ دي:

۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱.

سهامی شرکتونه د انحلال څخه وروسته د تصفیه د معاملاتو تر سرته رسولو پورې خپل حکمی شخصیت ساتي.

د تصفیه کوونکو دندې او مکلفیتونه:

د موجوده وضعې دقیقه څېړنه، د پانگې او حصول د دفرونو چمتو کول او د تصویب په موخه عمومي مجمع ته د هغه وړاندې کول.

د وروستني بیلانس جوړول او د کارونو په ختم کې عمومي مجمع ته د هغه وړاندې کول.

د بضائعو او امتعو د خرڅلاو په اړه د عمومي

فروش بضائع وامتنعه.	مجمع د تصویب ترلاسه کول.
اکمال کارهای مربوطه شان در ظرف يك سال، اگر در مدت مذکور از اتمام آن عاجز ماندند. مکلف اند راپور کارهای خویش را با ذکر اسباب تأخیر بمجمع عمومی جهت تصویب ادامه کارهای تصفیه تقدیم نمایند.	د اړونده کارونو بشپړول د یوه کال په ترڅ کې، که په یاده شوي موده کې د کارونو د سرته رسولو څخه عاجز شي، مکلف دي د خپلو کارونو راپور د ځنډداسبابو سره عمومي مجمع ته د تصفیې د کارونو د ادامې د تصویب په موخه وړاندې کړي.
احکام مخصوص به انحلال شرکت سهامی بسبب اتحاد با شرکت دیگر:	د بل شرکت سره د سهامی شرکت د یوځای کېدو له امله د شرکت د انحلال ځانگړي احکام:
امور اداره متعلق به شرکت جدید میباشد.	د ادارې چارې په شرکت پور اړه لري.
اداره سرمایه شرکت منحل، تا زمان تادیه حقوق داینین و تصفیه شرکت، مستقل میباشد.	د منحل شرکت د پانگې اداره د داینینو د حقونو د تادیې او د شرکت د تصفیې تر وخته، خپلواکه ده.
صلاحیت محکمه ایکه شرکت منحل تابع آن است، تا زمانی ادامه دارد، که شرکت منحل با شرکت دیگر یکجا و استقلالیت اداره سرمایه آن، ختم میشود.	د هغه محکمې صلاحیت چې منحل شرکت د هغه تابع دي، تر هغه وخته ادامه لري چې منحل شرکت له بل شرکت سره یوځای او د پانگې د ادارې خپلواکي یې پای ته رسېږي.
تا تنفيذ حکم فقره دوم، مسئولیت اعضاء هیأت مدیره شرکت جدید، راجع به امور شرکت، ثابت میباشد.	د دوهمې فقرې د حکم تر تنفيذ پورې د نوي شرکت د مدیره هیأت د غړو مسئولیت د شرکت د چارو په اړه ثابت دي.
ثبت ونشر موضوع انحلال شرکت، در دائره ثبت تجارتي، حتمی می باشد.	د شرکت د انحلال د موضوع ثبت او خپرول د سوداگري د ثبت په اداره کې حتمی دي.
دارائی دو شرکت متحد تا یکسال خلط نمیگردد.	د دوه متحدو شرکتونو شتمني تریوه کاله نه خلط کېږي.
هشتم: انحلال و تصفیه شرکتهای سهامی:	اتم: د سهامی شرکتونو انحلال او تصفیه:
اسباب انحلال- اصولنامه تجارت افغانستان ماده ۴۲۳:	د انحلال اسباب- د افغانستان د سوداگري د اصولنامې ۴۲۳ ماده.
ختم مدت معینه.	د معینې مودې پای ته رسېدل
حصول مقصد شرکت و یا سلب امکانات آن.	د شرکت د موخې ترلاسه کول یا د هغه د امکاناتو سلب

<p>بموجب ماده ۳۱۴ ضیاع دوثلث سرمایه شرکت.</p>	<p>د ۳۱۴ مادي له کبله د شرکت د پانگې د دوه ثلثو ضایع کېدل</p>
<p>در صورتیکه مجموع سهامداران از پنج نفر کم شوند.</p>	<p>کله چې د ونډه لرونکو شمېر له پنځه تنو کم شي.</p>
<p>ظهور سببیکه در اساسنامه موجب انحلال شرکت شمرده شده باشد.</p>	<p>د هغه سبب راڅرگندېدل چې په اساسنامه کې د شرکت د انحلال د سبب په توګه پېژندل شوي وي.</p>
<p>اتحاد شرکت با شرکت دیگر.</p>	<p>له بل شرکت سره د شرکت یوځای کېدل</p>
<p>افلاس شرکت.</p>	<p>د شرکت افلاس.</p>
<p>تصویب انحلال شرکت از طرف مجمع عمومی بموجب فقره اول ماده ۳۷۲.</p>	<p>د ۳۷۲ مادي د لمړي فقرې له کبله د عمومي مجمع لخوا د انحلال تصویب</p>
<p>اگر تعداد سهامداران از پنج تن کم شود ولی انحلال شرکت اعلان نگردد، هر شخص ذیعلاقه میتواند از محکمه تقاضای انحلال شرکت را نماید.</p>	<p>که د ونډه لرونکو شمېر له پنځه تنو څخه کم شي مګر د شرکت انحلال اعلان نه شي، هر ذیعلاقه شخې له محکمې څخه د شرکت د انحلال غوښتنه کولای شي.</p>
<p>دائنين شرکت با مراجعه به محکمه میتوانند، انحلال شرکتی را که دوثلث سرمایه خود را ضائع کرده باشد، تقاضا نمایند، مگر اینکه شرکت در مقابل طلبات دائنين تأمینات بدهد. در اینصورت محکمه نمیتواند حکم انحلال شرکت را صادر نماید.</p>	<p>د شرکت دائنين محکمې ته په مراجعه کولای شي د هغه شرکت د انحلال غوښتنه وکړي چې د خپلې پانگې دوه ثلثه يې له لاسه ورکړي وي، مګر دا چې شرکت د ديونو په مقابل کې تامينات ورکړي. پدې صورت کې محکمه نشي کولای د شرکت د انحلال حکم صادر کړي.</p>
<p>اگر انحلال شرکت (غیر از افلاس) مستند بعلت دیگری باشد، موضوع از طرف هیأت مدیره سه مرتبه هفته یکبار اعلان میگردد. دائنين میتوانند حقوق شانرا در ظرف یکسال بعد از اعلان سوم اخذ نمایند.</p>	<p>که د شرکت انحلال (د افلاس څخه پرته) مستند په بل علت وي، موضوع د مدیره هیأت لخوا درې ځلې او په اوونۍ کې یو ځل اعلانېږي. دائنين کولای شي د مدیره هیأت د دریم اعلان څخه وروسته خپل حقونه د یوه کال په ترڅ کې تر لاسه کړي.</p>
<p>اگر شرکت سهامی غیر از افلاس، بعلت دیگری منحل شده باشد، متعاقباً تصفیه می شود.</p>	<p>که سهامی شرکت د افلاس څخه پرته د بل علت له کبله منحل شوي وي متعاقباً تصفیه کېږي.</p>
<p>اگر در اساسنامه مامورین تصفیه تعیین نگردیده بودند، مجمع عمومی آنها را تعیین مینماید، و در</p>	<p>که په اساسنامه کې د تصفیه مامورین نه وي ټاکل شوي، عمومي مجمع هغوي ټاکلي شي، او که په</p>

عمومي مجمع کې هم د هغوي د ټاکلو په اړه پرېکړه نه وي شوې، د هغوي دندې د مدیره هیأت لخوا مخ ته وړل کېږي.

نهم: د گټې او تاوان حساب:

د گټو په توزیع کې ۵٪ د احتیاطي پانگې په توگه د شرکت د احتمالي ضرورونو د جبران لپاره ساتل کېږي. او دا کار تر هغه وخته دوام مومي چې احتیاطي پانگه د اصلي پانگې د څلورمې برخې ته ورسېږي. مگر دا چې په اساسنامه کې د هغه د زیاتوالي په اړه صراحت موجود وي.

که د ونډو بیه د هغه د ټاکل شویو بیهو څخه زیاته وي، د بیهو زیاتوالي هم بنسټي پر احتیاطي پانگه ورزیات کړل شي.

که احتیاطي پانگه هغه مقدار ته ورسېږي چې په اساسنامه یا قانون کې ټاکل شوې وي، او وروسته تناقص وکړي د اولې فقرې د یاد شوي ترتیب سره سم د دوهم ځل لپاره د گټو ساتلو ته دوام ورکول کېږي.

تر هغه وخته چې د شرکت ضرر جبران نشي او د احتیاطي پانگې مبلغ د ۴۴۲ مادې په بنسټ وضع نشي، گټې نه توزیع کېږي.

هغه گټه چې د دغه حکم په خلاف توزیع کېږي، غیر حقيقي گڼل کېږي، او د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې ۴۴۴ ماده پرې پلې کېږي.

که گټه د سؤنیت لکه د بیلانس نشتوالي یا په بیلانس کې د غیر حقيقي گټې بنودلو له کبله توزیع شوې وي، د غیر حقيقي گټې د استرداد په بنسټ مسترد کېږي. او د دغه ډول دعوي حق د هغه مودې

صورتیکه در مجمع عمومی نیز تعیین صورت نگرفته باشد، وظایف آنها را هیأت مدیره اجرا مینمایند.

نهم: حساب نفع و ضرر:

در توزیع منافع ۵٪ آن بنام سرمایه احتیاطی برای جبران ضررهای احتمالی شرکت نگهداشته میشود. و این کار تا وقتی ادامه پیدا میکند که سرمایه احتیاطی بمقدار ربع سرمایه اصلی برسد. مگر اینکه در اساسنامه راجع به زیادت آن صراحتی موجود باشد.

اگر قیمت سهام از قیمت های معینه آنها زیادت باشد، زیادت قیمت نیز ممکن است سرمایه احتیاطی علاوه شود.

اگر سرمایه احتیاطی بمقداریکه در اساسنامه و یا قانون تعیین گردیده، برسد، بعداً تناقص کند، مطابق ترتیب متذکره فقره اول، تا وقت اكمال نقصان، دوباره به نگهداشت منافع، ادامه داده می شود.

تا زمانیکه ضرر شرکت جبران نشود و مبلغ سرمایه احتیاطی بموجب ماده (۴۴۲) وضع نگردد، منافع توزیع نمی شود.

منافعیکه بخلاف این حکم توزیع میگردد، غیر حقيقي محسوب می شود، و ماده (۴۴۴) اصولنامه تجارت افغانستان بالایش تطبیق می شود.

اگر مفاد از روی سوء نیت از قبیل عدم موجودیت بیلانس و یا نشان دادن مفاد غیر حقيقي در بیلانس توزیع گردیده باشد، بموجب استرداد مفاد غیر حقيقي مسترد میشود. و حق این دعوی پنج سال

بعد از مدتی که در اساسنامه برای توزیع منافع معین است ساقط می گردد.

اگر سرمایه احتیاطی برای تلافی کسر ناشی از ضرر کفایت نکند تا زمان تلافی تمام ضرر منافع به سهامداران تقسیم شده نمیتواند.

خچه تر پنخو کالو پورې دي چې په اساسنامه کې د گټو د توزیع لپاره ټاکل شوي ساقطېږي.

که احتیاطی سرمایه د ضرر خچه د ورپېښ کسر د تلافی لپاره کفایت ونکړي د ټول ضرر د تلافی تر وخته گټه ونډه لرونکو ته نه وپشل کېږي.

څلورم فصل

محدودالمسئوليت شركتونه (لميتد)

د افغانستان د سوداګرۍ اصولنامه ۴۵۶-۴۷۰
مادې

تعريف:

هغه سوداګريز شركتونه چې د هغه پانګه پر ونډو د وېشلو وړ نده او د هر شريك مسئوليت په شركت كې د متعهدې پانګې په اندازه پورې محدود وي، محدودالمسئوليت نومول كېږي.

محدودالمسئوليت شركتونه د پانګو د شركتونو له ډلې شمېرل كېږي، مګر د اشخاصو له شركتونو سره هم نږدې دي، ځكه د دغه ډول شركتونو بېخېنا د شريكانو تر منځ متبادل شخصي اعتبار دي چې شريكان د هغه په بنسټ يو بل ټاكي.

د فعاليتونو ماهيت:

د بيمه له چارو پرته د نورو هر ډول معاملاتو لپاره تشكيل كېدای شي.

د تشكيل طريقه:

د شريكانو شمېر کم تر كمه دوه او زيات شمېري پنځوس تنه دي.

د عنوان څخه وروسته د ((محدود)) لميتد كلمه بايد حتماً ذكر شي.

پانګه:

له سل زرو افغانيو څخه كمه نه وي.

په ټولو پاڼو او اسنادو كې د شركت تر عنوان لاندې بايد د پانګې مقدار درج شي.

فصل چهارم

شركت‌های محدود المسئوليت (ليمتد)

اصولنامه تجارت افغانستان ماده های
۴۵۶-۴۷۰

تعريف:

شركت‌های تجارتي كه سرمایه آن غير منقسم بسهام بوده و مسئوليت هر شريك محدود باندازه سرمایه متعده او در شركت باشد، محدود المسئوليت ناميده می شود.

شركت‌های محدود المسئوليت از جمله شركت های سرمایه محسوب می گردند، ولی بشركت‌های اشخاص نیز نزديكي دارد، زیرا زیربنای این نوع شركتها اعتبار شخصي متبادل بين شركاء بوده كه شركاء باساس همان اعتبار شخصي يك ديگر را انتخاب مينمايند.

ماهيت فعاليتها:

غير از امور بيمه برای هرنوع معاملات تشكيل شده ميتواند.

طرز تشكيل:

تعداد شركاء اقلأ دو واكثرأ پنجاه نفر ميباشد.

بعد از عنوان، كلمه "محدود" - ليمتد - حتماً بايد ذكر شود.

سرمایه:

از يكصد هزار افغانی نبايد كم باشد.

در تمام اوراق واسناد در زیر عنوان شركت مقدار سرمایه بايد درج گردد.

اسناد اشتراك بانام می باشد.	د اشتراك اسناد نوم لرونكي وي.
انتقال اسناد فوق مقید بموافقت اکثریت شرکائیکه سه ربع سرمایه را نمایندگی کنند، می باشد.	د اسناد لېږد د هغه شریکانو د اکثریت په موافقې پورې تړلي دي چې د شرکت د پانگې د څلورو څخه د دریو برخو استازیتوب کوي.
اگر سرمایه شرکت متشکل از اسهام غیر نقدی باشد، در ظرف سه سال اول تشکیل شرکت، قابلیت انتقال را ندارد.	که د شرکت پانگه د غیر نغدي ونډو څخه جوړه شوي وي، د شرکت د تشکیل په دریو لمړنیو کلونو کې د لېږد قابلیت نلري.
اجراآت تشکیل: باجازه وزارت اقتصاد ملی تشکیل می یابد - عریضه تأسیس شرکت مشتمل بر امضاء تمام شرکاء ویا وکیل های شان می باشد - تمام سرمایه شرکت تعهد و اقلأ نصف آن بالفعل تأدیه می شود.	د تشکیل اجراآت: د ملي اقتصاد د وزارت په اجازه تشکیل کېدای شي - د شرکت د تاسیس په عریضه کې د ټولو شریکانو یا دهغوي د وکیلانو لاسلیک وي - د شرکت ټوله پانگه تعهد او کم تر کمه نیمایي یې بالفعل تادیه کېږي.
اداره:	اداره:
انتخاب مدیران شرکت چه از بین شرکاء باشد ویا از خارج شرکت مجاز می باشد.	د شرکت د مدیرانو ټاکل که د شریکانو له منځه وي یا د شرکت څخه بهر، مجاز دي.
مدیران یا در قرارداد شرکت ویا در اثر تصویب بعدی شرکاء تعیین میشوند.	مدیران یا د شرکت په تړون کې یا هم د شریکانو د وروستیو تصویبونو په ترڅ کې ټاکل کېږي.
مدیران شرکت در مورد اجراآت خلاف قانون یا اساسنامه مسئول هستند.	د شرکت مدیران د قانون یا اساسنامې د خلاف اجراآتو په اړه مسئول دي.
رأی دهی در پروسه تصاویب:	د تصویب په پروسه کې د رایې ورکړه:
هر شریک به تناسب سهمیکه در شرکت دارد، مستحق رأی شمرده می شود.	هر شخص د خپلې ونډې په بنسټ په شرکت کې د رایې مستحق گڼل کېږي.
تعديل قرارداد شرکت:	د شرکت د تړون تعديل:
در صورتیکه تعداد شرکاء از پنج نفر تجاوز نکند، تعديل باید باتفاق همه آنها صورت گیرد.	په هغه صورت کې چې د شریکانو شمېر له پنځو څخه زیات نه وي، تعديل باید د ټولو په اتفاق سره تر سره شي.
و در صورتیکه تعداد آنها بیش از پنج نفر باشد، موافقت آرای شرکائیکه دو ثلث سرمایه را تمثیل	په هغه صورت کې چې د شریکانو شمېر له پنځو څخه زیات وي، د هغه اشخاصو موافقت کافي دي چې د

پانگې دوه ثلثه تمثيل كړي.

ميكنند كافي است.

د شريك مړينه يا افلاس:

وفات ويا افلاس شريك:

د يوه شريك مړينه يا افلاس د شركت د فسخي سبب نگرخي.

وفات ويا افلاس يكي از شركاء باعث فسخ شركت نميشود.

كه د شريكان شمېر يواځې دوه تنه وي، هغه وخت يو يې مړ شي دوهم شريك مكلف دي چې د ځان لپاره يو بل شريك پيدا كړي، يا د هغه څخه پرته شركت منحل كېږي.

اگر تعداد شركاء صرف دو نفر باشد، آنگاه يكي آنها وفات نمايد شريك دوم مجبور است براي خود شريك ديگري بيايد، ويا در غير آن شركت منحل مي گردد.

د څارنې او مراقبت اجراءات:

اجراءات نظارت و مراقبت:

په هغه محدودالمسئوليت شركتونو كې چې د شريكانو شمېر له شلو تنو څخه زيات وي بايد يو يا څو تنه د څارونكو د هيات غړي موجود وي، ترڅو چې د څارونكو د هيات د احكامو سره سم سهامي شركتونه اجراءات وكړي.

در آنعده شرکتهای محدود المسئولیت که تعداد شرکاء از بیست نفر تجاوز میکند، باید يك و یا چند نفر عضو هیأت نظار موجود باشد تا طبق احکام هیأت نظار شرکتهای سهامی اجراءات نمایند.

په سهامي او محدودالمسئوليت شركتونو كې د دولت يو استازي د اصولنامې د مادو د پلي كولو د پروسې د مراقبت لپاره موظف كېږي. د هره دندې د جلا اصولنامې په بنسټ ټاكل كېږي.

در شرکتهای سهامی و شرکتهای محدود المسئولیت، يك نماینده دولت جهت مراقبت پروسه تطبیق ماده های اصولنامه توظیف می گردد. وظایف وی بموجب اصولنامه علیحده معین می گردد.

پرېكړه كول:

تصميم گيري (اتخاذ قرار):

په هغه صورت كې چې د شريكانو شمېر له شلو څخه زيات وي، د پرېكړه كونې بهير د سهامي شركتونو د قيودو او لوائحو سره سم تر سره كېږي.

در صورتیکه تعداد شرکاء از بیست نفر تجاوز کرده باشد، پروسه تصمیم گیری طبق قیود و لوائح شرکتهای سهامی انجام می یابد.

په هغه صورت كې چې د شريكانو شمېر له شلو څخه كم وي:

در صورتیکه تعداد شرکاء کمتر از بیست نفر باشد:

د رايې وركولو په بنسټ پرېكړه كېږي. په دواړو حالتونو كې لارم دي چې هغه شريكان چې د پانگې د نيمايي برخې استازيتوب كوي، تر مناقشې لاندې موضوع په گټه رايه وركړې وي.

بر اساس رأی دهی تصمیم گرفته می شود. در هر دو حالت لازم است که شرکائیکه اقلأ نصف سرمایه را نمایندگی می کنند، بر له (بفیع) موضوعیکه زیر مناقشه است، رأی داده باشند.

د محدودالمسئولیت شرکتونو په اړه د ۱۰۱ مادې حکم د پلي کولو وړ دي.

حکم ماده ۱۰۱ نیز راجع به شرکتهای محدود المسئولیت، تطبیق می شود.

۱ قضیه:

قضیه ۱:

د ۲۰۰۱/۱۰/۱ نېټه یو شخص د گل آغا په نامه د متضامن شریک په توګه له یوه شخص سره د غنچه گل په نامه د موصی (توصیه بالاسهم) شریک په توګه د (بسیطې توصیې د شرکت) د تاسیس لپاره تړون وکړ.

به تاریخ ۲۰۰۱/۱۰/۱ شخصی بنام گل آغا بصفت شریک متضامن با شخصی بنام غنچه گل بصفت شریک موصی (توصیه بالاسهم) عقدی را جهت تأسیس " شرکت توصیه بسیطه" باهم بستند.

دواړو لورو موافقه وکړه چې غنچه گل په جلا توګه د شرکت د ادارې او د شرکت په نامه د لاسلیک د کولو صلاحیت لري.

هر دو طرف باهم اتفاق نمودند که غنچه گل بشکل منفردانه صلاحیت اداره شرکت وامضاء بنام شرکت را دارد.

د ۲۰۰۱/۹/۲۶ نېټه غنچه گل د مدافع وکیل په توګه یو عین موجود د وکالت د دفتر په توګه د دريو کلونو لپاره په کرایه ونيو.

بموجب عقد اجاره مؤرخ ۲۰۰۱/۹/۲۶ غنچه گل بصفت وکیل مدافع يك عین موجود را بحیث دفتر وکالت برای مدت سه سال بکرایه گرفت.

دواړو لورو د یو بل په موافقه نوموړی ځای د ۲۰۰۰ ډالرو میاشتني کرایې په مقابل کې د خپلو فعالیتونو د مرکز په توګه وټاکه.

هر دو طرف باتفاق همدیگر محل مذکور را در مقابل کرایه ماهوار ۲۰۰۰ دالر مرکز فعالیتهای شرکت خویش تعیین نمودند.

شرکت خپلو فعالیتونو ته ادامه ورکوله، مګر نابیره گل آغا متوجه شو چې غنچه گل د ۲۰۰۲/۸/۱ نېټه له یو شمېر اخیستونکو سره داسې تړونونه کړي چې شرکت ته د لویې خسارې لامل شوي دي، او په عین وخت کې په منفردانه توګه یې د دوي د شرکت د مرکز د کرایې تړون فسخ کړی دي، او د شرکت د منقولاتو ټول اسناد یې تصاحب کړي دي.

شرکت به فعالیتهايش ادامه میداد، ولی دفعتاً گل آغا متوجه گردید که غنچه گل بتاريخ ۲۰۰۲/۸/۱ با عده از مشتریان قراردادهایی را بسته که باعث ایجاد خساره مالی بزرگ برای شرکت گردیده، وهمزمان به شکل منفردانه قرارداد کرایه مرکز شرکت شانرا فسخ نموده. وهمه اسناد منقولات شرکت را تصاحب نموده.

د نوموړي دعوي قانوني حلول او فرضیې بیان کړي؟ او همدارنگه توضیح کړی هغه اسناد چې مدعي په خپله دعوي کې پر هغوي استناد کوي کوم دي؟

فرضیه ها وحلول قانونی دعوی یی مذکور را بیان دارید؟ وهمچنان توضیح بدهید اسنادیکه مدعی در دعوی خود روی آن استناد می ورزد کدام ها اند؟

او تاسو د قاضي په توګه د نوموړي دعوي په فیصله کې پر کومو اسنادو تکیه کوئ؟

وشما بصفت قاضي روی کدام اسباب در فیصله دعوی مذکور اتکاء می ورزید؟

ثلورمه برخه سوداگریز اسناد

د سند تعریف:

سند په لغت کې هغه شی دی چې اعتبار پرې وشي او ((هغه لیکنه چې د حقوقي اعمالو په اثبات کې کارول کېږي، په هغه صورت کې سند دی چې د هغه شخص یا اشخاصو لخوا چې د هغوي په رامنځ ته کولو کې اغېزه لري، تنظیم شي)).

لنډه تاریخي سابقه:

د میلاد مسیح (علیه السلام) څخه دیارلس پېړۍ مخکې مصریانو خپل تړونونه او تعهدات په شفاهي توګه د شاهدانو په حضور کې د سوګند په اداء کولو سره سرته رسول. د تعهد د سرته رسولو څخه د سرغړونې او د سوګند د شاهدانو د شاهی په وخت کې یادي شوي سوګند قول ته د نه درناوي په توګه ګڼل کېده او د مجازاتو وړ پېژندل کېده.

وروسته د نوي قوانینو په نسبت، شهادت په حقوقي مسائلو کې بی اعتباره شو او دعوی د سند له وړاندي کولو پرته د اوریدو قابلیت نه درلوده مګر کله چې متعهد پخپل تعهد اقرار وکړي.

په قرآن مجید کې ذکر شويدي چې په معاملو کې مدیون د دوو شاهدانو په وړاندي د دین لیکلي اقرار لیک به دین ته سپاري.

د قرآن کریم په مختلفو آیاتو کې د سند لیکل نه یواځې دا چې منل شوي بلکه هڅول شوي هم دي.

د حقوقي لیدلوري څخه سند په یونان کې ډېر ارزښت موندلي، لکه څرنګه چې په لومړیو وختونو کې په روم کې رواج و چې سند یواځې اثباتي وسیله ګڼل کېده، وروسته یې په یونان کې په خپلواکه توګه

قسمت چهارم اسناد تجارتي

تعریف سند:

سند در لغت چیزی است که بدان اعتماد گردد. و "نوشته ای که در اثبات اعمال حقوقی به کار می‌رود، در صورتی سند است که به وسیله شخصی یا اشخاصی که در ایجاد آنها اثر دارند، تنظیم شود".

سابقه مختصر تاریخی:

در قرن سیزدهم پیش از میلاد مسیح (علیه السلام)، مصریان تعهدات و عقود خود را به صورت شفاهی در حضور شاهدین با ادای سوګند انجام میدادند. در صورت تخلف در انجام تعهد و گواهی شهود سوګند، سوګند یاد شده، به عنوان بی احترامی به قول محسوب گردیده، و مورد مجازات قرار می گرفت.

بعدها نسبت قوانین جدید، شهادت در مسایل حقوقی فاقد اعتبار گردید و دعوی بدون ارائه سند قابلیت استماع نداشت، مگر آنکه متعهد به تعهدش اقرار کند.

در قرآن مجید ذکر گردیده که در معاملات، مدیون با حضور دو شاهد نوشته ای حاکی از اقرار به دین، تسلیم داین نماید.

در آیات متفاوت قرآن مجید نوشتن و نوشته به عنوان سند، نه تنها پذیرفته شده، بلکه تشویق نیز گردیده است.

از نقطه نظر حقوقی، سند در یونان اهمیت بسیاری کسب نمود. در اوایل همانگونه که در روم مرسوم بود، سند فقط ابزار اثباتی به شمار میرفت. بعدها در یونان سند مستقلاً قدرت اجرائی یافت.

بدهکار تنها به این جهت که سند را امضا نموده، ملزم به تأدیه مبلغ تعهد شده می بود. بدون آنکه معامله اصلی وی با متعهدله مورد ارزیابی واقع گردد.

از این جا سند مجرداً حاوی حقوق می گردد.

سند در حقوق خصوصی:

سند در حقوق مدنی دارای اهمیت مهم می باشد وبالخصوص در مورد حق مالکیت اموال غیر منقول واثبات، امنیت و آسایش آن، دارای اهمیت بسزا می باشد.

البته از میان طریقه های قانونی موجود، مانند ارث، وصیت و غیره، مهمترین طریق رسیدن به مالکیت "عقود و معاملات" است.

سند در قانون تجارت دارای اهمیت بیشتر می باشد و میتوان گفت نظام اسناد بها دار، جانشین بر نظام تصرفات گردیده است.

تاجر در عصر امروز نسبت به گسترش معاملات تجارتي و ایجابات تکافو خواست های مصرف کننده، به دو اصل مهم وابسته می باشد که یکی آن سرعت معاملات و دیگر امنیت آنها می باشد سند که يك وسیله امنیت معاملات تجارتي می باشد در معاملات مذکور به عنوان ابزار اثباتی به گونه "مال منقول غیر عادی" که ارزش مبادلاتی دارد تظاهر وجودی کسب نموده است.

سند در قانون تجارت وصف تجریدی کسب می کند و دارای استقلال می باشد. این استقلال موجب خود کفایتی آن می گردد تا ارزش مختص بخود یابد به نحوی که "علت" ایجاد تعهد بی تأثیر می گردد و اساساً بدین جهت است که سند موجودیت دارد و منکر آن نمیتوان شد.

این خصوصیت سند تجارتي سبب سهولت قابل

اجرائی حواک و موند. پوروری یواخی لدی کبله چي سند یي امضاء کړی د تعهد شوې مبلغ په ورکړه مکلف و. پرته لدې چې د هغه اصلي معامله د متهدله په اړه تر څېړنې لاندې ونیول شي.

لدې ځاي څخه سند مجرداً د حقوقو حاوي کېږي.

سند په خصوصي حقوقو کې:

سند په مدني حقوقو کې ډېر اهمیت لري، په ځانگړي ډول د غیر منقولو اموالو د مالکیت د اثبات، د هغه د سوکالی او امنیت د حق په اړه ډېر ارزښت لري.

البته د موجود قانوني طریقه له ډلې لکه ارث، وصیت او نور مالکیت ته رسېدو تر ټولو ارزښتناکه لاره ((تړونونه او معاملات)) دي.

سند د سوداگري په قانون کې ډېر اهمیت لري او ویلاي شو چې د ارزښت لرونکو اسنادو نضام د تصرفاتو د نظام ځاي نیولي دي.

په نني عصر کې سوداگر د سوداگريزو معاملاتو د پراختیا له کبله او د مصرف کوونکو د غوښتنو د تکافو ایجابات له دوه ډېرو مهمو اصولونو سره تړلي دي چې یو یې د معاملاتو چټکتیا او بل د دوي امنیت دي. سند چې د سوداگريزو معاملاتو د امنیت مهمه وسیله ده په نوموړو معاملاتو کې د اثبات د وسیلې په توگه د ((غیر عادي منقول مال)) په ډول چې مبادلاتي ارزښت لري وجودي تظاهر موندلي دي.

سند په سوداگريز قانون کې تجریدي وصف تر لاسه کوي او د خپلواکۍ لرونکي دي. دا خپلواکي په خپلو پښو د درېدو سبب گرځي ترڅو ځانته یو ځانگړی ارزښت تر لاسه کړي په داسې ډول چې د تعهد د کولو ((علت)) بې اغېزې کېږي او اساساً لدې کبله دي چې سند موجود دي او د هغه څخه نشو منکر کېدای.

د سوداگريز سند دا ځانگړتیا په معاملاتو کې د ډېرې

آسانتیا سبب کېدای شي. ځکه چې نور نو په پاڼه کې د منعکس طلب د اعتبار او د هغه د انتقالو په اړه تردید نشته. لدې لارې په سوداګرۍ کې چټکتیا تامینېږي، ځکه ټول شیان د سوداګریز سند د تادیې د ((امنیت)) په برخه کې سازماندهي شوي دي.

ملاحظه انجام معاملات خواهد بود. زیرا دیگر تردیدی در اعتبار طلب منعکس در ورقه وصحت نقل وانتقالات آن وجود ندارد. از این طریق سرعت در تجارت تأمین میگردد، زیرا همه چیز در راستای "امنیت" پرداخت سند تجارتي سازماندهی شده است.

د اسنادو وېش:

تقسیم اسناد:

په ټولیز ډول اسناد په دوه ډوله وېشل شوي دي:

بطور کلی اسناد به دو نوع تقسیم گردیده اند:

رسمي اسناد

اسناد رسمي

عادي اسناد

اسناد عادي

رسمي اسناد: پر هغه اسنادو اطلاق کېږي چې د اسنادو او املاکو د ثبت په اداره کې تنظیم شوي وي یا دا چې په دفرونو کې رسمي اسناد تنظیم شوي وي.

اسناد رسمي: به اسنادی اطلاق میگردد که در ادارات ثبت اسناد و املاک تنظیم شده باشد یا اینکه در دفاتر اسناد رسمی تنظیم گردیده باشد.

عادي اسناد: د رسمي اسنادو څخه پرته هره لیکنه چې یو څوک په واک کې ولري او هغه ته د یوه حق څرګندونه وي، عادي سند ګڼل کېږي، لکه هغه رسید چې پو شخص یې بل ته د پیسو د ورکولو په وړاندې ورکوي، یا د مختلفو کالیو د پېر او پلور په اړه د جنسي تحویل او د ټولو کاغذونو د تسلیم کولو د رسید پاڼه.

اسناد عادي: به جز اسناد رسمي هرنوشته ای که کسی از فرد یا افراد ویا اشخاص در دست داشته باشد و بیانگر حقوقی برای او باشد، سند عادی محسوب می باشد، مانند رسیدی که کسی از دیگری در مقابل پول که به او پرداخت نموده است داشته باشد، یا رسید تحویل جنسی و تمام کاغذها و نوشته های مربوط به خرید و فروش کالاهای مختلف.

د اسنادو اعتبار:

اعتبار اسناد:

عادي او رسمي سند دواړه معتبر دي مگر د رسمي سند اعتبار د عادي سند په پرتله زیات دي او په هغه صورت کې چې د قوانینو او مقرراتو په بنسټ جوړ شوي وي، او ټول قانوني او شکلي اړخونه رعایت شوي وي، د لاندې پایلو څخه برخمن دی:

سند رسمي وعادي هر دو معتبر می باشند ولی اعتبار اسناد رسمي نسبت به اسناد عادي بیشتر بوده و در صورتی که بر مبنای قوانین و مقررات ترتیب گردیده شده باشد و جمیع جهات قانونی و شکلی رعایت شده باشد، از نتایج ذیل برخوردار می باشد:

د ثبت د قانون، د مدني قانون، د مدني محاکماتو د قانون او نورو قوانینو په وړاندې اعتبار

اعتبار در برابر قانون ثبت وقانون مدنی و اصول محاکمات مدنی وسایر قوانین

د هغوي د مصدق کاپي د سند حیثیت لري	کاپي مصدق آنها بمنزله خود سند می باشد:
د قضاتو او دولتي مامورینو په وړاندې اعتبار	اعتبار در نزد قضات و مامورین دولتی.
د تردید او انکار عدم مسموعیت یواځې د جعل کاري د ادعا او د هغه د ثبوت په وخت کې.	عدم مسموعیت تردید و انکار صرف در صورت ادعای جعل کاری واثبات آن.
د معاملې د طرفینود هغوي د ځاي ناستو لکه وارث، وکیل، وصي یا منتقل الیه په وړاندې اعتبار.	اعتبار نزد طرفین معامله، جانشینان آنها مانند وارث، وکیل، وصی، ومنتقل الیه.
د پورتنیو مسایلو د ذکر په بنسټ، رسمي اسناد اصولاً معتبر پېژندل کېږي او اثبات ته اړتیا نلري.	بنابر ذکر مسایل فوق، اسناد رسمی اصولاً معتبر شناخته شده و احتیاج به اثبات ندارد.

اسناد تجارتي:

سوداگريز اسناد:

سوداگريز اسناد له هغه اسنادو څخه عبارت دي چې د سوداگرو او سوداگريزو شرکتونو لخوا د مختلفو سوداگريزو چارو او مسائلو په اړه کارول کېږي او د تړون د طرفینو او د ذینفع اشخاصو لپاره د حق او حقوقو ایجاد کوي.	اسناد تجارتي عبارت از اسنادی می باشد که توسط تجار و شرکت های تجارتي در رابطه با امور و مسائل مختلفه تجارتي بکار میروند و برای اطراف قرارداد و اشخاص ذینفع ایجاد حق و حقوق می نماید.
د سوداگريزو اسنادو له ډلې څخه کولاي شو د دوي د یو شمېر یادونه وکړو:	از جمله اسناد تجارتي ميتوان به ذکر تعدادی از آنها بطور مثال تذکر نمود:

برات	برات
چک	چک
حجت	حجت
د پېر او پلور اسناد، فکتورونه، د حامل په وجه کې اسناد، د بورس پانې	اسناد خرید و فروش، فاکتورها، اسناد دروجه حامل، اوراق بورس
لیکونه او تلگرافونه او د سوداگريزو چارو مراسلات	نامه و تلگراف ها و مراسلات امور تجارتي
د دلائو دفترونه او حسابونه	دفاتر و صورت حساب دلالها
د مختلفو اجناسو د پېر او پلور په اړه تړونونه	قراردادهای مربوط به خرید و فروش کالاهای مختلف
د سوداگريزو اموالو د بیمې په اړه تړونونه او په	قراردادهای مربوط به بیمه اموال تجارتي و

ځانگړي ډول د هغوي د لېږد او تحويل په اړه

بالخصوص در مورد حمل و نقل و تحويل آنها

مگر د يادونې وړ ده چې مونږ پدې فصل کې يواځې د برات، چک، حجت او د سوداگريزو اسنادو د گټو په اړه غږېږو.

اما قابل تذکر است که ما در اين فصل صرف در مورد برات، چک، حجت و فوائد و مزايای اسناد تجارتي صحبت خواهيم نمود.

فصل اول برات
تحریر و شکل برات

لمری فصل برات
د برات لیکنه او شکل

ظهر نویسی	تصدیق کول
قبولی	منل
ضمانت	ضمانت
موعد	موعد
تأدیه	تأدیه
حق رجوع در حال عدم قبول وعدم تأدیه	د نه تأدیې او نه منلو له کبله د رجوع حق
تأدیه بالتوسط	بالتوسط تأدیه
تعداد نسخه های برات	د برات د نسخو شمېر
جعل کاری- تحریفات	جعل کاری- تحریفات
مرور زمان	د وخت تېرېدل

د برات تاریخچه:

په سوداگریزو معاملاتو کې د برات د دقیقې نېټې ټاکل ستونزمن ګڼل کېږي په فرانسه کې لومړنی تاریخي سند چې د برات په اړه په سوداگریزو معاملاتو کې کارول شوي دي په ۱۴۶۲ کال کې د مارچ په میاشت کې وه.

غالباً له ډېرو پخوا وختونو څخه د برات استعمالولو رواج وو، ځکه په پخوانیو تمدنونو کې عرف له قانون څخه مخکې موجود کېده، لدې کبله ویلای شو چې د ۱۴۶۲ کال فرمان د برات موجودیت تائید کړی دي.

د برات د مبادلې د تړون پر بنسټ منځ ته راغلي دي او کولای شو په حقیقت کې برات او سفته د مبادلې په حقوقو کې شامل وګڼو. او چک یې یوه برخه ونه شمېرو ځکه چې چک د امریکایي او انگریزي افکارو زېږنده ده.

برات په ټول نړۍ کې یو ارزښتناک سوداگریز سند دي، او د شکلي او موضوعي نظره د ځانګړې لړۍ تابع دي، شکلي شرایط په ډېرو هېوادونو کې سره ورته دي او د موضوعي نظره هم د مختلفو هېوادونو قوانین مشترک ټکي لري.

د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې په ۴۷۱ - ۵۴۴ مادې پورې برات له مختلفو اړوندو حقوقي اړخونو څخه څېړي.

۴۷۱-۴۷۲ مادې د برات د مندرجاتو او د هغه د اعتبار د حالت، ۴۷۳-۴۷۴ مادې د هغه د صدور او ۴۷۰ ماده د عندلریت تادیې په هکله بیان کوي.

د برات لاسلیک کولو اړوند موضوعات د ۴۷۷- ۴۷۸ مادې او د هغه د تصدیق د ۴۸-۴۸۹

تاریخچه برات:

تعیین تاریخ دقیق رواج برات در معاملات تجارتي مشکل به نظر میرسد در فرانسه اولین سند تاریخی که راجع به برات در معاملات تجارتي بکار برده شده است مؤرخه ماه مارچ ۱۴۶۲ می باشد.

ولی به احتمال قوی برات از تاریخ خیلی قدیمتری رایج بوده، زیرا در تمدنهای سابق همواره عرف قبل از قانون و جلوتر از آن موجودیت پیدا می کند، لذا میتوان گفت که فرمان مؤرخه مارچ ۱۴۶۲ موجودیت برات را تأیید کرده است.

برات بر مبنای قرارداد مبادله بوجود آمده و میتوان در واقع برات و سفته را شامل حقوق مبادله مسحوب نمود. و چک را جزء آن محسوب نکرد زیرا چک زاده افکار انگلیسی و امریکائی است.

برات یکی از اسناد مهم تجارتي در سراسر جهان به شمار میرود وتابع يك سلسله شرایط خاص از نظر شکلي واز نظر موضوعی می باشد. شرایط شکلي در خیلی از کشورها مشابه بوده واز نظر موضوعی نیز قوانین کشورهای مختلف دارای نقاط مشترک هستند.

در اصولنامه تجارت افغانستان ماده های ۴۷۱ الی ۵۴۴، برات را از جهات مختلف حقوقی مربوط بدان، مورد بررسی قرار میدهد.

ماده های ۴۷۱ و ۴۷۲ از مندرجات برات وحالت اعتبار آن، ماده های ۴۷۳ و ۴۷۴ در مورد صدور آن و ماده ۴۷۰ در مورد تأدییه عند الرؤیت بیان میدارند.

موضوعات مربوط به امضاء برات توسط ماده های ۴۷۷ و ۴۷۸، ظهر نویسی آن در ماده های ۴۸۰

الی ۴۸۹. قبولی در ماده های ۴۹۰ الی ۴۹۷ مورد بحث قرار دارد.

ضمانت برات در ماده ۴۹۹، موعد آن در ماده ۵۰۲ الی ۵۰۶، تأدیه آن در ماده های ۵۰۷ الی ۵۱۲، مسایل حق رجوع نسبت به عدم تأدیه در ماده های ۵۱۳ الی ۵۲۵ تذکر گردیده است. قبول بالتوسط در ماده های ۵۲۶ الی ۵۲۸ و تأدیه بالتوسط در ماده های ۵۲۹ الی ۵۳۳ تنظیم گردیده است. ماده های ۵۳۴ الی ۵۳۵ در مورد تعداد نسخه های برات، ۵۳۶ و ۵۳۷ در مورد جعل کاری و تحریفات، ۵۳۸ و ۵۳۹ در مورد مرور زمان، و ۵۴۰ الی ۵۴۴ در مورد احکام عمومی صحت می نمایند.

از نظر بررسی برات، تمام موضوعات مربوط به برات که در آغاز ذکر گردیده دارای اهمیت خاص می باشد. اما بهتر میدانیم تا بررسی موضوع را محدود به نکات ذیل سازیم:

تحریر و شکل برات:

برات باید دارای محتویات ذیل باشد:

ذکر کلمه برات در متن سند و این بهر زبانی که برات تحریر شده باشد

امر تأدیه مبلغ معین بدون قید و شرط

اسم مخاطب یعنی تأدیه کننده برات

موعد تأدیه و محل آن

اسم شخصی که مبلغ در وجه او ویا حواله کردش باید تأدیه شود

محل و تاریخ تحریر برات

امضای صادر کننده برات

سندی که یکی از مندرجات متذکره را دارا نباشد،

مادی، دهغه منل د ۴۹۰-۴۹۷ مادی تر خپرنې لاندې نیسي.

د برات ضمانت په ۴۹۹ ماده کې، دهغه موعد په ۵۰۲-۵۰۶ مادی، دهغه تادیه په ۵۰۷-۵۱۲ مادی، د نه تادیې له امله د مراجعې د حق مسایل په ۵۱۳-۵۲۵ مادو کې ذکر شوي دي. بالتوسط منل په ۵۲۶-۵۲۸ او د بالتوسط تادیه په ۵۲۹-۵۳۳ مادو کې تنظیم شوي دي. ۵۳۴-۵۳۵ مادی د برات د نسخو د شمېر په اړه، ۵۳۶-۵۳۷ مادی د جعل کاری او تحریفاتو، ۵۳۸-۵۳۹ مادی د وخت د تېرېدو، ۵۴۰-۵۴۴ د عمومي احکامو په اړه بحث کوي.

د برات د خپرنې له نظره هغه ټولې موضوع گانې چې پاس ذکر شوې، د ځانگړي ارزښت وړ دي. مگر پوهېږو چې د موضوع خپرنه په لاندې ټکو کې محدودده کړو:

د برات شکل او لیکنه:

برات باید دلاندې محتویاتو لرونکي وی:

د سند په متن کې د برات د کلمې ذکر او دا په هره ژبه چې لیکل شوي وي.

د ټاکلي مبلغ د ورکړې امر پرته له قید او شرط څخه

د برات د مخاطب یا تادیه کوونکي نوم

د تادیې موعد او ځاي

دهغه شخص نوم چې مبلغ د هغه په وجه یا حواله کې تادیه شي.

د برات د لیکلو ځاي او نېټه

د برات د صادر وونکي لاسلیک

هغه سند چې د ذکر شویو مندرجاتو دیوه لرونکي نه

وي، د لاندې حالاتو په استثنا د برات ماهيت نلري:

ماهيت برات را ندارد به استثنای حالات ذیل:

هغه برات چې د تاديې موعده پکې نه وي ذکر شوي، عندالرويت د تاديې وړ گڼل کېږي.

براتيکه در آن موعده تاديې ذکر نگرديده باشد، عند الرويت قابل تاديې تلقي ميگردد

هغه برات چې د تاديې ځاي پکې نه وي ذکر شوي په هغه ځاي کې وروسته د مخاطب نوم ذکر شوي وي، د تاديې وړ دي او دا موضوع د صدور د ځاي د نه ذکر کولو په اړه هم صدق کوي.

براتيکه که در آن محل تاديې ذکر نباشد در محليکه بعد از اسم مخاطب ذکر گرديده، قابل تاديې می باشد، و این موضوع در مورد عدم ذکر محل صدور نیز صدق دارد.

تصديق قول:

ظهر نویسی:

د برات له ځانگړتياوو څخه يو د هغه د لېږد وړتيا ده، چې دا امکان د سوداگريزو معاملو او د پيسو د ورکړې د آسانتيا له نظره د ارزښت وړ ده.

يکې از خصوصيات برات قابليت انتقال آنست که این امکان از نظر معاملات تجارتي و سهولت پرداخت پول دارای اهميت بسزائی می باشد.

برات د تصديق کولو په موجب د لېږد وړ دي، مگر دا چې صادروونکي يې په هغه کې درج کړې چې (د لېږد وړ ندي) د دغه جملې د يادولو په صورت کې برات د اړوندو قواعدو په بنسټ د لېږد وړ ندي. مگر د نه لېږد وړ غوښتنو د احکامو تابع دي. ددې استثنا څخه پرته برات د لېږد وړ دي. او کېدای شي چې هغه مخاطب او صادروونکي يا بل مسئول تصديق کړي، چې د هغه له کبله د متولد ټول حقوق له برات څخه لېږدول کېږي.

برات به موجب ظهرنویسی قابل انتقال می باشد، مگر اینکه صادر کننده آن، در آن درج نماید که برات قابل انتقال نیست. در صورت ذکر جمله متذکره برات قابل انتقال به اساس قواعد مربوط به برات نبوده، بلکه تابع احکام طلبات غیر قابل انتقال می باشد. خارج از این استثناء، برات قابل انتقال بوده و میتوان آنرا به مخاطب و صادر کننده و یا مسئولین دیگر ظهر نویسی نمود که در اثر آن کافه حقوق متولد از برات انتقال می یابد.

تصديق کول له هر ډول قيد او شرط څخه خالي ده، د شرايطو د درج په صورت کې د د تطبيق وړ نده يا بې اغېزې ده، پدې بنسټ د برات د وجهې يوه برخه تصديق کول باطل دی.

ظهر نویسی از هرگونه قيود و شروط عاری بود و در صورت درج شرایط، غیر قابل تطبيق و یا بلا اثر می باشد. بدین اساس ظهر نویسی يك قسمت از وجه برات باطل شمرده میشود.

تصديق کول خپله په برات کې يا د نه امکان په صورت کې د برات سره په يوه ملحقه پاڼه کې ليکل کېږي، او ايجابوي چې په دواړو حالاتو کې د تصديق کوونکي لخوا لاسليک شي.

ظهر نویسی یا در خود برات و یا در صورت عدم امکان، دريك ورقه ملحق ببرات نوشته میشود و ايجاب می نماید در هر دو صورت از طرف ظهر نویس امضاء گردد.

پداسې صورت کې چې په تصديق کولو کې د حامل نوم نه وي ذکر شوي يا تصديق کوونکي په تصديق يا ورسره ملحقه پاڼه کې يواځې په لاسليک اکتفاء

در صورتی که در ظهرنویسی اسم حامل ذکر نگرديده باشد و یا ظهرنویس در ظهر برات یا ورقه ملحق تنها به امضاء اکتفا کرده باشد، در این صورت ظهر

نویسی سفید محسوب می‌گردد و صحیح و معتبر است.

حامل برات نوع ظهر نویسی سفید، می‌تواند آنرا به اسم خویش و یا یک شخص دیگر، ظهر نویسی نماید.

ظهر نویس میتواند، ظهر نویسی جدید را منع قرار دهد. در این صورت ظهر نویس مذکور هیچ ضمانتی را در مقابل شخصیکه بعد از آن برات باو ظهر نویسی شده باشد، ندارد.

لازم است یادآور گردید که ظهر نویسی های خط زده شده قابل اعتبار نمی‌باشد.

قبولی:

یکی از موضوعات مهم دیگر راجع به برات، موضوع قبولی آن می‌باشد و به اساس ماده ۴۹۰ اصولنامه تجارت افغانستان، موضوع بر مبنای ذیل مورد بررسی قرار گرفته میتواند:

صادر کننده میتواند برای قبولی مخاطب، مرور مدتی را قید نماید، در این صورت برات باید قبل از ختم موعد مذکور به مخاطب ارائه گردد.

صادر کننده میتواند بدون تعیین کدام مدت به حامل مکلفیت بدهد، تا برات را برای قبولی به مخاطب ارائه نماید.

صادر کننده میتواند بنویسد، که ارائه قبل از تاریخ معیین بعمل آمده نمی‌تواند.

در صورتیکه از طرف صادر کننده قید (غیر قابل قبول) درج نشده باشد، هر ظهر نویس میتواند، با تعیین یک مدت و یا بدون تعیین مدت، برات را برای قبول مشروط نماید.

و کپی، پدې صورت کې تصدیق کول سپین بلل کېږي او صحیح او معتبر دي.

د سپینې تصدیق کونې د برات حامل کولای شي هغه په خپل نوم یا د بل چاپه نوم تصدیق کړي.

تصدیق کوونکي کولای شي نوي تصدیق کول منعه کړي، پدې صورت کې تصدیق کوونکي د هغه چا په مقابل کې چې وروسته برات ورسره تصدیقېږي هېڅ ډول ضمانت نلري.

د یادولو وړ ده چې کرښه رانېکل شوي تصدیقونه د اعتبار وړ ندي.

قبولي يا منل:

د برات اړونده بله ارزښتناکه موضوع د هغه د منلو موضوع ده او د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې د ۴۹۰ مادې پر بنسټ موضوع په لاندې ډول څېړل کېږي:

صادروونکي کولای شي د مخاطب د منلو لپاره، نېټه ثبت کړي، پدې صورت کې باید برات د نوموړي وخت څخه مخکې مخاطب ته وړاندې شي.

صادروونکي کولای شي چې دوخت له ټاکلو پرته حامل ته مکلفیت ورکړي، ترڅو برات د مخاطب د قبولي لپاره وړاندې کړي.

صادر کوونکي کولای شي چې ولیکي، چې د ټاکلي وخت څخه مخکې نشي وړاندې کېدای.

په هغه صورت کې چې د صادروونکي لخوا د (د نه منلو وړ) قید نه وي درج شوي، هر تصدیق کوونکي کولای شي د یوې مودې په ټاکلو سره یا د مودې د ټاکلو پرته برات د منلو لپاره مشروط کړي.

د برات تسليمي:

تسليمی برات:

د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې د ۴۹۳ مادې پر بنسټ حامل مکلف ندي چې هغه برات چې د مخاطب د قبولۍ لپاره يې وړاندې کوي، هغه ته تسليم کړي.

بڼه اساس ماده ۴۹۳ اصولنامه تجارت افغانستان، حامل مجبور نیست براتی را که برای قبولی به مخاطب ارائه می نماید، به او تسلیم دهد.

مخاطب کولای شی چې د هغه ورځې په سبا چې برات ورته وړاندې شوي، د دوهم ځل لپاره د وړاندې کولو غوښتنه وکړي.

مخاطب میتواند فردای روزی که برات به او ارائه گردیده، برای بار دوم طالب ارائه گردد.

د قبولۍ په اړه باید یادونه وشي چې د قبول په عبارت سره منل شوي وي، او د مخاطب له لوري لاسلیک کېږي. مگر د برات پر مخ یواځې د مخاطب لاسلیک د قبول د کلمې پرته هم د منلو حکم لري.

در مورد قبولی باید متذکر گردید که قبول به عبارت قبول گردیده است، و از طرف مخاطب امضاء میگردد. اما محض امضای مخاطب بدون کلمه قبول در روی برات هم در حکم قبول است.

له بل لوري که مخاطب د برات د منلو په وخت کې د هغه نېټه نه وي درج کړې، د حامل لپاره لازم دي چې د خپلو حقوقو د ساتلو لپاره د تصدیق کونکو او صادروونکو په وړاندې د اعتراض د پانې د تنظیم سره چې په یوه ټاکلي وخت کې لیکل شوي وي، د مخاطب دا غفلت اثبات کړي.

از جانب دیگر اگر مخاطب در حین قبول نمودن برات، تاریخ آنرا درج ننموده باشد، برای حامل لازم است تا برای حفظ حقوق خود در مقابل ظهر نویس ها و در مقابل صادر کننده، با تنظیم يك ورقه اعتراض (پروتست) که در يك وقت و مدت معینی تحریر شده باشد، این غفلت مخاطب را اثبات نماید.

منل باید د کوم قید او شرط څخه پرته وي مگر مخاطب کولای شي د برات د محتوي مبلغ یوه برخه ونه مني په بله مانا مخاطب مکلف ندي چې د ټول محتويه مبلغ ورکړه ومني. پدې صورت کې مخکیني تصدیقونکي او صادروونکي د پاتي محتويه مبلغ د ورکړې په اړه د حامل په وړاندې مسئولیت لري.

قبولی باید بدون قید و شرط صورت گیرد ولی مخاطب می تواند جزئی از مبلغ محتويه برات را قبول نکند به معنی دیگر مخاطب مجبور نیست، پرداخت کامل مبلغ محتويه را قبول نماید. در این صورت ظهر نویسان قبلی و صادر کننده در مورد پرداخت بقیه مبلغ محتويه، در مقابل حامل مسئولیت دارند.

هغه شخص چې برات مني د هغه د تادیبي مسئول دي. د تادیبي د امتناع په صورت کې د برات حامل کولای شي د سوداګرۍ د اصولنامې د ۵۱۸ او ۵۱۹ مادې پر بنسټ د ټولو حقوقو د ترلاسه کولو لپاره د دعوي اقامه وکړي.

شخصی که برات را قبول می نماید مسئول تأدیه آنست. در صورت امتناع تأدیه، حامل برات میتواند به اساس مواد ۵۱۸ و ۵۱۹ اصولنامه تجارت، برای حصول همه حقوق قابل مطالبه اقامه دعوی نماید.

ضمانت:

ضمانت په سوداگری او سوداگریزو معاملاتو کې د یوه ارزښتک عنصر په توګه شمېرل کېږي. البته په سوداگریزو اړیکو او په ځانګړي ډول په نړیوالو سوداگریزو اړیکو کې د سوداگریزو معاملاتو طرفین پوره بارو لري چې دخپلو تعهداتو د نه تر سره کولو په وخت کې لارم اعتبار له لاسه ورکوي او په راتلونکو معاملاتو کې له ډېرو ستونزو سره مخامخ کېږي او د هغوي د نه اعتبار اطلاع ثالثو اشخاصو ته هم رسېږي. د دې عنصر سره سره د تعهداتو د مراعات لپاره ټینګار، هغه طرفین چې د لومړي ځل لپاره سوداگریزه معامله تر سره کوي، غوره ګڼي چې د پیسو ورکړه د لارم مصئونیت څخه برخمنه وي.

د لاندې دلایلو په بنسټ ضمانت کېدای شي چې د برات تادیه په جزوي یا بشپړ ډول تامین کړي.

نوموړي تضمین د برات د لاسلیک کونکو څخه د یوه یا د یوه ثالث شخص لخوا ترسره کېدای شي.

نوموړی ضمانت یا خپله په برات کې او یا هم په یوه ملحقه پاڼه کې درج کېږي، او د ضامن لخوا لاسلیک کېږي. همدارنګه د صادر کوونکي او مخاطب څخه پرته د نورو اشخاصو لاسلیک د ضمانت ښونه کوي.

د یادولو وړ ده چې په ضمانت کې باید ذکر شي چې د کوم شخص په حساب ضمانت شوي دي او د نوموړي د ذکر څخه پرته ضمانت د صادر وونکي په اړه شمېرل کېږي.

ضمانت په هغه صورت کې د تطبیق وړ دي او د ضامن لپاره مسئولیت ایجادوي چې برات په قانوني ډول ترتیب شوي وي. د هغه څخه پرته ضامن د ځواب له ورکولو څخه خلاص دي.

ضامن د برات د وجهې د تادیه په صورت کې حق لري چې ضمانت شوي شخص او نور اشخاصو ته چې د ضمانت شوي شخص په نزد مسئول دي رجوع وکړي.

ضمانت:

ضمانت يك عنصر مهم در تجارت ودر معاملات تجارتي بشمار میرود. البته در روابط تجارتي وبالخصوص روابط تجارتي بين المللی، طرفین معاملات تجارتي یقین کامل دارند که در صورت عدم مراعات تعهدات خویش، اعتبار لارمه را از دست داده ودر معاملات بعدی روبرو با مشکلات وسیع خواهند گردید وعدم اعتبار آنها به اطلاع اشخاص ثالث نیز خواهد رسید. با وجود این عنصر فشار برای مراعات تعهدات، طرفینی که برای بار اول معامله تجارتي انجام میدهند، ترجیح میدهند تا پرداخت پولی از يك مصئونیت لارمه برخوردار باشد.

بنا بر دلایل فوق ضمانت میتواند تأدیه يك برات را بصورت جزو ویا کامل تأمین نماید.

تضمین مذکور از جانب یکی از امضاء کنندگان برات ویا يك شخص ثالث امکان پذیر می باشد.

ضمانت مذکور یا در خود برات ویا در يك ورقه ملحقه درج میگردد واز طرف ضامن امضا میگردد. همچنان امضای اشخاص دیگر غیر از صادر کننده ومخاطب، افاده ضمانت را می کند.

قابل تذکر است که در ضمانت باید ذکر گردد که بحساب کدام شخص ضمانت صورت گرفته است و در صورت عدم ذکر مذکور، ضمانت در مورد صادر کننده محسوب میگردد.

ضمانت در صورتی قابل تطبیق است وایجاد مسئولیت برای ضامن می نماید که برات بشکل قانونی ترتیب شده باشد. در غیر آن ضامن از جوابدهی بری می باشد.

ضامن در صورت تأدیه وجه برات حق دارد علیه شخص ضمانت شده و اشخاص دیگری که نزد شخص ضمانت شده مسئولیت دارند، رجوع نماید.

د برات تادیه:

د برات حامل مکلف دي چې په ټاکلې موده یا د نوموړي موعده څخه حداکثر دوه کاري ورځې وروسته مخاطب ته رجوع وکړي.

په هغه صورت کې چې مخاطب د برات وجه تادیه کړي، کولای شي له حامل څخه د هغه غوښتنه وکړي ترڅو چې برات رسید ولیکي او ورته تسلیم یې کړي.

د برات د یوې برخې تادیه امکان لري.

د موعده څخه مخکې تادیه:

مخاطب د موعده څخه مخکې پر تادیې مکلف ندی. پداسې صورت کې چې دغه عمل سرته ورسوي دهغه زیان خپله نوموړي ته متوجه دي.

د نه منلو یا نه تادیې په صورت کې د رجوع حق:

که د برات وجه پوره شي او د مخاطب لخوا تادیه نشي، یا دا چې له ژمنې مخکې او یا د برات د حامل د وجه د لاسته راوړلو په نسبت کم شي، د برات حامل د برات مسئولانو ته د رجوع اجازه لري.

د ژنیو د ۴۳ مادې او د افغانستان د سوداګرۍ د اصولنامې د ۵۱۳ مادې په بنسټ د برات لرونکي کولای شي د مراجعې خپل حق (د پای ته رسېدو څخه مخکې) د تصدیق کوونکو، صادروونکو او نورو مسئولو اشخاصو په وړاندې په لاندې حالاتو کې وکاروي:

د برات د مودې په رارسېدو سره نه تادیه

د بشپړ برات یا دهغه د یوې برخې له منلو څخه امتناع

د مخاطب د افلاس په صورت کې که برات منل شوي وي یا نه

تأدیه برات:

حامل برات مکلف است که در موعده تعیین شده ویا در حد اکثر دو روز کاری بعد از موعده مذکور، به مخاطب رجوع نماید.

در صورتی که مخاطب وجه برات را تأدیه نماید، میتواند از حامل تقاضای آنرا نماید تا به برات رسید تحریر وآن را تسلیم کند.

تأدیه قسمتی برات امکان پذیر است.

تأدیه قبل از موعده:

مخاطب مجبور به تأدیه قبل از موعده نمی باشد. در صورتی که این عمل را انجام نماید ضرر آن متوجه خودش می باشد.

حق رجوع در حال عدم قبول وعدم تأدیه:

اگر وجه برات بسر رسید وتوسط مخاطب پرداخت نشود، یا اینکه پیش از وعده، امکان حامل برات نسبت به دست آوردن وجه کاهش یابد، حامل برات اجازه رجوع به مسئولان برات را دارد.

به اساس ماده (۴۳ پیمان ژنوا) ماده (۵۱۳ اصولنامه تجارت افغانستان)، دارنده برات می تواند، حق مراجعه خود را (قبل از سر رسید) علیه ظهر نویسان، صادر کننده و اشخاص مسئول دیگر، در حالات ذیل بکار برد:

عدم تأدیه در حلول مدت برات

امتناع از قبولی قسماً و یا کلاً برات.

در صورت افلاس مخاطب چه برات قبول گردیده باشد و یا نه.

در صورت معطلی تأدیه برات خواه به امر محکمه باشد و یا خارج از آن.

در صورت مراجعه حامل به محکمه و تحت مراقبت گرفتن اموال مخاطب برای ضمانت وجه و عدم نتیجه از این عمل.

در صورت افلاس صادر کننده براتی که غیر قابل قبول باشد.

البته استنکاف از قبول و یا تأدیه برات، باید توسط يك ورقه رسمی که اعتراض نامه عدم قبول و یا عدم تأدیه نامیده میشود، اثبات گردد.

مرور زمان:

کافه دعاوی که علیه قبول کننده بر مبنای برات امکان پذیر است، از تاریخ حلول موعد تأدیه بعد از مرور سه سال ساقط میگردد.

دعاوی که حامل، علیه ظهر نویسان و صادر کننده، خواهان اقامه باشد، بعد از مدت یکسال از تاریخ اعتراضیکه به وقت معین آن ترتیب گردیده، ساقط میشود.

دعاوی ظهر نویسان علیه همدیگر و یا علیه صادر کننده، در مدت شش ماه بعد از تاریخ تأدیه برات، ساقط میگردد.

د برات د تادیی د خنډ په حالت کې که د محکمې په امر وې یا هغه څخه بهر

محکمې ته د حامل د مراجعې او د وجه د ضمانت لپاره د مخاطب د مالونو تر مراقبت لاندې نیول او لدې عمل څخه د پایلې نه تر لاسه کولو په صورت کې.

د داسې برات د صادروونکي د افلاس په صورت کې چې د منلو وړ نه وي.

البته د برات د تادیی یا منلو څخه استنکاف باید د یوې رسمی پانې په وسیله چې د نه منلو یا د نه تادیی د اعتراض پانې په نامه یادېږي، ثبوت شي.

د وخت تېرېدل:

ټولې هغه دعواګانې چې د منونکي په وړاندې د برات په بنسټ امکان لري، د تادیی د نېټې څخه وروسته د دریو کلونو په تېرېدو ساقطېږي.

هغه دعواګانې چې حامل غواړي د تصدیقوونکو او صادروونکو په وړاندې اقامه کړي، د هغه اعتراض له نېټې څخه چې د هغه په ټاکلي وخت ترتیب شوي وي، د یوه کال په تېرېدو سره ساقطېږي.

د تصدیقوونکو دعواګانې یو پر بل یا د صادروونکي په وړاندې د برات د تادیی له نېټې څخه د شپږو میاشتو په موده کې ساقطېږي.

فصل دوم چك	دوهم فصل چك
مندرجات يا محتويات چك	د چك مندرجات يا محتويات
شرايط صدور وسبب صدور چك	د چك د صدور شرايط او سبب
ارائه وتأييه چك	د چك وړاندې كول او تادييه
علل عدم پرداخت چك	د چك نه تاديي علتونه
مواردی كه صادر كننده چك ميتواند دستور عدم پرداخت چك را بدهد	هغه موارد چې صادروونكي كولاي شي د چك نه وركړې امر وكړي.
مراجعه بنا بر عدم تادييه	د نه تاديي له كبله مراجعه
انتقال چك	د چك لېږد
انواع چك	د چك ډولونه
مرور زمان	د وخت تېرېدل
نتايج صدور چك بدون سرمايه	د پانگې په نه درلودو سره د چك صادروول

چك

د سوداگریزو اسنادو له ډلې یو ارزښتناک او معتبر سند چک دي چې د نړۍ په ډېرو هېوادونو کې زیات استعمالېږي. ځکه چې چک د سکوکاتو او اسکناسونو ځای نیولي او ددې په ځای چې خلک د کالیو او مالونو د پېرودلو په معاملاتو کې د هغه بیه په نغدو پیسو ورکړي د چک په صادرولو ورکوي داسې چې برسېره په سوداګرو او مسلکيانو او د آزادو مشاغلو خاوندان، د دولت مامورین هم کولای شي خپل حقونه د چک په وسیله له بانک څخه واخلي. لدې کبله د چک مفهوم ټولو خلکو ته روښانه دي، مګر د قانوني، جزایي او حقوقي مسائلو څخه د چک صادروونکي، لرونکي او گټه اخیستونکي کافي خبرتیا نلري پدې لحاظ په ډېرو مواردو کې له ستونزو سره مخ کېږي او د انتظامي او قضایي سیستم لپاره ستونزې جوړوي.

د یادونې وړ ده چې چک د قانون له مخې د نړۍ په زیاتره هېوادونو کې د لږم الاجراء اسنادو له ډلې څخه بلل کېږي او د قضایي ملاتړ لاندې دي. د سوداګریزو مضاربوي شرکتونو او متعددو ارزښتناکو پلورلو او اخیستلو ته اړتیا او د سوداګریزو کالیو له مبادلې سره او د بانک او بانکدارۍ ارزښت د سوداګریزو اسنادو لکه د سفته او برات او نورو ترمنځ ځانګړی ځای لري. د پانګې څخه بغیر د چک صدور (یعنې هغه لږمې پیسې چې د چک د تادیې لپاره په بانکي حساب کې وجود ولري) د جزایي تعقیب سبب او د حبس او نغدي جرمي لامل کېږي.

د پورتنیو تشریحاتو په بنسټ ویلای شو چې چک دهغه اسنادو له ډلې څخه دي چې هم د سوداګرۍ او هم د مجازاتو په عمومي قانون کې د توجه وړ ګرځېدلې دي. په افغانستان کې د سوداګرۍ اصولنامې چک په ۵۴۹-۵۸۲ مې مادې پورې څېړلې دي.

چك

یكى از اسناد مهم و معتبر تجارتي، چك می باشد که در اکثر کشورهای جهان کاربرد زیادی از آن به عمل می آید. زیرا چك جای سکوکات و اسکناسها را گرفته و به جای اینکه مردم در معاملات و خرید اجناس و کالا و اموال، بهاء آنرا با پول نقد بپردازند، با صدور چك پرداخت می کنند به طوری که علاوه بر تجار و کسبه و صاحبان حرف و مشاغل آزاد، مامورین دولت نیز می توانند حقوق خود را به وسیله چك از بانکها دریافت نمایند. لذا مفهوم چك برای اکثریت مردم روشن می باشد، لیکن از مسائل قانونی و کیفری و حقوقي آن، همه دارندگان و صادر کنندگان و استفاده کنندگان چك، اطلاع کافی ندارند بدین لحاظ در بسیاری موارد دچار مشکل گردیده و برای مراجع انتظامی و دستگاه قضائی نیز مشکلات ایجاد میگردد.

قابل تذکر است که در اکثریت کشورهای دنیا، چك به موجب قانون، از جمله اسناد لږم الاجرا بوده و مورد حمایت قضائی قرار دارد. و با وجود شرکتهاى تجارتي و مضاربه ای و نیاز به خرید و فروش های متعدد و گرانبها و مبادلله کالاهای تجارتي، و اهمیت بانک و بانکدارى، جایگاه بخصوصی در بین اسناد تجارتي از قبیل سفته و برات و غیره دارد، و از اهمیت خاصی برخوردار می باشد، و در صورت صدور چك بدون سرمایه (یعنی پول لږمه که در حساب بانکی برای تأدییه چك موجود باشد)، موجب تعقیب جزائی و مستوجب مجازات حبس و جریمه نقدی می باشد.

بنابر تشریحات فوق، میتوان اظهار نمود که چك از اسنادی است که هم در قانون تجارت و هم در قانون مجازات عمومی مورد توجه قرار گرفته است. در افغانستان اصولنامه تجارت چك را در ماده های ۵۴۹ الی ۵۸۲ مورد بررسی و تنظیم قرار داده است.

محتوی چك در ماده ۵۴۹ درج گردیده، ماده ۵۵۰ الی ۵۵۸ در مورد صدور چك، موضوع تكت پولی، امضاء آن ومكلفیت شخص صادر كننده مسائل را بیان میدارد.

موضوعات مربوط به ظهر نویسی در ماده های ۵۵۹ الی ۵۶۱ تنظیم گردیده وماده ۵۶۲ مربوط به ضمانت می باشد.

ارائه وتأدیه چك را ماده های ۵۶۳ الی ۵۶۹ مورد بررسی قرار میدهد وانتقال چك های منحطط وچك های قابل انتقال بحساب، در ماده های ۵۷۰ الی ۵۷۲ ومسائل مربوط به مراجعه، بنا به عدم پرداخت آن، در ماده ۵۷۳ الی ۵۷۸ ذکر گردیده است. ماده های ۵۷۹ و ۵۸۰ از تعدد نسخه های چك، ماده ۵۸۱ از ساخته کاری وتحریفات وبلاخره ماده ۵۸۲ از مرور زمان صحبت می نمایند.

مسائل مربوط به چك را قرار ذیل مورد بررسی قرار می دهیم:

مندرجات یا محتویات چك:

هر قطعه چكی كه صادر میشود برای حایز گردیدن صفت چك باید دارای محتویات ذیل باشد:

ذكر كلمه چك در متن سند

اسم شخص مخاطب یعنی تأدیه كننده

ذكر محل تأدیه

قید محل، تاریخ صدور چك

امضای صادر كننده

امر بلاقید وشرط تأدیه مبلغ

مبلغی كه باید پرداخت گردد

د چك محتوی به ۵۴۹ ماده كپی درج شوي دي. د ۵۵۰-۵۵۸ مادي پورې د چك د صادرېدو په هكله، د پیسو د تكت موضوع، د هغې لاسليك او د صادروونكي شخص مكلفیت بیانوي.

د تصدیق اړوند موضوعات په ۵۵۹-۵۶۱ مادي پورې تنظیم شويدي. ۵۶۲ ماده په ضمانت پورې اړه لري.

د چك تادیه او وړاندې كول په ۵۶۳-۵۶۹ مادي پورې خپرل شوي دي او د منحططو او د لېږد وړ چكونو لېږدول حساب ته، په ۵۷۰-۵۷۲ مادو كې او د مراجعې اړوند د نه ورکړې له امله، په ۵۷۳-۵۷۸ مادو كې ذکر شوي دي. د ۵۷۹-۵۸۰ مادي پورې د چك د نسخو له تعدد څخه، ۵۸۱ مه ماده له جعلیتوب او تحریفاتو او په پای كې ۵۸۲ ماده د وخت له تېرېدو څخه بحث كوي.

د چك اړوند مسایل په لاندې ډول تر څېړنې لاندې نیسو:

د چك محتویات یا مندرجات:

هره قطعه چك چې صادرېږي، د چك دصفت د ترلاسه كولو لپاره باید د لاندې محتویاتو لرونكې وي:

د سند په متن كې د چك د كلمې یادونه

د مخاطب یا تادیه كوونكي نوم

د تادیه د ځاي یادونه

د چك د صدور ځاي او د نېټې ثبتول

د صادروونكي لاسليك

بې له قید او شرطه د مبلغ د ورکړې امر

هغه مبلغ چې باید ورکړ شي

هغه سند چې د یادو شویو څخه دیوه لرونکي نه وي، چک نه گنل کېږي، مگر د یادونې وړ ده چې د تادیې د ځای او د چک د صدور ځای په اړه د سوداګرۍ د اصولنامې د ۵۵۰ مادې پر بنسټ، چک د اعتبار وړ دي، او یاد شوي ځایونه په هغه صورت کې اول ځای گنل کېږي چې د مخاطب د نوم تر څنګ او په دوهم مورد کې د صادرونکي له نامه څخه وروسته ذکر شوي وي.

د چک د صدور شرطونه او د هغه سببونه:

قانوناً چک په هغه حال کې صادرېږي چې صادرونکي د مخاطب په وړاندې شتمني ولري او مخاطب د هغه د اداء کولو په اړه په څرګنده یا ضمني توګه موافقه ولري. په عمومي صورت مخاطب عبارت دي له یو بانک څخه چې صادرونکي په هغه کې خپله شتمني یوه بانکي حساب ته تسلیم کړې وي او د سوداګریزو او غیر سوداګریزو معاملاتو، د خپل پور د ورکړې او نورو چارو لپاره چک صادروي.

د چک وړاندې کول او اداء کول:

د چک د مهمو ځانګړتیاوو څخه یوه داده چې د عندالرویه د اداء کولو وړ وي. هر شرط چې د دغه ځانګړتیا په خلاف وي د اعتبار وړ ندي. د دغه ځانګړتیا په بنسټ په هماغه لحظه چې چک صادر شي د اداء کولو وړ وي.

د پورتنۍ موضوع په رڼا کې که د چک صادرونکي د صادرېدو له نېټې سره بله نېټه هم درج کړي او سره لدې هم چې د چک وړونکي ومني چې تر نوموړې نېټې پورې به چک مخاطب ته نه وړاندې کوي، د دغه ژمنې د نه مراعات په وخت کې چک مخاطب ته د وړاندې کولو سمدلاسه د تادیې وړ دي. او صادرونکي پدې اړه هېڅ ډول قضایي عملکرد څخه برخمن کېدای نشي. په بله وینا صادرونکي نشي کولای چې په حامل باندې دعوي اقامه کړي او د تاوان غوښتونکي شي.

سندی که دارای یکی از شرایط متذکره فوق نباشد، چک محسوب نمی گردد، اما قابل تذکر است که در مورد عدم ذکر محل تأدیه و محل صدور چک، به اساس ماده ۵۵۰ اصولنامه تجارت، چک قابل اعتبار بوده و محلات مذکور در مورد اول محلی به حساب میروند که در پهلوی اسم مخاطب و در مورد دوم بعد از اسم صادر کننده ذکر گردیده باشد.

شرایط صدور چک و سبب صدور چک:

در اصل چک در حالی صادر میشود که صادر کننده در نزد مخاطب دارائی داشته و مخاطب در اثر موافقه صریح و یا ضمنی به تأدیه آن مکلف باشد. بالعموم مخاطب عبارت است از یک بانک که در آن صادر کننده دارائی خویش را در یک حساب بانکی تحویل نموده و برای اجرای معاملات تجارتي و یا غیر تجارتي و یا پرداخت دین خویش و دیگر امور، چک صادر می نماید.

ارائه و تأدیه چک:

یکی از خصوصیات مهم چک مبنی بر آنست که چک عندالرویت قابل تأدیه می باشد. هر شرطیکه بر خلاف این خصوصیت باشد، فاقد اعتبار است. بنا بدین خصوصیت چک از همان لحظه ای که صادر می گردد قابل تأدیه می باشد.

بنابر ذکر موضوع مافوق، اگر صادر کننده چک تاریخی را غیر از تاریخ روز صدور چک درج نماید و با وجودی اینکه حامل قبولدار گردد که چک مذکور را قبل از موعد درج گردیده به مخاطب ارائه نخواهد نمود، در صورت عدم مراعات این تعهد چک به مجرد ارائه آن به مخاطب قابل تأدیه می باشد و صادر کننده از هیچ نوع عملکرد قضائی در این مورد مستفید نمی باشد. به عبارت دیگر اینکه صادر کننده نمی تواند علیه حامل، نسبت به عدم مراعات تعهد متذکره، اقامه دعوی نماید و طالب جبران خساره گردد.

مواعد مطالبه ومدت اعتبار چك:	د چك د اعتبار موده:
پانزده روز از تاريخ صدور در صورتيكه محل صدور ومطالبه عين محل باشد.	د چك د صادرېدو څخه ۱۵ ورځې وروسته چې د چك د صادرېدو او د غوښتنلو محل يو وي.
دوماه در صورتی از يك محل كشور به يك محل ديگر صادر شده باشد.	دوې مياشتې په هغه صورت کې چې د هېواد له يوه محل څخه بل محل ته صادرېږي.
چهار ماه برای چك های كه از خارج صادر گردیده و در افغانستان قابل پرداخت می باشد.	څلور مياشتې په هغه صورت کې چې له بهر څخه صادرېږي. او په افغانستان کې اداء کېږي.
در قوانين بعضی کشورهای ديگر مواعد مذکور کمتر و يا بيشتتر می باشد.	په ځينو هېوادونو کې د چك د اعتبار موده زياته يا كمه وي.
بطور مثال در فرانسه چكی كه در داخل سرزمين فرانسه صادر گردیده باشد ودر آن قابل تأديه می باشد بايد در مدت ۸ روز مورد مطالبه قرار گيرد. چكی خارج از سرزمين فرانسه صادر گردیده ودر فرانسه قابل تأديه می باشد بايد در مدت ۲۰ روز يا ۶۰ يا ۷۰ روز مورد مطالبه قرار گيرد نسبت به اينكه محل صدور در داخل ويا خارج اروپا قرار دارد.	د بېلگې په توگه په فرانسه کې هغه چكونه چې د فرانسې د ننه صادرېږي او تاديه كېږي، بايد په اتو ورځو کې غوښتنه وشي او هغه چك چې د فرانسې څخه بهر صادرېږي او په فرانسه کې تاديه كېږي بايد په ۲۰ يا ۶۰ يا ۷۰ ورځو کې يې غوښتنه وشي.
قابل تذكر می باشد كه در صورتی كه دارنده چك در مدت قانونی یعنی مواعد تعیین گردیده پرداخت وجه چك را مطالبه ننماید، نتایج آن قرار ذیل خواهد بود:	د يادولو وړ ده چې كه د چك درلودونكي په دغه معينه موده کې د چك د تاديې غوښتنه ونه كړي نولاندې پايلې به ولري:
عدم امکان اقامه دعوی عليه ظهر نویس	په تصدیقونكي د دعواي عدم امکان
عدم امکان اقامه دعوی عليه صادر كننده در صورتی كه وجه چك به سببی كه مربوط به مخاطب است از بين برود.	د دعواي عدم امکان په صادرونكي په داسې حال كې چې په چك کې د موجوده شي چې تر مخاطب پوري اړه لري محوه شي
اما مخاطب می تواند بعد از اختتام موعد چك، هم وجه آنرا تأديه نماید.	مخاطب كولاي شي چې وروسته د ټاكلي مودي تر تيريدلو هم چك تاديه كړي.
در مورد مدت اعتبار يك چك بايد متذكر گردید كه اصولنامه تجارت افغانستان در مورد تذكری نداده است.	د افغانستان سوداگريزه اصولنامه د چك د مودې د اعتبار په اړه كوم بيان نلري،

موعد مذکور در کشور مصر مدت سه سال از تاریخ صدور چک می باشد و در کشور فرانسه موعد مذکور يك سال و يك روز می باشد و در ایران مدت شش ماه تعیین گردیده است. یعنی حامل چک میتواند تا ختم مواعد مذکور چک را در حساب بانک خویش برای حصول وجه آن بسپارد. در غیر آن مستحق بدان نخواهد بود تا اقامه دعوی کیفری نماید لیکن اقامه دعوی وی از نظر حقوقی به قوت و اعتبار خود، باقی می ماند.

علل عدم پرداخت چک:

چکی که در وجه کسی صادر می گردد ممکن است به دلایل ذیل پرداخت نگردد:

نداشتن موجودی یا اعتبار.

به علت خارج کردن تمام یا قسمتی از وجهی که به اعتبار آن چک صادر گردیده است.

دستور عدم پرداخت دارنده حساب به بانک

عدم مطابقت امضاء صادر کننده با امضا مندرج در بانک.

قلم خوردگی در متن چک یا مسدود بودن حساب.

اختلاف میان مبلغ عددی چک با مبلغ حروفی آن.

مواردی که صادر کننده چک می تواند دستور عدم پرداخت چک را بدهد:

قراری که قبلاً مورد بررسی قرار گرفت چک يك سند معتبر بوده و عند الرویت قابل پرداخت می باشد.

بنا به خصوصیت مذکور صادر کننده نمی تواند بعد از صدور چک در مورد تأدیه چک مخالفت نماید.

لکن در حالات ذیل که قابل درک می باشد. صادر

نوموری موعد د مصر په دولت کي د چک د صدور له نیتي وروسته هر دریو کالو پوري چک د اعتبار وړ دي او د فرانسې په دولت کي یو کال او یوه ورځ د اعتبار وړ دي او د ایران په دولت کي شپږ میاشتي ټاکل شوېده. پدې معنی چی د چک وړونکي تر ختم د مذکورو مادو پوري د چک د تادیي غوښتنه وکړي او که غوښتنه ونکړي بیا یې استحقاق له منځه ځي. خو که د کیفوي دعوي اقامه وکړي د حقوقي له نظره د چک اعتبار باقی پاتې کیږي.

د چک د نه ادا کولو سببونه:

دهغه چا لپاره چې چک صادر شوي وي شونتیا شته د لاندې دلیلونو له مخې نه تادیه کیږي:

د اعتبار نشتوالی

د تادیي په سبب د ټول یا ځیني برخي دهغه شي چې پرې چک صادر شوي دي.

بانک ته د حساب لرونکی د نه تادیه کولو دستور

د صادر وونکي او بانکي لاسلیک تر منځ توپیر.

د چک په متن کې قلم وهنه یا د حساب بندول

په چک کې د مبلغ د اعدادو او حروفو توپیر

هغه ځایونه چې د چک صادر وونکي د چک د نه ورکړې امر وکړي:

څرنگه چې مخکې وڅېړل شول چې چک یو معتبر سند دي، او عند الرویه به تادیه کیږي.

د دغه ځانگړتیا پر بنسټ صادر وونکي نشي کولای چې د چک له صادرېدلو وروسته د تادیي په اړه مخالفت وکړي.

خو په لاندنیو حالاتو کې صادر وونکي

کولای شي د چک د نه تادیبې امر وکړي:

د چک ورکېدل مفقودی چک

د چک غلا کېدل سرقت چک

د چک جعل کاري جعل کاري چک

هغه چک چې د فریب او چل په واسطه لاسته راغلي وي چکی که توسط چال و فریب بدست آورده شده باشد.

هغه چک چې په امانت کې د خیانت او یا بل جرم په واسطه لاسته راغلي وي چکی که از طریق خیانت در امانت وهر نوع جرم دیگر تحصیل شده باشد.

البته چې د چک خاوند کولای شي د هغه شخص په اړه چې د چک د نه تادیبې حکم یې صادر کړی وي، شکایت وکړي. د چک د صادر وونکي د ادعا د خلاف د ثبوت په صورت کې محکمه کولای شي، نوموړي مجازات کړي. پدې حال کې نه یواځې د چک پیسې نه تادیه کېږي بلکه د معنیو زیانونو سبب ګرځي. د چک لېږد وونکي ته برسېره پردې چې لالهانده وي، آبرو او حیثیت یې هم زیانمن کېږي.

د چک د نه تادیبې له امله مراجعه: مراجعه بنا بر عدم تأدییه چک:

د قانون د موادو څخه بهر د چک د نه تادییه کولو په صورت کې د چک خاوند کولای شي چې تصدیق کوونکي یا صادر وونکي او یا مسؤل اشخاصو ته (ضامن) ته مراجعه وکړي.

البته د چک اعتراض لرونکي باید د نیتې د تېرېدو څخه مخکې خپل اعتراض عملي کړي، له بل لوري د یادولو وړ ده چې د چک لېږد وونکي کولای شي چې د چک د مسؤل لرونکو اشخاصو پر ضد جمعاً او منفرداً د دعوي اقامه وکړي. او پدې کار کې د تصدیق پر ترتیب مکلف نه دي. د مسؤل شخص پر ضد دعوي د نورو اشخاصو پر ضد د دعوي مخنیوي نه کوي.

د چك لېږد:

چك هم لكه حجت او برات د لېږد وړ دي او لېږد يې د تصديق له لارې كېږي. د افغانستان د سوداگرېزې اصولنامې د ۵۵۹ مادې سره سم لېږدوونكي ته د محرر چك څخه پرته ټول چكونه لېږدوونكي ته د تصديق وړ دي. مگر چې د چك صادروونكي په چك كې دا جمله (د لېږد وړ ندی) وليكي.

چك كېدای شي مخاطب، صادروونكي او نور مسئولین تصديق كړي.

البته تصديق د كوم شرط څخه پرته كېږي، او همدارنگه د چك د يوې برخې تصديق كول هم د اعتبار وړ ندي.

تصديق بايد د تصديق كوونكي لخوا لاسليك شي:

د يادولو وړ ده هغه چك چې په عام ډول كړنښه پرې راښكل شوې وي، مخاطب كولاي شي هغه بانكدار يا مشتري ته ولېږدي، پداسې حال كې چې هغه چك چې په ځانگړي ډول پرې كړنښه راښكل شوې وي، يواځې هغه بانكدار ته چې نوم پكښې ليكل شوي وي او كه بانكدار مخاطب وي، يواځې مشتري ته لېږدولاي شي.

د چك ډولونه:

د چكونو له ډولو څخه كولاي شو چې تاديه شوي چك، تضمين شوي چك، عادي چك، او مسافرتي چك ياد كړو.

عادي چك:

هغه ډول چك ته ويل كېږي چې د صادروونكي د اعتبار څخه پرته نور هېڅ ډول ضمانت موجود نه وي، چې پدې حالت كې د صادروونكي د اعتبار د نشتوالي په صورت كې، چك هغه وخت د مخاطب له لوري تاديه كېږي چې د هغه د وړاندې كولو په وخت

انتقال چك:

چك مانند برات و حجت قابل نقل و انتقال آن از طريق ظهر نویسی می باشد به اساس ماده ۵۵۹ اصولنامه تجارت افغانستان، هرچك به استثنای چك محرر به حامل قابل ظهر نویسی می باشد مگر اینکه صادر کننده در چك جمله (قابل انتقال نیست) را نوشته باشد.

چك را ميتوان به مخاطب، صادر کننده و ديگر مسئولین ظهر نویسی نمود.

البته ظهر نویسی بطور بلا شرط صورت می گیرد و هم چنان ظهر نویسی يك قسمت از مبلغ چك مدار اعتبار نمی باشد.

ظهر نویسی لازم است از طرف ظهر نویس امضاء شود.

قابل تذكر است كه چكی كه بصورت عام خط كشيده شده باشد مخاطب ميتواند آنرا به بانكدار ويا مشتري خود انتقال دهد در حاليكه چكی كه بصورت خاص خط كشيده شده باشد، صرف به بانك داری كه اسم او نوشته شده ويا اگر بانكدار مخاطب باشد صرف به مشتري خود انتقال داده ميتواند.

انواع چك:

از جمله انواع چك ميتوان از چك تأييد شده، چك تضمين شده، چك عادی وچك مسافرتی ياد آور كرد.

چك عادی:

چك عادی عبارت از چكی است كه جز از اعتبار صادر کننده، دارای هېچ نوع تضمینی نمی باشد ودر این صورت در حال عدم موجودیت اعتبار صادر کننده، چك مذکور در صورتی از طرف مخاطب تأديه خواهد كردید كه در زمان

ارائه آن صادر کننده در حساب بانکی خویش به میزان مبلغی که در چک درج گردیده، دارایی داشته باشد.

چک تأیید:

چک تأیید شده عبارت از چکی می باشد که دارنده حساب بانکی از دسته چک خویش صادر می نماید و مورد تأیید بانک قرار می گیرد. چنین چکی قابل برگشت نمی باشد.

چک تضمین شده:

چک تضمین شده چکی است که میتوان آنرا در بدل پرداخت پول نقد به یک بانک تقاضا نمود، بدون اینکه درخواست کننده در بانک حساب جاری داشته باشد. چنین چکی به منزله وجه نقد می باشد.

نتایج صدور چک بدون سرمایه:

قراری که قبلاً بیان گردید نظر به اهمیت آن در موارد مختلف زندگی اجتماعی، چک بر علاوه قانون تجارت، مورد توجه قانون جزاء نیز می باشد و در صورت عدم پرداخت چک نسبت به عدم موجودیت سرمایه لازم برای تأدیه آن، صادر کننده در اکثر از کشورهای دنیا مورد مجازات قرار می گیرد. مجازات مذکور بر علاوه جبران خساره وارده به دارنده و یا حامل چک، مبنی بر حبس و جریمه نقدی می باشد.

از جانب دیگر در یک سلسله از کشورهای دنیا بطور مثال فرانسه: قاعده بر آنست که در صورتی که صادر کننده دارایی لازم برای تأدیه چک در یکمدت معین بعد از تاریخ مسترد شدن آن از جانب بانک، تهیه ننماید و یا اینکه مبلغ درج گردیده در چک را به دارنده و یا حامل نپردازد. مورد جریمه بانکی نیز قرار گرفته و حساب بانکی وی نیز مسدود میگردد.

کپی صادر وونکی به خپل بانکی حساب کې په هماغه اندازه پیسې ولري چې په چک کې لیکل شوي دي.

تأیید شوي چک:

د هغه ډول چک څخه عبارت دي چې د بانكي حساب لرونكي د خپل چک د يوې برخې څخه صادروي او د بانک د منلو وړ وي، دا ډول چک د بېرته گرځېدو وړ ندي.

ضمانت شوي چک:

هغه چک ته ويل کېږي چې د نغدو پیسو په وړاندې له يوه بانک څخه غوښتل کېږي، بې لږدي چې غوښتونکی په بانک کې کوم جاري حساب ولري. او دا ډول چک د نغدو پیسو حیثیت لري.

د پانگې پرته د چک صادرول او د هغه پایلې:

لکه چې مخکې هم وویل شول، د چک ارزښت د ټولنیز ژوند په مختلفو مرحلو کې د سوداګرۍ پر قانون برسېره د جزاء د قانون د پاملرنې وړ هم دی. که د پانگې د نشتوالي په صورت کې چک صادر شي، د نړۍ په زیاتره هېوادو کې داسې کسانو ته جزاء ورکول کېږي. د زیان د جبران برسېره د داسې چک صادرويونکي بندي او په نغدي ډول هم جریمه کېږي.

له بل لوري په ځینو هېوادونو لکه فرانسه کې اصول دادی چې که چېرې د چک صادرويونکي د اړتیا وړ پانگه په بانک کې ونلري، د چک د مسترد کولو څخه تر یوې ټاکلې مودې پورې د چک درج شوي پیسې بانک ته ونه لېږدوي او یا دا چې نوموړې پیسې د چک لېږدوونکي ته ورنکړي، نو برسېره پر بانکي جریمې د صادرويونکي بانکي حساب هم تړل کېږي.

د وخت تېرېدل:

د سوداګرۍ د اصولنامې د ۵۸۲ پر بنسټ کومې دعوایې چې د چکونو په اړه مینځ ته راځي په لاندې ډول د وخت او میعاد د تېرېدلو په قید کې قرار لري:

د چک د وړاندې کولو د نیتې د تېرېدو څخه شپږ میاشتې وروسته پر تصدیق کوونکي یا د چک په صادر کوونکي د لېږدوونکي دعوي

د ورکړې له نېټې څخه شپږ میاشتې وروسته یو پر بل د مسئولینو دعوي

هغه معامله چې د وخت او زمانې تېرېدل پکې لږمي او ضروري دي یواځې د هغه شخص په اړه اعتبار لري، کوم چې د معاملي څخه ګټه اخلي.

حجت

حجت په لاندې ډولونو تعریف کولای شو:

حجت هغه سند دی چې دهغه په وسیله لاسلیک کوونکي ژمنه کوي چې په معلومه موده کې یا عندالمطالبه به د دغه مبلغ چې د حامل یا معین شخص یا دهغه په حواله کولو یو شخص مقرر کړي.

د دغه تعریف په بنسټ په سوداګریز قانون کې حجت د یوه سند صفت لري چې د دوه ارکانو یا عناصرو لرونکي دي چې عبارت دي له:

لاسلیک کوونکي یا متعهد یا پورورپی.

د مبلغ اخیستونکي چې بنایي معین شخص وي یا خپله حامل وي

حجت د عمومي تړون او بنسټیزو شرایطو او ژمنو تابع وي، او څرنگه چې د سوداګریزو اسنادو له ډلې شمېرل کېږي، هغه قواعد او احکام چې په سوداګریزو اسنادو پورې اړه ولري، نو د حجت په باره کې هم لارم الاجراء دی.

مرور زمان:

په اساس ماده ۵۸۲ اصولنامه تجارت، دعاوی که مربوط به چک می باشد در قید مرور زمان های ذیل قرار دارد:

دعاوی حامل علییه ظهر نویس ها و صادر کننده، شش ماه بعد از انقضای مدت ارائه.

دعاوی هریک از مسئولین علییه همدیگر بعد از انقضای شش ماه از تاریخ تأدیه.

معامله ای که مستلزم قطع مرور زمان است تنها در مورد شخصی معتبر است که از آن استفاده می کند.

حجت

حجت را میتوان قرار ذیل تعریف نمود:

سندی است که به موجب آن امضاء کننده تعهد می نماید مبلغی را در موعد معین یا عندالمطالبه در وجه حامل یا شخص معینی ویا به حواله کرد آن شخص تهیه نماید.

بنابر این در قانون تجارت حجت صفت يك سند را دارا می باشد که دارای دو رکن یا عنصر اصلی می باشد که آنها عبارت اند از:

امضا کننده یا متعهد یا بدهکار.

گیرنده وجه که ممکن است شخص معینی باشد ویا اینکه حامل باشد.

حجت تابع شرایط اساسی وعمومی قرار داده و تعهدات بوده و چون از جمله اسناد تجارتي محسوب می گردد، قواعد واحکام مربوط به اسناد تجارتي در باره آن حاکم ولازم الاجراء می باشد.

در اصولنامه تجارت افغانستان حجت توسط ماده های ۵۴۵ الی ۵۴۸ مورد بررسی قرار گرفته و در موارد دیگر آن مانند ظهر نویسی، ضمانت، موعد، تأدیه، حق رجوع در صورت عدم تأدیه، تأدیه بالواسطه، جعل و تحریف. مرور زمان و صورت حساب ایام رسمی، احکام قابل تطبیق بر برات مورد اعتبار می باشد.

گرچه برات و حجت دارای نقاط مشترك مبنی بر موضوعاتی که حین احکام بر آنها تطبیق میگردد می باشد، اما يك سلسله تفاوت ها نیز میان اسناد مذکور موجود می باشد که آنها عبارت اند از:

در برات حد اقل سه نفر وجود دارد که عبارت اند از براتکش، براتگیر، برات دار در حالی که در حجت معمولاً دو نفر صادر کننده و بدهکار نقش دارند.

معاملات مربوط به برات جزء معاملات تجارتي است خواه بین تجار و خواه بین غیر تجار صورت گیرد عمل تجارتي محسوب میگردد لیکن حجت گرچه از حیث ضمانت و وصول مانند برات است ولی ذاتاً عمل تجارتي نیست و معمولاً بین افراد عادی مبادله میگردد.

در برات قبول و نکول شرط است ولی در حجت صدور آن و امضاء متعهد یا بدهکار بمنزله قبول اوست.

حجت: بعد از تذکر موضوعات مافوق در مورد حجت، موضوع ذیل قابل تفصیل می باشد:

مندرجات حجت:

حجت تجارتي باید درای شرایط ذیل باشد:

تحریر کلمه حجت بروی سند به هر زبان که حجت تحریر گردیده باشد.

تأدیه بلا شرط مبلغ معین.

د افغانستان د سوداگریزې اصولنامې ۵۴۵-۵۴۸ مادې پورې حجت تر څېړنې لاندې راغلي دي. او په نورو مواردو کې لکه تصدیق، ضمانت، موعد، تأدیه، د رجوع حق د نه تأدیه په مهال، بالواسطه تأدیه، جعل او تحریف، مرور د زمان او د رسمي ورځو د حساب صورت پر برات د پلي کېدو وړ احکامو په شان دي.

که څه هم چې برات او حجت په ځینو احکامو کې شرکت لري خو په یو لړ احکامو کې دواړه توپیر هم لري. چې عبارت دي له:

پر برات د کم تر کمه درې نفره وجود لري چې عبارت دي له برات وړونکي، برات اخیستونکي، برات لرونکي، حال دا چې په حجت کې معمولاً دوه نفره وي صادرونکي او پوروی.

هغه معاملات چې له برات سره اړه لري د سوداگریزو معاملاتو یوه برخه ده، که برات د سوداگرو په مینځ کې وي یا د بل چا په مینځ کې وي، سوداگریز عمل حسابېږي او حجت ذاتاً سوداگریز عمل ندي او معمولاً د عادي اشخاصو تر منځ صورت نیسي.

په برات کې قبول او انکار شرط دي او په حجت کې د هغه صدور او لاسلیک د پوروي یا متعهد د قبول په منزله دي.

حجت: د پورتنیو موضوعاتو له بیان څخه وروسته لاندې تفصیل د بیان وړ دی:

د حجت مندرجات:

سوداگریز حجت باید د لاندې شرایطو لرونکي وي:

په هر ژبه چې حجت لیکل کېږي، د حجت پر مخ باید د سند کلمه ولیکل شي.

د ټاکلي مبلغ د بلا شرط تأدیه

د تادیبی وخت.	موعد تأدیه.
د تادیبی ځای.	محل تأدیه.
د هغه سړي نوم چې د هغه په وجه یا امر پیسې تادیه کېږي.	اسم شخص که تادیه مبلغ در وجه ویا به امر او میشود.
د حجت د لیکلو نېټه او ځای.	محل وتاریخ تحریر حجت.
د حجت د صادر وونکي لاسلیک.	امضای صادر کننده حجت.
هغه سند چې د لاندې مواردو څخه خالي وي د دوهم او دریم پراگراف د مندرجه حالاتو ۵۴۶ مادې څخه پرته، د حجت په توگه نه شمېرل کېږي.	سندی که یکی از موارد ذیل را نداشته باشد به استثنای حالات مندرجه پراگراف دوم و سوم ماده ۵۴۶، صفت حجت را ندارد.
د سوداگریزو اسنادو گټې:	فوائد و مزایای اسناد تجارتي:
سوداگریز اسناد د نورو عادي اسنادو په پرتله لاندې گټې لري:	اسناد تجارتي نسبت به اسناد عادی و سایر اسناد دارای مزایای ذیل می باشند:
تر سوداگریزو اسنادو پورې د دعوگانو اختصار	اختصاری بودن دعاوی مربوط به اسناد تجارتي.
د لاسلیک کوونکي تضامني مسؤلیت	مسئولیت تضامنی امضا کنندگان.
قابلیت او غوښتنه.	قابلیت و خواست.
د اختصاصي وخت تېرېدل	مرور زمان اختصاصی.
د بانکونو او اشخاصو په وړاندې اعتبار	اعتبار در نزد بانک ها و اشخاص.
د شتمنی د نشتوالي له امله د چک پر جزایي اړخ برسېره حقوقي اړخ	جنبه جزائی چک بر علاوه جنبه حقوقی آن در صورت عدم موجودیت دارائی.
تبصره:	تبصره:
سوداگریز اسناد د اعتبار وسیله ده او د سوداگر معامله د اعتبار په بنسټ کېږي. تل د اخیستلو په اړه نغدې پیسې نه ورکول کېږي، په نسبه ډول کېږي پدې ترتیب اخیستونکی د اخیستل شویو موادو په بدل کې نغدې پیسې ورکړي دهغه معادل قیمت یا حق به	اسناد تجارتي وسیله اعتبار می باشد و معاملات تجار بر اساس اعتبار صورت می گیرد و همیشه پول نقد در بدل خرید داده نمیشود بلکه معاملات به طور نسبه به عمل می آید به این ترتیب که خریدار در مقابل اموال خریداری شده به جای آنکه به طور نقد قیمت آنرا بپردازد، معادل آن حجت یا چک به

فروشنده میدهد و یا وجه آنرا از طریق برات تنظیم می نماید. بدین ترتیب به جای وجه و بهای اموال چه در داخل و چه در خارج، از اسناد مزبور استفاده می نماید و بدین جهت اسناد تجارتي وسیله اعتبار می باشد.

از جانب دیگر ممکن است تاجری از دیگری سند وعده دار در دست داشته باشد اما به پول نقد ضرورت پیدا کند در این حالت به کسی که حاضر است آنرا به پول نقد تبدیل نماید، مراجعه نموده و مبلغی از اصل آن را کسر و بقیه را به طور نقد دریافت دارد به چنین عملی تنزیل گفته میشود و یکی از مهمترین عملیات تجارتي می باشد زیرا معمول بودن آن به تاجر اطمینان میدهد که سند طلب او در هر موقعی که بدان ضرورت حاصل نماید، قابل استفاده می باشد و این اطمینان باعث میگردد تا تاجر در معاملات خویش با دیگران به سهولت اعتبار بدهد.

اسناد تجارتي وسیله انتقال طلب یا دین می باشد و سهولت در امر پرداخت را فراهم می نماید.

خرشونکې ته ورکوي او یا دهغه وجه د برات له لاري تنظیموي پدې ترتیب داموالو د بيبي د وجهې پر ځای څه په داخل څه په بهر، له نوموړي اسنادو گټه اخلي او پدې توگه تجارتي اسناد د اعتبار وسیله ده.

له بله پلوه ممکن دي سوداگر د بل چا څخه وعده لرونکي سند په لاس کي ولري. لاکن نغدو پیسو ته اړتیا پیدا کړي پدې حالت کي چاته چي حاضر دی همغه په نغدو پیسو تبدیل کړي، مراجعه وکړي او له اصل څخه څه پیسي کسر او پاتې يي د نغدو په ډول ترلاسه کړي دغه شان عمل ته تنزیل ویل کیږي او یو له مهمو تجارتي عملیاتو څخه دي ځکه د هغه معمول والي سوداگر نه اطمینان ورکوي چي د هغه سند طلب په هر موقع کي چه ورته ضرورت پیدا کړي د استفادي وړ دي او دغه اطمینان باعث کیږي څو سوداگر په خپلو معاملو کي د نورو سره په آساني سره اعتبار ورکړي.

تجارتي اسناد د لیږدوني طلب یا دین دي او د ورکړي په امر کي آساني رامنځته کوي.

پنځمه برخه سوداگریز ترونونه

پېژندنه (تعریف):

سوداگریز ترونونه هغه ترونونه دي چې د سوداگر او سوداگریزو شرکتونو ترمنځ په مختلفو سوداگریزو مواردو کې تر سره کېږي او د هغوي د منلو وړ وي. چې د هغه د مندرجاتو له مخې یو له بل سره جنسونه یا پیسې تبدیلوي او یا ځینې تعهدات په غاړه اخلي، لکه د حمل او نقل د متصدي تعهدات چې د مال له یوه ځای څخه بل ځای ته وړل دي. یا رسمي د شرکت تعهدات د هغه شیانو د تاوان ورکول چې د سوداگر یا د سوداگریزې بیمې شرکت، شرکت بیمه کوي او د تاوان سره مخامخ کېږي.

د سوداگرو او مسلکیانو ترمنځ د سوداگریزو مصرفیتونو، سوداگریزو چارو په اړه هغه توافق چې د سوداگریز قانون او د هغه اړوندو قوانینو په رڼا کې وي، ترون بلل کېږي.

د سوداگریزو ترونو ډولونه:

سوداگریز ترونونه کېدای شي په دريو برخو ووېشو:

ځانگړي سوداگریز ترونونه لکه د سوداگریز خرڅلاو، سوداگریزه رهن یا وثیقه، سوداگریزه ودیعه او نور

د سوداگریزو اسنادو اړوند ترونونه لکه برات، سفته، چک، او د حامل په وجه کې اسناد

د سوداگریزو بوختیاوو اړوند ترونونه لکه د بیمې، دلالي، د کار کولو حق، د سوداگری قائم مقام، د لېږد رالېږد ترون، د افغانستان د سوداگری د اصولنامې په څلورم باب کې د سوداگریزو ترونونو په هکله خبرې شوي دي، او د ۵۸۹ څخه تر ۹۴۱ پورې په مختلفو

قسمت پنجم تعهدات تجارتي

تعریف:

قراردادهای تجارتي به قراردادهایی گفته میشود که میان تجار و شرکت های تجارتي در موارد مختلف تجارتي صورت می گیرد و مورد قبول آنها می باشد و بر مبنای مندرجات آنها بایک دیگر اجناس یا وجوهی را مبادله می نمایند و یا تعهداتی را به عهده می گیرند. مانند تعهدات متصدي حمل و نقل در مورد حمل اموال از يك نقطه به نقطه دیگر یا تعهدات شرکت های بیمه در مورد پرداخت خسارات اشیائی که تجار و یا شرکت های بیمه تجارتي بیمه می نمایند و دچار خسارات می شود.

هر توافقی که در زمینه امور تجارت و مشاغل تجارتي و کلیه معاملات و یا عملیات تجارتي بین تجار و صاحبان حرف و مشاغل تجارتي در محدوده قانون تجارتي و قوانین مرتبط بآن منعقد می گردد، قرار داد نامیده میشود.

انواع قراردادهای تجارتي:

قراردادهای تجارتي را میتوان به سه دسته تقسیم نمود:

قراردادهای خاص بازرگانی مانند فروش تجارتي، رهن یا وثیقه تجارتي، ودیعه تجارتي وغیره.

قراردادهای مربوط به اسناد تجارتي مانند برات، سفته، چک، اسناد در وجه حامل.

قراردادهای مربوط به مشاغل تجارتي مانند قراردادهای مربوط به بیمه، دلالي، حق العمل کاری، قائم مقام تجارتي، عاملی و قراردادهای حمل و نقل در اصولنامه تجارت افغانستان در باب چهارم در مورد تعهدات تجارتي صحبت صورت گرفته

وماده های ۵۸۹ الی ۹۴۱ در موارد مختلف که عبارت اند از احکام عمومی، صورت انعقاد عقود تجارتي، تفسير آنها، وسايل ثبوت، احکام عمومی بيع تجارتي، انواع خصوصي بيع تجارتي، قرض تجارتي، رهن تجارتي، حواله طلبات، حساب جاري، توديعات به گدامهای عمومی، وکالت تجارتي، کمیشن کاری، کمیشن کاری نقلیات، احکام عمومی نقلیات، نقل اموال، ترانسپورت اشخاص، احکام عمومی بیمه اموال، بیمه حریق، بیمه ترانسپورت، بیمه حیات، بیمه حوادث، و بیمه زراعتی را مورد بررسی قرار میدهد.

فصل اول

احکام عمومی تعهدات تجارتي

اصولنامه تجارت افغانستان احکام عمومی تعهدات تجارتي را در ماده های ۵۸۹ الی ۶۰۷ شرح میدهد.

احکام مذکور در مورد مسئولیت طرفین معاهده، مسئولیت ضامن، عدم ایفای تعهد در اثر حیل و تقصیر، نقض تعهد توسط متعهد، عدم رعایت اجرای آن در زمان معینه، جبران خساره، مقدار آن، شرایط جبران خساره، محل اجرای قرارداد تجارتي، حالات مکلفیت اجرای تعهد، از طرف يك جانب تعهد، صحبت می نماید.

مسئولیت طرفین معاهده:

عقد چه دوجانبه و چه چند جانبه باشد و در صورتی که خلاف قوانین نظم عامه صورت نگیرد از زمان بستن عقد و یا در صورت که در عقد درج گردیده باشد بر مبنای يك موعده معین، يك سلسله مکلفیت ها و حقوق را ایجاد می نماید و طرفین عقد در اجرای مکلفیت های تعیین شده مسئولیت دارند. در صورتی که يك شخص خارج از عقد ضمانت اجرای مکلفیت ها را به عهده گرفته باشد و طرف و یا طرفین مستفید از

موارد و چپ عبارت دي له عمومي احکام، د سوداگریزو ترونونو د انعقاد خرگندتیا، دهغوي تفسیر، د هغوي د ثبوت وسايل، د سوداگریزي بيبي عمومي احکام، د سوداگریزي بيبي خانگري ډولونه، سوداگریزو پورونه، سوداگریز رهن، د طلباتو حواله، جاري حساب عمومي گدامونو ته توزیع، سوداگریز وکالت، کمیشن کاری، د نقلیاتو کمیشن کاری، د نقلیاتو عمومي احکام، د مالونو نقلول، د اشخاصو ترانسپورت، د بیمې عمومي احکام، د مالونو بیمه، د ترانسپورت بیمه، د ژوند بیمه، د پېښو بیمه او کرهښیزه بیمه، خپړلي دي.

لمړی فصل

د سوداگریزو ترونونو عمومي احکام

د افغانستان د سوداگری اصولنامه د سوداگریزو ترونونو عمومي احکام په ۵۸۹-۶۰۷ مادې پورې شرح کوي.

د معاهدې د طرفینو په اړه ذکر شوي احکام د ضامن مسئولیت د تعهد نه اجراء کول د فریب او نیمکرتیا له امله د تعهد نقص د متعهد پواسطه، په ټاکلي موده کې د هغه نه اجراء کول، د زیان جبران، د زیان مقدار، د زیان د جبران شرایط، د سوداگریزو ترونو ځای، د تعهد د پلي کولو د حالاتو مکلفیت، د تعهد له یوه لوري څخه خبرې کوي.

د معاهدې د طرفینو مسئولیت:

ترون که څه هم یو اړخیز یا دوه اړخیز وي په هغه صورت کې چې د عامه نظم د قوانینو مخالف واقع نه شي د ترون د بسته کېدو له وخت څخه یا په هغه صورت کې چې په ترون کې درج شوي وي، د یوه ټاکلي وخت پر بنسټ، مکلفیتونه او حقونه جوړوي او د ترون طرفین د ټاکل شویو مکلفیتونو په پلي کولو کې مسئولیت لري. او په هغه صورت کې چې د مکلفیت څخه بهر یو شخص د مکلفیتونو د اجراء ضمانت وکړي او د هغه د ضمانت څخه گټه

ضمانت آنها را اجرا نمایند، ضامن در برابر مستحق مسئولیت دارد و مورد بازخواست واقع می گردد.

صورت انعقاد عقود تجارتي:

موضوع در ماده های ۶۰۸ الی ۶۱۸ اصولنامه تجارت افغانستان مورد بررسی واقع گردیده است.

شروط وشکل عقود تجارتي:

برای عقود تجارتي رضا و موافقت طرفین لازمی و کافی می باشد. تنظیم قرارداد و یا ایفای کدام مراسم حتمی نمی باشد مگر اینکه قانون برای عقد، رعایت شکل بخصوص، مثلاً تحریر را لازم بداند و یا اینکه طرفین ایفای عقد را تابع بعضی مراسم مانند تنظیم مقاوله نموده باشند. در این حالت تازمانی که شکل مذکور رعایت و یا مراسم معینه اجرا نگردد، عقد صورت نمی گیرد. در صورتی که طرفین به تنظیم قرارداد موافقت نموده باشند چنان تصور می رود که انعقاد عقد را به تنظیم قرارداد ملتوی گذاشته اند.

اما اگر تنظیم قرارداد صورت نگیرد ولی ثابت گردد که طرفین عقد را منعقد دانسته اند، عدم تنظیم قرارداد سبب عدم انعقاد عقد شمرده نمی شود.

شرایط واشکال ایجاب:

ایجاب کننده نمی تواند قبل از انقضای مدت معینه از ایجاب منصرف گردد در صورتی که ایجاب بصورت تعیین يك مدت معین برای قبول بعمل آمده باشد.

در صورتی که ایجاب بدون تعیین مدت به عمل آید اعتبار آن باقی نمی ماند مگر اینکه قبول صورت گرفته باشد.

عقدیکه ذریعه وسایل مخابراتی از قبیل تیلیفون، تلگراف وغیره به وقوع پیوندد، در حکم عقدیست

اخیستونکي لوري یا طرفین هغه سرته ورسوي، ضامن د مستحق پر وړاندې مسئولیت لري او ترڅېرې لاندې نیول کېږي.

د سوداگریزو تړونونو د انعقاد بڼه:

دا موضوع د افغانستان د سوداگریزې اصولنامې په ۶۰۸-۶۱۸ مادو کې ترڅېرې لاندې نیول شوي.

د سوداگریز تړون بڼه او شرطونه:

د سوداگریزو تړونونو لپاره د طرفینو رضا او موافقت ضروري دي، د تړون د تنظیم او د کومو مراسمو جوړول حتمي ندي، مگر دا چې قانون د تړون لپاره د خصوصي شکل رعایت لکه لیکنه لازمه وگڼي او یا دا چې د تړون طرفین د ځینو مراسمو تابع وگڼي لکه د مقاولې تنظیم، پدې حالت کې ترڅو چې ذکر شوي شکل او ټاکلي مراسم اجراء نشي تړون نه منعقد کېږي، په هغه صورت کې چې د تړون طرفین له تنظیم سره موافقه وکړي داسې فکر کېږي چې د تړون انعقاد یې د ملتوي د تړون تنظیم ته پرېښی دي.

مگر که تړون تر سره نشي مگر ثابت شي چې د تړون طرفین تړون منعقد وگڼي، د تړون نه تنظیم د تړون نه انعقاد سبب نه گرځي.

د ایجاب شرطونه او شکلونه:

ایجاب کوونکي نشي کولای له ټاکلي مودې څخه مخکې له ایجاب منصرف شي. په هغه صورت کې چې ایجاب د قبول لپاره په ټاکلي ډول او په ټاکلي وخت کې واقع شي.

په هغه صورت کې چې ایجاب د ټاکلي وخت څخه پرته وشي، اعتبار یې نه پاتې کېږي، مگر دا چې قبول ترسره شوي وي.

هغه تړون چې د مخابراتي وسایلو لکه تیلیفون، تلگراف او نور په واسطه وشي داسې دي لکه چې

حضوراً تر سره شوي وي

که حضوراً به عمل آمده باشد.

هغه ايجاب چې په ليکلي بڼه تر سره کېږي، او د مودې پرته وي، تر هغه وخته د اعتبار وړ دي چې منونکي د هغه مودې سره سم چې په رواج کې وي، خپنه وکړي او ځواب وړاندې کړي.

ايجابیکه بصورت تحریري صورت گيرد وبدون مدت باشد، تا زمانی قابل اعتبار است که قبول کننده مطابق به مدتی که در عرف است بدان غور نماید و جواب ارائه نماید.

د منلو ځواب باید د معلومې مودې په ترڅ کې ايجاب کوونکي ته ورسوي. او که ونه رسېږي، عقد نه تړل کېږي. او که په معلومه موده کې ځواب ايجاب کوونکي ته ورسېږي نو مکلف دي چې د ځواب د تاخير په اړه مقابل لوري ته سمدلاسه خبر ورکړي. که نه نور ياد شوي عقد تړل کېږي.

جواب قبول باید در ظرف مدت معين که به ايجاب کننده رسیده بتواند، فرستاده شود در غير آن عقد صورت نمی گيرد. اما اگر جواب در مدت معين لایمه داده شده باشد ايجاب کننده مجبور است راجع به تأخير جواب فوراً به جانب مقابل از عدم انعقاد عقد خبر دهد و الا عقد مذکور منعقد میگردد.

یواځې د منونکي سکوت قبول نه شمېرل کېږي، مگر که د دوه سوداګرو ترمنځ دايمي مناسبات وي او يا يو له دغه دوه سوداګرو څخه بل سوداګر په خپل نامه د ځينو معاملاتو د سرته رسولو لپاره گمارلی وي. نو ايجاب چې له يوه لوري د دوي څخه بل لوري ته اجراء شي مقابل لوري باید سمدلاسه ذکر شوي ايجاب ته ځواب ورکړي. او که ځواب ورنه کړي داسکوت د قبول په توګه شمېرل کېږي.

سکوت محض قبول کننده قبول محسوب نمیگردد مگر اینکه دو تاجر باهم مناسبات تجارتي دائمی داشته باشند و یا اینکه یکی از این دو تاجر دیگر را بنام خود برای اجرای بعضی معاملات بوکالت گماشته باشد. ايجابیکه از طرف یکی از ایشان به دیگری صورت گيرد باید طرف مقابل فوراً به ايجاب مذکور جواب بدهد والا سکوت او قبول محسوب میگردد.

که د ايجاب قبول د ايجاب سره سم نه وي، عقد نه تړل کېږي او پدې صورت کې ايجاب د نوي قبول غوښتنه کوي.

اگر جواب قبول موافق به ايجاب نباشد عقد صورت نمی گيرد و در این صورت قبول ايجاب جديد را اقتضاء می نماید.

په هغه حال کې چې ايجاب په ليکلي بڼه صورت ومومي، زمانی عقد واقع کېږي چې د قبول ځواب ايجاب کوونکي ته وصل کېږي.

در صورتی که ايجاب تحریراً صورت گيرد. عقد زمانی به وقوع می پيوندد که جواب قبول به ايجاب کننده موصلت نماید.

هغه عقد چې د مخابرې په وسيله تر سره کېږي، د ځواب د لېږلو له نېټې څخه وروسته منعقد او معتبر گنل کېږي.

عقدیکه توسط مخابره صورت می گيرد از تاریخ ارسال جواب قبول، منعقد و معتبر دانسته می شود.

د سوداګريزو تړونونو بيان:

تفسير عقود تجارتي:

د سوداګريزو تړونونو احکام په ۴۱۹ او ۶۲۳ مادو

ماده های ۴۱۹ الی ۶۲۳ در مورد تفسير

عقود تجارتي احكام مربوط را بيان ميدارد موضوع تفسير و يا سوال تفسير و يا ضرورت آن در مورد يك عقد زماني مطرح ميگردد كه تحرير عقد تجارتي با يك عقد واضح و منطقي نباشد يا اينكه عبارات امكان تعبيرات متعددي را داشته باشد.

در صورت امكان تعبيرات متعدد، مقصد مشترك طرفين از مندرجات ديگر مقوله با عرف و عادات و تعاملات واحواليكه در زمان تنظيم مقوله موجود باشد و يا نظر به سوابق تطبيقات در گذشته تعيين ميگردد.

در صورتی که عبارت معنی متعدد و مشترك داشته باشد به هر معنی که قرینه افاده نماید به همان معنی تفسیر میشود.

در صورتی که عبارت مقوله به معنی متعددی تعبیر شود و مقصد حقیقی طرفین تعیین شده نتواند مقوله به نفع متعهد و علیه متعهدله میگردد.

وسائل ثبوت عقود تجارتي:

ماده های ۶۲۳ الی ۶۲۸ وسائل ثبوت عقود تجارتي را مورد بررسی قرار میدهد.

ثبوت عقد در نزد محاکمات به اساس استناد به اسناد و مقاولات تجارتي صورت می گیرد. شهادت شهود، قرائن و امارات نیز مورد استفاده قرار گرفته ميتواند مگر اينکه احكام اصولنامه تجارت در مورد حکم دیگری را دارا باشد.

در صورتی که اثبات يك سند يا معامله تجارتي لازم به سند نبوده ابهام داشته باشد محکمه می تواند به اساس شهادت قرائن و امارات اصدار حکم نماید.

کې بيانېږي، بيان يا د بيان پوښتنه يا اړتيا دې لره په يوه زماني تړون کې مطرح کېږي. چې سوداگريز ليکل شوي تړون د واضح او منطقي عقد سره نه وي. يا دا چې د ليکل عبارت د متعددو تعبيراتو امکان ولري. د زياتو تعبيراتو د امکان په حال کې د طرفينو مشترکه موخه به د عرف او عاداتو سره سم ټاکل کېږي، او يا به د دوي مخکينيو تطبيقاتو ته نظر کېږي.

کله چې د تړون متن متعدد تعبيرات ولري نو په هره مانا چې قرينه موجوده شي، هماغه به ټاکلې وي. او که د طرفينو موخه ونه ټاکل شي، نو مقوله به د متعهد په گټه او د متعهدله لپاره زيان گرځي.

په هغه صورت کې چې عبارت متعدد او مشترك معناوي ولري په هره معنی کې چې قرینه افاده کړي په همغه معنی تفسیر کېږي.

په هغه صورت کې چې د مقاولي عبارت په متعددي معناوي تعبیر شي او د دواړو خواوو حقیقی مقصد ونشي ټاکل کېدای مقوله د متعهد په گټه او د متعهد له په علیه کېږي.

د سوداگريزو تړونونو د ثبوت وسايل

۶۲۳ تر ۶۲۸ مادي د سوداگريز تړونونو د ثبوت وسايل تر څپرني لاندې نيسي

د تړون ثبوت د محاکماتو په وړاندې د سوداگريزو مقاولاتو او اساسونو په بنسټ صورت نيسي، د شهودو شهادت، قرائن او علامات هم د گټې اخیستنې وړ دي پدې شرط چې سوداگريزه اصولنامه د بل حکم لرونکې نه وي.

که په سند کې کوم شک او شبهه پیدا شي، محکمه د شهودو او قرائنو په بنسټ حکم صادرولای شي.

دوهم فصل سوداگریزه بیعه

د سوداگریزې بیعې تعریف:

متذکره موضوع د تعریف څخه مخکې لازم دي هغه احکام چې د افغانستان په سوداگریزه اصولنامه کې لیکل شويدي، ذکر کړو، ۶۲۹-۶۴۴ مادې پورې د عمومي احکامو په اړه چې په سوداگریزه بیعه کې د پلي کېدو وړ دي او په ځانگړي ډول د هغوي د ایجاد شرایط، د خرڅ شوي مال ملکیت، د اخیستونکي تکالیف او ستونزې د اړونده مال په اړه، د مالونو بیعه، د تسلیمولو اړونده لگښتونه، د لېږد رالېږد موارد، د زیان موارد او د هغه جبران، د اخیستونکي پاتې راتگ او د هغه پایلې د بایع لپاره، د بیې ورکړه او نور موارد بیانوي.

د پورتنيو مطالبو له بیان څخه وروسته اوس سوداگریزه بیه تعریفوو:

بیع د خرڅلاو په مانا ده او سوداگریزه بیع په حقیقت کې هغه خرڅلاو دي چې د سوداگر او سوداگریزو شرکتونو تر منځ تر سره کېږي.

په اصولي توگه سوداگریزه بیع د مدني بیعې تابع ده، لدې کبله چې مدني قانون د سوداگری سرچینه ده او هر کله چې د سوداگری قانون د یوې موضوع په اړه ساکت شي یا شک ولري، د مدني حقوقو د قواعدو او اصولو څخه گټه اخیستل کېږي.

د افغانستان مدني قانون ۵۰۴ ماده داسې بیانوي: په تړون پورې اړوند قواعد په ټولو تړونونو پلي کېږي. او د هر تړون حقوقي قواعد د هغه د احکامو پر بنسټ تنظیمېږي.

د مدني قانون ۱۰۵۳ ماده لاندې تعریف بیانوي: د بیع تړون عبارت دي له دې چې بایع خپل مال اخیستونکي ته د مبیعې د ثمن په مقابل کې تمليک کړي، په معینه عقودو کې د هر تړون پر عامو ارکانو

فصل دوم بیع تجارتي

تعریف بیع تجارتي:

قبل از تعریف موضوع متذکره لازم است احکامی که در اصولنامه تجارت افغانستان در مورد تحریر گردیده، ذکر گردد. ماده های ۶۲۹ الی ۶۴۴ در مورد احکام عمومی قابل تطبیق به بیع تجارتي و بالخصوص شرایط ایجاد آن، ملکیت مال فروخته شده، تکالیف و حقوق خریدار در صورت مشکل مربوط به اموال فروخته شده، بیع اموال، مصارف مربوط به تسلیم، موارد حمل و نقل، موارد خسارات و جبران آن، ورشکستگی مشتری و نتایج آن راجع به بایع، تأدیه قیمت و دیگر موارد، بیان میدارد.

بعد از بیان مطالب مافوق، اکنون بیع تجارتي را تعریف می نمایم:

بیع به معنی فروش است و بیع تجارتي در حقیقت فروشی است که میان تجار و شرکت های تجارتي صورت می گیرد.

اصولاً بیع تجارتي تابع احکام بیع مدني می باشد زیرا یکی از منابع حقوق تجارت قانون مدني است و هرگاه قانون تجارت راجع به موضوعی ساکت باشد و یا ابهام داشته باشد از اصول وقواعد حقوقی مدني استفاده به عمل می آید.

ماده ۵۰۴ قانون مدني افغانستان بیان میدارد، قواعد عمومی مربوط به عقد بر تمام عقود تطبیق می گردد و قواعد حقوقی هر عقد توسط احکام مربوط به آن تنظیم می گردد.

ماده ۱۰۵۳ قانون مدني تعریف ذیل را بیان میدارد: عقد بیع عبارت است از تمليک مال از طرف بایع به مشتری در مقابل مالیکه ثمن مبیعه باشد در عقود معینه ارکان خاص هر عقد علاوه بر

ارکان عام که در مبحث اول قسمت اول عقود ذکر شده، رعایت می گردد.

عناصر متشکله بیع تجارتي:

ماده های ۵۰۵ الی ۵۹۴ قانون مدنی افغانستان ارکان عقد را بیان میدارد.

در قانون مدنی برای هر معامله چهار شرط کلی و عمومی و اساسی موجود می باشد که در کلیه عقود، معاملات و تعهدات اعم عقود معین و غیر معین باید رعایت گردد که به آنها شرایط اساسی صحت معامله می گویند و عبارت اند از:

قصد و رضای طرفین معامله در مورد معامله.

اهلیت طرفین.

موضوع معامله.

مشروعیت جهت معامله یا سبب معامله.

بنابر این شرایط اصلی و اساسی قراردادهای تجارتي همان شرایط اساسی صحت معاملات می باشد زیرا در تجارت نیز طرفین معامله جوابگوی شرایط ذیل می باشند:

بایسد نیت انجام معامله ای را داشته و راضی باشند:

زیرا هیچ تاجری یا شرکتی نمی تواند جنسی را بدون رضایت مالک و یا متصرف آن خریداری نماید یا کسی را به خرید آن مجبور سازد. پس رضایت يك شرط اساسی تعهدات می باشد.

اهلیت طرفین معامله یا تعهد:

اهلیت طرفین در همه مسائل حقوقی مطرح می باشد چه اینکه بیع مدنی باشد و یا تجارتي. بدین جهت هر تاجری در موقع انعقاد قراردادهای تجارتي باید

برسپره خانگري ارکان چي د اول مبحث په اوله برخه کې ذکر شوي دي رعایت شي.

د سوداگریزې بیعې متشکله عناصر:

د افغانستان مدني قانون ۵۰۵-۵۹۴ مادې پورې د تړون ارکان بیانوي.

په مدني قانون کې دهرې معاملې لپاره څلور اصلي شرطونه موجود وي، چې په ټولو عقودو کې د معین او غیر معینو عقودو د نشتوالي معاملې باید رعایت شي، چې هغوي ته د معاملې د صحت شرایط وایي او په لاندې ډول دي:

د معاملې په اړه د طرفینو قصد او رضا

د طرفینو اهلیت

د معاملې موضوع

د معاملې د مشروعیت جهت یاد معاملې سبب:

دپورتني بیان په بنسټ د سوداگریزو تړونونو اصلي او بنسټیز شرایط هماغه د معاملاتو د صحت بنسټیز شرایط دي، ځکه چې په سوداگری کې هم د معاملې طرفین د شرایطو ځواب ورکوونکي وي.

د معاملې د خلاصولو نیت او د معاملې څخه راضی کېدل:

هېڅ سوداگری یا شرکت نشي کولای د مالک یا متصرف له رضا څخه پرته اخیستل وکړي، یا یو شخص د هغه اخیستلو ته اړ باسي. نو د معاملاتو یو اساسی شرط رضایت دي.

د معاملې د طرفینو اهلیت:

په ټولو حقوقي مسائلو کې د طرفینو اهلیت ضروري دي. که مدني بیع وي یا سوداگریزه. په همدې سبب باید هر سوداگری د سوداگریزو

از اهلیت لازمہ مستفید باشد (سفیه، دیوانه ویا ورشکسته نباشد) زیرا معاملات تجارتي که خارج از توانائی لازمہ حقوقی صورت می گیرد قابل اعتبار نمی باشد.

موضوع معامله باید معینی باشد:

خریدار باید بداند چه کالا و متاعی را خریداری نموده و فروشنده باید بداند چه چیزی را بفروش میرساند.

مشروعیت جهت معامله:

در این شك نیست که هیچ معامله ای چه تجارتي و چه مدنی و خارج از این دو، بدون داشتن مشروعیت صورت گرفته نمی تواند و اگر صورت هم بگیرد از نظر حقوقی فاقد اعتبار می باشد و آثار حقوقی مستفید بوده نمی تواند بنا بر این خرید و فروش و سایر عملیات های تجارتي باید مشروعیت داشته باشد به این معنی که مطابق موازین قانونی و شرعی باشد.

ماده ۵۰۵ قانون مدنی افغانستان در مورد صحت عقد چنان بیان میدارد: شرط صحت عقد عبارت است از رضایت عاقدین بدون اکراه و اجبار در مورد اهلیت ماده ۵۴۲ بیان میدارد که هر شخص اهلیت عقد را دارد مگر اینکه اهلیت را توسط قانون سلب ویا محدود گردیده باشد.

در مورد موضوع عقد ماده ۵۷۹ قانون مدنی چنان بیان میدارد: برای هر نوع وجیبه ناشی از عقد، وجود موضوعیکه عقد به آن نسبت داده شده و قابلیت حکم عقد را داشته باشد، حتمی پنداشته میشود. موضوع عقد را عین، دین، منفعت یا سایر حقوق های تشکیل داده میتواند. همچنان اجراء یا امتناع يك عمل موضوع عقد قرار گرفته میتواند.

تړونونو د انعقاد په مهال د اهلیت لرونکي وي، سفیه، لیونی، یا محجور نه وي. حکمکه سوداگریزې معاملې د لازمہ اهلیت څخه پرته د اعتبار وړ ندي.

د معاملې موضوع باید معلومه وي:

اخیستونکي باید پوه شي چې کوم څیز اخلي او خرڅوونکي باید پوه وي چې کوم څیز خرڅوي.

د معاملې د مشروعیت جهت :

شك نشته چې هره معامله که سواگریزه وي یا مدنی وي یا د دواړو څخه بهر وي د مشروعیت د نه لرلو په صورت کې نه منعقدېږي، او که انعقاد هم شي د حقوقو له نظره د اعتبار وړ نده. او حقوقی آثار مستفید کیدای نشي بنا پر دې دا پیرودل او پلورل او نور تجارتي عملیات باید مشروعیت ولري په دې معنی چې د شرعی او قانون د موازینو مطابق وي.

د افغانستان د مدنی قانون ۵۰۵ ماده داسې صراحت لري: د عقد د صحت شرط دادي چې عاقدین په خپل رضایت پرته له جبر او اکراه څخه تړون وکړي. پدې اړوند ۵۴۲ ماده داسې صراحت لري ((هر شخص د عقد اهلیت لري مگر که اهلیت یې د قانون په واسطه سلب یا محدود شوي وي)).

د عقد په اړه د مدنی قانون ۵۷۹ ماده داسې بیان لري ((د عقد څخه د را پیدا کیدونکو دندو لپاره، د داسې موضوع وجود ضرور دي چې عقد پرې وارد شوي وي، د عقد موضوع عین، دین، منفعت یا نور حقوق جوړولاي شي، همدا رنگه اجرا کول او یا منع کول د یوه عمل د قرارداد او تړون یوه موضوع ګرځیدلای شي.

۵۸۰ ماده زیاتوي چه :

ماده ۵۸۰ اضافه می نماید:

د عقد څخه د راپیدا کېدونکي دندې موضوع باید ممکنه، معین او یا د تعیین وړ او مجاز وي او د هغه څخه پرته تړون باطل بلل کېږي.

موضوع وجیبه ناشی از عقد باید ممکن، معین یا قابل تعیین و مجاز باشد، در غیر آن عقد باطل پنداشته میشود.

د مدني قانون ۵۹۱ ماده د عقد ((تړون)) د سبب په اړوند داسي صراحت لري :

ماده ۵۹۱ قانون مدنی در مورد سبب عقد چنان تصریح نموده است:

سبب د اصلي هدف او مقصد څخه عبارت چي تړون هغه ته د رسېدو د پیل لپاره یوه وسیله گرځي او د ۵۹۲ مادي پر بنسټ باید د عامه آدابو او نظام سره سم وي او اصلاً باید وجود ولري او که نه په غیر د هغه کي تړون باطل گڼل کېږي د یادولو وړ ده چي مشروع سبب موجودیت په هغه وجیبه ((مسولیت)) کي اصلي حالت گڼل کېږي مگر دا چې د هغه په گټه باندي دلیل وجود ولري

سبب عبارت از مقصد اصلی است که عقد وسیله شروع رسیدن به آن قرار گرفته باشد و به اساس ماده ۵۹۲، سبب وجیبه باید مطابق نظام و آداب عامه بوده و باید اصلاً وجود داشته باشد و الا در غیر آن عقد باطل پنداشته میشود. قابل یاد آوری است که وجود سبب مشروع در هر وجیبه، حالت اصل پنداشته میشود مگر اینکه دلیل به نفي آن موجود باشد.

د پورتنیو موضوعاتو له تشریح څخه وروسته لارمه ده چې برسېره په پورتنیو مرحلو سودا گریز تړونونه د محتوا او متن له نظره یوه لږ نورو شرایطو ته هم ضرورت لري چي په هماغه مناسبت وخت کي د توجه څخه ونه غورځول شي او د بل طرفه سودا گریز قراردادونه د سوداگر او شرکت تر مینځ فرق لري چي له همدې امله په دوو لاندې ډولو وېشل کېږي:

بعد از بیان موضوعات مافوق لارم میدانیم یاد آور گردیم که علاوه بر موارد متذکره، قراردادهای تجارتي از نظر محتوای خویش ضرورت به يك سلسله شرایط دیگری هم دارد که باید در موقع انعقاد مورد توجه قرار گیرد از جانب دیگر قراردادهای تجارتي بين تجار و شرکت ها متفاوت می باشد به همین جهت میتوان آنها را به دو دسته صنف بندی نمود:

داخلي تړونونه

قراردادهای داخلی

بهرني تړونونه

قراردادهای خارجی

۱- داخلي تړونونه :

۱- قراردادهای داخلی:

هغه قراردادونه چي د حقيقي او حکمي اشخاصو تر مینځ په یوه هېواد کې تړل کېږي زیات مشکلات نه لري ځکه :

در مورد قراردادهای داخلی که بين اشخاص حقيقي یا حکمی در داخل يك کشور بسته میشود مشکلات زیادی وجود ندارد. زیرا:

د سوداگری په هکله پلي کېدونکي قوانین د هیواد په سطحه یو رنگه وي ځکه چي په هر هیواد کې سوداگریز مسایل د هېواد د جاري قوانینو په رڼا کي

قوانین قابل تطبیق بر تجارت در تمام نقاط يك کشور قانون واحد می باشد زیرا هرکشوری مسائل مربوط به تجارت خود را بر مبنای قوانین جاریه

مملکت نظم و نسق میدهد و قوانین مذکور در مورد همه تجار و شرکت های تجارتی قابل تطبیق می باشد و اصولاً معاملات تجارتی داخلی کشور با رعایت قوانین آن صورت می گیرد و مشکلات صورت نمی گیرد. در صورت بروز مشکلات نسبت به عوامل مختلف، حل آن از مسائل و مشکلات تجارت خارجی ساده تر می باشد.

کلیه مراجع قضائی یک کشور از یک سیستم واحد اطاعت می نمایند و تحت نظارت قوه قضائیه کشور خود را اداره می نمایند و اصولاً ملزم و مکلف به اجرای قوانین موضوعه هستند بدین ملحوظ اختلاف و مشکلات حاصله میان تجار و شرکت های داخلی، زودتر و ساده تر حل و فصل میگردد.

مشترک بودن زبان و فرهنگ و مذهب و اخلاق و عرف تجارتی تا حدودی زیادی تأثیر دارد و بعضی از مشکلات را برای مردمی که در یک کشور زندگی می نمایند، به سادگی بر طرف می نماید.

محتوا یا مندرجات قراردادهای داخلی:

علاوه به لزوم مراعات شرایط اساسی صحت معامله، هر قراردادی دارای خصوصیات است که آن را از سایر قرار داد مجزا و متمایز می سازد و برای تنظیم هر قرارداد، چند نکته اساسی دیگر وجود دارد که به منزله استخوان بندی یا پیکره آن محسوب میگردد و میتوان آنها را قرار ذیل مورد بررسی قرار داد:

مشخصات طرفین قرارداد:

برای بستن هر قرارداد، طرفین آن باید معلوم و مشخص باشند به عنوان مثال در قرارداد خرید و فروش، فروشنده و خریدار و یا فروشندگان و خریداران باید کاملاً معین باشند و یا در قرارداد حمل اموال از نقطه ای به نقطه دیگر، اشخاص ذیل واقع و آشکار است:

تنظیم او و ترتیب کپری او و هغه هېواد قوانین د ټولو سوداگریزو شرکتونو لپاره د تطبیق وړ وي. او اصولاً ټولې سوداگریزې راکړې ورکړې د پورتنیو قوانینو په مراعات کولو سره صورت نیسي او څه ستونزې نه رامنځ ته کېږي، او که چېرې د مختلفو عواملو له امله یو لې ستونزې منځ ته راشي د هغه حل د بهرنۍ سوداگری په پرتله ډېر آسانه او ساده وي.

د یوه هېواد ټولې قضایي ادارې د یوه واحد سیستم څخه اطاعت کوي، او د قضایي ځواک تر څارنې لاندې خپل فعالیتونه سرته رسوي او اصولاً هغوي د موضوعه قوانینو په اجراء کولو مکلف دي. له همدې امله اختلاف او ستونزې د سوداگرو او کورنیو شرکتونو ژر او په آسانه ډول سره حل او فصل کېږي.

د ژبې، کلتور، مذهب او اخلاقو او سوداگریزو رواجونو شریک والي تر یوه زیاته حده اغېزه لري او ځینې ستونزې چې د یوه هېواد خلک ورسره مخامخ کېږي په آسانۍ سره حل کولای شي.

د کورنیو تړونونو محتویات او مندرجات

برسېره پردې چې د معاملو د اساسي شرایطو صحت ضروري دي، هر تړون خپل ځانگړي خصوصیات لري، چې هغه له نورو تړونونو څخه بېلوي، او په هر تړون کې څو اساسي ټکي وجود لري چې د تړون چوکاټ بلل کېږي او هغه په لاندې ډول مطالعه کولای شو:

د تړون د دواړو اړخونو ځانگړتیاوې

د هر تړون لپاره دواړه لوري مشخص او معلوم وي د بېلگې په توگه د اخیستلو او خرڅولو تړون، اخیستونکي او خرڅوونکي باید په بشپړ ډول معلوم وي یا له یوه ځای څخه بل ځای ته د مالونو د وړلو او راوړلو تړون، لاندې اشخاص څرگند او معلوم وي:

د مالونو لېږونکي

ارسال کننده اموال

د لېږدولو متصدي

متصددی حمل و نقل

د مالونو لاسته راوړونکي

گیرنده اموال

د دواړو اړخونو ځانگړتیاوې ځکه ضروري دي چې وپوهول شي چې تړون د چا تر منځ تړل شوي دي او د اړتیا په مهال لمړی حقوقي موضوعات تر بحث لاندې ونيول شي او وروسته بیا د هر چا مکلفیت په هماغه مشخصو اشخاصو باندې ور واچول شي. او هغه ذیدخل اشخاص کولای شي چې د خپلو حقوقو څخه دفاع وکړي او خپله دنده او مسؤلیتونه اداء کړي.

مشخصات طرفین بخاطر آن ضرور است تا دانسته شود قرار داد بین چه کسانی صورت گرفته و در صورت ضرورت اولاً موارد حقوقی در مورد آن بررسی گردد و در قدم دوم مکلفیت ها بدوش اشخاص مشخص تعیین گردد و اشخاص ذیدخل میتواند از حقوق خویش دفاع نموده و وجایب خویش را ادا نمایند.

د تړون موضوع:

موضوع قرارداد:

د تړون موضوع د تړون د دواړو اړخونو د تعهداتو په بنسټ پیل کېږي، نو باید د خرڅولو په وخت کې معلوم وي چې کوم ډول مال او جنس دي او که معلوم نه وي نو دا تړون وضاحت نلري (مبهم دي) او د ستونزې د منځ ته راتلو سبب گرځي.

موضوع قرارداد مبنی بر تعهدات هریک از طرفین قرارداد است. پس باید معلوم باشد که فروش مربوط به کدام جنس می باشد و اگر این موضوع معلوم نباشد قرارداد مبهم خواهد بود و برای طرفین باعث ایجاد مشکل خواهد گردید.

د تړون د دواړو اړخونو استوگنځی:

اقامتگاه طرفین:

استوگنځی (اقامتگاه) د هر سړي د اوسېدلو له ځای څخه عبارت دي او د هغه د راکړې ورکړې مهم مرکز هلته موقعیت ولري.

اقامتگاه هر شخص عبارت از محلی است که شخص در آنجا سکونت دارد و مرکز مهم امور وی در آنجا قرارداد.

د حکمي شخص استوگنځی د هغه د راکړې ورکړې ځای دي.

اقامتگاه اشخاص حکمی، مرکز عملیات آنها خواهد بود.

د طرفینو تعهدات:

تعهدات طرفین:

تعهد د تړون د دواړو اړخونو د یوه مهم او برخلیک جوړوونکي رکن څخه عبارت دي چې هریو له دواړو اړخونو څخه د هغه په پلي کولو مکلف دي. له همدې کبله د هغوي تعهد باید چې مشخص وي.

تعهد هریک از طرفین قرارداد، رکن مهم ویا عامل سرنوشت ساز قرار داد می باشد که هریک از طرفین قرارداد عهده دار و مسئول اجرا ویا مراعات آن می باشند به این جهت تعهد آنها باید مشخص باشد.

د مثال په توگه که یو سوداگر شل عرادې موټر په معینو اوصافو او ټاکلي نوعې سره خرڅوي او د تړون

به عنوان مثال وقتی تاجری بیست عراده موتر را با اوصاف معینی وبا تعیین نوع می فروشد ودر متن

قرارداد درج می نماید که مطابق به مشخصات تعیین شده و نوع، موثرهای فروخته شده را به تاریخ معینی در يك محل معین تحویل نماید، درحقیقت سه نوع تعهد مرتبط با يك قرارداد را به عهده گرفته است که آنها عبارت اند از:

- تهیه موثرها مطابق به مشخصات و نوع

- ارسال آنها در تاریخ معین

- تحویل به خریدار در يك محل معین

در نتیجه هر يك از سه موضوع از نظر حقوقی، آثار و نتایجی را احتوا می نماید که در موارد مشکل قضائی قابل بررسی می باشد:

اگر جنسی مطابق به مشخصات قرارداد تهیه نگردد، خریدار به اساس عدم مراعات تعهد فروشنده و یا تخلف وی، حق فسخ یعنی برهم زدن قرارداد را دارا میگردد.

عدم رساندن جنس و یا رساندن آن با تأخیر ممکن است موجب ضرر خریدار تمام گردد در این خصوص فروشنده مجبور به جبران خساره خریدار از نظر ضرری که به او وارد گردیده خواهد بود.

به اساس ماده ۵۹۲ اصولنامه تجارت:

اگر متعهد تعهد خود را نقض نماید یا تعهدی را که بصورت مطلق (یعنی بلا قید و شرط) در يك وقت معین و یا در ظرف يك مدت معین لازم الاجرا باشد، ایفا ننماید و یا موضوع تعهد عبارت از نکردن يك عمل باشد و آنرا اجرا نماید، بدون دعوی، جبران خساره شده میتواند.

امضای طرفین قرارداد:

امضای طرفین قرارداد بخاطر آن ضروری می باشد که طرفین مذکور با گذاشتن امضا در پای قرارداد تصدیق می نمایند که شرایط مندرجه قرارداد مورد

په متن کې یې ثبتوي چې د ټاکل شویو ځانگړنو او نوعې پر بنسټ پلورل شوي موټر په ټاکلي نېټه په ټاکلي ځای کې تسلیم کړي، په حقیقت کې یې دري ډوله د تړون اړوند تعهدونه په غاړه اخیستي دي چې په لاندې ډول دي:

- د نوعي او ځانگړتیاوو مطابق موټر برابرول.

- په ټاکلي نېټه د هغې لېږل.

- اخیستونکي ته په یوه ټاکلي ځای کې تسلیمول.

په پایله کې له دريو موضوع گانو څخه هره یوه له حقوقي نظره هغه اثار او پایلي څرگندوي چې په ستونزمنو قضایي مواردو کې د څیړني وړ ده:

که چیري جنس د تړون د ځانگړتیاوو سره سم برابر نشي اخیستونکي د څرخونکي تعهدونه مراعات کولو په بنسټ او یا د هغه د تخلف په صورت کې، د فسخي یعنی د تړون د بیرته گرځولو حق لري.

-د جنس نه رسول او یا ځنډول کېدای شي د اخیستونکي د زیان سبب شي پدې حالت کې څرخونکي مکلف دي چې د اخیستونکي د زیانمن کېدو جبران ورکړي.

د سوداگري د اصولنامې د ۵۹۲ مادې پر بنسټ:

که متعهد خپل تعهد نقض کړي او یا هغه تعهد چې په مطلق (بې قید او شرط) ډول په یوه ټاکلي وخت کې د پلي کولو وړ وي، ورنه کړي او یا د تعهد موضوع د یوه کار نه کول وي او هغه کار وکړي، پرته له دعوي د زیانمنېدو جبران کېږي.

د تړون د طرفینو لاسلیک:

د طرفینو لاسلیک لدې کبله اړین دي چې نوموړی د تړون په پای کې د لاسلیک په کولو سره تصدیق کوي چې مندرج شوي شرطونه د دوي د منلو وړ دي، او

قبول آنها واقع گردیده و خود را ملزم و مکلف به اجرای مندرجات مذکور میدانند.

قابل توجه است که طرفین قرارداد باید قبل از امضاء مندرجات، قرار داد را مطالعه نموده و بعداً آنرا امضا نمایند زیرا بعد از امضا و به استثنای ثبوت جعل کاری، فریب و غیره، هیچ یک از طرفین امکان آنرا ندارند که از تعهدات خود و مندرجات قرارداد سرکشی نمایند مگر اینکه مندرجات و یا تعهدات خلاف قانون بوده و بالخصوص خلاف قوانین تأمین و نظم عامه قرار گیرد.

در مورد تنظیم قراردادهای تجارتي نکات ذیل قابل توجه می باشد:

بسیط بودن قرارداد

صریح و واضح بودن آن (این امر در مورد قراردادهای دیگر نیز قابل مراعات می باشد)

جامع و کامل بودن آن.

پیش بینی تمام اطراف و جوانب امر در حدود امکان

تعیین تضمین های لازم برای اجراء صحیح قرارداد و جلوگیری از تأخیر یا عدم انجام تعهدات.

خیل خانونه د هغو په تر سره کولو مکلف او مجبور بولي.

د یادولو وړ ده چې د تړون دواړه جانبه باید مخکې د مندرجاتو له لاسلیک څخه تړون مطالعه کړي او وروسته لاسلیک پرې وکړي ځکه چې د لاسلیک څخه وروسته (د جعل، فریب او نورو د ثبوت په استثنا) د طرفینو څخه هېڅ یو هم نشي کولای چې د خپلو تعهداتو او د تړون له مندرجاتو څخه سرغړونه وکړي. مگر دا چې مندرجات یا تعهدات د قانون خلاف وي، په ځانگړي ډول چې د ټولنیز نظم او د امن د قانون پر خلاف وي.

د سوداگریزو تړونونو د تنظیم په اړه لاندې ټکي د پاملرنې وړ دي:

د تړون بسیط والي

د هغه صراحت او واضح والی (دا امر د نورو تړونونو په اړه هم د اجراء وړ دي)

د تړون بشپړوالی او جامع والی

د امکان په صورت کې د ټولو اړخونو او موضوعاتو وړاندوینه

د تړون د بڼه اجراء او تطبیق لپاره د ضمانت تعیین کول او د ځنډ څخه مخنیوي او د هغه تعهداتو سرته نه رسول چې په تړون کې لیکل شوي دي.

درپیم فصل:

د ځینو سوداگریزو بیعو ډولونه

د (CIF) خرڅلاو، د (FOB) خرڅلاو، د (CFR) خرڅلاو، د (X.W) خرڅلاو د سوداگریزو بیعو له ډولونو څخه شمېرل کېږي. مخکې لدې چې د هرې بیعې په اړه تشریح صورت ونیسي، ضروري گڼل کېږي چې نړیوالې سوداگریزې بیعې تعریف او وپېژندل شي.

د نړیوالو سوداگریزو بیعو پېژندنه:

د پېژندنې هغه ټکي چې بیعه کورنۍ ده که نړیواله له یوه نظره د بیعې وجود ته کتل کېږي، پدې مانا چې که مبادله په یوه هېواد کې ځای په ځای کېږي، او که د یوه هېواد څخه بل هېواد ته لېږل کېږي نړیواله گڼل کېږي. او همدارنگه د یوه بل خاصیت له رویه همدا ځانگړتیا تعیینېږي او هغه د پلورونکي او پېرودونکي د استوگنځیونو پېژندل دي، که چېرې د یوه هېواد اوسېدونکي وي او تعهدات یې هم د عین هېواد لپاره وي کورنۍ او که د پېرودونکي او پلورونکي استوگنځایونه په مختلفو هېوادونو کې وي او تعهدات یې هم د دوه یا څو هېوادونو لپاره وي، دا سوداگریزه بیعه نړیواله گڼل کېږي. ددې پېژندنې څخه وروسته دیادولو وړ ده چې د افغانستان د سوداگری د قانون د ۴۴۰-۶۸۷ مادو پورې د (CIF) د خرڅلاو هغه حکمونه چې د پلي کولو وړ دي، بیانوي.

د سیف (CIF) خرڅلاو:

(CIF) سیف د لمړیو حروفو (Cost and Insurance and Freight) یو لنډیز دي، او مانا یې داده چې د مالونو بیه، بیمه، او د لېږد رالېږد کرایه د مقصد تر ځایه پورې د اخیستونکي په غاړه دي یعنې اخیستونکي د اخیستلو پر بیه برسېره د بیمې لگښتونه او د وړلو راولولو لگښت د مقصد تر بندره پورې باید چې ورکړي.

فصل سوم

بعضی از انواع خصوصی بیع تجارتي

فروش سیف (CIF) فروش (FOB) اف. او. بی فروش (CFR) سی. اف. آر فروش ایکس. دبلیو (X.W) از جمله انواع بیع تجارتي بین المللی محسوب میگردد قبل از اینکه به شرح هریک از بیع های مذکور پرداخته شود لازم است بیع تجارتي بین المللی را تعریف نمود:

تعریف بیع تجارتي بین المللی:

ضابطه تشخیص اینکه بیع داخلی است یا بین المللی، از یک دیدگاه وجود بیع صورت می گیرد به این معنی که اگر در یک کشور مبادله وجابجا شود داخلی است و در صورتی که از یک کشور به کشور دیگر ارسال گردد، بین المللی می باشد هم چنان نسبت به یک عنصر دیگر نیز میتوان این خصوصیت را تعیین نمود که آن عبارت است از بررسی اقامتگاه فروشنده و خریدار. در صورتی که این هر دو در یک کشور اقامت داشته باشند و تعهدات آنها در حین کشور مختلف اقامت داشته باشند و تعهدات آنها در دو و یا چند کشور به عمل آید، بیع بین المللی خواهد بود. بعد از تعریف مذکور قابل یاد آوری است که اصولنامه تجارت افغانستان در ماده های ۴۴۰ الی ۶۸۷ صرف در مورد فروش سیف (CIF)، احکام قابل تطبیق را بیان میدارد.

فروش سیف (سی. آی. اف CIF):

سیف عبارت است از حروف اول کلمات (Cost and Insurance and Freight) و منظور این است که قیمت اموال، بیمه و کرایه حمل نقل تا مقصد به عهده خریدار است یعنی خریدار بر علاوه قیمت خرید، مصارف مربوطه به بیمه و مخارج حمل و نقل اموال خریداری شده را تا بندر مقصد می پردازد.

در این خرید عنصری که بالایی آن توجه بیشتر صورت می گیرد مبنی بر بیمه می باشد و اگر بیمه توسط فروشنده صورت گیرد، مصارف آن به عهده خریدار خواهد بود و سند بیمه و حقوق و وجایب مندرجه بیمه قابل انتقال در وجه حامل یا خریدار می باشد.

و در صورتی که کدام خساره متوجه اموال گردد خریدار میتواند برای جبران آن مستقیماً به شرکت بیمه مراجعه نماید.

ماده ۶۶۸ اصولنامه تجارت افغانستان چنین بیان میدارد:

فروشی که بشرط تسلیم مال در کشتی برعلاوه اجرت بیمه و مصرف نقلیه به عمل می آید فروش سیف (CIF) نامیده میشود. مطرف نقلیه عبارت از اجرت نقل مال الی تسلیم آن به جرثقیل بندر است خساره امتعه که باسناد فروش مذکور صورت گیرد از تاریخ حمل آن به کشتی به مشتری مربوط می گردد.

شرایط فروش سیف (CIF):

امتع که بصورت سیف (CIF) فروخته میشود باید از طرف فروشنده به اساس شرایط قرارداد و در صورت عدم آن، نظر به عرف و عادات جاری محلی به کشتی حمل گردد.

در صورتی که فروشنده اجازه داشته باشد که تعهد خود را حصه حصه اجرا نماید هر حصه امتعه که حمل گردد چنین محسوب میشود که جداگانه فروخته شده است...

اثرات عدم مراعات تعهدات فروشنده: (ماده های ۶۷۰ اصولنامه تجارت افغانستان) در صورتی که فروشنده (بدون استناد به علل مجبره) امتعه فروخته شده را در زمان معین یا مطابق عرف محل حمل نکرده باشد، مشتری

پدیده ایستنه که در پام ورتکی د مالونو د بیمه خبره ده، که چبری دا بیمه د خرخوونکی په وسیله صورت ونیسی، نو لگنبت یی د مالونو د اخیستونکی په غاړه دي. د بیمې سند، حقوق، او مسئولیت چې په هغه کې درج دي ټول د مالونو اخیستونکی ته د لېږد وړ دي.

پداسې حال کې که د مالونو لپاره کوم تاوان پېښ شي اخیستونکی کولای شي چې د تاوان د جبران کولو لپاره د بیمې اړونده شرکت ته مراجعه وکړي.

د افغانستان د سوداگریزو قوانینو ۶۶۸ ماده په څرگنده بیانوي چې:

خرخلاو پدې شرط چې مال کښتی ته تسلیم شي، بر سېره پر بیمه او د وړلو راورلو په لگښتونو صورت نیسی، سیف (CIF) بلل کېږي. د نقلیې لگښتونه عبارت دي له نقل کولو د مال او تسلیم کول یې د بندر جرثقیل ته دي. کوم زیان چې مال ته د پورتنی خرخلاو په اړه رسېږي، د نقل کولو د نېټې څخه تر کښتی پورې د اخیستونکی پورې اړه لري.

د (CIF) سیف د خرخولو شرایط:

هغه څېزونه چې د (CIF) په صورت خرخېږي، باید د خرخوونکی له لوري د تړون د شرایطو په بنسټ او د هغه په نشتوالي کې د سیمه ایز عرف او عاداتو سره سم کښتی ته کېښودل کېږي.

په هغه صورت کې چې خرخوونکی اجازه ولري چې خپل تعهد برخه، برخه اجراء کړي. هره حصه چې د امتعې څخه لېږدول کېږي، داسې حسابېږي چې په بېل ډول خرخه شوې ده...

د خرخوونکی د تعهداتو د نه مراعات تاثیرات: د افغانستان د سوداگریزې اصولنامې ۶۷۰ ماده په هغه صورت کې چې خرخوونکی ((پر مجبره علتونو د استدلال څخه پرته) خرڅ شوي وي نو امتعه په ټاکلي وخت د سیمه ایز عرف سره سم ونه لېږدول شي،

میتواند عقد را فسخ نماید در این صورت مشتری مکلف است فوراً از تصمیم خود به فروشنده اطلاع دهد.

مکلفیتهای فروشنده (ماده ۶۶۵):

فروشنده باید وجایب خویش را برای فرستادن اموال به وقت معین اجرا نماید تا اموال در وقت تعیین گردیده به کشتی حامل رسیده در مدت معین به محل مقصود واصل گردد در صورتی که کشتی در وقت معین حرکت ننماید و در ظرف مدت معین به محل مقصود واصل نگردد، مشتری می تواند فسخ عقد را مطالبه نماید و دعوی کند. مشتری می تواند وقت معینه مواصلت کشتی را به یک و چند بار تمدید نماید. در صورتی که در جریان سفر کشتی حامل اموال دچار عوارض گردد اموال را میتوان به یک کشتی دیگر انتقال نمود و این مسئله باعث فسخ قرارداد نمی گردد.

اثبات نقل اموال:

اثبات نقل اموال توسط يك بارنامه نقلیه بحری (کنسانمینت) که باری هر حصه امتعه باین عباره) نقل شده است) تنظیم می یابد و تصدیق از این می باشد که نقل اموال مطابق شرایط معینه بعمل آمده. اگر بارنامه نقلیه دارای عباره) برای حمل تسلیم گرفته شده است) باشد، مشتری می تواند ادعا نماید که حمل امتعه در تاریخ بارنامه نقلیه صورت نگرفته است مگر اینکه کپتان کشتی حکل مال را در تاریخ بارنامه کشتی تصدیق نموده باشد (ماده ۶۷۱).

مکلفیت بیمه اموال:

به اساس ماده ۶۷۴ اصولنامه تجارت افغانستان، فروشنده مجبور است تا اموال خریداری شده را مطابق شرایط عادی که معمولاً درج مقاولات بیمه می باشد، در مقابل خطرات بحری

اخیستونکی کولای شی ترون فسخ کړي، او پدې حالت کې اخیستونکی اړ دي سمدلاسه خپله پرېکړه خرڅوونکي ته ووايي.

د خرڅوونکي مکلفیتونه (ماده ۶۶۵):

خرڅوونکي باید د مال د لېږدولو په وړاندې خپلې دندې په ټاکل وخت سرته ورسوي، ترڅو چې مالونه په ټاکلي وخت لېږدوونکې کښتۍ او په ټاکلي وخت اصلي مقصد ته ورسېږي، او په هغه حالت کې چې کښتۍ په ټاکلي وخت حرکت ونکړي، په ټاکلي وخت مقصود ځای ته ونه رسېږي، اخیستونکي کولای شي چې د ترون فسخ وغواړي، او دعوي وکړي. اخیستونکي کولای شي د کښتۍ د رسېدلو وخت یو یا څو ځلي تمدید کړي، په هغه صورت کې چې د سفر په اوږدو کې کښتۍ عوارض وکړي مالونه کېدای شي چې بلې کښتۍ ته ولېږدول شي، او دا مسئله د ترون د فسخ کېدو سبب نگرځي.

د مال د لېږد ثبوت:

د سمندري نقلیې د بارنامې (کنسانمینت) په واسطه د مال د لېږد ثبوت چې د هرې برخې سره دا عبارت (لېږدول شوي) تنظیم شوی وي او هغه دا تصدیقوي چې امتعه د ټاکلو شرایطو سره سم لېږدول شوېده، که نقلیه بارنامه دا عبارت ولري چې (د لېږدولو لپاره پرېکړه شوېده) اخیستونکي کولای شي ادعا وکړي چې د مال لېږد د نقلیې بارنامې د نیټې سره سم نه دي ترسره شوي، مگر دا چې د کښتۍ کپیتان د مال د لېږد د بارنامې نېټه تصدیق کړي. (ماده ۶۷۱)

د مالونو د بیمې مکلفیت:

د افغانستان د سوداگریزې اصولنامې د ۶۷۴ مادې په بنسټ خرڅوونکي اړ دي چې اخیستل شوي مالونه د عادي شرایطو سره سم چې د بیمې په مقاوله کې درج شوي وي، د سمندریزو خطرونو په وړاندې

بیمه کړي.

بیمه نماید.

که په مقاوله کې د هغه په خلاف صراحت موجود نشي، خطرات يې د بیمې په واسطه تامین کېږي، خو خطرات به عادي وي او د جگړې خطر د هغوي څخه جلا دي.

در صورتیکه برخلاف آن در مقاوله صراحتی موجود نباشد، خطراتیکه توسط بیمه تأمین میشود، خطرات عادی بوده و خطر جنگ ماسوای آن است.

د معافیت په شرائطو او د بیمې د بدل د تادیې رواج او عادات چې د جنس د حمل په محل کې وي د پلي کولو وړ دي. او د اموالو جنس په پام کې نیول کېږي.

در شرایط معافیت و طرز تأدیه بدل بیمه، عرف و عادات که در محل حمل جنس قابل تطبیق است و ماهیت اشیا مد نظر گرفته میشود.

که خرڅوونکي خرڅ شوي جنسونه په معروف او معتبر شرکت کې بیمه کړي وي، او وروسته نوموړی شرکت د بیمې له ورکولو څخه عاجز شي، خرڅوونکي ته هېڅ مسؤلیت نه راجع کېږي.

اگر فروشنده اموال فروش شده را در شرکت معروف و معتبری بیمه کرده باشد و بعداً مؤسسه بیمه قادر به تأدیه بدل بیمه نگردد، در مقابل مشتری مسؤلیت ندارد.

د اکسانمنټ تصدیق، د پانې لېږل پېرودونکي ته، د ملاحظې موده: ۶۷۸، ۶۸۰ مادي:

ظهر نویسی اکسانمینت، ارسال اوراق به مشتری، مدت ملاحظه: ماده های ۶۷۸، ۶۸۰:

وروسته لدې چې اموال بار کړل شي، خرڅوونکي مکلف دي چې اکسانمنټ تصدیق کړي او د مقاولې بیمه او اصل چک او عندالایجاب هغه تصدیقنامه چې د اموالو وزن او وصف پکې ترتیب شوي وي د چک سره یو ځای پېرودونکي ته حواله کړي.

بعد از اینکه امتعه حمل گردید فروشنده مجبور است: اکسانمینت را ظهر نویسی نماید و با مقاوله بیمه واصل بیچک و عندالایجاب تصدیق نامه راجع بوصف و وزن امتعه ترتیب و به انضمام حواله (چک) به مشتری ارسال دارد.

خرڅوونکي مکلف دي هغه معلومات چې د اموالو د بارولو د نېټې د بار شوي کښتۍ په اړه ترلاسه کړي، سمدلاسه اخیستونکي ته وړاندې کړي.

فروشنده مجبور است که معلوماتی را که در باره تاریخ حمل امتعه، مارکها و کشتی حامل امتعه بدست می آورد فوراً به خریدار اطلاع دهد.

کومې پانې چې د خرڅوونکي له لوري اخیستونکي ته لېږل کېږي باید بشپړې او مرتبې وي، په هغه حال کې چې د پانې مندرجات د مقاولې د شرائطو سره سمون ونلري، اخیستونکي کولاي شي چې مقاوله فسخ کړي او د زیان د جبران غوښتونکي شي.

اوراقیکه از طرف فروشنده به خریدار ارسال میشود باید مکمل و منظم باشد. در صورتیکه مندرجات اوراق به شرایط مقاوله مطابقت نکند، مشتری می تواند مقاوله را فسخ و طالب جبران خساره گردد.

اخیستونکي مجبور دي چې د پانې د مطالعي وروسته د ۱۴ ورځو په اوږدو کې د هغه کار

مشتری مجبور است بعد از اینکه اوراق را تسلیم گرفت پس از ملاحظه در ظرف چهارده روز کار آنرا

قبول یا رد کړي. که رد صحت ولري اخیستونکي حق لري عقد فسخ کړي او د تاوان د جبران غوښتونکي شي.

قبول ویا رد نماید. در صورت که رد بی موجب نباشد، خریدار حق فسخ عقد و مطالبه جبران خساره را دارد.

که اخیستونکي پانې قبولې کړي نو تر هغه وخته پورې چې د خرڅوونکي فریب یا عدم موافقت د پانې د مندرجاتو سره نه وي ظاهر شوي، اخیستونکي نشي کولای عقد فسخ کړي او په هغه صورت کې چې اخیستونکي په سبب د بیان د معلومو علتونو رد کړي او یا یې د اعتراض سره قبولې کړې وي، نشي کولای د مذکور اعتراض څخه پرته د بل اعتراض ادعا وکړي.

اگر مشتری اوراق را قبول نموده باشد، تا زمانیکه حیله فروشنده و یا عدم مطابقت اموال به مندرجات اوراق ظاهر نگردد، خریدار نمی تواند عقد را فسخ کند و در صورتی که مشتری اوراق را با ذکر بعضی علل معینه تردید و با قید اعتراض قبول نموده باشد، نمیتواند به غیر از مبنای علل ویا اعتراضات متذکره، اعتراض دیگری را ادعا نماید.

د خرڅ شویو مالونو د بیې ورکړه:

پرداخت قیمت اموال فروش شده:

د ۶۸۲ مادې په بنسټ اخیستونکي مکلف دي چې په ۶۷۲ ماده کې یادو شویو پانېو د تسلیم او قبول څخه وروسته او په صورت کې چې په تړون کې د هغوي خلاف صراحت وجود ونلري د هغه اسنادو بدل چې د خرڅ شوو مالونو ارزښت ته راجع دي، هغه ته صادر شوي، سمدلاسه ورکړي.

به اساس ماده ۶۸۲ خریدار مکلف است پس از تسلط و قبولی اوراق متذکره ماده (۶۷۲) و در صورتی که در قرارداد بر خلاف آن صراحتی موجود نباشد، بدل اسناد را که راجع به قیمت اموال فروش شده باو صادر شده، فوراً بپردازد.

د نړیوال سوداگریز خرڅلاو نورې بېلگې:

نمونه های دیگر فروش تجارتي بين المللی:

د هغه نړیوال سوداگریز خرڅلاو له ډلې څخه چې د هغه په اړه د افغانستان سوداگریزه اصولنامه بیان نلري، د لاندې خرڅلاوونو نومونه اخیستلای شوي:

از جمله دیگر فروش های تجارتي بين المللی که در مورد آن اصولنامه تجارت افغانستان کدام بیان ندارد میتوان از فروش های ذیل نام برد:

د اف، او، بی (FOB) خرڅلاو:

فروش اف. او. بی (FOB):

په دغه خرڅلاو کې د اموالو د تسلیمولو په خاطر کښتې په مخ وي، او (فوب) د کلماتو اول (Free On Board) وي، او د دغه اصطلاح څخه یوازې په کورني سمندري لېږد رالېږد کې گټه اخیستل کېږي. او د اموالو د رسولو لگښت تر کښتې پورې د خرڅوونکي په غاړه وي. او د اموالو حقیقي تسلیم هلته موجودیږي چې مالونه په

در این فروش منظور تحویل کالاری کشتی می باشد و (فوب) اول کلمات (Free On Board) می باشد و این اصطلاح صرف برای حمل و نقل دریایی و آبراه های داخلی مورد استفاده قرار می گیرد در این فروش قیمت آن شامل بهاء اموال و کلیه مصارفی است که از محل فروش جنس مثلاً فابریکه یا شرکت یا انبار تا محل کشتی یعنی بندر می باشد که این مصرف را تا روی کشتی فروشنده باید بپردازد و در حقیقت تحویل اموال روی کشتی

صورت می پذیرد و بعد از آنکه اشیاء واجناس روی کشتی بار گردید متعلق به خریدار می باشد. در این فروش مصارف حمل دریایی، بیمه و مصارف گمرکی مربوطه به خریدار می باشد.

فروش سی. اف. آر (CFR):

CFR حروف اول کلمات (Cost and Freight) می باشد و در این نوع فروش مصارف کرایه حمل و مصارف تا بندر مقصد را فروشنده اموال می پردازد ولی به محض عبور کالا از نزد کشتی در بندری که بارگیری انجام میشود، فروشنده راجع به آسیب دیدن اجناس و اموال و یا از بین رفتن آن مسئولیتی ندارد بنابر ذکر این مسئله در این فروش از زمانی که اموال به کشتی تحویل میگردد، خریدار مالک آن شناخته میشود و هرگونه خطری که متوجه آن گردد به عهده او می باشد.

از طرف دیگر به مجرد تحویل اموال در بندر مبدا به کشتی، فروشنده براتی صادر می نماید و آنرا به همراه بارنامه به خریدار تسلیم می نماید. خریدار باید قبولی برات را اعلام نماید. وگرنه بارنامه به وی تحویل نخواهد شد. همانطوری که قبلاً تذکر گردید انتقال ملکیت اموال به خریدار از زمان بارگیری شروع میشود والی تصاحب اموال توسط بارنامه صورت می پذیرد و کپتان کشتی اموال را به حساب دارنده بارنامه نگهداری می نماید.

فروش ایکس. دبلیو (XW):

XW حرف اول (Ex Works) می باشد در این فروش تحویل کالا در محل فروش صورت می گیرد.

این محل فروش می تواند:

محل کار

انبار

کبنتی. کپی بار شی او وروسته به لگنبت د اخیستونگی په غاړه وي چې هغه بیمه، گمرکی لگنبتونه او د کبنتی. کرایه ده.

د سی. ایف. آر (CFR) خرڅلاو:

CFR د (Cost and Freight) د کلمې د لمړیو حروفو لنډیز دي. په دغه خرڅلاو کې د مالونو د رسولو لگنبت تر اصل مطلوب ځای پور د خرڅوونکي په غاړه وي، خو چې مالونه هغه بندر ته ورسېږي چې د اموالو لېږد ترې کېږي نو که مال له منځه ولاړ شي، خرڅوونکي ته هېڅ تاوان نه راجع کېږي. د دغه مسئلې په رڼا کې کله چې مالونه کبنتی ته تحویل شي اخیستونکي د هغه مالک بلل کېږي، او هر ډول خطر چې مالونو ته راجع کېږي د اخیستونکي په ذمه پورې اړه لري.

هر کله چې اموال په اول بندر کې کبنتی ته تسلیم کړل شي، خرڅوونکي برات صادروي او د بارنامې سره یو ځای یې اخیستونکي ته ورکوي، اخیستونکي باید د برات د قبولی اعلان وکړي او د خلاف په صورت کې به بارنامه نه ورکول کېږي. څرنگه چې مخکې ذکر شول د ملکیت لېږد د بارگیری له وخته پیل کېږي او د بارنامې په وسیله د اموالو تصاحب صورت نیسي. د کبنتی کفتان د پروگرام د درلودونکي په حساب سره ساتي.

د ایکس دبلیو (X.W) خرڅلاو:

X.W د (Ex Works) لمړني حروف دي... پدې خرڅلاو کې د مالونو تحویل او تسلیم د خرڅلاو په ځای کې صورت نیسي.

د خرڅلاو ځای کېدای شي:

د کار ځای

انبار

مزرعه

مزرعه

کارخانه

کارخانه

کارخانه او هر بل خاي

و يا هر جای ديگر باشد.

پدي ترتيب هر كله چي اموال يا اجناس په يوله مذكورو خايونو كې اخیستونكي ته تسليم شي، خرخوونكي له هر ډول مسئولیت څخه خلاص دي. او ټول مسئولیتونه كه د حمل وي يا دگمرک څخه تېرېدل يا نور، د اخیستونكي په غاړه دي.

به این ترتیب زمانی که اموال یا اجناس در یکی از محل های متذکره به خریدار تسلیم گردید، فروشنده هیچ گونه مسئولیتی در باره حمل وبارگیری و خارج نمودن از گمرک را ندارد و کلیه مسئولیت های حمل، مصارف و خطرات ناشی از حمل اجناس به عهده خریدار است.

شپږم فصل د سوداگریزو شخړو د حل لارې چارې

سوداگریزې د دوه وسیلو له لارې حل او فصل کېږي: لمړې قضایې حل لاره ده چې په محکمه پورې اړه لري او دوهمه د قضا څخه گوښې د حل لاره ده چې د تفاهم یا د هغه اشخاصو چې د اطرافو له لوري ټاکل کېږي، حل او فصل شي. لاندې دواړه لارې تر څېړنې لاندې نیسو:

قضایې حل لاره: په هر هېواد کې د سوداگریزو شخړو او دعوگانو د څېړنې لپاره ځانگړې سوداگریزې محکمې تاسیس شوې دي چې د یواځینې قضایې ارگان په توگه د سوداگرو جنجالونه حل او فصل کوي، د بېلگې په توگه په مصر کې سوداگریز محاکم له قاضیانو څخه تشکیلېږي، پداسې حال کې چې په تونس، فرانسه او ځینو نورو هېوادونو کې د قاضیانو برسېره سوداگر هم په سوداگریزو محاکمو کې شامل وي. دفرانسې په اوسني قانون کې سوداگریز محاکم یواځې له سوداگرو څخه تشکیل شوي دي.

د افغانستان قانون د سوداگریزو محاکمو د اصولو قانون د لمړي فصل اړوند د شپږم باب په ۳۰۴ - ۳۰۹ مادې پورې د سوداگریزو محاکمو تنظیم او تشکیل ترڅېړنې لاندې نیولي دي.

د افغانستان د قانون له لیدلوري سوداگریزې دعوگانې د سوداگریزو ابتدایه محاکمو اړوند دي. دا محاکم له یوه رئیس او دوه غړو چې ټول له قانون څخه وي تشکیلېږي. د هغه قاضیانو د شرایطو په اړه چې ددغو محکمو د غړیتوب یا ریاست لپاره گمارل کېږي، د افغانستان قانون د اداري او وظيفوي اړتیاوو په خاطر ځینې شرایط وړاندې کړي دي د بېلگې په توگه هغه قاضیان چې په کابل کې د سوداگریزو ابتدایه محکمو د ریاست څوکي ته ټاکل کېږي باید د رتبې له لوري لمړې رتبه وي او هغه کسان چې د کابل څخه بهر د څوکي نیسي که دوهمه

قسمت ششم راه های حل منازعات تجارتي

منازعات تجارتي ذریعه دو وسیله حل و فصل می گردد: یکی راه حل قضائی که مربوط به محکمه می شود، و دوم راه حل غیر قضائی که از راه تفاهم و یا اشخاصیکه از طرف اطراف قضیه انتخاب می شوند حل و فصل می گردد. ما اینک هر دو شیوه را مورد بررسی قرار خواهیم داد:

راه های حل قضائی: محاکم تجارتي خاصی بخاطر بررسی منازعات و دعوای تجارتي در هر کشور تاسیس یافته که به صفت یگانه ارگان قضائی منازعات تاجران را حل و فصل می نماید. البته تشکیل محاکم تجارتي به اساس نظام قضائی هر کشور صورت میگیرد، مثلاً در مصر محاکم تجارتي از قضات تشکیل می یابد، در حالیکه در تونس، فرانسه و بعضی کشورهای دیگر، بر علاوه قضات، تاجران نیز شامل محاکم تجارتي میباشند. در قانون فعلی فرانسه محاکم تجارتي صرف شامل تاجران می باشد.

قانون افغانستان تنظیم و تشکیل محاکم تجارتي را در ماده های ۳۰۴ الی ۳۰۹ مربوط فصل اول، باب ششم، قانون اصول محاکمات تجارتي، مورد بررسی قرار داده است.

از دیدگاه قانون افغانستان دعوای تجارتي مربوط به محاکم ابتدایه تجارتي می باشد. این محاکم از يك رئیس و دو عضو که همه از جمله قضات می باشند، متشکل می باشد. در مورد شروط قضاتیکه به عضویت و یا ریاست این محاکم گماشته می شوند، قانون افغانستان جهت ضرورتهای اداری و وظيفوي بعضی شرایط را ارائه کرده است. بطور مثال قضاتیکه به سمت ریاست محاکم ابتدایه تجارتي در کابل پیشنهاد می شوند باید از نگاه رتبه، رتبه اول باشند. و کسانیکه در خارج از کابل این سمت را احراز می نمایند اگر رتبه

دو هم باشند کافیسټ. وهمچنان اعضاء این محاکم در کابل باید رتبه دو باشند، ودر خارج از کابل الی رتبه سه، می توانند این وظیفه را پیش ببرند. البته فرقیکه قانون افغانستان در این نقطه بین محاکم در پایتخت و خارج از پایتخت ایجاد کرده، قابل توجیه می باشد. زیرا عموماً حجم و اندازه فعالیت‌های تجارتي در پایتخت کشورها بیشتر می باشد. واین خود ایجاب می کند که قضات مؤظف در محاکم تجارتي در پایتخت، باید دارای تجربه بیشتر باشند.

دوم: حل منازعات ذریعه انتخاب حکم:

طبق این پروسه اطراف قضیه هنگام بروز مشکلات بجای اینکه به قضا و محاکم مراجعه نمایند، با توافق هم، يك ویا چند شخص را، منحيث حکم انتخاب نموده، صلاحیت حل و فصل مشکلات خویش را، بآنها واگذار می نمایند. این پروسه بنام تحکیم یاد می شود.

احیاناً عقد کنندگان، این شیوه حل مشکلات را، در متن عقد، می گنجانند. به این معنی که در عقد می نویسند: «در صورت بروز مشکلات حل آنرا از طریق انتخاب حکم و فیصله وی، می جوییم.» در چنین يك حالت، هر مشکلیکه پدید می آید، ذریعه تحکیم حل و فصل می گردد. و شرطی که در عقد گنجانیده شده، بنام "شرط تحکیم" یاد می کنند.

احیاناً اگر عقد کنندگان چنین شرطی را در قرارداد درج نمی کنند، ولی بعد از بروز منازعه، تفاهم خاصی را بین هم در این خصوص، به امضا می رسانند، و متعهد به این می شوند که منازعه شانرا از طریق انتخاب حکم و فیصله وی حل نمایند، این تفاهم را که بعد از وقوع منازعه انجام یافته، بنام "وثیقه تحکیم" یاد می کنند. شرط تحکیم عموماً در متن عقد درج می باشد، و گاهگاهی ضمن عقد جداگانه ای قبل از حدوث منازعات بآن تعهد صورت می گیرد. بنام عنصریکه بین شرط تحکیم

رتبه هم وی پروا نلری. همدارنگه د دې محکمې غړي په کابل کې باید دوهمه رتبه ولري او د کابل څخه بهر تر دریمې رتبې پورې هم دنده مخ ته وړاي شي. البته هغه توپیر چې د افغانستان قانون پدې ټکي کې د پلازمینې او د پلازمینې څخه بهر یې رامنځته کړي دي د پاملرنې وړ دي. ځکه په عمومي توگه د سوداگریزو فعالیتونو حجم او اندازه په پلازمینه کې زیاته وي او دا پخپله دا ایجابوي چې د پلازمینې په محکمو کې موظف قاضیان باید د ډېرې تجربې خاوندان وي.

دوهمه: د منځگړي په وسیله د شخړو حل:

ددې پروسې په بنسټ د قضیې طرفین د ستونزو د رامنځ ته کېدو په وخت کې د دې په ځای چې قضا او محکمې ته مراجعه وکړي د یو بل په توافق سره یو یا څو تنه د حکم (منځگړي) په توگه ټاکي، او د خپلو ستونزو د حل صلاحیت ورکوي چې دا پروسه د تحکیم په نوم یادېږي.

کله نا کله عقد کوونکي د ستونزو دغه طریقه د عقد په متن کې ځایوي په دې مانا چې په عقد کې لیکل کېږي (د مشکلاتو د ظهور په وخت کې د هغو حل د منځگړي د ټاکلو او فیصلې له لاري غواړو) په داسې یوه حالت کې چې هر مشکل مینځه ته راځي د منځگړیتوب له لاري حل او فصل کېږي. او تړون کې چې کوم شرط ته ځای ورکړل شوي، د منځگړیتوب د شرط په نامه یادېږي.

کله چې تړون کوونکي داسې شرط په قرارداد کې درج نه کړي که د طرفینو په منځ کې د لاتیجې له ظهور څخه وروسته یو خاص تفاهم صورت نیسي اولاسلیک به یې کېږي او دوي به وعده کوي چې لاتیجه به د منځگړي د ټاکلو په واسطه حل او فصل کوي. دغه تفاهم چې د لاتیجې وروسته کېږي د «د منځگړیتوب وټیقي» په نامه یادېږي، د منځگړیتوب شرط په عمومي ډول د عقد په متن کې درج کېږي او کله نا کله د جلا عقد په ضمن کې د لاتیجو د پیداکیدلو څخه مخکې په هغه توافق کېږي، هغه عنصر چې د

منحکریتوب د شرط او د «منحکریتوب د وثیقه» تر منخ توپیر راولي په اصلي تړون کي لیکل او نه لیکل نه دي. د منحکریتوب شرط هغه دي چي مخکې د شخړو له پېښېدو مخکې په هغه توافق راغلي وي.

(او د منحکریتوب وثیقه) هغه ده چي طرفین د لاجو د پیدا کېدو وروسته هغوي ته مخه کوي د یا دولو وړ دي چي د «منحکریتوب شرط» د تړون په متن کي هر څومره واره ذکر شوي وي د یوه مستقل عنصر په توګه پیژندل کېږي او تعاملاً ورسره صورت نیسي له همدې کبله د تړون د بطلان صورت کي، د خپلواکۍ په سبب مخکینی شرط صحیح ګڼل کېږي او د دغه موافق عمل سر ته رسیږي..

د مثال په توګه که تړون د هغه شخص له خوا لاسلیک شوي وي چي اهلیت یې نه لري په داسي حالت کي تړون، او د منحکریتوب شرط دواړه باطل دي.

ضروري دي چي د منحکریتوب او د لاجو د حل د نورو ډولونو په مینخ کي توپیر راشي د بېلګې په توګه د اخیستلو او خرڅولو په تړون کي طرفین د تړون د دریم نفر لپاره قیمت وټا کي دا رنگه تفاهم تحکیم نه شمیرل کېږي مثلاً د پیر او پلور په عقد کي که دواړه خواوي درېیم ګډي د جنس د قیمت د ټاکنې لپاره انتخابوي، دا رنگه تفاهم تحکیم نه شمیرل کېږي.

د منحکریتوب شرطونه

۱- اهلیت: د منحکریتوب په اړه مطلوب اهلیت هماغه د لاجي د موضوع د تصرف اهلیت دي هغه شخص چي د منحکریتوب عقد په یوه موضوع کي لاسلیک کوي باید په همدغه موضوع کي د تصرف حق ولري ددې څخه پرته د منحکریتوب عقد د منلو وړ ندي د بېلګې په توګه محجور شخص یا وکیل د موکل د ځانګړې اجازې پرته نشي کولای له یو چا سره د منحکریتوب عقد وکړي.

و وثیقه تحکیم" تمییز ایجاد می کند، نوشتن در عقد اصلی و یا عدم نوشتن در آن نمی باشد. شرط تحکیم آنست، که قبل از وقوع منازعات تعهد بدان صورت گرفته باشد، اما "وثیقه تحکیم" آنست، که طرفین بعد از وقوع منازعات بآن رو می آورند.

قابل یاد آوریست که "شرط تحکیم" هرچند در متن عقد ذکر باشد، من حیث یک عنصر مستقل پنداشته شده با آن تعامل صورت می گیرد. لهذا حتی در صورت بطلان عقد، این شرط نظر به استقلالیته که دارد، صحیح شمرده شده، روی آن عمل صورت می گیرد، مگر اینکه سبب بطلان، به این شرط نیز راجع گردد.

بطور مثال عقد توسط شخص ناقص اهلیت، به امضا رسیده باشد، در چنین حالت عقد با شرط تحکیم، هر دو باطل می باشند.

لازم است بین تحکیم و دیگر انواع حل منازعات، تفکیک صورت گیرد مثلاً هنگامیکه یک شخص از سوی اطراف قضیه، جهت تعیین یک عنصریکه تصرف قانونی آنها بآن احتیاج دارد، تعیین می شود، آنرا تحکیم گفته نمیتوانیم. مثلاً در عقد خرید و فروش اگر طرفین شخص سومی را جهت تعیین قیمت جنس انتخاب می نمایند، این گونه تفاهیم تحکیم شمرده نمی شود.

شروط تحکیم:

۱- اهلیت: اهلیت مطلوب در موضوع رجوع به تحکیم، اهلیت تصرف در موضوع مورد منازعه می باشد، کسیکه عقد تحکیم را در موضوعی به امضاء میرساند، باید حق تصرف در آن موضوع را داشته باشد، در غیر آن عقد تحکیم قابل پذیرش نخواهد بود. مثلاً شخص محجور و یا وکیل بدون اجازه خاص مؤکل نمی تواند، عقد تحکیم را با کسی ببندد.

۲- د شخړې د موضوع په اړه صلاحیت: د منځگړیتوب له شرطونو څخه دا دي چې د شخړې موضوع د دې اهلیت ولري چې د منځگړیتوب له لارې د جوړې سبب وگرځي، فیصله شي. د هغه نه بهیر د منځگړیتوب هر ډول عقد به باطل وي. د بېلگې په توگه د زوجې (بښخې) د نفقې په استحقاق کې د ثابت حق په اړه تحکیم، یا د زوج (مېړه) ثابت حق د طلاق په اړه او یا د فرد حق په ټاکنو کې په هېڅ توگه جواز نلري، ځکه چې دا حقونه د قانون له لارې نوموړو افرادو ته ثابت دي او دهغه په اړه هېڅ ډول منازعه د منلو وړ نه ده. همدارنگه هغه تحکیم جواز نلري چې د جنجال د حق په اړه قضا ته د مراجعې په مهال د څارنوالۍ مداخله حتمي وي.

۳- د جنجالي مسئلې تعین او تشخیص کول: دا شرط یوازې په (د منځگړیتوب وثیقه) چې د ټاکلو شخړو له کبله د هغوي د پېښېدو څخه وروسته سرته رسي، د تصور وړ دي. مگر په (د منځگړیتوب شرط) چې د شخړو له پېښېدو مخکې خلاصېږي د تصور وړ ندي. ځکه چې د جنجالي مسئلې تعین مخکې د هغه له پېښېدو څخه امکان نلري.

۴- د منځگړو په ټاکلو کې د عقد احتوی: طرفین کولای شي د منځگړي د شخصیت په اړه وروسته د یوه تړون په ترڅ کې پایلې ته ورسېږي، د لیکلو د اثبات وسایل اقرار او قسم دي. تحکیم د شهادت او قرائنو له لارې نشي ثبوت کېدای.

د منځگړو شرطونه:

منځگړي کېدای شي یو شخص یا زیات وي، پدې شرط چې جفت نه وي، او که وي تحکیم باطلېږي.

د هغوي د ټاکلو په اړه باید ووايو: کېدای شي چې اصلي یا خپلواک تړون په هلکه صورت ونیسي، پدې شرط چې د هغه خلاف ځانگړي قانون موجود نه وي.

۲- صلاحیت موضوع مورد منازعه: از شروط تحکیم این است، که موضوع مورد منازعه قابلیت این را داشته باشد که از طریق تحکیم مورد مصالحه قرار گرفته، فیصله شود، در غیر آن هرگونه عقد تحکیم باطل خواهد بود. بطور مثال تحکیم روی حق ثابت زوجه (خانم) در استحقاق نفقه، ویا حق ثابت زوج (شوهر) در داشتن حق طلاق، ویا حق فرد در انتخابات، بهیچ صورت جواز ندارد. زیرا این حقوق قانوناً برای افراد مذکور ثابت بوده، هیچ منازعه یی روی آن قابل پذیرش و مصالحه نیست. و همچنان تحکیم وقتی جواز ندارد که در حق مورد نزاع، هنگام مراجعه به قضا، مداخله څارنوالی حتمی باشد.

۳- تعیین و تشخیص مسئله مورد نزاع: این شرط تنها در " وثیقه تحکیم " که بخاطر حل منازعات معینی، بعد از وقوع آن صورت می گیرد، تصور می رود، اما در " شرط تحکیم " که قبل از وقوع منازعات انجام می یابد، تصور نمی رود. زیرا تعیین مسئله مورد نزاع قبل از وقوع آن امکان پذیر نیست.

۴- احتوای عقد بر تعیین حکم ویا حکمها: طرفین میتوانند در مورد شخصیت حکم ها بعداً ضمن قرارداد خاصی به اتفاق برسند. وسایل اثبات تحکیم کتابت (نوشتن)، اقرار نمودن، و قسم می باشد. تحکیم از طریق قرائن ویا شهادت به اثبات نمی رسد.

شروط حکمها:

حکم میتواند یک ویا بیش از یک شخص باشد، مشروط بر اینکه تعداد شان جفت نباشد، در غیر آن تحکیم باطل خواهد شد.

درباره تعیین آنها باید گفت: ممکنست توسط عقد اصلی صورت گیرد، ویا توسط عقد مستقل، مشروط بر اینکه قانون خاصی خلاف آن وجود نداشته باشد.

هر شخص کولای شي چې د منځگړي په توگه وټاکل شي، که ډاکټر وي یا انجنیر یا هم څارنوال، پدې شرط چې د بشپړ مدني اهلیت خاوند وي د اهلیت ناقص لکه محجور یا هغه څوک چې د مدني حقوقو څخه د جنایي پایلې له امله محروم شوي وي، او مفلس تر هغه چې خپل اعتبار بیا ترلاسه کړي دې سمت ته نشي گمارل کېدای.

هر فرد می تواند بصفت حکم انتخاب شود چه داکتر باشد، ویا انجینیر، ویا څارنوال، مشروط بر اینکه دارای اهلیت مدنی کامل باشد. ناقص اهلیت مانند محجور، وکسیکه از حقوق مدنی نسبت به عقوبت جنائی محروم باشد، و مفلس تا زمانیکه اعتبارش را دوباره بدست آرد، به این سمت گماشته شده نمی تواند.

د بهرنیو اتباعو په اړه مختلف لیدلوري لیدلای شو، د بېلگې په ډول د ایتالیا په قانون کې منځگړی باید د سیاسي حقوقو څخه له هغې ډلې د ټاکلو د حق په شمول لرونکي وي. داسې شرط چې د بهرنیو اتباعو منځگړیتوب ناشوني کړي د فرانسې په قانون کې داسې څخه نشته، نو ځکه بهرنی اتباع هم کولای شي منځگړي شي.

در رابطه با اتباع خارجی، دیدگاه های مختلفی را میتوان ملاحظه نمود. مثلاً در قانون ایتالیا حکم باید از حقوق سیاسی منجمله حق انتخاب برخوردار باشد. شرطیکه حکم بودن را برای اتباع خارجی غیر ممکن می گرداند. در قانون فرانسه چنین شرطی وجود ندارد، بناءً اتباع خارجی نیز می توانند، حکم باشند.

بل شرط چې د منځگړي لپاره وړاندې شوي دادي چې هغه شخص چې د منځگړیتوب پست ته نوماند وي د قانون له مخې باید لدې دندې څخه نه وي منع شوي. ځکه چې احياناً د ځینو هېوادونو قوانین ځینې افراد لدې دندې څخه منع کوي. لکه څرنګه چې د مصر د قضا قانون، قاضیان چې هره رتبه ولري د منځگړیتوب څخه منع کړي دي. که څه هم چې له حق الزحمې پرته وي. مګر داچې د قضایي هیأت له عالی شوري څخه پدې اړه اجازه ترلاسه کړي.

شرط دیگری که برای حکمها ارائه شده اینست، که شخص کاندید به پست حکمیت نباید قانوناً از احراز این وظیفه ممنوع قرار داده شده باشد. زیرا احياناً قانون بعضی کشورها، بعضی اشخاص را از اجرای این وظیفه ممنوع قرار می دهد. چنانچه قانون قضای مصر قضات را دارای هر رتبه ایکه باشند، از حکمیت منع نموده است، هرچند بدون مزد هم باشد. مګر اینکه از شورای عالی هیئات قضائی، در این مورد اجازه بدست آورد.

په هغه شخړه کې چې فیصله یې په غاړه لري، کومه گټه ونلري.

وشرط دیگر اینست که حکم در منازعه ایکه فیصله آنرا بدوش میگیرد، مصلحتی نداشته باشد.

اختیاري او اجباري مقررول:

د منځگړي ټاکل په هغه صورت کې اختیاري دي چې هغه ته مراجعه خپله د افرادو په اراده وي، او حکم یا منځگړی په سمه مانا همدا دي، مګر ځینې وخت قانون اجباري منځگړی ټاکي، چې د دعوي په طرفینو لږم دي چې د اړوندو شخړو د حل لپاره په ټاکلو قانوني اړیکو هغوي ته مراجعه وکړي او عادتاً دا تنظیم په ځانګړو قوانینو کې صورت نیسي او منځگړي هیأت ته بنیایي چې ددې قانون د پلي کولو

مقرر نمودن اختیاري و اجباري:

تعیین حکم در صورتی اختیاری می باشد، که مراجعه بوی به اراده خود افراد باشد، و حکم بمعنای صحیح و درست همین است، ولکن گاهی قانون حکم اجباری را تنظیم می نماید، که بر اطراف دعوی لږم است، بمنظور حل منازعات متعلقه به روابط قانونی معینی، بدان مراجعه نمایند. و عادتاً این تنظیم در قوانین خاص صورت می گیرد، و بر هیأت حکم تصریح

می نماید که در منازعات ناشی از تطبیق این قانون، صلاحیت رسیدگی و نظر اندازی را داشته باشند.

بناءً اطراف دعوی مکلف به رعایت آن می باشند چنانچه به اساس قانون هیأت بازار سرمایه گذاری سابق مصر، بر اطراف دعوی لازم گردانیده بود تا در تعیین حکم منصوص علیه در قانون هیأت بازار سرمایه بدان مراجعه نمایند، گرچه که ما بدین باور هستیم که نظریه تحکیم اجباری، حکم را از معنای اصلی اش خارج می سازد.

تحکیم عادی و تحکیم همراهِ با تفویض صلح:

فرق میان این دو نوع حکمت اینست، که در تحکیم عادی حکم قواعد قانون موضوعی را تطبیق می نماید، در حالیکه این التزام در تحکیم با تفویض صلح وجود ندارد.

اصل در حکم تعیین نمودن حکم عادی می باشد بشرطیکه توافقنامه تفویض به صلح را دربر نداشته باشد.

اجراءات دعوی تعیین کنندگان حکم:

قانون، اجراءات معینی را در مورد روند حکمیت وضع نموده است، و حکمت غالباً در حضور طرفین، در پیشگاه هیأت تحکیم و در میعادیکه طرفین بالای آن توافق نموده اند، آغاز می شود. چیزی که مهم مبنی بر آن می باشد آغاز حکمیت که از سوی هیأت حکم به اطراف دعوی رجوع داده شود و یا از سوی خود اطراف دعوی به یکدیگر صورت گیرد. در مورد مکان حکمیت به کدام مکان معین هم نیاز نمی باشد، و همچنان حضور داشتن طرفین دعوی در کافه جلسات لازم نیست. بعبارت دیگر، اجراءات از تمام شکلیاتی که در قانون اجراءات مدنی تذکر رفته، آزاد می باشد. ولکن آنچه که التزام به آن باید صورت گیرد، حق دفاع و احترام مبادی

خخه په منخ ته راغلو شخړو کې د حل او پاملرنې صلاحیت ولري. نو ځکه د دعوي طرفین د هغه په مراعاتولو مکلف دي.

لکه خرنگه چې د مصر د پخواني (د پانگې اچونې د بازار هیأت) قانون پر بنسټ، د دعوي په طرفینو لارمه شوې وه چې د منصوص علیه منځگړي په ټاکلو کې د پانگې اچونې د بازار هیأت قانون ته مراجعه وکړي، که څه هم چې مونږ باور لرو چې د اجباري منځگړیتوب نظریه منځگړي د هغه له اصل مانا څخه خارجوي.

عادي منځگړیتوب او د سولې له سپارښتنې سره منځگړیتوب:

د دغه دواړو ترمنځ توپیر دادي چې په عادي منځگړیتوب کې منځگړی د اړوند قانون قواعد پلي کوي، په داسې حال کې چې دا التزام د سولې له سپارښتنې سره په منځگړیتوب کې وجود نلري.

او د ټاکلو د حکم په اړه عادي حکم دي پدې شرط چې د سولې سپارښتنه کوونکي توافق له ځانه سره ونلري.

د منځگړو د ټاکونکو د دعوي اجراءات:

د منځگړو په اړه د سوداگريزو محاکماتو قانون معین اجراءات ندي وضع کړي، او حکمیت غالباً د طرفینو په حضور، او د تحکیم د هیأت په وړاندې، او په هماغه معلومه موده کې چې طرفینو په هغه موافقه کړې وي، پیل کېږي. کوم شي چې دهغه پر بنسټ ارزښتاک ښکاري، د منځگړیتوب پیل دي چې د منځگړو د هیأت لخوا د دعوي طرفینو ته راجع کېږي او یا د طرفینو لخوا پخپله یو بل ته صورت ونیسي. د حکمیت لپاره د ټاکلي ځاي اړتیا نشته او همدارنگه د طرفینو حضور په ټولو جلساتو کې ضرور ندي، پدې مانا چې د مدني قانون ټول اجراءات به خپلواک وي. خو د پام وړ دادي چې په قضاوت کې د بنسټيزو مباداتو د درناوي او دفاع حق دي، د بېلگې

په ډول د دعوي په طرفينو کې د مساوات رعایت او د مخامخ دفاع حق.

اساسی در قضاوت کردن است مثل: رعایت مساوات در بین طرفین دعوی و حق دفاع بالمقابل.

د منځگرو لخواه د حکم صادرول:

د منځگرو حکم له پټې مشورې څخه وروسته صادرېږي، او روا ندې چې د حکم په صدور کې له دوي سره هېڅ شخص گډون وکړي. او د هغوي حکم د زیاتو رایو په بنسټ صادرېږي. او هرکله چې د رایو اکثریت موجود نه وي نو کوچنۍ ډله به د دوه ډلو څخه له یوې سره یو ځای کېږي.

اصدار حکم از سوی حکم ها:

حکم حکم ها بعد از مداوله سری صادر می شود، و جواز ندارد که در آن با ایشان هیچ کسی شرکت نماید، و قرار ایشان به اساس آرای اکثریت صادر می گردد، و هرگاه اکثریت وجود نداشته باشد، گروه اقل به یکی از دو فریق می پیوندد.

منځگري مکلف دي چې خپل حکم په ټاکلې موده کې صادر کړي او دغه ټاکلې موده غالباً په تړون کې ذکر کېږي او کله چې په تړون کې نه وي ذکر شوي، نو داموده به د تحکیم له منلو څخه وروسته دوي میاشتي وي. او که منځگري متعدد وي او د دوي د منلو نېټې سره توپیر ولري، وروستۍ نېټه د اعتبار وړ ده ځکه د منځگرو موافقه ضرور ده. او کله چې د منځگرو حکم د ټاکلې مودې له تېرېدو څخه وروسته صادر شي باطل دي، خو د دعوي طرفین کولای شي چې د مودې په اوږدولو صریحاً اتفاق وکړي.

حکمها مکلف اند تا حکم خویش را در میعاد معین صادر نمایند، و این میعاد غالباً در قرارداد ذکر می گردد، هرگاه در قرارداد ذکر نباشد، مدت معین بعد از تاریخ قبول تحکیم دو ماه می باشد. و هرگاه حکم ها متعدد باشند، و تواریخ قبولیت شان تفاوت داشت، آخرین تاریخ قابل اعتبار است، زیرا که موافقه تمام حکم ها لازم است، هرگاه حکم حکم ها بعد از گذشت میعاد معینه صادر گردد، باطل می باشد، اما طرفین دعوی می توانند به تمدید مدت بطور صریح اتفاق نمایند.

د منځگرو د حکم حجیت:

د منځگرو حکم عبارت دي له هغه قرار څخه چې د قانون په بنسټ مینځ ته راشي او د قانوني حکم د حیثیت لرونکي وي نو له همدې کبله قضاوت شمېرل شوي مگر عمومي قضا نه گڼل کېږي. د منځگرو حکم د صادرېدو سره سم د فیصله شوې موضوع لپاره د حجیت حیثیت غوره کوي نو د دعوي طرفینو ته د دې جواز نشته چې د عادي حکم له صدور څخه وروسته قضا ته مراجعه وکړي. د منځگرو حکم که څه هم چې د اعتراض وړ وي د هغه لپاره د حجیت مرتبه ثابتې ده.

حجیت حکم حکمها:

حکم حکم ها عبارت از يك قرار می باشد که بر اساس ومبنای قانون صورت می گیرد وحیثیت حکم قانون را دارا می باشد، بناءً قضاوت شمرده می شود، ولکن قضاء عمومی پنداشته نمی شود، و بر آن این امر مرتب می شود که حکم حکم ها حجیت امر فیصله شده را بمجرد صدور خویش حاصل می نماید. بناءً برای هیچ يك از طرفین دعوی جواز ندارد، که بعد از صدور آن به قضاء عادی مراجعه نمایند، و حکم حکم ها دارای حجیت می باشد، اگر چه که قابل اعتراض باشد و این حجیت برای آن ثابت است.

د منځگرو پر حکم اعتراض:

د دعوي طرفین په لاندې حالاتو کې د منځگرو په حکم اعتراض کولای شي:

کله چې د تحکیم حکم د تحکیم پر وثیقه یا شرط د استناد څخه پرته صادر شوي وي، او یایې په باطله وثیقه یا باطل شرط استناد کړی وي یا په هغه څیز حکم صادر شوي وي چې له موضوع څخه بهر وي.

حکم هغه چا صادر کړی وي چې د دعوي طرفینو د هغوي پر منځگريتوب موافقه نه وي کړې یا ځینو منځگرو د نورو منځگرو په غیاب کې حکم صادر کړی وي او هغوي اجازه نه وي ورکړې.

کله چې په عین حکم کې بطلان واقع شوي وي. د بېلگې په ډول حکم صادر شي مگر اسباب بیان نشي، یا حکم د لاسلیک څخه پرته صادر شوي وي یا باطلو اجراءاتو په حکم اغېزه کړې وي.

منځگري د افغانستان په قانون کې:

د افغانستان د سوداگریزو محاکماتو د اصولو د قانون جوړوونکي هغه موضوعات چې پر حکمیت (منځگريتوب) پورې اړه لري د ۲۰۸-۲۳۰ مادې پورې بیان کړي دي. هغه دا چې منځگريتوب به د هغه شرط پر بنسټ وي چې په تړون کې ذکر شوي وي، یا د اختلاف له راتلو وروسته پر هغو اتفاق راغلي وي. د تفاهم په صورت کې منځگري د طرفینو په اتفاق ټاکل کېږي.

د منځگرو ټاکل د محکمې په واسطه:

۱- هر کله چې طرفین د مینځگري پر ټاکلو اختلاف ولري.

اعتراض در حکم تحکیم:

طرفین دعوی می توانند، بر حکم حکم اعتراض در حالات ذیل اعتراض نمایند:

هرگاه حکم تحکیم بدون استناد بر وثیقه تحکیم و یا شرط تحکیم صادر شده باشد. و یا بر یک وثیقه باطله و یا شرط باطل استناد ورزیده باشد و یا بعد از میعادیکه باید در آن صادر می شد، صادر شده باشد، و یا اینکه در موضوعی که خارج الموضوع باشد صادر شده باشد.

در صورتیکه حکم از سوی حکم یا حکمیت صادر شود که طرفین دعوی بر حکمیت ایشان موافقه نکرده باشند، و یا از سوی بعضی از ایشان در غیاب دیگران صادر شود، بدون اینکه برای شان اجازه صدور حکم داده شده باشد.

یا اینکه بطلان در عین حکم واقع گردد، مانند اینکه بدون بیان اسباب صادر شده باشد، و یا اینکه حکم بدون امضاء صادر شده باشد و یا اینکه اجراءات باطل بوده و حکم از آن متأثر گردیده باشد حکم تأثیر نماید.

حکم در قانون افغانستان:

قانون گذار افغانستان موضوعات مربوط به حکمیت را در ماده های ۲۰۸ الی ماده ۲۳۰ قانون اصول محاکمات تجارتي ذکر نموده است. از ماده های ۲۰۸ و ۲۰۹ بر می آید که حکمیت در قانون افغانستان یا به اساس شرط می باشد که در عقد ذکر شده و یا بعد از بروز اختلاف، روی آن توافق صورت می گیرد. البته در صورت تفاهم، حکم و یا حکم ها توسط طرفین انتخاب می گردند.

حالات تعیین حکم توسط محکمه:

۱- هرگاه طرفین بر تعیین و یا انتخاب حکم اختلاف نمایند.

۲- هر کله چي طرفين د يوه څخه په زياتو مينځگړو له نوم او تعداد پرته اتفاق وکړي او د مينځگړو اشخاصو په اړه اختلاف وکړي، د طرفينو له خوا دوه تعين شوي مينځگړي، د يوه او نوي په لړ کي، د دريم مينځگړي پر ټاکلو کا ميا ب نه شي.

۳- هر کله چي يو له طرفينو خپله استيفا وړاندي کړي او يامړ شي، او يايي اهليت له مينځه ولاړ شي ذکر شوي طرف د لسو ورځو په لړ کي د استيعفا يا دفات او يا د اهليت د مينځه تللو له نيتي څخه يو بل مينځگړي معرفي کړي.

۴- هر کله چي په تړون کي ويل شوي وي چي د دعوا هر يو طرف يو مينځگړي تعين کولاي شي يو د طرفينو څخه خپل مينځگړي د لسو ورځو په لړ کي ونه ټاکي.

له دي ځاي څخه داسي څرگند يږي چي د افغانستان په قانون کي يو نفر وي.. کله نا کله دوه نفره څخه زيات، محکمه د قرع په اساس مينځگړي ټاکي، بايد د مينځگړي حکم په ذکر شوي وخت کي په اصلي او يا په مستقل تړون کي صادر شي، کله چي په تړون کي وخت نه وي تعين شوي، لږمه ده چي ددوه مياشتو په لړ کي د مينځگړي د ټاکلو له تاريخ څخه د محکمي له خوا صادر شي، کله چي دا وخت تير شي مينځگړي بايد خپل حکم صادر نکړي، دده مينځگړيتوب پاي ته رسېږي يو يا څو مينځگړي ټاکل کيږي مگر دا چي ددعوا طرفين دده په مينځگړيتوب رضایت وښي.

هغه اشخاص چي د طرفينو د موافقي څخه پرته محکمه نه شي کولاي دوي د مينځگړي په ډول و ټاکي:

۱- هغه څوک چي د دعوا يو طرف وي

۲- هغه څوک چي د دعوا د يوه لوري خپلوان وي

۲- هرگاه طرفين بر تعين بيشتتر از يك حکم بدون تعين تعداد ويا اسماء آنها اتفاق نمايند، ودر تعين اشخاص حکم ها اختلاف ورزند، وهر دو حکم تعين شده از جانب طرفين، در مدت يك هفته از انتخاب شان، بر تعين حکم سوم، موفق نشوند.

هرگاه یکی از طرفين استعفاء خویش را پيش نمايد، ويا وفات کند، ويا اهليت او از بين برود، و طرف مذکور در مدت ده روز از تاريخ تقديم استعفاء ويا وفات ويا از دست دادن اهليت، حکم ديگری را تعين نکند.

۴- هرگاه در عقد ذکر شده باشد که هر یکی از طرفين يك حکم را تعين می نمايد، و یکی از آنها در مدت ده روز از تاريخ اطلاع، حکم خویش را تعين نکند.

و از همين جا دانسته می شود که حکم در قانون افغانستان گاهی يك نفر می باشد، احياناً دو نفر، و احياناً بيشتتر از دو نفر. و محکمه اين حکم ها را ذريعه قرعه کشی انتخاب می نمايد. بايد حکم حکم در ظرف مدت ذکر شده در عقد اصلی ويا عقد مستقل، صادر گردد. هرگاه در عقد مدت معینی ذکر نشده باشد، لازم است در مدت دوماه از تاريخ تعين حکم توسط محکمه، صادر شود. هرگاه اين مدت سپری شود و حکم حکم خویش را صادر نکند، حکميت وی پايان می يابد، تعين يك ويا چند حکم ديگر صورت می گيرد، مگر اينکه طرفين نزاع بر استمرار حکميت وی، رضایت نشان دهند.

اشخاصی که بدون موافقه طرفين نزاع، محکمه نمی تواند ايشان را بحیث حکم تعين نمايد:

۱- کسی که در دعوی طرف باشد.

۲- کسی که از جمله اقارب و يا خویشاوندان یکی از طرفين دعوی باشد.

۳- کسی که وکیل یکی از طرفین دعوی باشد. ویا امور وی را پیش ببرد. ویا یکی از جوانب دعوی به امور حکم، تعلق بگیرد.

۴- کسی که وارث یکی از طرفین نزاع باشد.

۵- رؤساء و اعضای محاکم تجارتي و مؤظفین دولت که به درجه اینها قرار داشته باشند. حکم نمی تواند بعد از قبولی حکمیت استعفاي خویش را پیش نماید، مگر به يك عذر معقول مانند: سفر و یا مرض و غیر ذلك از اموری که محکمه آنرا تخمین می کند.

هرگاه یکی از طرفین نزاع بمیرد. برای ورثه او جواز دارد، حکم را که از طرف متوفی تعیین شده باشد عزل ودرجای وی حکم دیگری تعیین نمایند.

صدور حکم حکم:

باید اسباب حکم حکم بیان شده باشد، و مبین موضوع نزاع بوده باشد.

و هرگاه حکم ها بیشتر از يك نفر باشد و بین هم اختلاف ورزند، حکم بر اساس رأی اکثریت صادر می شود، و بعداً به محکمه پیش کرده می شود تا ببیند که مطابق احکام قانون است یا خیر؟

بعد از آن محکمه حکم قطعی خویش را مطابق منطق حکم حکم، صادر می نماید. و بهر يك از طرفین نسخه ای از حکم را، تسلیم می نماید، و اصل حکم در دفتر محکمه باقی می ماند و حکم حکمیت می گردد.

۱- هرگاه حکم حکم مخالف قانون کشور باشد.

۲- هرگاه حکم حکم از موضوع دعوی انحراف

۳- هغه خوک چي ددعوا د يوه طرف وکیل وي، او د هغه کارونه مخ ته بوخي او يا د طرفینو په مینځگړي پوري اړه و لري

۴- هغه خوک چي د شخړي د طرفینو وارث وي

۵- د سوداگريزي محکمي رئيسان او دولت مؤظفین نه شي کولاي چي په لاندې درجوي کي قرار ولري د مینځگړي په حيث نه شي ټاکل کيداي، او د مینځگړيتوب د قبلولو څخه وروسته باید خپله استعفا وړاندې کړي او يا د يوه معقول عذر په اساس لکه سفر، مرض او نوروچې محکمي د هغه وړاندینه کوي.

هغه وخت چي د شخړي يو طرف مړ شي، د هغو ورثوته جواز شته چي هغه مینځگړي چي د مړي له خوا ټاکل شوي وي لېرې او دهغه په ځاي نوي مینځگړي تعیین کړي.

د مینځگړي د حکم صادریدل:

باید د مینځگړي د حکم اسباب بیان شوي وي د شخړي د موضوع بیا نوونکي وي

هغه وخت چي مینځگړي له يوه څخه زیات وي، او پخپل مینځ کې اختلاف وکړي، حکم د آراوو د اکثریت په بنسټ صادرېږي. او بیا محکمه ته وړاندې کړي ترڅو چې وگوري آیا دقانون سره سم دي که نه؟

او وروسته له هغې محکمه خپل قطعي حکم د حکم د حکم د منطق سره سم صادروي، او طرفینوته د حکم يوه نسخه ورکوي. اصلي حکم په محکمه کې پاتې کېږي او د مینځگړيتوب حکم کېږي.

۱- کله چي د مینځگړي حکم د هیواد د قانون مخالف وي.

۲- کله چي د مینځگړي حکم د دعوا له موضوع څخه

ورزد. ودر يك موضوعی صادر شده باشد که بموضوع دعوی ارتباط نداشته باشد.

لېرې وي اوپه داسې موضوع کې صادر شوي وي چې په دعوا پوري هيڅ ارتباط و نه لري.

۳- در صورتیکه حکم حکم بعد از گذشت مدت معینه صورت یافته باشد.

۳- کله چې د مینځګړي حکم له ټا کلي وخت څخه وروسته صادر شوي وي

۴- هرگاه حکم مخالف اسناد رسمی موجوده در دفتر محکمه تجارتي صادر شده باشد.

۴- کله چې د مینځګړي حکم په سوداګریزه محکمه کې د شته اسنادو سره مخالف وي